

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O OGRANIČAVANJU UPOTREBE DUVANSKIH
PROIZVODA

Proglašavam **Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda**, koji je donijela Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine.

Broj: 01-1364/2

Podgorica, 1. avgusta 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 Ustava Crne Gore i Amandmana IV stav 1 na Ustav Crne Gore, Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine, donijela je

ZAKON
O OGRANIČAVANJU UPOTREBE DUVANSKIH PROIZVODA*

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom se, u cilju zaštite života i zdravlja ljudi, propisuju mjere za smanjenje i ograničavanje upotrebe duvanskih i sličnih proizvoda, sprječavanje štetnih posljedica njihove upotrebe, sastojci i emisija, obilježavanje pojedinačnih i spoljašnjih pakovanja, stavljanje u promet duvanskih proizvoda i elektronskih cigareta, kao i mjere za sprječavanje izlaganja sekundarnom duvanskom dimu i obezbjeđivanje vazduha bez duvanskog dima.

Član 2

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Član 3

Duvanski proizvodi su cigarete i drugi duvanski proizvodi (cigare, cigarilosi, rezani duvan, duvan za lulu, duvan za žvakanje, duvan za šmrkanje - burmut i druge duvanske prerađevine) dobijeni industrijskom proizvodnjom, sastavljeni u cjelosti ili djelimično od duvana, koji može da bude i genetski modifikovan.

Duvanski proizvodi mogu da se upotrebljavaju za pušenje, udisanje, žvakanje ili za oralnu upotrebu.

Član 4

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

1) duvan podrazumijeva listove obrađenog duvana i drugih prirodnih, prerađenih ili neprerađenih djelova duvana, uključujući ekspandirani i rekonstituisani duvan;

2) cigaretama se smatraju svitci duvana, koji mogu da se puše takvi kakvi su i ne svrstavaju se u cigare i cigarilose, svitci duvana koji se na jednostavan, neindustrijski način stavljaju u papirne tube za cigarete, svitci duvana koji se na jednostavan neindustrijski način savijaju u papir za savijanje cigareta, kao i proizvodi koji su u cjelini ili djelimično izrađeni od duvanskih surogata i ispunjavaju uslove koji se odnose na cigarete, osim proizvoda koji se upotrebljavaju isključivo u zdravstvene svrhe. Svitci duvana podrazumijevaju dvije cigarete čija dužina bez filtera ili muštikle je duža od 8 cm, ali nije duža od 11 cm, tri cigarete koje bez filtera, odnosno muštikle su duže od 11 cm, ali nijesu duže od 14 cm;

3) cigarama se smatraju svitci duvana koji mogu da se puše, s obzirom na njihova svojstva i uobičajena očekivanja korisnika, ako su: sa spoljnim omotačem od prirodnog duvana, punjeni smjesom izrezanom na trake i sa spoljnim omotačem uobičajene boje duvana, od rekonstituisanog duvana, koji u potpunosti pokriva proizvod, a zavisno od vrste i filtera, ali u slučaju cigara sa muštiklom ne pokriva i muštiklu, čija je jedinična težina bez filtera ili muštikle veća od 2,3 grama a najviše do 10 grama, obima najmanje 34 mm, kao i proizvodi koji djelimično sadrže materije koje nijesu duvan, a koji ispunjavaju uslove koji se odnose na cigarete;

4) cigarilosi su manja vrsta cigara izrađena kao gotov duvanski proizvod čija najveća težina može da bude do 3 grama po komadu;

5) duvan za samostalno motanje – rezani duvan je duvan koji je rezan ili drugačije sječen, savijen ili stisnut u komade i koji korisnici mogu da upotrebljavaju za samostalnu izradu cigareta;

6) duvanski proizvodi za pušenje su svi duvanski proizvodi, osim bezdimnih duvanskih proizvoda;

7) bezdimni duvanski proizvodi su duvanski proizvodi čijom upotrebom se ne vrši sagorijevanje, uključujući duvan za žvakanje, duvan za šmrkanje i duvan za oralnu upotrebu;

8) duvan za žvakanje je bezdimni duvanski proizvod posebno namijenjen za žvakanje;

9) duvan za šmrkanje je bezdimni duvanski proizvod koji može da se upotrebljava udisanjem putem nosa;

10) duvan za oralnu upotrebu je svaki duvanski proizvod koji se upotrebljava za oralnu upotrebu, osim onih namijenjenih za udisanje ili žvakanje, koji su izrađeni u cjelosti ili djelimično od duvana, u obliku praha ili čestica ili u bilo kakvoj kombinaciji tih oblika, posebno onih u vrećicama ili poroznim vrećicama;

11) duvan za lulu je duvanski proizvod koji može da se upotrebljava putem postupka sagorijevanja i koji je namijenjen isključivo za korišćenje u luli;

12) duvan za vodenu lulu (nargila) je duvanski proizvod koji može da se upotrebljava putem vodene lule i smatra se duvanskim proizvodom za pušenje, a ako može da se upotrebljava i putem vodene lule i kao rezani duvan, onda se smatra rezanim duvanom;

13) sličan proizvod je svaki proizvod izrađen u cijelosti ili djelimično od duvana, a nije duvanski proizvod u smislu člana 3 stav 1 ovog zakona;

14) pušenje je rukovanje zapaljenim duvanskim proizvodom, čijim se sagorijevanjem emituju određene supstance u duvanskom dimu, bez obzira da li se dim aktivno udiše ili izdiše, kao i upotreba elektronskih cigareta;

15) proizvođač je pravno lice ili preduzetnik koji proizvodi ili ima dizajniran ili gotov duvanski proizvod koji stavlja u promet, pod svojim nazivom ili zaštitnim znakom;

16) promet je uvoz, izvoz, skladištenje radi prodaje i prodaja, odnosno stavljanje duvanskih proizvoda na tržište-činjenje dostupnim korisnicima, bez obzira na mjesto proizvodnje, besplatno ili uz plaćanje, uključujući i prodaju na daljinu;

17) uvoz je nabavka duvanskih proizvoda iz druge države, osim ako se primjenjuje carinski postupak o izuzeću ili oslobađanju od carinskog postupka, u skladu sa zakonom kojim se uređuje carinski postupak;

18) uvoznik je pravno lice ili preduzetnik koji je izvršio uvoz duvanskih proizvoda u Crnu Goru i koji ima pravo raspolaganja tim duvanskim proizvodima;

19) emisija podrazumijeva otpuštanje (oslobađanje) supstanci iz duvanskog dima koje nastaje u postupku upotrebe duvanskih ili sličnih proizvoda ili otpuštanje supstanci koje nastaje u postupku upotrebe bezdimnih duvanskih proizvoda;

20) stvaranje zavisnosti je farmakološka sposobnost supstance da izazove zavisnost, stanje koje utiče na sposobnost pojedinca da kontroliše svoje ponašanje, davanjem osjećaja nagrade i/ili olakšanja od apstinencijalnih simptoma;

21) karakteristična aroma duvanskog proizvoda je aroma, odnosno miris ili ukus, osim duvanskog, koji proizilazi iz dodatka jednog ili kombinacije više aditiva, uključujući aromu voća, začina, bilja, alkohola, slatkiša, mentola ili vanile, kao i drugih ukusa i mirisa prisutnih prije ili tokom upotrebe duvanskog proizvoda;

22) korisnik je fizičko lice koje upotrebljava duvanski proizvod, za sopstvene potrebe, van svoje trgovačke, poslovne, privredne ili stručne djelatnosti;

23) novi duvanski proizvod je duvanski proizvod koji ne pripada ni jednoj od sljedećih kategorija: cigarete, rezani duvan, duvan za lulu, duvan za vodenu lulu, cigare, cigarilosi, duvan za žvakanje, duvan za šmrkanje ili duvan za oralnu upotrebu i koji je stavljen na tržište nakon 19. maja 2014. godine;

24) elektronska cigareta je proizvod koji može da se upotrebljava za konzumaciju pare koja sadrži nikotin putem usnika ili bilo koji sastavni dio tog proizvoda, uključujući uložak, punjenje i uređaj bez uložka ili punjenja. Elektronska cigareta može da bude potrošna-za jednokratnu upotrebu ili ponovo punjiva-za višekratnu upotrebu, putem posude za ponovno punjenje, punjenja ili pomoću uložaka za jednokratnu upotrebu;

25) posuda za ponovno punjenje je posuda koja sadrži tečnost sa nikotinom i koristi se za ponovno punjenje elektronske cigarete;

26) biljni proizvod za pušenje je proizvod na bazi bilja, trave ili voća koji ne sadrži duvan, a može da se upotrebljava sagorijevanjem;

27) maloprodajni objekat je objekat u kome se duvanski proizvodi stavljaju u promet na malo i čine dostupnim korisnicima;

28) značajna promjena okolnosti je povećanje obima prodaje određene vrste duvanskih proizvoda za najmanje 10%, u najmanje pet država članica Evropske unije, utvrđeno na osnovu podataka iz izvještaja iz člana 32 ovog zakona ili povećanje nivoa rasprostranjenosti pušenja lica mlađih od 25 godina za najmanje pet procentnih bodova, u najmanje pet država članica Evropske unije, po određenoj vrsti duvanskog proizvoda, utvrđeno na osnovu Posebnog Evrobarometerova izvještaja 385 iz maja 2012. godine ili na osnovu relevantne studije o rasprostranjenosti pušenja. Značajnom promjenom okolnosti, u smislu ovog zakona, ne smatra se povećanje obima prodaje određene vrste duvanskih proizvoda koje nije veće od 2,5% od ukupne prodaje duvanskih proizvoda, na nivou Evropske unije;

29) sistem za provjeru starosti je elektronski sistem kojim se pouzdano provjerava starost kupca, u skladu sa propisanim zahtjevima;

30) vrećica je pojedinačno pakovanje rezanog duvana u obliku pravougaonog džepa, sa preklopom koji pokriva otvor ili je u obliku samostojeće vrećice; i

31) prekogranična kupovina na daljinu je kupovina duvanskih proizvoda kada kupac iz Crne Gore naručuje i kupuje duvanski proizvod od maloprodajnog objekta koji, van Crne Gore, ima sjedište, upravu, predstavništvo ili organizacioni dio, ako je pravno lice, odnosno boravak ili prebivalište, ako je preduzetnik.

II. MJERE ZA SMANJENJE I OGRANIČAVANJE UPOTREBE DUVANSKIH PROIZVODA

Član 5

Mjere za smanjenje i ograničavanje upotrebe duvanskih proizvoda obuhvataju zabranu reklamiranja, proizvodnju, promet i obilježavanje duvanskih proizvoda, zabranu pušenja u radnom i javnom prostoru i izlaganje sekundarnom duvanskom dimu, uticaj na maloljetna lica, kao i druga pitanja od značaja za zaštitu života i zdravlja ljudi, u skladu sa principima utvrđenim Okvirnom konvencijom Svjetske zdravstvene organizacije o kontroli duvana.

Sekundarni duvanski dim je dim koji se ispušta sagorijevanjem na zapaljenom kraju cigarete ili iz drugih duvanskih proizvoda za pušenje, u kombinaciji sa dimom koji pušač izdiše.

Član 6

Proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda, kao i maloprodajni objekti ne smiju da reklamiraju duvanske proizvode, elektronske cigarete, posude za ponovno punjenje i slične duvanske proizvode, u cilju skrivenog ili otvorenog podsticanja upotrebe: putem interneta, usluga informacionog društva, štampanih i drugih publikacija, radio i televizijskog oglašavanja, preko bioskopskih dijapozitiva, filmova, panoa, tabli i drugih oblika reklamiranja na javnim mjestima, objektima i na sredstvima saobraćaja, kao ni putem svijetlećih reklama, knjiga, časopisa, kalendara, odjevnih predmeta, naljepnica, plakata i letaka, ako su te naljepnice, plakati i leci odvojeni od njihovog originalnog pakovanja.

Proizvodi koji, u smislu ovog zakona, nijesu duvanski proizvodi za pušenje, ali svojim izgledom, nazivom i namjenom neposredno podstiču upotrebu duvanskih proizvoda za pušenje, ne smiju se reklamirati.

Zabranjeno je besplatno davanje duvanskih proizvoda za pušenje, kao i elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje, u reklamne svrhe ili za sponzorisanje događaja ili aktivnosti međunarodnog karaktera, u cilju skrivenog ili otvorenog podsticanja njihove upotrebe.

Zabranjeno je svako neposredno i posredno komercijalno obavještanje o duvanskim proizvodima.

Proizvođači ili uvoznici duvanskih proizvoda za pušenje, elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje, u cilju skrivenog ili otvorenog podsticanja njihove upotrebe, ne smiju da sponzorišu radijske programe, događaje ili aktivnosti, kao ni događaje ili aktivnosti međunarodnog karaktera.

Informisanje o duvanskim i sličnim proizvodima koje se ne smatra reklamiranjem u smislu stava 1 ovog člana, kao i promet duvanskih proizvoda koji ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom vrši se slobodno i bez ograničenja, u skladu sa zakonom.

Član 7

Reklamiranjem, u smislu člana 6 ovog zakona, ne smatraju se obavještenja data u štampanim medijima i drugim publikacijama i uslugama informacionog društva namijenjena stručnim licima koja se bave prometom duvanskih proizvoda i obavještenja data u publikacijama koje se ne izdaju i ne štampaju u Crnoj Gori i državama koje su članice Evropske unije, kao ni obavještenja o svojstvu duvanskog proizvoda data u maloprodajnom objektu.

Član 8

Zabranjen je promet duvana za oralnu upotrebu.

Član 9

Zabranjena je prekogranična kupovina na daljinu duvanskih i sličnih proizvoda, elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje, kao i novih duvanskih proizvoda.

Član 10

Zabranjena je prodaja duvanskih proizvoda licima mlađim od 18 godina života. Licima iz stava 1 ovog člana zabranjeno je da vrše prodaju duvanskih proizvoda.

Član 11

Na maloprodajnim objektima mora da bude istaknuta oznaka o zabrani prodaje duvanskih proizvoda licima mlađim od 18 godina života.

Oznaka iz stava 1 ovog člana mora da bude istaknuta na vidnom mjestu.

Ako prodavac u objektu iz stava 1 ovog člana posumnja da je lice mlađe od 18 godina života, može da zatraži od tog lica da odgovarajućom ispravom dokaže punoljetstvo, a ako to odbije, prodavac tom licu neće prodati duvanski proizvod.

Obrazac oznake iz stava 1 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Član 12

Zabranjen je promet:

1) duvanskih proizvoda:

u javnom prostoru u kome se obavlja vaspitno-obrazovna i zdravstvena djelatnost,

u apotekama i specijalizovanim prodavnicama medicinskih sredstava,

u javnom prostoru sportsko-rekreativnih objekata,

iz automatskih aparata,

uz davanje posrednih ili neposrednih povlastica kupcima ili nekom trećem licu, kao što je davanje poklona, premija, sniženog trgovačkog rabata ili prava da se učestvuje u nagradnoj igri, lutriji ili takmičenju,

koji sadrže oznake, riječi ili izraze koji upućuju na to da je ta vrsta manje štetna od drugih ("low tar", "light", "mild", "ultra light", odnosno "nizak katran", "laki", "blagi", "ultra laki" i druge slične oznake),

na način koji kupcima omogućava samoposluživanje sa izloga maloprodajnih objekata; i

2) cigareta pojedinačno ili u pakovanjima koja sadrže manje od 20 cigareta.

Član 13

Nije dozvoljena prodaja:

1) slatkiša, igračaka i drugih proizvoda namijenjenih djeci koji imaju oblik bilo koje vrste duvanskog proizvoda; i

2) proizvoda koji nijesu duvanski proizvodi (odjevni predmeti, modni detalji, motorna vozila i sl.), a imaju naziv, logotip i slične oznake koje upućuju na duvanski proizvod.

Član 14

Zabranjeno je pušenje duvanskih proizvoda prilikom nastupa u medijima.

Zabranjeno je objavljivanje u štampanim medijima fotografija ili crteža lica koja puše.

Član 15

Zabranjeno je pušenje u radnom i javnom prostoru, kao i izlaganje drugih lica sekundarnom duvanskom dimu, u skladu sa ovim zakonom.

Član 16

Radni prostor je svaki zatvoreni prostor u kome poslodavac vrši djelatnost, odnosno u kome zaposleni obavljaju svoje poslove i radne zadatke.

Zatvoreni prostor je prostor napravljen od bilo kakvog materijala koji ima krov ili tavanicu koja je nepokretna ili pokretna, vrata, prozore i prolaze koji su u potpunosti zatvoreni stalno ili povremeno ili prostor kod koga se manje od polovine površine spoljnih zidova tog prostora sastoji od otvora u koje se ne računaju otvori za prozore i vrata (hodnici, liftovi, stepenice,

holovi, vozila, zajedničke prostorije, kafeterije, toaleti, saloni, trpezarije i pomoćni objekti - skladišta ili barake, kao i drugi spojeni ili povezani prostori).

Član 17

Javni prostor je prostor namijenjen zajedničkom boravku ljudi, a obuhvata zatvoreni prostor u kome se:

1) obavlja vaspitno-obrazovna djelatnost, zdravstvena djelatnost, proizvodnja, kontrola i promet lijekova i medicinskih sredstava; obezbjeđuje smještaj, boravak i ishrana djece, učenika i studenata; obavlja prijem, smještaj i njega lica u stanju socijalne potrebe i starih lica, održavaju kulturne, zabavne, sportske i druge manifestacije, priredbe i takmičenja, sjednice i drugi organizovani skupovi; i

2) obavlja trgovinska djelatnost i proizvodnja, skladištenje i promet hrane.

Javnim prostorom, u smislu stava 1 ovog člana, smatraju se i:

1) sredstva javnog prevoza u vazdušnom, drumskom i željezničkom saobraćaju i pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi; aerodromske zgrade i zatvorene čekaonice u željezničkom i drumskom saobraćaju, kao i autotaksi i sredstva službenog prevoza;

2) igraonice za djecu;

3) ugostiteljski objekti u kojima se pružaju usluge smještaja, pripremanja i usluživanja hrane;

4) objekti za priređivanje igara na sreću;

5) ustanove za smještaj lica na izdržavanju krivičnih sankcija; i

6) holovi, liftovi i drugi zajednički djelovi stambenih zgrada, kabine žičara i javni toaleti.

Javni prostor, u smislu ovog zakona, je i otvoreni ograđeni dvorišni prostor vaspitno-obrazovnih i zdravstvenih ustanova i otvoreni ograđeni prostor na kome se vrše javna snimanja i emitovanja programa bilo koje vrste i održavaju kulturne i zabavne priredbe.

Član 18

U radnom, odnosno javnom prostoru dozvoljeno je pušenje samo u prostoriji koju vlasnik, odnosno korisnik tog prostora odredi isključivo za pušenje i na kojoj istakne oznaku da je u toj prostoriji pušenje dozvoljeno.

Prostorija iz stava 1 ovog člana ne može da bude označena u radnom prostoru u kome poslove obavljaju državni organi, organi državne uprave, organi uprave, organi lokalne samouprave, organi lokalne uprave i službe, kao i druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja; prostoru u kome se obavlja zdravstvena djelatnost; vaspitno-obrazovna djelatnost; socijalna zaštita; kulturna djelatnost; sport i rekreacija; proizvodnja i promet lijekova i medicinskih sredstava; trgovinska djelatnost; proizvodnja, promet i skladištenje hrane; snimanje i javno emitovanje programa, kao i u prostoru u kome se održavaju sastanci i javni skupovi.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, zdravstvena ustanova u kojoj su smještene mentalno oboljela lica i ustanova za smještaj starih lica mogu da odrede prostoriju za pušenje.

U javnom prostoru iz člana 17 stav 2 tačka 3 ovog zakona dozvoljeno je pušenje u sobama i apartmanima za smještaj gostiju, koje poslodavac odredi i u kojim je istakao oznaku da je u tim sobama i apartmanima pušenje dozvoljeno.

U javnom prostoru iz člana 17 stav 2 tačka 4 ovog zakona dozvoljeno je pušenje u kazinima koji su opremljeni uređajima za ventilaciju, pepeljarama i odgovarajućim protivpožarnim uređajima i koji su izolovani na način da nije moguć protok duvanskog dima u ostale djelove prostora.

Za upotrebu duvanskih proizvoda u prostoru iz stava 5 ovog člana priređivači igara na sreću plaćaju naknadu koja je prihod budžeta Crne Gore, u visini i na način utvrđen propisom Vlade Crne Gore.

Član 19

Prostorija iz člana 18 stav 1 ovog zakona mora da bude opremljena uređajima za ventilaciju, pepeljarama i odgovarajućim protivpožarnim uređajima.

Prostorija iz stava 1 ovog člana mora da bude izolovana na način da nije moguć protok duvanskog dima u ostali dio prostora, a površina prostorije ne smije da bude manja od 10 m², ne smije da zauzima više od 20% radnog, odnosno javnog prostora i ne smije da bude namijenjena za prolaz u druge prostore.

U prostoriji koju poslodavac označi kao prostoriju u kojoj je pušenje dozvoljeno ne mogu da se vrše poslovi iz djelatnosti poslodavca, niti da se konzumira hrana.

Odredbe ovog člana ne odnose se na prostoriju za pušenje iz člana 18 stav 3 ovog zakona.

Član 20

U radnom i javnom prostoru u kojem je zabranjeno pušenje vlasnici, odnosno korisnici tog prostora moraju na vidnom mjestu da istaknu oznake o zabrani pušenja, u skladu sa ovim zakonom.

Član 21

Kontrolu zabrane pušenja u radnom i javnom prostoru, kao i preduzimanje mjera i aktivnosti za uređenje prostora iz čl. 18 i 19 ovog zakona vrši lice koje rukovodi radom, odnosno obavljanjem djelatnosti.

Lice iz stava 1 ovog člana može pisanim putem da zaduži jednog ili više zaposlenih da kontrolišu zabranu pušenja tokom čitavog procesa rada.

Zaposleni koji se ne pridržava zabrane pušenja, u skladu sa ovim zakonom, čini povredu radne discipline i lice iz stava 1 ovog člana dužno je da protiv njega pokrene postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti, u skladu sa zakonom i ugovorom o radu.

Član 22

Ustanove koje obavljaju vaspitno-obrazovnu djelatnost dužne su da, u skladu sa odgovarajućim programom edukacije, upoznaju djecu i mlade o štetnosti upotrebe duvanskih proizvoda po zdravlje.

Sportske organizacije su dužne da, u okviru svojih aktivnosti, upoznaju lica koja se bave sportom o štetnosti upotrebe duvanskih proizvoda.

Aktivnosti iz st. 1 i 2 ovog člana vrše se u saradnji sa zdravstvenim ustanovama koje obavljaju promociju zdravlja i zdravih stilova života, u skladu sa zakonom.

Program edukacije iz stava 1 ovog člana utvrđuje organ državne uprave nadležan za poslove prosvjete, u saradnji sa Ministarstvom.

III. SASTOJCI I EMISIJA DUVANSKIH PROIZVODA

Član 23

Dozvoljena je upotreba duvanskih i sličnih proizvoda, koji prilikom upotrebe u duvanskom dimu, odnosno u procesu upotrebe bezdimnih duvanskih proizvoda oslobađaju supstance, čija vrsta i maksimalno dozvoljeni nivo su propisani ovim zakonom.

Sastojak duvanskog proizvoda je duvan, aditiv, kao i svaka supstanca ili njen sastavni dio koji sadrži gotov duvanski ili slični proizvod, uključujući papir, filter, boju, kapsule, lijepak i druga vezivna sredstva.

Aditiv je supstanca, koja je dodata duvanskom proizvodu, pojedinačnom pakovanju ili bilo kom spoljašnjem pakovanju duvanskog proizvoda, osim duvana.

Klasifikacija supstanci duvanskih proizvoda, njihovo označavanje i druga pitanja od značaja za zaštitu života i zdravlja ljudi vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuju hemikalije.

Član 24

Maksimalno dozvoljeni nivo (maksimalni nivo emisije) je najveći sadržaj (emisija) supstanci u duvanskom proizvodu, uključujući nulu mjeren u miligramima.

Dozvoljena je proizvodnja i promet duvanskih proizvoda čiji je maksimalni nivo emisije, po cigareti:

- 1) 10 mg katrana (suvi, bezvodni i beznikotinski kondenzat dima);
- 2) 1 mg nikotina (nikotinski alkaloid); i
- 3) 10 mg ugljen monoksida.

Član 25

Na svakom pakovanju duvanskog proizvoda za pušenje mora da bude istaknut podatak o tome koliko se miligrama katrana, nikotina i ugljen monoksida emituje njegovom upotrebom.

Podaci iz stava 1 ovog člana moraju da budu utisnuti:

- 1) na crnogorskom jeziku;
- 2) boldovanim, malim (osim prvog slova), crnim slovima na bijeloj podlozi, fontom Helvetica, veličine slova koja zauzimaju najveću površinu predviđenu za upozorenja i podatke;
- 3) na bočnoj strani pakovanja, tako da pokrivaju najmanje 10% strane na kojoj su utisnuti;
- 4) na dijelu pakovanja koji nije namijenjen za otvaranje ili odbacivanje;
- 5) tako da nije moguće da se odstrane ili unište, niti sakriju potamnjivanjem ili pokrivanjem drugim natpisima ili simbolima; i
- 6) uokvireni linijom crne boje, čija širina ne može da bude manja od 3 mm, niti veća od 4 mm, s tim da se ne smije pokriti tekstualni ili vizuelni dio kombinovanog upozorenja, niti smiju da budu na kontrolnoj akciznoj markici koja je nalijepljena na pakovanju duvanskog proizvoda.

Član 26

Emisija katrana, nikotina i ugljen monoksida iz cigareta određuje se, na osnovu:

- 1) ISO standarda 4387 za katran;
- 2) ISO standarda 10315 za nikotin; i
- 3) ISO standarda 8454 za ugljen monoksid.

Tačnost mjerenja za katran, nikotin i ugljen monoksid određuje se u skladu sa ISO standardom 8243.

Član 27

Provjeru tačnosti mjerenja emisije supstanci duvanskih proizvoda vrši laboratorija koja je akreditovana u skladu sa standardom iz člana 26 stav 2 ovog zakona i koja ima ovlaštenje Ministarstva.

Ministarstvo, na osnovu zahtjeva i dokaza o akreditaciji, izdaje ovlaštenje laboratoriji iz stava 1 ovog člana.

Ministarstvo može da ukine ovlaštenje iz stava 2 ovog člana, ako laboratorija prestane da ispunjava propisane uslove.

Listu ovlašćenih laboratorija iz stava 1 ovog člana Ministarstvo redovno ažurira i objavljuje na svojoj internet stranici.

Listu ovlašćenih laboratorija iz stava 1 ovog člana, kao i kriterijume za davanje ovlašćenja, sa metodama za provjeru tačnosti mjerenja emisije supstanci duvanskih proizvoda, Ministarstvo dostavlja Evropskoj komisiji.

Bliže uslove u pogledu prostora, kadra i opreme koje moraju da ispunjavaju laboratorije iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 28

Pravna lica koja se bave proizvodnjom, prometom ili uvozom duvanskih proizvoda, ili sa njima povezana lica ne mogu da budu vlasnici laboratorije iz člana 27 ovog zakona, niti da imaju svoje predstavnike u njenim organima upravljanja ili nadzornim organima.

Član 29

Proizvođači, odnosno uvoznici duvanskih proizvoda dužni su da izvrše mjerenje, odnosno provjeru mjerenja emisije supstanci duvanskih proizvoda, najmanje jedanput godišnje i da rezultate mjerenja dostave Ministarstvu do 20. decembra tekuće godine.

Provjera tačnosti mjerenja emisije supstanci duvanskih proizvoda može da se vrši i po zahtjevu nadležnog inspektora u postupku inspekcijskog nadzora.

Provjeru tačnosti mjerenja iz st. 1 i 2 ovog člana vrši laboratorija koja ispunjava uslove iz člana 27 ovog zakona.

Troškove mjerenja iz st. 1 i 2 ovog člana snosi proizvođač, odnosno uvoznik duvanskog proizvoda.

Član 30

Proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda dužni su da, prema robnoj marki i vrsti duvanskih proizvoda, Ministarstvu i Institutu za javno zdravlje Crne Gore (u daljem tekstu: Institut) jedanput godišnje, do 20. decembra tekuće godine, dostave u elektronskom obliku:

1) popis svih sastojaka i njihovih količina koje su korišćene u proizvodnji, u padajućem redoslijedu prema masi svakog sastojka sadržanog u duvanskim proizvodima;

2) vrstu i maksimalni nivo emisija supstanci iz člana 24 ovog zakona;

3) vrstu i maksimalni nivo emisija drugih supstanci, ako postoje;

4) podatke o registraciji supstanci i smješa u duvanskim proizvodima i njihovoj klasifikaciji za stavljanje u promet, u skladu sa zakonom kojim se uređuju hemikalije;

5) podatke o toksičnim sastojcima iz tačke 1 ovog stava, u zapaljenom ili nezapaljenom obliku, u zavisnosti od načina upotrebe duvanskog proizvoda i njihovom uticaju na zdravlje korisnika, uključujući i stvaranje zavisnosti;

6) tehnički dokument koji sadrži opšti opis korišćenih aditiva i njihove osobine, za cigarete i rezani duvan, kao i metode mjerenja njihove emisije; i

7) spisak podataka koji predstavljaju poslovnu tajnu u procesu proizvodnje.

Ako nastupi izmjena podataka iz stava 1 ovog člana, proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda dužni su da o tome obavijeste Ministarstvo i Institut, 60 dana prije stavljanja duvanskih proizvoda u promet i da, pored podataka iz stava 1 ovog člana, dostave:

1) podatke o izmijenjenim sastojcima i načinu njihovog uticaja na podatke iz stava 1 ovog člana; i

2) izjavu o razlozima izmjene sastojaka duvanskog proizvoda, sa podacima o njihovom uticaju na zdravlje korisnika, uključujući i stvaranje zavisnosti.

Ministarstvo, odnosno Institut, u skladu sa procjenom štetnosti sastojaka i emisije supstanci iz duvanskih proizvoda, pored podataka iz st. 1 i 2 ovog člana, od proizvođača i uvoznika duvanskih proizvoda mogu da traže izradu studije, radi procjene uticaja izmijenjenih sastojaka cigareta na zdravlje ljudi, uzimajući u obzir toksičnost, odnosno stepen do koga sastojak duvanskog proizvoda može da prouzrokuje štetna dejstva u ljudskom organizmu, uključujući dejstva koja nastupaju protekom vremena, usljed višekratne ili kontinuirane upotrebe duvanskog proizvoda ili izloženosti duvanskom dimu i stvaranje zavisnosti.

Ministarstvo i Institut objavljuju na svojoj internet stranici podatke iz st. 1 i 2 ovog člana, osim podataka koji predstavljaju poslovnu tajnu u procesu proizvodnje.

Ako podaci iz st. 1 i 2 ovog člana za duvanski proizvod nijesu u skladu sa ovim zakonom, Ministarstvo obavještava organ uprave nadležan za inspekcijske poslove, radi preduzimanja odgovarajućih upravnih mjera i radnji, u skladu sa zakonom.

Član 31

Proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda dužni su da, pored mjerenja emisije supstanci iz člana 24 ovog zakona, izvrše mjerenje emisije i drugih supstanci iz duvanskih proizvoda, na zahtjev Ministarstva.

Proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda dužni su da jedanput godišnje, do 20. decembra tekuće godine, obavijeste Ministarstvo, u elektronskom obliku, o metodama koje su korišćene za mjerenje emisije supstanci iz stava 1 ovog člana, kao i o svim maksimalnim nivoima emisije ovih supstanci.

O metodama i maksimalnom nivou emisije supstanci iz stava 2 ovog člana, Ministarstvo, do 31. decembra tekuće godine, obavještava Evropsku komisiju.

Ako proizvođač duvanskih proizvoda nema sjedište u Evropskoj uniji, a uvoznik ima, podatke iz stava 3 ovog člana dostavlja uvoznik, a ako ni proizvođač ni uvoznik nemaju sjedište u Evropskoj uniji, podatke dostavljaju i jedan i drugi.

Član 32

Proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda dužni su da, do 15. januara tekuće godine, za prethodnu godinu, u elektronskom obliku, dostave Ministarstvu:

1) sve studije o istraživanju tržišta duvanskih i drugih proizvoda o sklonostima različitih grupa ispitanika (u odnosu na pol, obrazovanje, socijalnu strukturu i sl.), uključujući mlade i pušače;

2) sve studije o sastojcima i emisijama supstanci duvanskih proizvoda;

3) sažetke svih istraživanja tržišta koja su sprovedena prije stavljanja duvanskog proizvoda na tržište;

4) izvještaje o količini prodatih duvanskih proizvoda, po robnoj marki i vrsti, izražene po komadu cigarete ili kilogramu;

5) druge dostupne podatke od značaja za promet duvanskih proizvoda; i

6) spisak podataka koji predstavljaju poslovnu tajnu u procesu proizvodnje.

Podatke iz stava 1 ovog člana Ministarstvo čuva na bezbjednom mjestu i na način kojim se onemogućava neovlašćeni pristup ili izmjena tih podataka.

Podatke iz stava 1 ovog člana Ministarstvo objavljuje na svojoj internet stranici.

Troškovi dostavljanja, čuvanja, analize i objavljivanja podataka iz stava 1 ovog člana padaju na teret proizvođača i uvoznika duvanskih proizvoda.

Podatke iz stava 1 ovog člana Ministarstvo dostavlja Evropskoj komisiji i nadležnim tijelima država članica Evropske unije, na njihov zahtjev.

Bliži način dostavljanja, čuvanja, analize i objavljivanja podataka iz stava 1 ovog člana, kao i visinu troškova iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 33

Proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda dužni su da, do 20. maja tekuće godine, za prethodnu godinu, Ministarstvu dostave spisak aditiva sadržanih u cigaretama i rezanom duvanu, za koje postoje posebne obaveze praćenja njihovog korišćenja u proizvodnji duvanskih proizvoda zbog štetnog uticaja po život i zdravlje ljudi (prioritetni popis aditiva).

Aditivi iz stava 1 ovog člana su aditivi za koje postoje sumnje, rezultati istraživanja, ili su u drugim državama zabranjeni za upotrebu u proizvodnji duvanskih proizvoda, na osnovu kojih može da se zaključi, da:

1) doprinose stvaranju ili povećanju toksičnosti ili stvaranju zavisnosti u znatnoj ili mjerljivoj količini;

2) posjeduju karakterističnu aromu;

3) olakšavaju udisanje ili unos nikotina;

4) utiču na stvaranje supstanci koje su razvrstane kao kancerogene, mutagene ili toksične za reprodukciju (CMR) ili čije svojstvo, količine i dejstvo povećava CMR svojstva u bilo kojem drugom proizvodu, u znatnoj ili mjerljivoj količini; i

5) pripadaju najčešće korišćenim aditivima prema masi ili broju, u skladu sa izvještajima o sastojcima iz čl. 30 i 32 ovog zakona.

Prioritetni popis aditiva sadržanih u cigaretama i rezanom duvanu, za koje postoje posebne obaveze praćenja njihovog korišćenja u proizvodnji duvanskih proizvoda zbog štetnog uticaja po život i zdravlje ljudi, utvrđuje Ministarstvo.

Član 34

Proizvođači i uvoznici cigareta i rezanog duvana koji sadrže aditive iz člana 33 ovog zakona dužni su da jednom godišnje sprovedu sveobuhvatno ispitivanje o:

1) toksičnosti i stvaranju zavisnosti, kao i dejstvu aditiva na povećanje toksičnosti ili stvaranje zavisnosti u bilo kojem drugom proizvodu, u znatnoj ili mjerljivoj količini;

2) posjedovanju karakterističnih aroma; i

3) uticaju aditiva na olakšavanje udisanja ili unosa nikotina.

Proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda, pored ispitivanja iz stava 1 ovog člana, dužni su da jednom godišnje u svim duvanskim proizvodima sprovedu ispitivanje o uticaju emisije supstanci koje imaju CMR svojstva, njihovim količinama i efektima koji povećavaju CMR svojstva u znatnoj ili mjerljivoj količini.

O ispitivanjima iz st. 1 i 2 ovog člana, proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda sačinjavaju izvještaj, koji mora da sadrži:

1) podatke o sadržini emisije supstanci koje nastaju u postupku sagorijevanja ispitivanog aditiva;

2) podatke o dejstvu aditiva sa drugim sastojcima duvanskog proizvoda;

3) sažetke i analize;

4) dostupnu naučnu literaturu o ispitivanom aditivu; i

5) podatke o njegovom uticaju na zdravlje korisnika, uključujući i stvaranje zavisnosti.

Izvještaj o ispitivanju aditiva iz stava 1 ovog člana, proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda dužni su da sačine i dostave Ministarstvu i Institutu do 20. maja tekuće godine, za prethodnu godinu.

Ispitivanje iz st. 1 i 2 ovog člana proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda sprovode samostalno ili zajedno sa drugim proizvođačima, odnosno uvoznicima.

Član 35

Zabranjena je proizvodnja i promet duvanskih proizvoda kojima su dodati aditivi sa karakterističnom aromom.

Zabrana iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na aditive koji se koriste za proizvodnju duvanskih proizvoda, kao što je šećer koji se koristi radi njegove nadoknade zbog gubitka tokom postupka sušenja, pod uslovom da ti aditivi ne utiču na stvaranje karakteristične arome i ne povećavaju, na znatan ili mjerljiv način, stvaranje zavisnosti, toksičnost ili CMR svojstva duvanskog proizvoda.

Proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda mogu, po potrebi, da traže stručno mišljenje o korišćenju aditiva iz stava 2 ovog člana od nezavisnog savjetodavnog tijela Evropske komisije.

O korišćenju aditiva iz stava 2 ovog člana proizvođači su dužni da dostave izvještaj Ministarstvu i Evropskoj komisiji do 20. maja tekuće godine, za prethodnu godinu.

Član 36

Zabranjena je proizvodnja i promet cigareta i rezanog duvana u kojima su, ili u bilo kom sastavnom dijelu (filteri, papiri, pakovanja, kapsule), dodate arome ili neka tehnička svojstva koja omogućavaju izmjenu mirisa ili ukusa duvanskog proizvoda ili jačine duvanskog dima.

Filteri, papiri i kapsule ne smiju da sadrže duvan i nikotin.

Član 37

Zabranjena je proizvodnja i promet duvanskih proizvoda:

- 1) koji sadrže vitamine i druge aditive koji stvaraju privid da duvanski proizvod koristi zdravlju ili je manje opasan za zdravlje;
- 2) koji sadrže kofein, taurin ili druge aditive i stimulanse koji se povezuju sa energijom i vitalnošću;
- 3) kod kojih se emituju, odnosno otpuštaju obojene supstance tokom pušenja;
- 4) koji tokom pušenja olakšavaju udisanje ili unos nikotina; i
- 5) koji imaju CMR svojstva u nezapaljenom obliku.

Član 38

Zabranjena je proizvodnja i promet duvanskih proizvoda kojima su dodati aditivi u količinama koje, u skladu sa naučnim saznanjima, sagorijevanjem povećavaju toksično dejstvo, stvaranje zavisnosti ili CMR svojstva duvanskog proizvoda u znatnoj ili mjerljivoj količini.

Član 39

Ispitivanje aditiva u duvanskim proizvodima, osim duvana za oralnu upotrebu, vrši Institut jednom godišnje.

O rezultatima ispitivanja aditiva u duvanskim proizvodima i preduzetim mjerama, Institut dostavlja godišnji izvještaj Ministarstvu i Evropskoj komisiji, do 31. marta tekuće godine, za prethodnu godinu.

Troškove ispitivanja aditiva u duvanskim proizvodima snosi proizvođač, odnosno uvoznik duvanskih proizvoda.

IV. OBILJEŽAVANJE PAKOVANJA DUVANSKIH PROIZVODA

Član 40

Pojedinačno i spoljašnje pakovanje duvanskih proizvoda koji se stavljaju u promet mora da bude obilježeno zdravstvenim upozorenjem koje se odnosi na štetna dejstva po život i zdravlje ljudi ili druge štetne posljedice njegove upotrebe, uključujući tekstualna upozorenja, kombinovana zdravstvena upozorenja, opšta upozorenja i informativne poruke, u skladu sa ovim zakonom.

Pakovanje duvanskog proizvoda je kutija ili omot u kome se vrši prodaja duvanskog proizvoda, ne računajući providni omot.

Pojedinačno pakovanje duvanskog proizvoda je najmanje pakovanje duvanskog proizvoda koje se samostalno stavlja u promet, a spoljašnje pakovanje duvanskog proizvoda je pakovanje u kome se duvanski proizvod stavlja u promet i koje sadrži jedan ili više upakovanih komada pojedinačnih pakovanja.

Član 41

Pojedinačno i spoljašnje pakovanje duvanskog proizvoda mora da sadrži zdravstveno upozorenje, koje je utisnuto:

- 1) na crnogorskom jeziku;
- 2) na cijeloj površini dijela pakovanja određenog za zdravstvena upozorenja;
- 3) bez posebnih komentara i pojašnjenja; i
- 4) tako da:
  - ga nije moguće ukloniti,
  - bude neizbrisivo,
  - bude u cjelosti vidljivo,

- nije djelimično ili u cjelosti skriveno ili prekinuto kontrolnom akciznom markicom, oznakom cijene, sigurnosnim obilježjima, omotima, košuljicama, kutijama ili drugim natpisima i simbolima, i

- ne zaklanja i ne prekida kontrolnu akciznu markicu, oznaku cijene, oznake za praćenje ili sigurnosna obilježja na pojedinačnim pakovanjima.

Zdravstveno upozorenje na pojedinačnom pakovanju duvanskog proizvoda, osim cigareta i rezanog duvana koji se stavlja u promet u vrećicama, može da bude utisnuto i na naljepnici, pod uslovom da naljepnica ne može da se odstrani.

Zdravstveno upozorenje na pojedinačnom pakovanju cigareta i rezanog duvana u vrećicama mora da bude uokvireno linijom crne boje, širine 1 mm, unutar površine određene za zdravstveno upozorenje.

Zdravstveno upozorenje mora da ostane nepromijenjeno prilikom otvaranja pakovanja duvanskog proizvoda, osim pakovanja sa preklopnim poklopcem, kod koga zdravstveno upozorenje može da se pocijepa otvaranjem, na način koji obezbjeđuje grafičku cjelovitost i vidljivost teksta, fotografija, odnosno ilustracija i podataka o prestanku pušenja.

Član 42

Svako pojedinačno i spoljašnje pakovanje duvanskog proizvoda za pušenje mora da sadrži sljedeće opšte upozorenje: „Pušenje ubija – odmah prestanite” i informativnu poruku: „Duvanski dim sadrži više od 70 supstanci koje uzrokuju rak”.

Na svakom pakovanju cigareta i rezanog duvana koje je u obliku kvadra, opšte upozorenje se nalazi na donjem dijelu jedne od bočnih površina pakovanja, a informativna poruka na donjem dijelu druge bočne površine.

Širina opšteg upozorenja i informativne poruke na pakovanju iz stava 2 ovog člana ne smije da bude manja od 20 mm.

Opšte upozorenje i informativna poruka moraju da budu utisnuti:

1) na crnogorskom jeziku;

2) crnim, boldovanim slovima fonta Helvetica na bijeloj podlozi; i

3) na sredini propisane površine, na pojedinačnom pakovanju u obliku kvadra i svim spoljašnjim pakovanjima i paralelni sa bočnom ivicom pojedinačnog, odnosno spoljašnjeg pakovanja duvanskog proizvoda.

Opšte upozorenje iz stava 1 ovog člana mora da pokriva najmanje 30% površine pojedinačnog i svih spoljašnjih pakovanja duvanskih proizvoda na kojima je utisnuto.

Član 43

Na pakovanju cigareta i rezanog duvana koje je u obliku kutije sa zglobnim poklopcem koji se otvara trganjem bočnih površina i razdvajanjem na dva dijela, opšte upozorenje i informativna poruka u cjelosti se nalaze na većim djelovima razdijeljenih površina, a opšte upozorenje mora da bude utisnuto i na unutrašnjoj strani gornje površine koja ostaje vidljiva i nakon otvaranja pakovanja.

Visina bočnih površina pakovanja duvanskih proizvoda iz stava 1 ovog člana ne smije da bude manja od 16 mm.

Na pakovanju rezanog duvana koji se stavlja u promet u vrećicama, oblika pravougaonog džepa sa preklopom koji pokriva otvor ili je u obliku samostojeće vrećice, opšte upozorenje i informativna poruka nalaze se na površinama koje obezbjeđuju njihovu potpunu vidljivost.

Na pakovanju rezanog duvana koji se nalazi u prometu u pakovanju cilindričnog oblika, opšte upozorenje nalazi se na spoljašnjoj, a informativna poruka na unutrašnjoj površini poklopca i moraju da zauzimaju 50% površine na kojima su utisnuti.

Član 44

Svako pojedinačno i spoljašnje pakovanje duvanskog proizvoda za pušenje mora da sadrži kombinovano zdravstveno upozorenje koje se sastoji od fotografije ili ilustracije u boji i jednog od sljedećih tekstualnih upozorenja:

- 1) "Pušenje prouzrokuje devet od deset slučajeva raka pluća";
- 2) "Pušenje prouzrokuje rak usne duplje i grla";
- 3) "Pušenje šteti plućima";
- 4) "Pušenje prouzrokuje infarkt";
- 5) "Pušenje prouzrokuje moždani udar i invalidnost";
- 6) "Pušenje prouzrokuje zakrećenje arterija";
- 7) "Pušenje povećava rizik za nastanak sljepila";
- 8) "Pušenje šteti zubima i desnama";
- 9) "Pušenje može da ubije vaše nerođeno dijete";
- 10) "Vaš dim štetan je za vašu djecu, porodicu i prijatelje";
- 11) "Djeca pušača imaju veće izgleda da počnu da puše";
- 12) "Prestanite da pušite - ostanite živi za svoje najbliže";
- 13) „Pušenje smanjuje plodnost“; i
- 14) "Pušenje povećava rizik za nastanak impotencije".

Pored zdravstvenih upozorenja iz stava 1 ovog člana, pojedinačno i spoljašnje pakovanje duvanskih proizvoda za pušenje moraju da sadrže i informacije o prestanku pušenja (broj telefona, internet adresa za informisanje korisnika o dostupnim programima pomoći licima koja žele da prestanu da puše).

Upozorenja iz stava 1 ovog člana dijele se u tri grupe koje se redom rotiraju, i to tako da se svako upozorenje pojavi na jednakoj količini proizvedenih, odnosno prodatih duvanskih proizvoda na svakoj robnoj marki u toku godine.

Slikovni prikaz upozorenja i druga pitanja od značaja za isticanje kombinovanih zdravstvenih upozorenja propisuje Ministarstvo.

Član 45

Kombinovano zdravstveno upozorenje na pojedinačnom i spoljašnjem pakovanju duvanskog proizvoda za pušenje mora da:

1) pokriva po 65% prednje i zadnje spoljašnje površine pojedinačnog pakovanja i svih spoljašnjih pakovanja, a cilindrično pakovanje mora da sadrži i kombinovana zdravstvena upozorenja, međusobno jednako udaljena, i svako mora da pokriva 65 % svoje polovine zakrivljene površine;

2) prikaže isto tekstualno upozorenje i fotografiju u boji na obje strane pojedinačnog pakovanja i svih spoljašnjih pakovanja;

3) se nalazi na gornjem rubu pojedinačnog i spoljašnjeg pakovanja i da budu okrenuta u istom smjeru kao i svi drugi podaci koji se nalaze na toj površini pakovanja, neposredno ispod kontrolne akcizne markice.

Kombinovano zdravstveno upozorenje na pojedinačnom pakovanju cigareta mora da ima najmanje 44 mm visine i 52 mm širine.

Dimenzije kombinovanog zdravstvenog upozorenja određuju se u odnosu na površinu zatvorenog pakovanja duvanskog proizvoda.

Član 46

Duvanski proizvodi za pušenje, osim cigareta, rezanog duvana i duvana za vodenu lulu mogu da se stavljaju u promet bez informativne poruke iz člana 42 ovog zakona i kombinovanog zdravstvenog upozorenja iz člana 44 ovog zakona.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, na pojedinačnom i spoljašnjem pakovanju duvanskog proizvoda za pušenje mora da bude utisnuto opšte upozorenje iz člana 42 ovog zakona, jedno od tekstualnih upozorenja i informacije iz člana 44 stav 2 ovog zakona.

Upozorenja iz stava 2 ovog člana nalaze se na najvidljivijoj površini, a tekstualna na drugoj najvidljivijoj površini pojedinačnog i spoljašnjeg pakovanja duvanskog proizvoda i moraju da se mijenjaju na način da se svako tekstualno upozorenje pojavi na jednakoj količini proizvedenih, odnosno prodatih duvanskih proizvoda, na svakoj robnoj marki u toku godine.

Druga najvidljivija površina pojedinačnog pakovanja duvanskog proizvoda sa zglobnim poklopcem je ona koja postaje vidljiva kada se pakovanje otvori.

Upozorenja iz stava 2 ovog člana, moraju da:

1) budu utisnuta u skladu sa članom 42 stav 4 ovog zakona;

2) zauzimaju paralelan položaj; i

3) budu okružena linijom crne boje širine najmanje 3 mm, a najviše 4 mm, koja se nalazi van površine određene za upozorenja.

Tekstualno upozorenje iz stava 2 ovog člana mora da zauzima 40 % određene površine pojedinačnog pakovanja i svakog spoljašnjeg pakovanja.

Tekstualno upozorenje iz stava 2 ovog člana koje se nalazi na površini spoljašnjeg pakovanja većoj od 150 cm² mora da pokriva površinu od 45 cm².

Član 47

Pojedinačno i spoljašnje pakovanje bezdimnih duvanskih proizvoda mora da ima sljedeće zdravstveno upozorenje: „Ovaj duvanski proizvod šteti Vašem zdravlju i izaziva zavisnost”.

Zdravstveno upozorenje iz stava 1 ovog člana mora da:

1) bude utisnuto na najmanje jednoj najvećoj strani;

2) pokriva 30% površine na kojoj je utisnuto; i

3) bude utisnuto u skladu sa članom 42 stav 4 ovog zakona.

Član 48

Na pojedinačnom i spoljašnjem pakovanju duvanskih proizvoda za pušenje, zabranjeno je utiskivanje oznake ili karakteristike duvanskog proizvoda (tekst, simbol, naziv, zaštitni znak, figurativne i druge oznake), koja:

1) promoviše duvanski proizvod ili podstiče njegovu upotrebu stvaranjem pogrešne slike o njegovim svojstvima, uticaju na zdravlje, opasnostima ili emisijama supstanci i podacima o sadržaju nikotina, katrana i ugljen monoksida;

2) upućuje da je određeni duvanski proizvod manje štetan od drugih, da smanjuje štetni uticaj nekih supstanci iz dima ili da djeluje vitalizirajuće, energetski, ljekovito, da utiče na podmlađivanje ili da ima prirodna ili organska svojstva ili druge zdravstvene ili životne koristi;

3) upućuje na ukus, miris, arome ili druge aditive, odnosno na njihovo odsustvo;

4) upućuje na sličnost sa hranom ili kozmetičkim proizvodima;

5) upućuje da određeni duvanski proizvod ima poboljšanu biorazgradljivost ili druge prednosti za životnu sredinu;

6) upućuje da je pušenje te vrste ili klase duvanskog proizvoda manje štetno od drugih, da filteri ili drugi sastojci duvanskog proizvoda čine manje štetnim taj proizvod od drugih koji nemaju te sastojke i druge oznake slične sadržine; i

7) podstiče ekonomske pogodnosti (štampani kuponi, ponuda za popuste, upućivanje na besplatnu distribuciju, ponuda dva za jedan i sl.).

Član 49

Pojedinačno pakovanje cigareta treba da bude u obliku kvadra, a pojedinačno pakovanje rezanog duvana u obliku kvadra, cilindra ili vrećica.

Pojedinačno pakovanje cigareta može da bude i sa zaobljenim, odnosno ukošenim ivicama, pod uslovom da zdravstveno upozorenje zauzima istu površinu kao i kod pakovanja sa oštrim ivicama.

Pojedinačno pakovanje cigareta koje se stavlja u promet mora da sadrži najmanje 20 cigareta, a pojedinačno pakovanje rezanog duvana najmanje 30 grama duvana.

Pojedinačno pakovanje cigareta može da bude urađeno od kartona ili mekog materijala i ne smije da ima otvor koji se može ponovo zatvoriti ili zapečatiti nakon otvaranja, osim preklopnog poklopca i kutije sa zglobnim poklopcem, koji može da bude pričvršćen samo za zadnju stranu pojedinačnog pakovanja.

Član 50

Svako pojedinačno pakovanje duvanskog proizvoda, koji je proizveden van Crne Gore i Evropske unije, radi obezbjeđivanja sljedljivosti i praćenja od proizvođača do kupca u maloprodajnom objektu, mora da sadrži jedinstvenu identifikacionu oznaku (u daljem tekstu: jedinstvena identifikacija).

Jedinstvena identifikacija mora da bude utisnuta ili pričvršćena tako da je nije moguće ukloniti, da je neizbrisiva, neskrivena i neprekinuta kontrolnom akciznom markicom, oznakom cijene, otvaranjem pakovanja ili na drugi način.

Na osnovu jedinstvene identifikacije, omogućeno je da se za svaki duvanski proizvod utvrdi:

- 1) datum i mjesto proizvodnje;
- 2) naziv proizvođača;
- 3) vrsta mašine koja je korišćena za proizvodnju;
- 4) smjena u kojoj je proizveden i vrijeme proizvodnje;
- 5) opis proizvoda;
- 6) planirano tržište za maloprodaju;
- 7) planirana transportna ruta;
- 8) naziv uvoznika, ako je moguće;

9) stvarna transportna ruta od proizvodnje do prvog maloprodajnog objekta, uključujući sva korišćena skladišta, kao i datum transporta, odredište pošiljke, mjesto polaska i primaoca;

10) naziv svih pravnih lica i preduzetnika uključenih u promet duvanskih proizvoda, od proizvođača do prvog maloprodajnog objekta, ako ih ima;

11) račun, broj narudžbenice i potvrde o plaćanju svih pravnih lica uključenih u promet duvanskih proizvoda od proizvođača do prvog maloprodajnog objekta, ako je moguće.

Podaci iz stava 3 tač. 1 do 7 ovog člana čine obavezni dio jedinstvene identifikacije.

Podaci iz stava 3 tač. 8 do 11 ovog člana su obavezni, u momentu kada su poznati i moraju da budu elektronskim putem povezani sa jedinstvenom identifikacijom.

Podatke iz stava 3 ovog člana, pravna lica i preduzetnici uključeni u promet duvanskih proizvoda od proizvođača do prvog maloprodajnog objekta ne smiju mijenjati ili brisati, a lični podaci do kojih se dođe u obavljanju prometa duvanskih proizvoda čuvaju se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita ličnih podataka.

Član 51

Pravna lica i preduzetnici uključeni u promet duvanskih proizvoda, od proizvođača do pravnog lica i preduzetnika koji se bavi prometom duvanskih proizvoda na veliko, od koga maloprodajni objekat kupuje duvanski proizvod, evidentiraju nabavku svakog pojedinačnog pakovanja, kao i sva kretanja od proizvođača do kupca u maloprodajnom objektu.

Evidentiranje iz stava 1 ovog člana vrši se označavanjem i obilježavanjem spoljašnjih pakovanja (šteke, kutije, palete i sl.) duvanskih proizvoda, uz mogućnost praćenja i pronalaženja svakog pojedinačnog pakovanja duvanskog proizvoda, u svakom trenutku.

Pravna lica i preduzetnici uključeni u promet duvanskih proizvoda od proizvođača do pravnog lica koje se bavi prometom duvanskih proizvoda na veliko od koga maloprodajni objekat kupuje duvanski proizvod dužna su da vode evidenciju o svakom izvršenom prometu duvanskih proizvoda, u skladu sa zakonom.

Proizvođači duvanskih proizvoda dužni su da obezbijede opremu za elektronsko evidentiranje duvanskih proizvoda svim pravnim licima i preduzetnicima uključenim u promet duvanskih proizvoda, od proizvođača do pravnog lica ili preduzetnika koji se bavi prometom duvanskih proizvoda na veliko od koga maloprodajni objekat kupuje duvanski proizvod, uključujući i uvoz, skladištenje i transport duvanskih proizvoda.

Oprema iz stava 4 ovog člana mora da obezbijedi očitavanje i elektronski prenos podataka iz člana 50 ovog zakona pravnom licu sa kojim proizvođač, odnosno uvoznik zaključuje ugovor o čuvanju tih podataka.

Ugovor iz stava 5 ovog člana proizvođači i uvoznici duvanskih proizvoda zaključuju sa pravnim licem koje ima sjedište u Crnoj Gori, odnosno u državi članici Evropske unije, uz saglasnost Ministarstva i Evropske komisije.

Kontrolu rada pravnog lica iz stava 5 ovog člana vrši ovlašćeno lice (eksterni revizor) koje proizvođač imenuje, uz saglasnost Ministarstva i Evropske komisije.

Ministarstvo i eksterni revizor imaju pravo pristupa podacima iz člana 50 ovog zakona, a proizvođačima i uvoznicima, na njihov zahtjev, u opravdanim slučajevima, Ministarstvo može da odobri pristup tim podacima, osim podacima koji predstavljaju poslovnu tajnu, a koji su zaštićeni u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva.

Izveštaj o kontroli pristupa podacima iz stava 5 ovog člana, eksterni revizor dostavlja Ministarstvu i Evropskoj komisiji, do 31. marta tekuće godine, za prethodnu godinu.

Član 52

Svako pojedinačno pakovanje duvanskog proizvoda koje se stavlja u promet, pored jedinstvene identifikacije, mora da ima i sigurnosni znak za zaštitu od neovlašćenog rukovanja.

Sigurnosni znak je sastavljen od vidljivih i nevidljivih elemenata i mora da bude utisnut ili pričvršćen na pakovanju duvanskog proizvoda, tako da nije moguće njegovo uklanjanje i mora da bude neizbrisiv i ne smije djelimično ili u cjelosti da bude skriven ili prekinut kontrolnom akciznom markicom, oznakom cijene, omotima, košuljicama, kutijama ili drugim natpisima i simbolima, u skladu sa zakonom.

Tehničke standarde za uspostavljanje sljedljivosti i rad sistema za praćenje duvanskih proizvoda, sadržinu i označavanje jedinstvenom identifikacijom, unos, prenos, obradu i čuvanje, pristup tim podacima, kao i druga pitanja od značaja za jedinstvenu identifikaciju propisuje Ministarstvo.

V. PROMET NOVIH DUVANSKIH PROIZVODA, ELEKTRONSKIH CIGARETA I BILJNIH PROIZVODA ZA PUŠENJE

Član 53

Proizvođači i uvoznici novih duvanskih proizvoda koji planiraju da stave u promet novi duvanski proizvod, dužni su da elektronskim putem o tome obavijeste Ministarstvo i Evropsku komisiju, najkasnije šest mjeseci prije njegovog stavljanja u promet.

Obavještenje iz stava 1 ovog člana sadrži detaljan opis novog duvanskog proizvoda, uputstvo za upotrebu i podatke o sastojcima i emisijama.

Pored obavještenja iz stava 1 ovog člana, proizvođači i uvoznici novog duvanskog proizvoda dužni su da dostave i sve raspoložive:

1) naučne studije o toksičnosti, stvaranju zavisnosti i privlačnosti novog duvanskog proizvoda, posebno u odnosu na njegove sastojke i emisije;

2) studije o istraživanju tržišta duvanskih i drugih proizvoda o sklonostima različitih grupa ispitanika (u odnosu na pol, obrazovanje, socijalnu strukturu i sl.), uključujući mlade i pušače;

3) sažetke istraživanja tržišta koja su sprovedena prije stavljanja novog duvanskog proizvoda na tržište;

4) relevantne podatke, sa analizama rizika od upotrebe novog duvanskog proizvoda, očekivanom dejstvu na prestanak, odnosno na započinjanje upotrebe duvanskog proizvoda i procjenu uticaja na svijest korisnika;

5) za bezdimne duvanske proizvode i naučne dokaze da uređaji koji su namijenjeni za konzumaciju tog bezdimnog duvanskog proizvoda ne sagorijevaju duvan i ne proizvode duvanski dim koji se aktivno ili pasivno udiše ili izdiše, kao i odgovarajuće isprave o ispunjenosti uslova vezanih za električne uređaje.

Bezbjednosna uputstva namijenjena potrošačima električnog uređaja namijenjenog za korišćenje sa bezdimnim duvanskim proizvodima moraju biti sadržana u pakovanju uređaja ili dostavljena potrošaču zajedno sa uređajem.

Proizvođači i uvoznici novih duvanskih proizvoda dužni su da o svim novim ili izmijenjenim informacijama iz stava 3 tačka 2 ovog člana obavijeste Ministarstvo, u roku od tri mjeseca od dana njihove izmjene.

Ministarstvo može od proizvođača i uvoznika novih duvanskih proizvoda da traži obavljanje dodatnih testiranja i dostavljanje informacija i podataka o novom duvanskom proizvodu dobijenih tim testiranjima.

Informacije i podatke iz stava 6 ovog člana proizvođači i uvoznici novih duvanskih proizvoda dostavljaju i Evropskoj komisiji.

Član 54

Na osnovu dostavljenih informacija i podataka iz člana 53 ovog zakona, Ministarstvo vrši upis novog duvanskog proizvoda u Registar novih duvanskih proizvoda.

Za upis u Registar novih duvanskih proizvoda, proizvođači i uvoznici plaćaju administrativnu taksu, u skladu sa zakonom kojim se uređuju administrativne takse.

Bliži način vođenja i sadržinu Registra novih duvanskih proizvoda propisuje Ministarstvo.

Član 55

Elektronske cigarete i posude za ponovno punjenje mogu da se stave u promet samo ako ispunjavaju uslove propisane zakonom.

Član 56

Proizvođači i uvoznici koji planiraju da stave u promet elektronske cigarete i posude za ponovno punjenje, dužni su da elektronskim putem o tome obavijeste Ministarstvo i Evropsku komisiju, šest mjeseci prije njihovog stavljanja u promet.

Obavještenje iz stava 1 ovog člana dostavlja se elektronskim putem i, u zavisnosti od toga da li se stavlja u promet elektronska cigareta ili posuda za ponovno punjenje, mora da sadrži:

1) podatke o proizvođaču i uvozniku (naziv i sjedište ili ime, prezime i boravak, odnosno prebivalište, broj telefona i adresa), ako je moguće;

2) popis svih sastojaka sadržanih u proizvodu i podatke o emisiji supstanci koje nastaju njegovom upotrebom, po robnoj marki i vrsti, uključujući i njihove količine;

3) podatke o toksičnosti sastojaka i emisijama supstanci tog proizvoda, u zagrijanom stanju i njihovom uticaju na zdravlje korisnika prilikom udisanja, kao i uticaju stvaranja zavisnosti;

4) informacije o dozi i unosu nikotina prilikom upotrebe u uobičajenim ili razumno predvidljivim uslovima;

5) opis sastavnih djelova proizvoda (po mogućnosti, mehanizma za otvaranje i punjenje elektronske cigarete ili posude za punjenje);

6) opis postupaka proizvodnje (serijska proizvodnja i sl.);

- 7) izjavu da postupak proizvodnje ispunjava uslove propisane ovim zakonom;
- 8) izjavu da proizvođač i uvoznik snose punu odgovornost za količinu i bezbjednost proizvoda kod stavljanja u promet i korišćenja u uobičajenim okolnostima ili razumno predvidljivim uslovima;
- 9) spisak podataka koji predstavljaju poslovnu tajnu u procesu proizvodnje; i
- 10) podatke o odgovornom pravnom licu ili preduzetniku, odnosno uvozniku sa sjedištem ili boravkom u Evropskoj uniji (naziv i sjedište ili ime, prezime i boravak, odnosno prebivalište, broj telefona i adresa), ako je moguće.

Ministarstvo može od proizvođača i uvoznika elektronske cigarete i posude za ponovno punjenje da traži dodatne informacije i podatke.

Informacije i podatke iz stava 3 ovog člana proizvođači i uvoznici elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje dostavljaju i Evropskoj komisiji.

Proizvođači i uvoznici elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje dužni su da obavijeste Ministarstvo i Evropsku komisiju o svakoj promjeni informacija i podataka iz stava 2 ovog člana, u roku od šest mjeseci od dana njihove izmjene.

Član 57

Na osnovu dostavljenih informacija i podataka iz člana 56 ovog zakona, Ministarstvo vrši upis elektronske cigarete, odnosno posude za ponovno punjenje u Registar elektronskih cigareta, odnosno posuda za ponovno punjenje.

Za upis u Registar elektronskih cigareta, odnosno posuda za ponovno punjenje proizvođači i uvoznici plaćaju administrativnu taksu, u skladu sa zakonom kojim se uređuju administrativne takse.

Bliži način vođenja i sadržinu Registra elektronskih cigareta, odnosno posuda za ponovno punjenje propisuje Ministarstvo.

Član 58

Dozvoljeno je stavljanje u promet elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje pod uslovom, da:

- 1) se tečnost koja sadrži nikotin stavlja u promet samo u odgovarajućim posudama za ponovno punjenje, zapremine do 10 ml, u potrošnim elektronskim cigaretama ili u ulošcima za jednokratnu upotrebu;
- 2) su ulošci ili punjenje zapremine do 2 ml;
- 3) tečnost koja sadrži nikotin ne sadrži više od 20 mg/ml nikotina;
- 4) tečnost koja sadrži nikotin ne sadrži aditive iz člana 33 ovog zakona;
- 5) se za proizvodnju tečnosti koja sadrži nikotin koriste sastojci visoke čistoće, a da sastojci koji nijesu sadržani u članu 56 stav 2 tačka 2 ovog zakona mogu da budu prisutni samo u tragovima, koje prilikom proizvodnje tehnički nije moguće izdvojiti;
- 6) sastojci koji se koriste u tečnosti koja sadrži nikotin ne predstavljaju opasnost za ljudsko zdravlje u zagrijanom ili nezagrijanom obliku, osim samog nikotina;
- 7) elektronske cigarete oslobađaju doze nikotina u ujednačenim nivoima;
- 8) djeca ne mogu sa njima rukovati;
- 9) na njima nijesu moguće neovlašćene izmjene;
- 10) su zaštićeni od loma i curenja tečnosti koja sadrži nikotin; i
- 11) imaju mehanizam koji obezbjeđuje ponovno punjenje bez curenja tečnosti koja sadrži nikotin.

Član 59

Svako pojedinačno pakovanje elektronske cigarete i posude za ponovno punjenje koje se stavlja u promet, mora da sadrži:

- 1) uputstva za upotrebu i čuvanje;
- 2) obavještenje da se upotreba ne preporučuje mladima i nepušačima;

- 3) informacije o kontraindikacijama;
- 4) upozorenja za posebno rizične grupe korisnika;
- 5) informacije o mogućim štetnim dejstvima;
- 6) informacije o toksičnosti i stvaranju zavisnosti;
- 7) kontakt podatke proizvođača ili uvoznika (naziv i sjedište ili ime, prezime i boravak, odnosno prebivalište, broj telefona i adresa); i
- 8) kontakt podatke pravnih lica ili preduzetnika u Evropskoj uniji (naziv i sjedište ili ime, prezime i boravak, odnosno prebivalište, broj telefona i adresa).

Svako pojedinačno i spoljašnje pakovanje elektronske cigarete i posude za ponovno punjenje sadrži, i:

- 1) popis sastojaka sadržanih u proizvodu u padajućem redosljedu, po masi;
- 2) podatke o sadržaju nikotina i emisiji supstanci prilikom upotrebe, po dozi;
- 3) serijski broj i preporuku da se proizvod drži van dohvata djece;
- 4) zdravstveno upozorenje: „Ovaj proizvod sadrži nikotin koji izaziva snažnu zavisnost“, utisnuto u skladu sa članom 42 stav 4 tač. 1 i 2 ovog zakona.

Član 60

Proizvođači i uvoznici elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje dužni su da dostave Ministarstvu i Institutu izvještaj do 31. januara tekuće godine, za prethodnu godinu, koji sadrži:

- 1) podatke o obimu prodaje, prema robnoj marki i vrsti proizvoda;
- 2) informacije o istraživanju tržišta o sklonostima različitih grupa potrošača (u odnosu na pol, obazovanje, socijalnu pripadnost i sl.), uključujući mlade, nepušače i pušače;
- 3) informacije o načinu prodaje proizvoda;
- 4) sažetke svih istraživanja tržišta sprovedenih u vezi sa tač. 1 i 2 ovog stava, na crnogorskom i engleskom jeziku; i
- 5) spisak podataka koji predstavljaju poslovnu tajnu u procesu proizvodnje.

Institut prati razvoj tržišta duvanskih proizvoda, elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje i uticaj njihove upotrebe na mlade i nepušače, kao i na stvaranje zavisnosti.

Član 61

Podatke i informacije iz čl. 53 i 56 ovog zakona Ministarstvo objavljuje na svojoj internet stranici, osim podataka koji se odnose na lične podatke i podatke koji predstavljaju poslovnu tajnu u procesu proizvodnje.

Na zahtjev Evropske komisije ili nadležnih tijela država članica Evropske unije, Ministarstvo dostavlja podatke i informacije iz stava 1 ovog člana.

Član 62

Proizvođači i uvoznici elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje dužni su da uspostave i održavaju sistem za prikupljanje informacija o sumnjama na štetna dejstva tih proizvoda na zdravlje ljudi.

Ako proizvođači ili uvoznici posumnjaju ili utvrde da elektronske cigarete ili posude za ponovno punjenje, koje se nalaze u njihovom posjedu i namijenjeni su za stavljanje u promet ili se nalaze u prometu, nijesu bezbjedni, nijesu dobrog kvaliteta ili ne ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom, dužni su da odmah preduzmu odgovarajuće korektivne mjere, u cilju njihovog popravljavanja, povlačenja ili uništavanja.

U slučaju iz stava 2 ovog člana, proizvođači ili uvoznici dužni su da odmah obavijeste organ uprave nadležan za inspekcijske poslove i da dostave podatke o riziku za zdravlje i bezbjednost ljudi, preduzetim korektivnim mjerama i njihovim rezultatima, kao i druge informacije o bezbjednosti, kvalitetu i štetnim uticajima elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje na zdravlje ljudi.

Član 63

Ako Ministarstvo utvrdi da bi određena vrsta elektronske cigarete ili posude za ponovno punjenje koja se nalazi u prometu mogla da predstavlja ozbiljnu opasnost za zdravlje ljudi, odmah obavještava organ uprave nadležan za inspekcijske poslove, u cilju preduzimanja odgovarajućih upravnih mjera i radnji, u skladu sa zakonom.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, Ministarstvo obavještava Evropsku komisiju i nadležna tijela drugih država članica Evropske unije o preduzetim mjerama i dostavlja im sve raspoložive podatke.

Član 64

Svako pojedinačno i spoljašnje pakovanje biljnih proizvoda za pušenje mora da sadrži sljedeće zdravstveno upozorenje: „Pušenje ovog proizvoda škodi vašem zdravlju”.

Zdravstveno upozorenje iz stava 1 ovog člana mora da:

- 1) bude utisnuto na prednjoj i zadnjoj površini pojedinačnog i spoljašnjeg pakovanja;
- 2) bude utisnuto u skladu sa članom 42 stav 4 ovog zakona;
- 3) pokriva 30% pripadajuće površine pojedinačnog i spoljašnjeg pakovanja.

Na pojedinačnom i spoljašnjem pakovanju biljnih proizvoda za pušenje ne smiju da budu utisnute oznake ili karakteristike iz člana 48 stav 1 tač. 1, 2 i 4 ovog zakona, niti informacije da proizvod ne sadrži aditive ili arome.

Član 65

Proizvođači i uvoznici biljnih proizvoda za pušenje dužni su da Ministarstvu dostave popis svih sastojaka i njihovih količina koji se koriste u njihovoj proizvodnji, po robnoj marki i vrsti.

U slučaju izmjene sastava biljnih proizvoda za pušenje, proizvođači i uvoznici dužni su da Ministarstvu dostave obavještenje o tome kako ta izmjena utiče na sastojke iz stava 1 ovog člana.

Podaci iz st. 1 i 2 ovog člana dostavljaju se Ministarstvu tri mjeseca prije stavljanja u promet novog ili izmijenjenog biljnog proizvoda za pušenje.

Prilikom dostavljanja podataka iz st. 1 i 2 ovog člana, proizvođači i uvoznici biljnih proizvoda za pušenje dužni su da Ministarstvo obavijeste o tome koji podaci predstavljaju poslovnu tajnu u procesu proizvodnje.

Podatke i informacije iz st. 1 i 2 ovog člana Ministarstvo objavljuje na svojoj internet stranici, osim podataka koji se odnose na lične podatke i podatke koji predstavljaju poslovnu tajnu u procesu proizvodnje, u skladu sa zakonom.

VI. NADZOR

Član 66

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Ministarstvo.

Poslove inspekcijskog nadzora vrše inspektori nadležni za oblasti na koje se odnose mjere ograničenja i zabrane upotrebe duvanskih proizvoda, u skladu sa zakonom, i to:

1) sanitarni inspektor u odnosu na zabranu prometa duvanskih proizvoda iz člana 12 stav 1 tačka 1 al. 1 i 2 ovog zakona, sadržaj katrana, nikotina i ugljen monoksida, obavezu isticanja oznaka o zabrani pušenja i zabranu pušenja u radnom i javnom prostoru, izuzev u objektima u kojima se obavlja zdravstvena djelatnost, proizvodnja, kontrola i promet lijekova i medicinskih sredstava i javnom prostoru iz člana 17 stav 2 tačka 3 ovog zakona, kao i ispunjenost uslova u kazinima iz člana 18 stav 5 ovog zakona;

2) zdravstveni inspektor u odnosu na zabranu reklamiranja i sponzorisiranja duvanskih proizvoda, zabranu pušenja duvanskih proizvoda prilikom nastupa u medijima, zabranu objavljivanja u štampanim medijima fotografija ili crteža lica koja puše, obavezu isticanja

oznaka o zabrani pušenja i zabranu pušenja u objektima u kojima se obavlja zdravstvena djelatnost, odnosno proizvodnja, kontrola i promet lijekova i medicinskih sredstava;

3) tržišni inspektor u odnosu na zabranu prometa duvanskih proizvoda iz čl. 8, 9 i 10 ovog zakona, kao i člana 12 stav 1 tačka 1 al. 3 do 7 i tačka 2 ovog zakona, obavezu isticanja oznake o zabrani prodaje duvanskih proizvoda iz člana 11 ovog zakona, zabranu prometa proizvoda iz člana 13 ovog zakona, isticanje na pakovanju duvanskih proizvoda propisanih kombinovanih upozorenja o štetnosti pušenja, podataka o sadržini katrana, nikotina i ugljen monoksida, kao i u odnosu na zdravstvena upozorenja na pojedinačnom i spoljašnjem pakovanju duvanskih proizvoda;

4) turistički inspektor u odnosu na obavezu isticanja oznake o zabrani pušenja i zabranu pušenja u javnom prostoru iz člana 17 stav 2 tačka 3 ovog zakona.

U postupku inspekcijskog nadzora inspektori vrše nadzor u odnosu na označavanje prostorija u kojima je pušenje dozvoljeno.

Lica iz stava 2 ovog člana dužna su da godišnje izvještaje o izvršenim nadzorima i preduzetim mjerama dostavljaju Ministarstvu, do kraja januara tekuće godine za prethodnu godinu, a na zahtjev Ministarstva i češće.

Član 67

O izvršenom nadzoru korišćenja aditiva iz člana 35 stav 2 ovog zakona i mjerama koje su preduzete u postupku inspekcijskog nadzora, Ministarstvo dostavlja izvještaj Evropskoj komisiji do 20. maja tekuće godine, za prethodnu godinu.

VII. KAZNENE ODREDBE

Član 68

Novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

1) reklamira duvanske proizvode, elektronske cigarete, posude za ponovno punjenje i slične duvanske proizvode na način propisan u članu 6 stav 1 ovog zakona;

2) besplatno daje duvanske proizvode za pušenje, elektronske cigarete i posude za ponovno punjenje, u reklamne svrhe ili za sponzorisane događaje ili aktivnosti međunarodnog karaktera (član 6 stav 3);

3) sponzorise radijske programe, događaje ili aktivnosti ili događaje i aktivnosti međunarodnog karaktera (član 6 stav 5);

4) vrši promet duvana za oralnu upotrebu (član 8);

5) vrši prekograničnu kupovinu na daljinu duvanskih i sličnih proizvoda, elektronskih cigareta i posuda za ponovno punjenje ili novih duvanskih proizvoda (član 9);

6) prodaje duvanske proizvode licima mlađim od 18 godina života (član 10 stav 1);

7) na maloprodajnom objektu nema istaknutu oznaku o zabrani prodaje duvanskih proizvoda licima mlađim od 18 godina života (član 11 stav 1);

8) vrši promet duvanskih proizvoda u javnom prostoru u kome se obavlja vaspitno-obrazovna i zdravstvena djelatnost, u apotekama i specijalizovanim prodavnicama medicinskih sredstava, u javnom prostoru sportsko-rekreativnih objekata, iz automatskih aparata, uz davanje posrednih ili neposrednih povlastica kupcima ili nekom trećem licu, kao što je davanje poklona, premija, sniženog trgovačkog rabata ili prava da se učestvuje u nagradnoj igri, lutriji ili takmičenju, koji sadrže oznake, riječi ili izraze koji upućuju na to da je ta vrsta manje štetna od drugih ("low tar", "light", "mild", "ultra light", odnosno "nizak katran", "laki", "blagi", "ultra laki" ili druge slične oznake) i/ili na način koji kupcima omogućava samoposluživanje sa izloga maloprodajnih objekata (član 12 stav 1 tačka 1);

9) vrši promet cigareta pojedinačno ili u pakovanjima koja sadrže manje od 20 cigareta (član 12 stav 1 tačka 2);

10) prodaje slatkiše, igračke i druge proizvode namijenjene djeci koji imaju oblik bilo koje vrste duvanskog proizvoda (član 13 stav 1 tačka 1);

11) prodaje proizvode koji nisu duvanski proizvodi (odjevni predmeti, modni detalji, motorna vozila i sl.), a imaju naziv, logotip i slične oznake koje upućuju na duvanski proizvod (član 13 stav 1 tačka 2);

12) dozvoli pušenje duvanskih proizvoda prilikom nastupa u medijima ili dozvoli objavljivanje u štampanim medijima fotografija ili crteža lica koja puše (član 14);

13) dozvoli pušenje u radnom ili javnom prostoru, kao i izlaganje drugih lica sekundarnom duvanskom dimu, suprotno ovom zakonu (član 15);

14) označi kao prostoriju za pušenje u radnom prostoru u kome poslove obavljaju državni organi, organi državne uprave, organi uprave, organi lokalne samouprave, organi lokalne uprave i službe, kao i druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja ili prostoru u kome se obavlja zdravstvena djelatnost, vaspitno-obrazovna djelatnost, socijalna zaštita, kulturna djelatnost, sport i rekreacija ili proizvodnja i promet lijekova i medicinskih sredstava ili trgovinska djelatnost ili proizvodnja, promet i skladištenje hrane, snimanje i javno emitovanje programa ili u prostoru u kome se održavaju sastanci i javni skupovi (član 18 stav 2);

15) dozvoli pušenje u sobi i apartmanu za smještaj gostiju, koji nije odredio i u kojim nije istakao oznaku da je u tim sobama i apartmanima pušenje dozvoljeno (član 18 stav 4);

16) dozvoli pušenje u kazinu koji nije opremljen uređajima za ventilaciju, pepeljarama i odgovarajućim protivpožarnim uređajima i koji nije izolovan na način da nije moguć protok duvanskog dima u ostale djelove prostora (član 18 stav 5);

17) prostorija koju odredi isključivo za pušenje i u kojoj istakne oznaku da je u toj prostoriji pušenje dozvoljeno ne ispunjava uslove iz člana 19 st. 1 i 2 ovog zakona;

18) se u prostoriji koju je označio kao prostoriju u kojoj je pušenje dozvoljeno vrše poslovi iz djelatnosti poslodavca ili se vrši konzumacija hrane (član 19 stav 3);

19) u radnom ili javnom prostoru u kojem je zabranjeno pušenje na vidnom mjestu ne istakne oznake o zabrani pušenja, u skladu sa ovim zakonom (član 20);

20) obavlja vaspitno-obrazovnu djelatnost, a u skladu sa odgovarajućim programom edukacije, ne upozna djecu i mlade o štetnosti upotrebe duvanskih proizvoda po zdravlje (član 22 stav 1);

21) u okviru svojih aktivnosti, ne upozna lica koja se bave sportom o štetnosti upotrebe duvanskih proizvoda (član 22 stav 2);

22) ne izvrši mjerenje, odnosno provjeru mjerenja emisije supstanci duvanskih proizvoda, najmanje jedanput godišnje i rezultate mjerenja ne dostavi Ministarstvu do 20. decembra tekuće godine (član 29 stav 1);

23) prema robnoj marki i vrsti duvanskih proizvoda, Ministarstvu i Institutu do 20. decembra tekuće godine, ne dostavi u elektronskom obliku podatke iz člana 30 stav 1 ovog zakona;

24) nastupi izmjena podataka iz člana 30 stav 1 ovog zakona, a o tome ne obavijesti Ministarstvo i Institut, 60 dana prije stavljanja duvanskih proizvoda u promet i ne dostavi podatke iz člana 30 stav 2 ovog zakona;

25) na zahtjev Ministarstva, pored mjerenja emisije supstanci iz člana 24 ovog zakona, ne izvrši i mjerenje emisije drugih supstanci iz duvanskih proizvoda (član 31 stav 1);

26) do 20. decembra tekuće godine ne obavijesti Ministarstvo u elektronskom obliku, o metodama koje su korišćene za mjerenje emisije supstanci iz člana 31 stav 1 ovog zakona, kao i o svim maksimalnim nivoima emisije ovih supstanci (član 31 stav 2);

27) do 15. januara tekuće godine, za prethodnu godinu, u elektronskom obliku ne dostavi Ministarstvu podatke iz člana 32 stav 1 ovog zakona;

28) do 20. maja tekuće godine, za prethodnu godinu ne dostavi Ministarstvu spisak aditiva sadržanih u cigaretama ili rezanom duvanu, za koje postoje posebne obaveze praćenja

njihovog korišćenja u proizvodnji duvanskih proizvoda zbog štetnog uticaja po život i zdravlje ljudi (član 33 stav 1);

29) za cigarete ili rezani duvan koji sadrži aditive iz člana 33 ovog zakona jednom godišnje ne sprovede sveobuhvatno ispitivanje iz člana 34 stav 1 ovog zakona;

30) pored ispitivanja iz člana 34 stav 1 ovog zakona, jednom godišnje u svim duvanskim proizvodima ne sprovede ispitivanje o uticaju emisije supstanci koje imaju CMR svojstva, njihovim količinama i efektima koji povećavaju CMR svojstva u znatnoj ili mjerljivoj količini (član 34 stav 2);

31) o ispitivanjima iz člana 34 st. 1 i 2 ovog zakona ne sačini izvještaj koji sadrži podatke iz člana 34 stav 3 ovog zakona;

32) izvještaj o ispitivanju aditiva iz člana 34 stav 1 ovog zakona ne sačini i ne dostavi Ministarstvu i Institutu do 20. maja tekuće godine, za prethodnu godinu (član 34 stav 4);

33) o korišćenju aditiva iz člana 35 stav 2 ovog zakona ne dostavi izvještaj Ministarstvu i Evropskoj komisiji do 20. maja tekuće godine, za prethodnu godinu (član 35 stav 4);

34) proizvodi ili stavlja u promet cigarete ili rezani duvan u kojima su ili u bilo kom sastavnom dijelu (filteri, papiri, pakovanja, kapsule), dodate arome ili neka tehnička svojstva koja omogućavaju izmjenu mirisa ili ukusa duvanskog proizvoda ili jačine duvanskog dima (član 36 stav 1);

35) proizvodi ili stavlja u promet duvanske proizvode koji sadrže vitamine i druge aditive koji stvaraju privid da duvanski proizvod koristi zdravlju ili je manje opasan za zdravlje, koji sadrže kofein, taurin ili druge aditive i stimulanse koji se povezuju sa energijom i vitalnošću, kod kojih se emituju, odnosno otpuštaju obojene supstance tokom pušenja, koji tokom pušenja olakšavaju udisanje ili unos nikotina i koji imaju CMR svojstva u nezapaljenom obliku (član 37);

36) proizvodi ili stavlja u promet duvanske proizvode kojima su dodati aditivi u količinama koje, u skladu sa naučnim saznanjima, sagorijevanjem povećavaju toksično dejstvo, stvaranje zavisnosti ili CMR svojstva duvanskog proizvoda u znatnoj ili mjerljivoj količini (član 38);

37) pojedinačno i spoljašnje pakovanje duvanskih proizvoda koji se stavljaju u promet nije obilježeno zdravstvenim upozorenjem koje se odnosi na štetna dejstva po život i zdravlje ljudi ili druge štetne posljedice njegove upotrebe, uključujući tekstualna upozorenja, kombinovana zdravstvena upozorenja, opšta upozorenja i informativne poruke, u skladu sa ovim zakonom (član 40 stav 1);

38) na pojedinačnom ili spoljašnjem pakovanju duvanskih proizvoda za pušenje, utisne oznake ili karakteristike duvanskog proizvoda (tekst, simbol, naziv, zaštitni znak, figurativne i druge oznake), u slučajevima navedenim u članu 48 ovog zakona;

39) prije stavljanja u promet novih duvanskih proizvoda elektronskim putem o tome ne obavijesti Ministarstvo i Evropsku komisiju, najkasnije šest mjeseci prije njegovog stavljanja u promet (član 53 stav 1);

40) bezbjednosna uputstva namijenjena potrošačima električnog uređaja namijenjenog za korišćenje sa bezdimnim duvanskim proizvodima nisu sadržana u pakovanju uređaja ili nisu dostavljena potrošaču zajedno sa uređajem (član 53 stav 4);

41) pored obavještenja iz člana 53 stav 1 ovog zakona ne dostavi i sve raspoložive podatke i informacije iz člana 53 stav 3 ovog zakona;

42) o svim novim ili izmijenjenim informacijama iz člana 53 stav 3 tačka 2 ovog zakona ne obavijesti Ministarstvo, u roku od tri mjeseca od dana njihove izmjene (član 53 stav 5);

43) u roku od šest mjeseci prije stavljanja u promet elektronske cigarete i posude za ponovno punjenje, elektronskim putem o tome ne obavijesti Ministarstvo i Evropsku komisiju (član 56 stav 1);

44) obavještenje iz člana 56 stav 1 ovog zakona ne sadrži podatke i informacije iz člana 56 stav 2 ovog zakona;

45) ne obavijesti Ministarstvo i Evropsku komisiju o svakoj promjeni informacija i podataka iz člana 56 stav 2 ovog zakona, u roku od šest mjeseci od dana njihove izmjene (član 56 stav 5);

46) stavi u promet elektronsku cigaretu ili posudu za ponovno punjenje koja ne ispunjava uslove iz člana 58 ovog zakona;

47) stavi u promet elektronsku cigaretu ili posudu za ponovno punjenje koja ne sadrži podatke i informacije iz člana 59 ovog zakona;

48) Ministarstvu i Institutu ne dostavi izvještaj do 31. januara tekuće godine, za prethodnu godinu koji sadrži podatke i informacije iz člana 60 stav 1 ovog zakona;

49) Ministarstvu ne dostavi popis svih sastojaka i njihovih količina koji se koriste u proizvodnji biljnih proizvoda za pušenje, po robnoj marki i vrsti (član 65 stav 1);

50) u slučaju izmjene sastava biljnih proizvoda za pušenje Ministarstvu ne dostavi obavještenje o tome kako ta izmjena utiče na sastojke iz člana 65 stav 1 ovog zakona (član 65 stav 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana, kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu, odgovorno lice u državnom organu, organu državne uprave, organu uprave i organu lokalne samouprave, organu lokalne uprave i službi novčanom kaznom u iznosu od 100 eura do 2.000 eura.

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana kazniće se i preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 150 eura do 6.000 eura.

Član 69

Novčanom kaznom u iznosu od 30 eura do 1.000 eura kazniće se za prekršaj fizičko lice ako:

1) lice mlađe od 18 godina života prodaje duvanske proizvode (član 10 stav 2);

2) puši u radnom ili javnom prostoru i izlaže druga lica sekundarnom duvanskom dimu, suprotno ovom zakonu (član 15); i

3) puši u sobama i apartmanima za smještaj gostiju, koje poslodavac nije odredio i istakao oznaku da je u tim sobama i apartmanima pušenje dozvoljeno (član 18 stav 4).

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 70

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana, primjenjivaće se podzakonski akti koji su donijeti na osnovu Zakona o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda ("Službeni list RCG", broj 52/04 i "Službeni list CG", br. 32/11 i 3/16), ako nijesu u suprotnosti sa ovim članom 44 ovog zakona, u roku od 36 mjeseci od dana donošenja propisa iz člana 44 stav 4 ovog zakona

Član 72

Do akreditacije laboratorije iz člana 27 ovog zakona, proizvođači, odnosno uvoznici duvanskih proizvoda dužni su da Ministarstvu dostavljaju rezultate provjere tačnosti mjerenja iz člana 29 ovog zakona od države u kojoj je proizveden duvanski proizvod.

Član 73

Vlasnici, odnosno korisnici radnog i javnog prostora, maloprodajni objekti, kao i poslodavci iz člana 17 stav 2 tačka 3 ovog zakona, dužni su da usklade označavanje sa ovim zakonom u roku od mjesec dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 74

Odredbe člana 7 ovog zakona u dijelu koji se odnosi na obavještenja data u publikacijama koje se ne izdaju i ne štampaju u državama koje su članice Evropske unije, člana 35 stav 3 koji se odnosi na traženje stručnog mišljenja od nezavisnog savjetodavnog tijela Evropske komisije, člana 27 stav 5, člana 31 st. 3 i 4, člana 32 stav 5, člana 35 stav 4, člana 56 st. 1, 4 i 5, člana 61 stav 2, člana 63 stav 2, člana 67 i člana 68 stav 1 tač. 36, 41 i 46 ovog zakona u dijelu koji se odnosi na izvještavanje Evropske komisije primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Odredbe čl. 50, 51 i 52 ovog zakona primjenjivaće se nakon isteka pet godina od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Član 75

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda ("Službeni list RCG", broj 52/04 i "Službeni list CG", br. 32/11 i 3/16) i odredbe Zakona o taksama na upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja u ugostiteljskim objektima („Službeni list CG“, broj 37/17) koje se odnose na

Član 76

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 28-2/19-5/11

EPA 733 XXVI

Podgorica, 31. jul 2019. godine

Skupština Crne Gore 26. saziva

Predsjednik,

Ivan Brajović, s.r.

-----
* U ovaj zakon prenesene su:

Direktiva 2014/40/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 3. aprila 2014. godine o usklađivanju zakona i drugih propisa država članica o proizvodnji, predavljanju i prodaji duvanskih i sličnih proizvoda i o stavljanju van snage Direktive 2001/37/EZ

Direktiva 2003/33/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. maja 2003. godine o usklađivanju zakona i drugih propisa država članica o oglašavanju i sponzorstvu duvanskih proizvoda

Preporuka Savjeta od 2. decembra 2002. godine o prevenciji pušenja sa inicijativom za poboljšanje kontrole duvanskih proizvoda (2003/54/EC)

Preporuka Savjeta od 30. novembra 2009. godine o zonama bez duvanskog dima (2009/C 296/02)

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O FISKALIZACIJI U PROMETU PROIZVODA I USLUGA

Proglašavam **Zakon o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga**, koji je donijela Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine.

Broj: 01-1355/2

Podgorica, 1. avgusta 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 82 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine, donijela je

ZAKON
O FISKALIZACIJI U PROMETU PROIZVODA I USLUGA

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom uređuje se postupak fiskalizacije gotovinskog i bezgotovinskog plaćanja u prometu proizvoda i usluga, sadržaj fiskalnog računa, određuju obveznici fiskalizacije i druga pitanja od značaja za fiskalizaciju.

Član 2

Fiskalizacija je postupak koji sprovodi obveznik fiskalizacije gotovinskog i bezgotovinskog plaćanja dostavljanjem organu uprave, nadležnom za poslove naplate javnih prihoda (u daljem tekstu: Uprava) podataka o prometu proizvoda i usluga i fiskalnih računa u realnom vremenu, korišćenjem stalne internet veze i fiskalnog servisa.

Član 3

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) identifikacioni kod obveznika fiskalizacije je alfanumerički zapis koji programski generiše obveznik fiskalizacije;
- 2) jedinstveni identifikacioni kod računa je alfanumerički i grafički zapis koji programski generiše Uprava;
- 3) poslovni prostor je zatvoreni ili otvoreni prostor, pokretno mjesto (dostavno vozilo, plovni objekat) koje služi za obavljanje djelatnosti isporuke proizvoda i usluga, kao i prostor koji obveznik fiskalizacije, radi obavljanja djelatnosti, koristi samo povremeno ili privremeno za potrebe održavanja sajмова, seminara ili za obavljanje sličnih djelatnosti;
- 4) gotovinsko plaćanje je plaćanje za izvršeni promet proizvoda ili usluga u trenutku izdavanja fiskalnog računa novčanim sredstvima, odnosno platnom karticom u skladu sa zakonom kojim se uređuje platni promet;

5) bezgotovinsko plaćanje je plaćanje kada poreski obveznik za izvršeni promet proizvoda odnosno usluga vrši prenos sredstava na račun u finansijskoj instituciji drugog poreskog obveznika, kao i sva druga plaćanja koja se ne smatraju gotovinskim plaćanjem;

6) poreski identifikacioni broj je jedinstveni broj koji poreskom obvezniku dodjeljuje Uprava u skladu sa propisima o poreskoj administraciji;

7) fiskalni servis je servis koji:

- koristi obveznik fiskalizacije, radi razmjene podataka i informacija o fiskalnim računima sa Upravom;

- koristi elektronski naplatni uređaj kod gotovinskog plaćanja;

- se koristi kod izdavanja bezgotovinskih računa;

8) elektronski naplatni uređaj je hardverski uređaj koji omogućava elektronsku komunikaciju sa Upravom. Na njemu je instalirano softversko rješenje koje podržava kreiranje, slanje i primanje poruka o fiskalnim računima sa Upravom, korišćenjem fiskalnog servisa;

9) operator fiskalnog servisa je:

- lice koje izdaje fiskalni račun o gotovinskom plaćanju;

- lice koje je ovlašćeno za izdavanje bezgotovinskih računa u slučaju korišćenja bezgotovinskog plaćanja;

- poreski obveznik u slučaju korišćenja samonaplatnih uređaja (automata);

10) proizvođač programskog rješenja je lice koje izrađuje programsko rješenje potrebno za rad fiskalnog servisa;

11) održavalac programskog rješenja je lice koje pruža usluge održavanja programskog rješenja koje je potrebno za rad fiskalnog servisa.

II. OBVEZNIK FISKALIZACIJE

Član 4

Obveznik fiskalizacije, u smislu ovog zakona je:

1) fizičko lice koje je obveznik poreza na dohodak i obveznik je izdavanja računa za isporuku proizvoda, odnosno usluga;

2) pravno lice koje je obveznik poreza na dobit u skladu sa zakonom kojim se uređuje porez na dobit pravnih lica i koje je obveznik izdavanja računa za isporuku proizvoda, odnosno usluga;

3) poreski obveznik koji ostvaruje promet od prodaje roba ili usluga putem samonaplatnih uređaja (automata), a koji nije u obavezi izdavanja računa u skladu sa zakonom kojim se uređuje porez na dodatu vrijednost.

Član 5

Obveznikom fiskalizacije ne smatra se poreski obveznik koji ostvaruje promet od:

1) prodaje karata ili žetona u linijskom putničkom saobraćaju i naplate prtljaga;

2) prodaje poljoprivrednih proizvoda na pijačnim tezgama i ostalim otvorenim prostorima na kojima je omogućena prodaja na otvorenom, proizvedenih na sopstvenom poljoprivrednom gazdinstvu;

3) otkupa poljoprivrednih proizvoda od strane obveznika poreza na dodatu vrijednost kod poljoprivrednih proizvođača;

4) univerzalnih poštanskih usluga;

5) pružanja bankarskih usluga i usluga osiguranja i reosiguranja;

6) uplata za učestvovanje u igrama na sreću i zabavnim igrama;

7) prodaje roba u avionima na letovima nacionalnog avio prevoznika.

Član 6

Ako obveznik fiskalizacije ostvaruje promet od različitih djelatnosti, oslobođen je od obaveze fiskalizacije za djelatnosti iz člana 5 ovog zakona.

III. SADRŽAJ FISKALNOG RAČUNA

Član 7

Fiskalni račun, pored podataka propisanih zakonom kojim se uređuje porez na dodatu vrijednost, sadrži i sljedeće podatke:

- broj fiskalnog računa;
- vrijeme izdavanja računa (sat i minut);
- oznaku operatora fiskalnog servisa;
- identifikacioni kod obveznika fiskalizacije;
- jedinstveni identifikacioni kod računa;
- način plaćanja (gotovina, platna kartica, prenos novca sa računa u banci, ostalo);
- rok plaćanja, u slučaju da plaćanje nije izvršeno u trenutku izdavanja računa;
- poreski identifikacioni broj kupca, ako se promet obavlja između obveznika fiskalizacije, odnosno fiskalizacijom bezgotovinskog plaćanja.

Član 8

Oznaku operatora, iz člana 7 stav 1 alineja 3 ovog zakona, određuje obveznik fiskalizacije, koji je dužan da datu oznaku poveže sa jedinstvenim matičnim brojem lica koje izdaje račun.

Obveznik fiskalizacije dužan je da Upravi dostavi prijavu oznake operatora i jedinstveni matični broj operatora iz stava 1 ovog člana.

Sadržaj prijave iz stava 2 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za poslove finansija (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Član 9

Broj fiskalnog računa za gotovinsko plaćanje sastoji se od numeričke oznake:

- računa;
- poslovnog prostora;
- elektronskog naplatnog uređaja.

Broj fiskalnog računa za bezgotovinsko plaćanje sastoji se od numeričke oznake:

- računa;
- poslovnog prostora;
- kalendarske godine u kojoj je račun izdat.

Numerička oznaka iz st. 1 i 2 ovog člana, je neprekidni numerički niz po svakom računu, poslovnom prostoru i elektronskom naplatnom uređaju za gotovinsko plaćanje.

Numerička oznaka, iz stava 3 ovog člana, unosi se od početka kalendarske godine i počinje od broja 1 do broja n završetkom kalendarske godine, po svakom poslovnom prostoru, odnosno po elektronskom naplatnom uređaju u poslovnom prostoru.

IV. POSTUPAK FISKALIZACIJE

Član 10

Radi sprovođenja postupka fiskalizacije, obveznik fiskalizacije, iz člana 4 stav 1 tač.1 i 2 ovog zakona, dužan je da izda fiskalni račun korišćenjem fiskalnog servisa.

Obveznik fiskalizacije dužan je da za potrebe sprovođenja postupka fiskalizacije koristi certifikat za elektronski potpis izdat od davaoca usluge certifikovanja u skladu sa propisom kojim se uređuju uslovi za korišćenje elektronskog potpisa.

Obveznik fiskalizacije dužan je da, radi potpisivanja fiskalnih računa za potrebe sprovođenja postupka fiskalizacije i potvrde identiteta prilikom elektronske razmjene

podataka i informacija sa Upravom, koristi certifikat za elektronski potpis u skladu sa propisom kojim se uređuju uslovi za korišćenje elektronskog potpisa.

Obveznik fiskalizacije dužan je da, radi sprovođenja postupka fiskalizacije, obezbijedi stalnu internet vezu za on-line razmjenu fiskalnih računa sa Upravom u realnom vremenu.

Obveznik fiskalizacije, iz člana 4 stav 1 tačka 3 ovog zakona, dužan je da postupak fiskalizacije primjenjuje u trenutku prodaje, putem stalne internet veze koristeći fiskalni servis i da Upravi dostavi podatke sa samonaplatnog uređaja (automata) sa kojeg obavlja oporezivi promet.

Član 11

Obveznik fiskalizacije dužan je da koristi programsko rješenje koje će koristiti fiskalni servis, radi omogućavanja nesmetanog izdavanja fiskalnih računa i onemogućavanja izbjegavanja postupka fiskalizacije izdavanja računa.

Obveznik fiskalizacije, proizvođač i lice odgovorno za održavanje programskog rješenja odgovorni su za funkcionalnost programskog rješenja iz stava 1 ovog člana.

Svaki proizvođač i/ili održavalac programskog rješenja koji je dobio jedinstvenu identifikacionu oznaku u skladu sa članom 15 ovog zakona, imaće uvid u podatke o svim obveznicima fiskalizacije koji koriste njihovo programsko rješenje, odnosno koji su dostavili podatak da koriste njihove usluge održavanja.

Prije početka izdavanja fiskalnih računa, obvezniku fiskalizacije obezbijediće se testiranje korišćenja fiskalnog servisa za izdavanje fiskalnih računa i sprovođenje postupka fiskalizacije.

Način uvida u podatke dostavljene Upravi i način testiranja korišćenja fiskalnog servisa propisuje Ministarstvo.

Član 12

Obveznik fiskalizacije prilikom izdavanja svakog fiskalnog računa za promet roba i usluga potpisuje fiskalni račun elektronskim potpisom i dostavlja ga, u propisanoj strukturi Upravi putem fiskalnog servisa u realnom vremenu korišćenjem stalne internet veze.

Uprava evidentira primljeni fiskalni račun, koji je potpisan validnim elektronskim potpisom u propisanom obliku i strukturi poruke, u elektronsku bazu podataka i fiskalnim računom određuje jedinstveni identifikacioni kod računa i dostavlja ga obvezniku fiskalizacije korišćenjem fiskalnog servisa elektronskim putem i stalne internet veze u realnom vremenu.

U slučaju kada fiskalni račun nije potpisan validnim elektronskim potpisom ili kada fiskalni račun nije u propisanom obliku i strukturi poruke, Uprava obavještava obveznika fiskalizacije putem poruke o neispravnosti fiskalnog računa korišćenjem fiskalnog servisa elektronskim putem i stalne internet veze u realnom vremenu.

Oblik i strukturu poruka sa obaveznim elementima fiskalnog računa, dužinu i izgled zapisa za jedinstveni identifikacioni kod računa, protokole i sigurnosne mehanizme za razmjenu poruka, model primjene kod kojeg se koristi centralni informacioni sistem obveznika fiskalizacije za slanje i potpisivanje elektronskih poruka, model primjene u kojem se slanje i potpisivanje poruka obavlja pojedinačno na elektronskim naplatnim uređajima, standardne poruke o greškama, kao i protokole o postupanju u slučaju grešaka, a koje su dio fiskalnog servisa, za potrebe sprovođenja postupka fiskalizacije izdavanja fiskalnih računa, odnosno prodaje roba ili usluga putem samonaplatnih uređaja (automata) propisuje Ministarstvo.

Član 13

Jedinstveni identifikacioni kod računa i identifikacioni kod obveznika fiskalizacije, sa podacima iz člana 7 ovog zakona, ispisuju se na račun, prilikom izdavanja fiskalnog računa.

Način generisanja, dužinu i tip zapisa za identifikacioni kod obveznika fiskalizacije propisuje Ministarstvo.

Član 14

Obveznik fiskalizacije dužan je da Upravi elektronskim putem dostavi podatke o svim poslovnim prostorima u kojima obavlja djelatnost, 24 sata prije početka korišćenja fiskalnog servisa za izdavanje fiskalnog računa i to za svaki poslovni prostor odvojeno.

Podaci iz stava 1 ovog člana sadrže:

- 1) poreski identifikacioni broj obveznika fiskalizacije;
- 2) geolokaciju poslovnog prostora (prostorne koordinate);
- 3) adresu poslovnog prostora;
- 4) tip poslovnog prostora;
- 5) vrstu djelatnosti koja se obavlja u poslovnom prostoru;
- 6) dnevno radno vrijeme i radne dane u nedjelji, rad za vrijeme državnih praznika;
- 7) datum početka obavljanja djelatnosti u poslovnom prostoru;
- 8) datume privremenog zatvaranja poslovnog prostora;
- 9) datum prestanka obavljanja djelatnosti u poslovnom prostoru;
- 10) kvadraturu poslovnog prostora;
- 11) način plaćanja (gotovinsko i/ili bezgotovinsko);
- 12) status poslovnog prostora (aktivan/neaktivan);
- 13) naznaku da li je poslovni prostor u svojini ili u zakupu.

Podatak iz stava 2 tačka 4 ovog člana sadrži obavještenje o načinu poslovanja (internet trgovina, pokretni poslovni prostor), ako se djelatnost obavlja na terenu ili ako se radi o privremenim mjestima obavljanja djelatnosti.

Podatak iz stava 2 tačka 5 ovog člana unosi se u skladu sa zakonom kojim se uređuje klasifikacija djelatnosti prema djelatnosti koju obavlja u poslovnom prostoru.

Podatak iz stava 2 tač. 8 i 9 ovog člana sadrži obavještenje o danu zatvaranja poslovnog prostora i naznaku da li se poslovni prostor privremeno ili trajno zatvara.

U slučaju promjene podataka iz stava 2 ovog člana po pojedinom poslovnom prostoru, a naročito ako djelatnost prestane da se obavlja u poslovnom prostoru ili djelatnost počne da se obavlja u novom poslovnom prostoru, ili dođe do promjene djelatnosti koja se obavlja u poslovnom prostoru, obveznik fiskalizacije dužan je da te podatke dostavi Upravi, najkasnije pet dana prije nastanka promjene.

Nakon prijema podataka iz stava 2 ovog člana, Uprava je dužna da generiše jedinstvenu oznaku poslovnog prostora, koja će se koristiti u fiskalnom servisu.

Odredbe st. 1 do 7 ovog člana primjenjuju se na postupak dostavljanja podataka o samonaplatnom uređaju (automatu).

Način dostavljanja podataka o poslovnim prostorima iz stava 2 ovog člana i način generisanja oznake poslovnog prostora propisuje Ministarstvo.

Član 15

Proizvođač, odnosno održavalac programskog rješenja dužan je, da prije stavljanja u promet programskog rješenja i obavljanja usluga održavanja Upravi elektronskim putem, podnese zahtjev za određivanje jedinstvene identifikacione oznake.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv i sjedište proizvođača, odnosno održavaoca programskog rješenja;
- 2) naziv programskog rješenja koje je izrađeno, odnosno koje se održava; i
- 3) poreski identifikacioni broj proizvođača, odnosno održavaoca programskog rješenja.

Nakon podnošenja zahtjeva za određivanje jedinstvene identifikacione oznake Uprava u roku od tri dana, od dana podnošenja zahtjeva, donosi rješenje o određivanju jedinstvene identifikacione oznake.

Proizvođač programskog rješenja dužan je da jedinstvenu identifikacionu oznaku proizvođača, iz stava 3 ovog člana, integriše u programsko rješenje.

Održavalac programskog rješenja dužan je da jedinstvenu identifikacionu oznaku iz stava 3 ovog člana dostavi obvezniku fiskalizacije prije početka pružanja usluga održavanja.

Sadržaj jedinstvene identifikacione oznake proizvođača i održavalaca programskog rješenja, iz st. 4 i 5 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

Član 16

Obveznik fiskalizacije je dužan da prije korišćenja fiskalnog servisa Upravi dostavi podatke o:

1) proizvođaču programskog rješenja, i to:

- naziv i sjedište;
- poreski identifikacioni broj;
- naziv programskog rješenja koje je izradio;
- jedinstvenu identifikacionu oznaku proizvođača iz člana 15 stav 3 ovog zakona.

2) održavaocu programskog rješenja, i to:

- naziv i sjedište;
- poreski identifikacioni broj;
- naziv programskog rješenja koje održava;
- jedinstvenu identifikacionu oznaku održavaoca iz člana 15 stav 3 ovog zakona.

V. IZDAVANJE RAČUNA BEZ JEDINSTVENOG IDENTIFIKACIONOG KODA RAČUNA

Član 17

Obveznik fiskalizacije može, u slučaju privremenog prekida stalne internet veze, da izda račune bez podatka o jedinstvenom identifikacionom kodu računa, sa jedinstvenim kodom obveznika fiskalizacije.

Obveznik fiskalizacije je dužan da u roku od dva dana, od dana prekida stalne internet veze, ponovo uspostavi internet vezu i dostavi račune iz stava 1 ovog člana.

Ako obveznik fiskalizacije u roku, iz stava 2 ovog člana, ne može ponovo da uspostavi internet vezu, dužan je da o tome obavijesti Upravu.

Računima iz stava 2 ovog člana, Uprava određuje jedinstvene identifikacione kodove računa i dostavlja ih obvezniku fiskalizacije kao potvrdu o prijemu naknadno dostavljenih računa.

Način dostavljanja računa iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 18

Ako dođe do prestanka rada fiskalnog servisa, obveznik fiskalizacije dužan je da račune koje izda evidentira u knjizi računa koju je ovjerila Uprava.

Obveznik fiskalizacije je dužan da u roku od pet dana, od dana prestanka rada fiskalnog servisa, ponovo uspostavi rad fiskalnog servisa ili da o tome obavijesti Upravu na propisanom obrascu.

Obveznik fiskalizacije je dužan da u roku od pet dana, od dana prestanka rada fiskalnog servisa, Upravi elektronskim putem dostavi račune iz stava 1 ovog člana. Uprava će svim dostavljenim računima iz stava 3 ovog člana, odrediti jedinstvene identifikacione kodove računa i te kodove dostaviti obvezniku fiskalizacije.

Sadržaj i način ovjere knjige računa, obrazac iz stava 2 ovog člana i način dostavljanja računa iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 19

Ako poreski obveznik obavlja djelatnost u poslovnom prostoru koji se nalazi na području na kojem nije moguće uspostaviti internet vezu za razmjenu podataka sa Upravom, poreski

obveznik je dužan da koristi fiskalni servis u off-line modu bez podatka o jedinstvenom identifikacionom kodu računa.

Poreski obveznik, je dužan da Upravi, prije korišćenja fiskalnog servisa iz stava 1 ovog člana, dostavi potvrdu o nemogućnosti uspostavljanja internet veze, izdatu od regulatornog organa nadležnog za elektronske komunikacije (u daljem tekstu: Agencija).

Poreski obveznik, iz stava 1 ovog člana, dužan je da Upravi do desetog u tekućem, za prethodni mjesec dostavi na prenosivom mediju ili putem e-servisa izdate fiskalne račune iz stava 1 ovog člana.

Nakon prijema računa iz stava 3 ovog člana, Uprava je dužna da odredi jedinstvene identifikacione kodove računa za svaki pojedini račun.

Član 20

Radi izdavanja potvrde, poreski obveznik dužan je da podnese Agenciji zahtjev za izdavanje potvrde iz člana 19 stav 2 ovog zakona.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana poreski obveznik dostavlja:

- podatke o lokaciji, na kojoj obavlja djelatnost (adresa, opština i geografske koordinate u WGS84 formatu);

- izjavu operatora koji pruža javnu elektronsku komunikacionu uslugu pristupa internetu na fiksnoj lokaciji u opštini u kojoj obavlja djelatnost o nedostupnosti usluge pristupa internetu zahtijevanog kvaliteta, na lokaciji na kojoj obavlja djelatnost;

- izjavu operatora javnih mobilnih elektronskih komunikacionih usluga o nedostupnosti usluge pristupa internetu zahtijevanog kvaliteta na lokaciji na kojoj obavlja djelatnost.

Nakon dostavljanja zahtjeva, iz stava 1 ovog člana, i dokumentacije, iz stava 2 ovog člana, Agencija provjerava dostupnost usluge pristupa internetu.

Ako provjera, iz stava 3 ovog člana, pokaže da na lokaciji na kojoj poreski obveznik obavlja djelatnost nema dostupne usluge pristupa internetu, Agencija izdaje potvrdu o nedostupnosti usluge pristupa internetu u roku od 30 dana, od dana prijema zahtjeva.

Potvrda, iz stava 4 ovog člana, izdaje se sa periodom važenja od godinu dana.

Poreski obveznik je dužan da, prije isteka roka važenja potvrde o nedostupnosti usluge pristupa internetu, dostavi Agenciji zahtjev i podatke iz stava 2 ovog člana, radi obnavljanja potvrde o nedostupnosti usluge pristupa internetu.

Poreski obveznik je dužan da prije isteka roka važenja potvrde o nedostupnosti usluge pristupa internetu, Upravi dostavi potvrdu, iz stava 6 ovog člana.

Bliži postupak izdavanja potvrde, iz st. 4 i 6 ovog člana, i način sprovođenja provjere dostupnosti internet usluge propisuje Agencija.

Član 21

Odredbe ovog zakona shodno se primjenjuju i na izdavanje računa kojim se stornira prethodni račun i računa u kojem se iskazuje povraćaj robe ili usluga u cjelosti ili djelimično.

Član 22

Kupci i primaoci računa, za koje je izvršen postupak fiskalizacije, mogu da provjere da li je njihov račun prijavljen Upravi u roku od 90 dana, od dana izdavanja računa.

Način provjere prijavljenih računa, iz stava 1 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

VI. NADZOR

Član 23

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa koji su donijeti na osnovu zakona vrši Ministarstvo.

Poslove inspekcijskog nadzora, vrši Uprava u skladu sa posebnim zakonom i zakonom kojim je uređen poreski postupak.

Član 24

Ako obveznik fiskalizacije ne sprovodi postupak fiskalizacije na način utvrđen čl. 7 i 10, članom 11 stav 1, članom 12 stav 1, članom 14, članom 18 stav 1 i čl. 19 i 22 ovog zakona, poreskom obvezniku može se izreći mjera zabrane obavljanja djelatnosti do 90 dana ili do otklanjanja razloga zbog kojih je zabrana izrečena.

Član 25

Na odnose koji nijesu posebno uređeni ovim zakonom shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim je uređen poreski postupak.

VII. KAZNENE ODREDBE

Član 26

Novčanom kaznom u iznosu od 8.000 eura do 40.000 eura kazniće se pravno lice, ako:

- 1) ne izdaje fiskalne račune korišćenjem fiskalnog servisa (član 10 stav 1);
- 2) ne primijeni postupak fiskalizacije u trenutku prodaje putem stalne internet veze, koristeći fiskalni servis i ne dostavi Upravi podatke sa samonaplatnog uređaja (automata) sa kojeg obavlja oporezivi promet (član 10 stav 5);
- 3) programsko rješenje, koje koristi fiskalni servis, omogućava neizdavanje fiskalnih računa i omogućava izbjegavanje postupka fiskalizacije izdavanja računa (član 11 stav 1);
- 4) u slučaju prestanka rada fiskalnog servisa ne evidentira račune u knjizi koja je prije početka upotrebe ovjerena od strane Uprave (član 18 stav 1);
- 5) ne koristi fiskalni servis u off-line modu bez podatka o jedinstvenom identifikacionom kodu računa, u slučaju kada djelatnost obavlja na području na kojem nije moguće uspostaviti internet vezu za razmjenu podataka sa Upravom (član 19 stav 1);

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom u iznosu od 1.300 eura do 4.000 eura kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 12.000 eura kazniće se i preduzetnik.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom u iznosu od 1.300 eura do 4.000 eura kazniće se i fizičko lice.

Član 27

Novčanom kaznom u iznosu od 4.000 eura do 20.000 eura kazniće se pravno lice, ako:

- 1) izda račun koji ne sadrži podatke propisane u članu 7 ovog zakona;
- 2) račun koji je izdao ne sadrži broj računa koji je u skladu sa članom 9 ovog zakona;
- 3) za potrebe sprovođenja postupka fiskalizacije ne koristi certifikat za elektronski potpis izdat od davaoca usluge certifikovanja u skladu sa propisom kojim se uređuju uslovi za korišćenje elektronskog potpisa (član 10 stav 2);
- 4) u roku od 24 sata, prije početka korišćenja fiskalnog servisa za izdavanje fiskalnog računa ne dostavi Upravi elektronskim putem podatke o svim poslovnim prostorima u kojima obavlja djelatnost i to za svaki poslovni prostor odvojeno (član 14 stav 1);
- 5) ne dostavi Upravi podatak o promjeni podataka iz člana 14 stav 2 ovog zakona, u roku od pet dana prije nastanka promjene (član 14 stav 6);
- 6) jedinstvenu identifikacionu oznaku iz člana 15 stav 3 ne integriše u programsko rješenje (član 15 stav 4)
- 7) jedinstvenu identifikacionu oznaku iz člana 15 stav 3 ne dostavi obvezniku fiskalizacije prije početka pružanja usluga održavanja (član 15 stav 5);
- 8) prije korišćenja fiskalnog servisa ne dostavi Upravi podatke navedene u članu 16 ovog zakona;
- 9) u roku od dva dana, od dana prekida stalne internet veze, ne uspostavi elektronsku vezu i ne dostavi račune iz člana 17 stav 1 ovog zakona (član 17 stav 2);

10) u roku iz člana 17 stav 2 ovog zakona ne obavijesti Upravu o nemogućnosti ponovnog uspostavljanja internet veze (član 17 stav 3);

11) u roku od pet dana, od dana prestanka rada fiskalnog servisa, ponovo ne uspostavi rad fiskalnog servisa ili u ovom roku o tome ne obavijesti Upravu na propisanom obrascu (član 18 stav 2);

12) u roku od pet dana, od dana prestanka rada fiskalnog servisa, Upravi elektronskim putem ne dostavi račune iz člana 18 stav 1 ovog zakona (član 18 stav 3);

13) ne dostavi na prenosivom mediju ili putem e-servisa do desetog u tekućem, za prethodni mjesec, sve izdate fiskalne račune iz člana 19 stav 1 ovog zakona (član 19 stav 3).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom u iznosu od 650 eura do 2.000 eura kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu.

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom u iznosu od 1.000 eura do 6.000 eura kazniće se i preduzetnik.

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom u iznosu od 650 eura do 2.000 eura kazniće se i fizičko lice.

Član 28

Novčanom kaznom u iznosu od 3.500 eura do 15.000 eura kazniće se pravno lice, ako:

1) ne poveže oznaku operatora i jedinstveni matični broj operatora iz člana 7 stav 1 alineja 3 ovog zakona i jedinstveni matični broj lica koje izdaje račun (član 8 stav 1);

2) ne dostavi Upravi prijavu oznake operatora iz člana 8 stav 1 ovog zakona (član 8 stav 2);

3) ne dostavi Upravi potvrdu o nemogućnosti uspostavljanja internet veze, izdatu od strane regulatornog organa nadležnog za elektronske komunikacije prije korišćenja fiskalnog servisa iz člana 19 stav 1 ovog zakona (član 19 stav 2);

4) prije isteka roka važenja potvrde o nedostupnosti usluge pristupa internetu,

5) Upravi ne dostavi potvrdu iz člana 20 stav 6 ovog zakona (član 20 stav 7).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom u iznosu od 300 eura do 2.000 eura kazniće se odgovorno lice u pravnom licu.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom u iznosu od 1.000 eura do 6.000 eura kazniće se i preduzetnik.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom u iznosu od 650 eura do 2.000 eura kazniće se fizičko lice.

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 29

Obveznik fiskalizacije koji je evidentiranje prometa vršio u skladu sa Uredbom o poreskoj registar kasi („Službeni list CG“, broj 31/14), dužan je da u roku od 90 dana, od dana početka primjene ovog zakona, tu kasu preda ovlašćenom servisu, radi očitavanja stanja fiskalne memorije i da o tome obavijesti Upravu.

Bliži postupak očitavanja fiskalne memorije, iz stava 1 ovog člana, propisuje Vlada Crne Gore.

Član 30

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od 60 dana, od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 31

Danom početka primjene ovog zakona prestaje da važi odredba člana 32 st. 8 i 9 Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Službeni list RCG“, br. 65/01, 38/02, 72/02, 21/03 i 76/05 i

„Službeni list CG“, br. 16/07, 29/13, 9/15, 53/16, 1/17 i 50/17) i Uredba o poreskoj registar kasi („Službeni list CG“, broj 31/14).

Član 32

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od 1. januara 2020. godine.

Broj: 33/19-2/15

EPA 723 XXVI

Podgorica, 31. jul 2019. godine

Skupština Crne Gore 26. saziva

Predsjednik,

Ivan Brajović, s.r.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O
ODBRANI

Proglašavam **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odbrani**, koji je donijela Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine.

Broj: 01-1361/2

Podgorica, 1. avgusta 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 Ustava Crne Gore i Amandmana IV stav 1 na Ustav Crne Gore, Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine, donijela je

ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ODBRANI

Član 1

U Zakonu o odbrani („Službeni list RCG“, broj 47/07 i „Službeni list CG“, br. 88/09, 14/12 i 2/17) u članu 1, članu 2 stav 1, članu 34 stav 1 tačka 2 i čl. 37 i 39 riječi: „odbrambene pripreme“ u različitom padežu zamjenjuju se riječima: „pripreme za odbranu“ u odgovarajućem padežu.

Član 2

U članu 3 riječi: „odbrambenih priprema“ zamjenjuju se riječima: „priprema za odbranu i građani“.

Poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Nosioци priprema za odbranu su: Vojska Crne Gore (u daljem tekstu: Vojska), organ državne uprave nadležan za poslove odbrane (u daljem tekstu: Ministarstvo), drugi organi državne uprave, državni organi, organi lokalne samouprave i lokalne uprave, kao i privredna društva, pravna lica i preduzetnici (u daljem tekstu: pravna lica).“

Član 3

U članu 4 stav 1 tačka 4 riječi: „procesu integracije u Sjevernoatlantski savez i Evropsku uniju“ zamjenjuju se riječima: „okviru Sjevernoatlantskog saveza i u procesu integracije u Evropsku uniju“.

Član 4

Član 5 mijenja se i glasi:

„Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

1) pripreme za odbranu su cjelina organizacionih, kadrovskih, tehničkih i drugih mjera i aktivnosti koje se sprovode u miru, za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja;

2) pripravnost je skup aktivnosti kojima se omogućava postepeni i organizovani prelazak nosilaca priprema za odbranu na funkcionisanje u skladu sa planovima odbrane;

3) mobilizacija je skup aktivnosti kojima nosioci priprema za odbranu prelaze iz stanja mirnodopske organizacije u stanje ratne organizacije i funkcionisanje u skladu sa Planom odbrane Crne Gore;

4) vanredno stanje je situacija kada na teritoriji ili dijelu teritorije Crne Gore nastanu velike prirodne nepogode, tehničko-tehnološke ili ekološke nesreće, epidemije, veće narušavanje javnog reda i mira ili ugrožavanje ili pokušaj rušenja ustavnog poretka;

5) ratno stanje je situacija kada postoji neposredna ratna opasnost za Crnu Goru ili kada je Crna Gora napadnuta ili joj je objavljen rat;

6) Strategija nacionalne bezbjednosti Crne Gore je najviši strateški doktrinarni dokument kojim se utvrđuje bezbjednosna politika Crne Gore i definišu mehanizmi i instrumenti za ostvarivanje i zaštitu nacionalnih bezbjednosnih interesa;

7) Strategija odbrane Crne Gore je osnovni strateški doktrinarni dokument u oblasti odbrane kojim se dugoročno utvrđuje i usmjerava razvoj normativnih, doktrinarnih i organizacionih rješenja u sistemu odbrane, kao i angažovanje i vizija razvoja odbrambenih resursa u odgovoru na savremene bezbjednosne izazove, rizike i prijetnje;

8) Doktrina Vojske Crne Gore je strateški doktrinarni dokument u kojem se definišu opšta načela organizacije, komandovanja, priprema, upotrebe i podrške Vojske u miru, vanrednom i ratnom stanju, u skladu sa Ustavom i Strategijom odbrane Crne Gore i predstavlja okvir za izradu nižih doktrinarnih dokumenata;

9) Strategijski pregled odbrane Crne Gore je dokument planiranja razvoja sposobnosti odbrane u kojem se daje pregled stanja odbrambenih sposobnosti i dostignutog stepena razvoja sistema odbrane, utvrđuju potrebne vojne sposobnosti, strateška opredjeljenja i prioriteti razvoja sistema odbrane, kao i druga pitanja od značaja za funkcionisanje i razvoj sistema odbrane;

10) Dugoročni plan razvoja odbrane je dokument planiranja odbrane u kojem se utvrđuju dugoročni ciljevi i prioriteti razvoja odbrane, osposobljavanje Vojske, sadržaj i dinamika razvoja, finansiranje i druga pitanja od značaja za funkcionisanje i razvoj sistema odbrane;

11) Plan odbrane Crne Gore je skup dokumenata kojim se planira priprema i upotreba odbrambenih snaga u okviru odbrambenog sistema za ostvarivanje ciljeva odbrane.“

Član 5

Naziv poglavlja II mijenja se i glasi: „II. PRAVA I DUŽNOSTI GRAĐANA I NOSILACA PRIPREMA ZA ODBRANU“.

Član 6

U članu 7 riječ „samo“ zamjenjuje se riječima: „u miru i“.

Član 7

U članu 10 stav 2 riječi: „ministarstvo nadležno za poslove odbrane (u daljem tekstu: Ministarstvo)“ zamjenjuju se riječju „Ministarstvo“.

Član 8

U članu 15 riječi: „i preduzetnici (u daljem tekstu: pravna lica),“ brišu se.

Član 9

U članu 33 stav 1 tačka 4 riječ „veličinu“ zamjenjuje se riječima: „brojnu veličinu“.

Tačka 7 mijenja se i glasi:

„7) propisuje mjere pripravnosti i naređuje njihovo sprovođenje nosiocima priprema za odbranu, osim mjera pripravnosti za Vojsku;“.

Član 10

U članu 35 stav 1 tač. 1a, 1b i 1c mijenjaju se i glase:

„1a) donosi odluku o upotrebi jedinica Vojske u sprovođenju zadataka koji se odnose na podršku prilikom prirodnih i vještački izazvanih katastrofa i drugih nesreća i na doprinos unutrašnjoj bezbjednosti u miru u okviru dodijeljene misije Vojske za podršku drugim institucijama;

1b) predlaže Skupštini upućivanje zahtjeva Sjevernoatlantskom savezu za aktiviranje člana 5 Sjevernoatlantskog ugovora;

1c) određuje mjere pripravnosti za Vojsku;“.

Poslije tačke 1c dodaje se nova tačka koja glasi:

„1d) imenuje i razrješava oficire za vojno-diplomatske predstavnike;“.

Stav 3 mijenja se i glasi:

„U izvršavanju odluke iz stava 1 tačka 1a ovog člana vojno lice može nositi i upotrebljavati oružje u skladu sa zakonom i ovlašćeno je da daje upozorenja, izdaje naređenja i privremeno ograniči kretanje lica.“

U stavu 4 riječi: „stava 2“ zamjenjuju se riječima: „stava 3“.

Poslije stava 4 dodaje se novi stav koji glasi:

„Pod prirodnim i vještački izazvanim katastrofama i drugim nesrećama iz stava 1 tačka 1a ovog člana podrazumijevaju se elementarne nepogode, veće nesreće, tehničko-tehnološke nesreće, druge nesreće, vanredni događaji, akcidenti, incidenti i rizici, u smislu zakona kojim se uređuje zaštita i spašavanje.“

Član 11

U članu 36 stav 1 tačka 2 riječ „veličinu“ zamjenjuje se riječima: „brojnu veličinu“.

Tačka 3 mijenja se i glasi:

„3) sprovodi aktivnosti u vezi sa planiranjem odbrane u Ministarstvu i Vojsci u skladu sa internim pravilima;“.

Poslije tačke 3 dodaje se nova tačka koja glasi:

„3a) sprovodi aktivnosti u vezi sa planiranjem i izvršavanjem budžeta za potrebe odbrane u skladu sa internim procedurama;“.

Tačka 7 mijenja se i glasi:

„7) organizuje elektronske komunikacije, sajber odbranu i zaštitu informacija za potrebe Ministarstva i Vojske, u skladu sa internim procedurama Ministarstva i propisima kojima se uređuje informaciona bezbjednost;“.

Tačka 8b briše se.

Poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Sadržaj i način izrade Plana odbrane Crne Gore propisuje Ministarstvo.“

Dosadašnji stav 2 postaje stav 3.

Član 12

Poslije člana 36 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 36a

U cilju razvoja sajber odbrane za potrebe Vojske, Ministarstvo donosi Strategiju sajber bezbjednosti Vojske.

Strategijom sajber bezbjednosti Vojske utvrđuje se sajber odbrana informaciono-komunikacionih sistema Vojske i razvoj sajber kapaciteta u vojnim operacijama.“

Član 13

U članu 38a stav 1 riječi: „pomoć u odbrani Crne Gore“ zamjenjuju se riječima: „aktiviranje člana 5 Sjevernoatlantskog ugovora“.

Poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Odlukom iz stava 1 ovog člana Skupština odlučuje i o ulasku pripadnika vojski država članica Sjevernoatlantskog saveza na teritoriju Crne Gore radi pružanja pomoći u odbrani.“

U stavu 3 riječi: „pomoć u odbrani Crne Gore” zamjenjuju se riječima: „aktiviranje člana 5 Sjevernoatlantskog ugovora i prenosi ovlašćenje za komandovanje operacijama komandantu Sjevernoatlantskog saveza nadležnom za vođenje operacija na teritoriji Crne Gore”.

Dosadašnji st. 2 i 3 postaju st. 3 i 4.

Član 14

U članu 38b stav 1 riječi: „saradnji sa članicama“ zamjenjuju se riječju „okviru“.

Poslije stava 2 dodaje se novi stav koji glasi:

„Predsjednik Crne Gore, na predlog ministra, donosi odluku o upotrebi vojnih vazduhoplova i protivvazduhoplovnih sredstava članica Sjevernoatlantskog saveza u vazдушnom prostoru Crne Gore protiv civilnih vazduhoplova koji se koriste kao oružje za izvršenje terorističkog napada i vojnih vazduhoplova koji predstavljaju prijetnju po bezbjednost Crne Gore.“

Član 15

Poslije člana 38b dodaju se dva nova člana koji glase:

„Član 38c

Vojni vazdušni saobraćaj, u smislu ovog zakona, je letenje crnogorskih i/ili stranih vojnih vazduhoplova i njihovo kretanje po operativnim površinama aerodroma.

Vojni vazdušni saobraćaj vrši se u skladu sa opštim propisima o vazдушnom saobraćaju, ovim zakonom i podzakonskim aktima za njegovo sprovođenje.

Član 38d

Poslove upravljanja vojnim vazdušnim saobraćajem vrši Ministarstvo.

Poslovi iz stava 1 ovog člana su:

- 1) organizacija i kontrola vojnog vazdušnog saobraćaja;
- 2) kontrola vazdušnog prostora Crne Gore;
- 3) kontrola funkcionisanja vojnog aerodroma;
- 4) održavanje crnogorskih vojnih vazduhoplova;
- 5) ispitivanje nesreća i nezgoda vojnih vazduhoplova i događaja koji ugrožavaju sigurnost letenja vojnih vazduhoplova;
- 6) provjera ispunjenosti uslova za sticanje zvanja, odnosno kategorija osposobljenosti vojnog vazduhoplovnog osoblja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje organizacija Vojske;
- 7) organizacija i kontrola vojnog padobranstva;
- 8) vođenje registra vojnih vazduhoplova Crne Gore, u skladu sa zakonom kojim se uređuje organizacija Vojske;
- 9) vođenje registra vojnog vazduhoplovnog osoblja.

Bliži sadržaj i način vršenja poslova iz stava 2 tač. 1, 2, 4, 5 i 7 ovog člana, bliži sadržaj kontrole funkcionisanja vojnih aerodroma i organizaciju vojnih aerodroma, kao i sadržaj i način vođenja registra vojnog vazduhoplovnog osoblja propisuje Ministarstvo.“

Član 16

Naziv poglavlja IIa mijenja se i glasi: „IIa. STANDARDIZACIJA, KODIFIKACIJA I OBEZBJEĐENJE KVALITETA U OBLASTI ODBRANE“.

Član 17

Član 39c mijenja se i glasi:

„Ministarstvo sprovodi mjere i postupke u procesu razvijanja i donošenja standarda Sjevernoatlantskog saveza.“

Član 18

Poslije člana 39c dodaju se tri nova člana koji glase:

“Član 39d

„Način donošenja, razvijanja, označavanja, preispitivanja, mijenjanja, preuzimanja, dopunjavanja i povlačenja standarda odbrane, način sprovođenja mjera i postupaka u procesu razvijanja i donošenja standarda Sjevernoatlantskog saveza, kao i utvrđivanja Plana standardizacije propisuje Ministarstvo.

Član 39e

Ministarstvo vrši poslove kodifikacije u oblasti odbrane.

Kodifikacija u oblasti odbrane je postupak kojim se vrši dodjeljivanje koda Sjevernoatlantskog saveza (NCAGE) subjektu kodifikacije i izmjena i brisanje podataka u okviru tog koda i dodjeljivanje skladišnog broja Sjevernoatlantskog saveza (NSN) pokretnoj stvari i izmjena i brisanje podataka u okviru skladišnog broja Sjevernoatlantskog saveza (NSN).

Subjekti kodifikacije iz stava 2 ovog člana su: Vojska, organi državne uprave, jedinice lokalne samouprave, pravna lica i drugi subjekti registrovani za obavljanje određenih djelatnosti.

Dodjeljivanje koda Sjevernoatlantskog saveza (NCAGE) i izmjenu i brisanje podataka u okviru tog koda Ministarstvo vrši na zahtjev subjekta kodifikacije.

Zahtjev za dodjeljivanje koda Sjevernoatlantskog saveza (NCAGE) i zahtjev za izmjenu i brisanje podataka u okviru tog koda podnose se na propisanim obrascima.

Uz zahtjeve iz stava 5 ovog člana podnose se dokazi kojim se potvrđuje tačnost podataka iz zahtjeva.

Dodjeljivanje skladišnog broja Sjevernoatlantskog saveza (NSN) proizvodu koji se proizvodi u Crnoj Gori Ministarstvo vrši na zahtjev proizvođača tog proizvoda ili nadležnog organa druge države, a izmjenu i brisanje podataka u okviru skladišnog broja Sjevernoatlantskog saveza (NSN) Ministarstvo vrši na zahtjev proizvođača, odnosno dobavljača tog proizvoda ili nadležnog organa druge države.

Ministarstvo po službenoj dužnosti dodjeljuje skladišni broj Sjevernoatlantskog saveza (NSN) za proizvode koje koristi Ministarstvo, ako tim proizvodima nije dodijeljen taj broj, i mijenja i briše podatke u okviru skladišnog broja Sjevernoatlantskog saveza (NSN) za proizvode koje koristi.

Zahtjev za dodjeljivanje skladišnog broja Sjevernoatlantskog saveza (NSN) i zahtjev za izmjenu i brisanje podataka u okviru skladišnog broja Sjevernoatlantskog saveza (NSN) podnose se na propisanim obrascima.

Uz zahtjeve iz stava 9 ovog člana dostavlja se dokumentacija o proizvodu za koji su podnijeti zahtjevi.

Ministarstvo dostavlja podatke o dodjeljivanju koda Sjevernoatlantskog saveza (NCAGE), izmjeni i brisanju podataka u okviru tog koda, dodjeljivanju skladišnog broja Sjevernoatlantskog saveza (NSN) i izmjeni i brisanju podataka u okviru skladišnog broja Sjevernoatlantskog saveza (NSN) Agenciji Sjevernoatlantskog saveza za podršku i nabavke (NSPA).

Ministarstvo vodi evidencije o dodijeljenim kodovima Sjevernoatlantskog saveza (NCAGE), izmjenama i brisanju podataka u okviru tih kodova, dodijeljenim skladišnim brojevima Sjevernoatlantskog saveza (NSN) i izmjenama i brisanju podataka u okviru skladišnih brojeva Sjevernoatlantskog saveza (NSN).

Način vršenja poslova kodifikacije, sadržaj obrazaca iz st. 5 i 9 ovog člana i sadržaj evidencija iz stava 12 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 39f

Ministarstvo vrši poslove obezbjeđenja kvaliteta u oblasti odbrane.

Obezbjeđenje kvaliteta u oblasti odbrane je postupak kojim se utvrđuje da su standardi i/ili tehnički zahtjevi koji se odnose na proizvode, usluge i upravljanje sistemom kvaliteta isporučioa proizvoda, odnosno usluge ispunjeni.

Utvrđivanje ispunjenosti standarda i/ili tehničkih zahtjeva koji se odnose na proizvode i usluge Ministarstvo vrši na zahtjev nadležnog organa druge države u slučaju nabavke proizvoda, odnosno usluge za potrebe te države.

Utvrđivanje ispunjenosti standarda i/ili tehničkih zahtjeva koji se odnose na upravljanje sistemom kvaliteta isporučioa proizvoda, odnosno usluge Ministarstvo vrši na zahtjev isporučioa proizvoda, odnosno usluge.

Ministarstvo po službenoj dužnosti vrši utvrđivanje ispunjenosti standarda i/ili tehničkih zahtjeva koji se odnose na proizvode i usluge koje nabavlja za potrebe Ministarstva i Vojske.

Zahtjev iz stava 3 ovog člana podnosi se na obrascu koji je utvrđen standardom Sjevernoatlantskog saveza STANAG 4107, a zahtjev iz stava 4 ovog člana podnosi se na propisanom obrascu.

Ako Ministarstvo utvrdi da nijesu ispunjeni standardi i/ili tehničkih zahtjevi iz stava 4 ovog člana donosi se rješenje o odbijanju zahtjeva.

Protiv rješenja iz stava 7 ovog člana podnosilac zahtjeva može izjaviti žalbu u skladu sa zakonom kojim se uređuje upravni postupak.

O ispunjenosti standarda i tehničkih zahtjeva iz st. 3 i 4 ovog člana Ministarstvo izdaje sertifikate na propisanim obrascima.

O izdatim sertifikatima iz stava 9 ovog člana i rješenjima iz stava 7 ovog člana Ministarstvo vodi evidenciju.

Način vršenja poslova obezbjeđenja kvaliteta u oblasti odbrane, sadržaj obrasca zahtjeva iz stava 4 ovog člana, izgled i sadržaj obrasca sertifikata iz stava 9 ovog člana i sadržaj evidencija iz stava 10 ovog člana propisuje Ministarstvo.“

Član 19

Član 40 mijenja se i glasi:

„Vojno obavještajni, kontraobavještajni i bezbjednosni poslovi u Ministarstvu i vojno obavještajni i bezbjednosni poslovi u Vojsci organizuju se i vrše u skladu sa ovim zakonom.“

Član 20

U članu 41a u uvodnoj rečenici i tački 2 riječi: „obavještajni, kontraobavještajni“ u različitom padežu zamjenjuju se riječju „obavještajni“ u odgovarajućem padežu.

Tačka 5 briše se.

Dosadašnje tač. 6 i 7 postaju tač. 5 i 6.

Član 21

U članu 41b st. 1 i 2, članu 41e st. 1 i 2, članu 41lj st. 1 i 3, članu 41m i članu 41nj st. 1 i 3 riječ „odjeljenje“ u različitom padežu zamjenjuje se riječima: „Obavještajno bezbjednosni direktorat“ u odgovarajućem padežu.

Član 22

U članu 41c stav 1 riječi: „izdaje im se službena legitimacija“ zamjenjuju se riječima: „Ministarstvo im izdaje službenu legitimaciju i službenu značku“.

Poslije stava 1 dodaje se novi stav koji glasi:

„Službena legitimacija izdaje se na propisanom obrascu.“

Stav 2 mijenja se i glasi:

„Izgled i sadržaj obrasca službene legitimacije i službene značke iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.“

Dosadašnji stav 2 postaje stav 3.

Član 23

U članu 41d stav 1 riječ „Odjeljenje“ zamjenjuje se riječima: „Obavještajno bezbjednosni direktorat“.

U stavu 2 riječ „odjeljenje“ zamjenjuje se riječima: „Obavještajno bezbjednosni direktorat“, poslije riječi „građana“ zarez se zamjenjuje tačkom, a riječi: „uz njihovu izričitu saglasnost.“ brišu se.

U stavu 4 riječ „odjeljenju“ zamjenjuje se riječima: „Obavještajno bezbjednosnom direktoratu“.

Član 24

U članu 41f stav 1 mijenja se i glasi:

„Obavještajno bezbjednosni direktorat može tajno prikupljati podatke primjenom posebnih sredstava i metoda prema licima zaposlenim u Ministarstvu, licima u službi u Vojsci i sa njima povezanim licima.“

U stavu 3 tačka 1 mijenja se i glasi:

„1) saradnjom sa licima iz stava 1 ovog člana;“.

Poslije stava 3 dodaju se četiri nova stava koja glase:

„U primjeni sredstava i metoda iz stava 1 ovog člana mogu se koristiti isprave za prikrivanje identiteta ovlašćenog službenog lica, kao i identiteta lica sa kojim je uspostavljena tajna saradnja.

Isprave iz stava 4 ovog člana izdaje organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove, na zahtjev ovlašćenog službenog lica iz stava 4 ovog člana, uz saglasnost ministra.

O ispravama iz stava 4 ovog člana organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove vodi posebnu evidenciju.

Po prestanku razloga zbog kojih je odobreno korišćenje isprava iz stava 4 ovog člana, organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove ih poništava i dostavlja na čuvanje Obavještajno bezbjednosnom direktoratu.“

Član 25

U članu 41r poslije riječi: „Ministarstvu i“ dodaju se riječi: „vojno obavještajnim i bezbjednosnim poslovima u“.

Član 26

Naziv poglavlja Va mijenja se i glasi: „ Va. UPUĆIVANJE NA RAD PRI DIPLOMATSKO-KONZULARNIM PREDSTAVNIŠTVIMA I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA“.

Član 27

Član 53a mijenja se i glasi:

„Oficiri i podoficiri, kao i državni službenici u Ministarstvu upućuju se na rad pri diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore u inostranstvu (u daljem tekstu: diplomatsko-konzularna predstavništva) kao vojno-diplomatski predstavnici.

Oficire za vojno-diplomatske predstavnike, na predlog ministra, imenuje i razrješava Savjet za odbranu i bezbjednost, u skladu sa zakonom kojim se uređuje organizacija Vojske.

Podoficire za vojno-diplomatske predstavnike, na predlog načelnika Generalštaba Vojske, imenuje i razrješava ministar, u skladu sa zakonom kojim se uređuje organizacija Vojske.

Državne službenike u Ministarstvu, na radna mjesta vojno-diplomatskih predstavnika raspoređuje ministar, bez oglašavanja, u skladu sa aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva.

Vojno-diplomatski predstavnici imaju diplomatski status u skladu sa međunarodnim ugovorom.“

Član 28

Član 53b mijenja se i glasi:

„Lica u službi u Vojsci i zaposleni u Ministarstvu mogu biti upućeni na rad u komandama Sjevernoatlantskog saveza, štabovima, školama, centrima izvrsnosti i drugim radnim tijelima i agencijama Sjevernoatlantskog saveza i u druge međunarodne organizacije, centre izvrsnosti, institute, škole i slično, koje nemaju sjedište na teritoriji Crne Gore kad za tim upućivanjem postoji potreba.

Oficire koji se upućuju na rad iz stava 1 ovog člana, na predlog ministra, postavlja i razrješava Savjet za odbranu i bezbjednost, u skladu sa zakonom kojim se uređuje organizacija Vojske.

Podoficire koji se upućuju na rad iz stava 1 ovog člana, na predlog načelnika Generalštaba Vojske, imenuje i razrješava ministar, u skladu sa zakonom kojim se uređuje organizacija Vojske.

Civilna lica u službi u Vojsci koja se upućuju na rad iz stava 1 ovog člana raspoređuje ministar, u skladu sa zakonom kojim se uređuje organizacija Vojske.

Zaposlene u Ministarstvu koji se upućuju na rad iz stava 1 ovog člana raspoređuje ministar, bez oglašavanja, u skladu sa aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva.“

Član 29

Poslije člana 53b dodaje se sedam novih članova koji glase:

„Član 53c

Podoficiri, civilna lica u službi u Vojsci i namještenici u Ministarstvu mogu biti upućeni na rad pri diplomatsko-konzularnim predstavništvima i međunarodnim organizacijama kao administrativno-tehničko osoblje.

Podoficire koji se upućuju na rad pri diplomatsko-konzularnim predstavništvima i međunarodnim organizacijama kao administrativno-tehničko osoblje, na predlog načelnika Generalštaba, postavlja i razrješava ministar, u skladu sa zakonom kojim se uređuje organizacija Vojske.

Civilna lica u službi u Vojsci koja se upućuju na rad pri diplomatsko-konzularnim predstavništvima i međunarodnim organizacijama kao administrativno-tehničko osoblje, raspoređuje ministar, u skladu sa zakonom kojim se uređuje organizacija Vojske.

Namještenike koji se upućuju na rad pri diplomatsko-konzularnim predstavništvima i međunarodnim organizacijama kao administrativno-tehničko osoblje raspoređuje ministar, bez oglašavanja, u skladu sa aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva.

Član 53d

Vojno-diplomatski predstavnici:

- predstavljaju i zastupaju interese Crne Gore u oblasti odbrane, razvijaju saradnju sa ministarstvom odbrane i oružanim snagama i prate stanje u oblasti odbrane u državi u kojoj je sjedište diplomatsko-konzularnog predstavništva (u daljem tekstu: država prijema);

- vrše ulogu vojnog savjetnika ambasadora ili stalnog otpravnika poslova u diplomatskim predstavništvima;

- razvijaju saradnju sa vojno-diplomatskim korom i vojno-diplomatskim udruženjima u državi prijema; i

- vrše druge aktivnosti po instrukcijama ministra.

Lica iz člana 53b stav 1 ovog zakona učestvuju u radu međunarodnih organizacija u koje su upućeni, u skladu sa organizacijom i potrebama tih međunarodnih organizacija.

Član 53e

Vojno-diplomatski predstavnici i administrativno-tehničko osoblje koje je upućeno na rad pri diplomatsko-konzularnim predstavništvima za svoj rad neposredno su odgovorni ministru odbrane, a postupaju i po instrukcijama ambasadora ili stalnog otpravnika poslova, odnosno organa državne uprave nadležnog za vanjske poslove.

Lica iz člana 53b stav 1 ovog zakona i administrativno-tehničko osoblje koje je upućeno na rad pri međunarodnim organizacijama za svoj rad odgovorni su nadležnom organu međunarodne organizacije, a za predstavljanje Crne Gore u međunarodnim organizacijama odgovorni su ministru odbrane.

Član 53f

Vojno-diplomatski predstavnici i administrativno-tehničko osoblje koje je upućeno na rad pri diplomatsko-konzularnim predstavništvima imenuju se, odnosno raspoređuju na period od četiri godine, a lica iz člana 53b stav 1 ovog zakona i administrativno-tehničko osoblje koje je upućeno na rad pri međunarodnim organizacijama na period određen propisima međunarodne organizacije u koju se upućuju na rad.

Mandat iz stava 1 ovog člana može se izuzetno produžiti najduže na još jednu godinu zbog potreba službe ili iz drugih opravdanih razloga.

U izuzetnim slučajevima, zbog povećanog obima poslova, vojno-diplomatski predstavnici i administrativno-tehničko osoblje mogu biti imenovani, odnosno raspoređeni na rad u diplomatsko-konzularnim predstavništvima na vrijeme do jedne godine.

Izuzetno, kad to zahtijevaju potrebe službe, lica iz stava 1 ovog člana mogu se imenovati, odnosno rasporediti na rad pri drugom diplomatsko-konzularnom predstavništvu ili drugoj međunarodnoj organizaciji do isteka mandata, uz mogućnost produženja mandata u skladu sa stavom 2 ovog člana.

Ako potrebe službe ili drugi opravdani razlozi to zahtijevaju, mandat iz st. 1 do 4 ovog člana može se skratiti.

Po prestanku mandata lica iz stava 1 ovog člana postavljaju se na odgovarajuće formacijsko mjesto u Vojsci, odnosno raspoređuju na odgovarajuće radno mjesto u Ministarstvu, u skladu sa zakonom.

Lica iz stava 6 ovog člana mogu se ponovo imenovati, odnosno rasporediti za rad u diplomatsko-konzularnim predstavništvima ili međunarodnim organizacijama po isteku dvije godine provedene na radu u Ministarstvu, odnosno u službi u Vojsci, a ako to potrebe službe zahtijevaju i prije isteka tog vremena.

Član 53g

Vojno-diplomatski predstavnici i lica iz člana 53b stav 1 ovog zakona obavljaju svoje dužnosti sa mjestom rada u državi prijema - na rezidentnoj osnovi ili sa mjestom rada u Crnoj Gori ili u drugoj državi - na nerezidentnoj osnovi.

Član 54h

Smjernice za rad vojno-diplomatskih predstavnika donosi ministar.

Vojno-diplomatski predstavnici i lica iz člana 53b stav 1 ovog zakona podnose ministru redovne godišnje izvještaje, a po potrebi i vanredne izvještaje.

Član 53i

Zvanja, osnovnu zaradu i dodatke na osnovnu zaradu, kao i druga pitanja od značaja za vršenje poslova lica iz čl. 53a, 53b i 53c ovog zakona propisuje Vlada.“

Član 30

Član 55 mijenja se i glasi:

„Inspeksijski nadzor u oblasti odbrane vrši Ministarstvo preko inspekcije za odbranu.

Inspekcijski nadzor iz stava 1 ovog člana vrši se nad nosiocima priprema za odbranu u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor.

Inspektor za odbranu Ministarstvo izdaje legitimaciju na propisanom obrascu.

Legitimacija iz stava 3 ovog člana zamjenjuje se na pisani zahtjev imaoca legitimacije, u slučaju promjene imena, prezimena, čina ili zvanja imaoca legitimacije, oštećenja, dotrajalosti, gubitka ili nestanka legitimacije.

U slučaju iz stava 4 ovog člana Ministarstvo izdaje novu legitimaciju, u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

U slučaju gubitka ili nestanka legitimacije, imalac legitimacije o tome obavještava neposredno pretpostavljenog starješinu i u roku od 15 dana od dana njenog gubitka, odnosno nestanka oglašava je nevažećom u „Službenom listu Crne Gore“.

Danom prestanka radnog odnosa u Ministarstvu, odnosno službe u Vojsci i prestankom zvanja inspektora odbrane, imalac legitimacije vraća legitimaciju Ministarstvu.

O izdatim i vraćenim legitimacijama Ministarstvo vodi evidenciju koja sadrži: redni broj, ime i prezime, čin i zvanje imaoca legitimacije, serijski broj legitimacije, datum izdavanja, datum vraćanja, odnosno gubitka ili nestanka legitimacije, potpis imaoca legitimacije i napomenu.

Izgled i sadržaj obrasca legitimacije iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.“

Član 31

U članu 56 stav 1 tačka 3 riječ „gotovost“ zamjenjuje se riječju „spremnost“.

Tačka 4 mijenja se i glasi:

„4) zaštitu na radu u Ministarstvu i Vojsci;“.

U stavu 2 alineja 1 poslije riječi: „Ministarstvu i“ dodaju se riječi: „vojno obavještajnih i bezbjednosnih poslova u“.

Član 32

Poslije člana 60e dodaje se novi član koji glasi:

„Član 60f

Podzakonski akti iz člana 38d stav 3, člana 39e stav 13, člana 39f stav 11 i člana 55 stav 9 ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Podzakonski akti donijeti na osnovu Zakona o odbrani („Službeni list RCG“, broj 47/07 i „Službeni list CG“, br. 88/09, 14/12 i 2/17) uskladiće se sa ovim zakonom u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 33

Poslije člana 61 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 61a

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe čl. 4 do 11 Uredbe o vojno diplomatskim predstavnicima („Službeni list CG“, br. 43/08, 17/10, 55/12, 22/16 i 11/17).“

Član 34

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 31-6/19-2/9

EPA 738 XXVI

Podgorica, 31. jul 2019. godine

Skupština Crne Gore 26. saziva

Predsjednik,

Ivan Brajović, s.r.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I
DOPUNAMA ZAKONA O UPOTREBI JEDINICA VOJSKE CRNE GORE U
MEĐUNARODNIM SNAGAMA I UČEŠĆU PRIPADNIKA CIVILNE ZAŠTITE,
POLICIJE I ZAPOSLENIH U ORGANIMA DRŽAVNE UPRAVE U MIROVNIM
MISIJAMA I DRUGIM AKTIVNOSTIMA U INOSTRANSTVU

Proglašavam **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu**, koji je donijela Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine.

Broj: 01-1359/2

Podgorica, 1. avgusta 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 4 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine, donijela je

ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UPOTREBI JEDINICA VOJSKE CRNE
GORE U MEĐUNARODNIM SNAGAMA I UČEŠĆU PRIPADNIKA CIVILNE
ZAŠTITE, POLICIJE I ZAPOSLENIH U ORGANIMA DRŽAVNE UPRAVE U
MIROVNIM MISIJAMA I DRUGIM AKTIVNOSTIMA U INOSTRANSTVU

Član 1

U Zakonu o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu („Službeni list CG”, br. 61/08 i 31/17), u nazivu zakona, čl. 1 i 2, nazivu poglavlja III., članu 7 stav 1, članu 12 stav 2, članu 14, članu 15 stav 1, članu 16 stav 1, članu 17 stav 1 i članu 19 st. 1 i 2 riječi: „civilne zaštite“ zamjenjuju se riječima: „operativne jedinice za zaštitu i spašavanje“.

Član 2

U članu 3 stav 1 poslije riječi „jedinica“ dodaju se zarez i riječi: „odnosno pripadnika“, a riječi: „civilne zaštite“ zamjenjuju se riječima: „operativne jedinice za zaštitu i spašavanje“.

Član 3

U nazivu poglavlja II. poslije riječi „jedinica“ dodaju se zarez i riječi: „odnosno pripadnika“.

Član 4

U članu 4 stav 1 poslije riječi „jedinica“ dodaju se zarez i riječi: „odnosno pripadnika“, a riječi: „(u daljem tekstu: Savjet)“ brišu se.

Član 5

U članu 4b stav 2 poslije riječi: „Vojske na“ dodaju se riječi: „vježbu ili“.

Član 6

Član 5 mijenja se i glasi:

„Učešće pripadnika Vojske u aktivnostima iz člana 2 ovog zakona je obavezno.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, u aktivnostima iz člana 2 ovog zakona:

- pripadnica Vojske za vrijeme trudnoće ne može učestvovati,

- pripadnica Vojske koja ima dijete mlađe od tri godine života, pripadnik Vojske samohrani roditelj koji ima dijete mlađe od sedam godina života ili dijete sa težim smetnjama u razvoju i lice u rezervnom sastavu Vojske učestvuje ako da pristanak u pisanoj formi.

Lica iz stava 1 i stava 2 alineja 2 ovog člana koja se upućuju u aktivnosti iz člana 2 ovog zakona određuje ministar odbrane, na predlog načelnika Generalštaba Vojske.“

Član 7

U članu 6 stav 1 riječi: „civilne zaštite, policije“ zamjenjuju se riječima: „operativne jedinice za zaštitu i spašavanje“.

U stavu 2 riječi: „civilne zaštite“ zamjenjuju se riječima: „operativne jedinice za zaštitu i spašavanje“.

Član 8

U članu 8 stav 1 mijenja se i glasi:

„U međunarodne snage, odnosno mirovne misije i druge aktivnosti u inostranstvu upućuju se pripremljene, zdravstveno sposobne, obučene i opremljene jedinice, odnosno pripadnici Vojske i pripadnici operativne jedinice za zaštitu i spašavanje i zaposleni.“

U stavu 2 poslije riječi „jedinica“ dodaju se zarez i riječi: „odnosno pripadnika“, a riječi: „civilne zaštite“ zamjenjuju se riječima: „operativne jedinice za zaštitu i spašavanje“.

Član 9

Član 9 mijenja se i glasi:

„Način pripreme, obuke i opremanja jedinica, odnosno pripadnika Vojske za upotrebu u međunarodnim snagama propisuje organ državne uprave nadležan za poslove odbrane.

Kriterijume za izbor, pripremanje, obuku i opremanje pripadnika operativne jedinice za zaštitu i spašavanje i zaposlenih za učešće u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu propisuje Vlada.“

Član 10

U članu 10 stav 1 riječi: „jedinice Vojske“ u različitom padežu zamjenjuju se riječima: „jedinice, odnosno pripadnici Vojske“ u odgovarajućem padežu.

U stavu 3 riječi: „civilne zaštite“ zamjenjuju se riječima: „operativne jedinice za zaštitu i spašavanje“.

Član 11

U članu 11 st. 1 i 2 poslije riječi „jedinica“ dodaju se zarez i riječi: „odnosno pripadnika“.

U stavu 3 riječi: „civilne zaštite“ zamjenjuju se riječima: „operativne jedinice za zaštitu i spašavanje“.

Član 12

Član 13 mijenja se i glasi:

„Prava i dužnosti pripadnika operativne jedinice za zaštitu i spašavanje i zaposlenih za vrijeme učešća u međunarodnim snagama, mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu, uređuju se ugovorom.“

Član 13

Član 18 mijenja se i glasi:

„Pripadnik Vojske, operativne jedinice za zaštitu i spašavanje i zaposleni koji za vrijeme učešća u međunarodnim snagama, odnosno mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu, kao i za vrijeme učešća na vježbi ili obuci iz člana 4b ovog zakona, bez svoje krivice zadobije ranu, povredu ili ozljedu zbog koje je nastupilo oštećenje organizma ili je do oštećenja organizma došlo zbog bolesti koja je nastala ili se pogoršala kao neposredna posljedica učešća u međunarodnim snagama, odnosno mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu ili učešća na vježbi ili obuci iz člana 4b ovog zakona, ima pravo na novčanu naknadu za oštećenje organizma.

Stepen oštećenja organizma lica iz stava 1 ovog člana utvrđuje se u skladu sa propisom o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta i invaliditeta civilnog invalida rata.

Ako lice iz stava 1 ovog člana pogine ili umre od posljedica zadobijene rane, povrede ili ozljede, odnosno bolesti nastale kao neposredna posljedica učešća u međunarodnim snagama, odnosno mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu ili učešća na vježbi ili obuci iz člana 4b ovog zakona, njegovoj užoj porodici, odnosno roditeljima ako nema užu porodicu, pripada pravo na novčanu naknadu za slučaj smrti. Ako pripadnik Vojske, operativne jedinice za zaštitu i spašavanje i zaposleni nema užu porodicu, odnosno roditelje, pravo na novčanu naknadu pripada njegovoj braći i sestrama.

Užom porodicom, u smislu ovog člana, smatraju se bračni drug i djeca rođena u braku, vanbračna, pastorčad i usvojena.

Prava na novčanu naknadu iz st. 1 i 3 ovog člana međusobno se isključuju, osim u slučaju kad smrt pripadnika Vojske, operativne jedinice za zaštitu i spašavanje i zaposlenog nastupi u roku od tri mjeseca od dana utvrđenog oštećenja organizma nastalog kao neposredna posljedica učešća u međunarodnim snagama, odnosno mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu ili na vježbi ili obuci iz člana 4b ovog zakona.

Visinu novčane naknade iz st. 1 i 3 ovog člana propisuje Vlada.“

Član 14

Poslije člana 18 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 18a

Organ državne uprave nadležan za poslove odbrane, odnosno organ državne uprave čiji starješina izvršava akt iz člana 7 stav 1 ovog zakona, na zahtjev pripadnika Vojske, odnosno pripadnika operativne jedinice za zaštitu i spašavanje i zaposlenog iz člana 18 stav 1 ovog zakona, pokreće postupak i odlučuje o ostvarivanju prava na novčanu naknadu za oštećenje organizma.

Organ iz stava 1 ovog člana, po službenoj dužnosti pokreće postupak i odlučuje o ostvarivanju prava na novčanu naknadu za slučaj smrti.“

Član 15

Poslije člana 21a dodaje se novi član koji glasi:

„Član 21b

Propisi za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana, primjenjivaće se propisi koji su donijeti na osnovu Zakona o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim

misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu („Službeni list CG", br. 61/08 i 31/17), ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.“

Član 16

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Odluka o utvrđivanju iznosa naknade na ime osiguranja za slučaj povrede, ranjavanja, bolesti ili smrti za vrijeme učešća u međunarodnim snagama, mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu („Službeni list CG“, broj 73/09) u dijelu koji se odnosi na vrste naknada, uslove i način ostvarivanja prava na naknade.

Član 17

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj:31-2/19-1/4

EPA: 631 XXVI

Podgorica, 31. jul 2019. godine

Skupština Crne Gore 26. saziva

Predsjednik,

Ivan Brajović, s.r.

U uvjerenju da će se donošenjem Etičkog kodeksa poslanika stvoriti neophodni uslovi za izgradnju povjerenja između izabranih predstavnika/ca u Skupštini Crne Gore i građana;

Ocjenjujući da će se donošenjem Etičkog kodeksa izabranih predstavnika/ca obezbijediti neophodan sklad između opšteg i pojedinačnog interesa;

Uvažavajući činjenicu da se pravne norme sve više dopunjuju etičkim pravilima ponašanja u različitim oblastima društvenog života;

Pridružujući se procesu evropskih integracija i primjeni evropskih standarda;

Vjerujući da je dužnost izabranih predstavnika/ca da u obavljanju svojih funkcija, prihvataju standarde kojima se samoobavezuju;

Smatrajući da će donošenje Etičkog kodeksa ponašanja izabranih predstavnika/ca ojačati njihovu ulogu i odgovornost;

Nastojeći da ovaj etički kodeks poslanika obuhvata u najvećoj mogućoj mjeri sve segmente rada izabranih predstavnika/ca građana;

Naglašavajući da pravila ponašanja koja sadrže etičke norme treba da se poštuju;

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 31. jula 2019. godine, donijela je

ETIČKI KODEKS POSLANIKA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet Etičkog kodeksa poslanika

Član 1

Etičkim kodeksom poslanika (u daljem tekstu: Kodeks) utvrđuju se etička načela i standardi ponašanja kojih treba da se pridržavaju poslanici u obavljanju svojih dužnosti.

Cilj Kodeksa

Član 2

Cilj Kodeksa je očuvanje, afirmacija i unapređenje dostojanstva i ugleda poslanika Skupštine Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština) i jačanje povjerenja građana prema Skupštini.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 3

Izrazi koji se u ovom kodeksu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

II. ETIČKI PRINCIPI I PRAVILA

Opšti etički principi

Član 4

Poslanik u vršenju svoje funkcije, poziva se da se rukovodi opštim etičkim principima i pravilima ponašanja, kao što su: objektivnost, odgovornost, uzajamno poštovanje i uvažavanje, kao i poštovanje ugleda Skupštine.

Objektivnost

Član 5

Poslanik je dužan da svoju funkciju obavlja nepristrasno, bez predrasuda i diskriminacije u odnosu na rasu, vjeru, pol, nacionalnu pripadnost, životno doba, bračni status, seksualnu orijentaciju, socijalno imovinski status i svaku različitost, poštujući i štiteći ljudska prava i slobode.

Odgovornost

Član 6

Poslanik je dužan da svoju funkciju obavlja u skladu sa osnovnim moralnim načelima i standardima profesionalnog ponašanja.

Poslanik je u vršenju svoje funkcije dužan da djeluje isključivo u javnom, odnosno opštem interesu, a ne u ličnom, niti u interesu pojedinaca ili grupa pojedinaca, radi postizanja direktne ili indirektno koristi.

Poslanik je dužan da svoju funkciju obavlja savjesno i odgovorno uz otvorenost i spremnost da odgovara za svoje odluke, djelovanje i ponašanje.

Uzajamno poštovanje i uvažavanje

Član 7

Poslanik je u vršenju funkcije dužan da sa najvećom pažnjom i osjećanjem vlastite odgovornosti poštuje ličnost svakog pojedinca i Skupštinu, izbjegavajući svaki postupak koji može narušiti njihov integritet i dostojanstvo.

Poslanik je dužan da u komunikaciji sa drugim poslanicima, drugim licima i javnošću postupa sa uvažavanjem i poštovanjem, izbjegavajući izraze koji mogu uvrijediti ili omalovažiti drugo lice ili grupu, poštujući na taj način jednaka prava svih u pogledu političkog opredjeljenja, nacije, pola, itd.

Poslanik ima pravo, u vršenju svoje funkcije, na zaštitu od ponašanja koje predstavlja, ili ima za cilj, povredu njegove ličnosti i dostojanstva.

Poštovanje ugleda Skupštine

Član 8

Poslanik je dužan da u svakoj situaciji vodi računa da ne degradira funkciju koju obavlja, da ne povrijedi ugled ostalih poslanika i ugled Skupštine, kroz ponašanje, pisanu i izgovorenu riječ.

Lice koje ima pravo učešća u raspravi, predstavnici Vlade, civilnog sektora i svako lice koje ima pravo da prisustvuje sjednici Skupštine i sjednicama radnih tijela, dužno je da vodi računa da svojim ponašanjem ne povrijedi ugled Skupštine.

III. PRAVILA PONAŠANJA U VRŠENJU POSLANIČKE FUNKCIJE

Ponašanje poslanika

Član 9

Poslanik je dužan da poštuje pravila ponašanja, a naročito:

- da poštuje pravila ponašanja iz Kodeksa;
- da se u svim situacijama prilikom vršenja poslaničke funkcije sa poštovanjem i na jednak način odnosi prema svima;
- da se ponaša na način dostojan poslanika, vodi računa o načelima profesionalne etike i opšte kulture, dajući na taj način pozitivan primjer javnosti;

- da održava dobre i kolegijalne odnose sa zaposlenima u Službi Skupštine i licima angažovanim u poslaničkom klubu,
- da poštuje pravila poslovnog odijevanja.

Sukob interesa

Član 10

Poslanik je dužan da se pridržava propisa koji se odnose na sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa.

Poslanik koji učestvuje u raspravi i odlučivanju u stvari u kojoj on ili povezano lice sa njim ima pravni interes, dužan je da da izjavu Odboru za ljudska prava i slobode (u daljem tekstu: Odbor) o postojanju privatnog interesa prije svog učešća u raspravi, a najkasnije prije početka odlučivanja.

Zabrana korupcije

Član 11

Poslanik je u vršenju funkcije dužan da se pridržava propisa koji se odnose na zabranu korupcije i izbjegava svako ponašanje koje bi se prema važećem ili međunarodnom zakonodavstvu moglo okarakterisati kao koruptivna radnja ili odstupanje od pravila Kodeksa.

Poslanik neće tražiti, primiti, odnosno dozvoliti drugom licu da u njegovo ime ili za njegovu korist primi, niti daje poklon, pruža neku uslugu, gostoprimstvo ili bilo kakvu drugu vrstu koristi u vezi sa vršenjem funkcije, osim prigodnih i protokolarnih poklona minimalne vrijednosti.

IV. ODNOSI SA JAVNOŠĆU

Odnosi sa građanima

Član 12

Poslanik je dužan da se na odgovoran način odnosi prema svim građanima za vrijeme svog mandata.

Odnosi sa medijima

Član 13

Poslanik je pozvan da sa pažnjom odgovara na pitanja medija povodom obavljanja svoje dužnosti, ali nije dužan da pruža informacije koje se odnose na njegov privatni život.

Poslanik nema pravo da iznosi podatke koji se odnose na privatni život drugih poslanika ili drugih lica, kao i one koji se odnose na čuvanje službene, poslovne i druge tajne, čija je tajnost utvrđena u skladu sa zakonom kojim se uređuje tajnost podataka.

Poslanik je dužan da podstiče i promoviše svaku mjeru kojom se povećava otvorenost prema javnosti.

V. NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA KODEKSA

Način rada

Član 14

Nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Kodeksa u nadležnosti je Odbora za ljudska prava i slobode.

Zamjenik predsjednika Odbora saziva sjednicu Odbora i predlaže dnevni red sa aktima koji se odnose na povredu Kodeksa.

Ukoliko zamjenik predsjednika ne sazove sjednicu Odbora, Odbor će sazvati predsjednik Skupštine.

Član 15

Odbor donosi godišnji plan obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Kodeksa, najkasnije do 31. marta tekuće godine.

Predlog godišnjeg plana obuka poslanika po pitanju poštovanja i primjene Kodeksa, shodno Poslovniku Skupštine, Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine i Planu integriteta, priprema služba Skupštine nadležna za upravljanje ljudskim resursima u saradnji sa Sekretarijatom Odbora za antikorupciju.

Predlog godišnjeg plana obuka poslanika iz stava 2 ovog člana dostavlja se Odboru u januaru tekuće godine.

Odbor je dužan da vodi evidenciju o svim aktivnostima i sačini godišnji izvještaj o radu (u daljem tekstu: izvještaj).

Skupština jednom godišnje razmatra izvještaj.

Odbor propisuje obrazac svečane izjave o prihvatanju Kodeksa od strane poslanika i vodi evidenciju o potpisanim izjavama.

VI. PRIJAVA O POVREDI KODEKSA I POSTUPAK PO PRIJAVI

Podnošenje prijave i pokretanje postupka

Član 16

Postupak zbog povrede Kodeksa se pokreće prijavom koja mora sadržati ime i prezime podnosioca prijave, kontakt adresu i svojeručni potpis.

Prijavu o povredi određaba Kodeksa može podnijeti predsjedavajući Skupštine, svaki poslanik u Skupštini, Kolegijum predsjednika Skupštine, predsjednik kluba poslanika ili poslanik kojeg on ovlasti.

Prijava se podnosi Odboru u pisanoj formi sa obrazloženjem kojim se ukazuje na eventualnu povredu Kodeksa.

Podnosilac prijave dužan je da uz obrazložen prijedlog dostavi pisane i druge dokaze na osnovu kojih će Odbor cijeniti osnovanost navoda iz obrazloženja.

Anonimna prijava se neće razmatrati.

Ukoliko Odbor zaključi da prijava nije potpuna ili dovoljno jasna može tražiti od podnosioca prijave dodatne informacije prije postupanja.

Neuredne, neblagovremene i nepotpune prijave Odbor će odbaciti.

Ukoliko Odbor iz navoda u prijavi utvrdi da nema dokaza o povredi određaba Kodeksa, prijava se odbija kao neosnovana.

Odbor o tome obavještava podnosioca prijave pisanim putem.

Postupak

Član 17

U postupku se mora održati rasprava na kojoj poslanik, protiv kojeg je podnesena prijava, ima pravo da iznese svoje viđenje navedenih činjenica i okolnosti u prijavi.

Odbor može pozvati na raspravu i eventualne svjedoke, ako je to u interesu utvrđivanja činjeničnog stanja.

Ukoliko Odbor utvrdi da nema osnova za dalje postupanje, obustaviće postupak utvrđivanja odgovornosti poslanika protiv kojeg je podnesena prijava.

U slučaju da Odbor utvrdi da su navodi podnosioca prijave neosnovani, a sačinjeni su u cilju političke diskreditacije poslanika, protiv podnosioca prijave će se pokrenuti postupak zbog povrede Kodeksa.

Odlučivanje

Član 18

Odbor donosi odluku o povredi Kodeksa, ukoliko se utvrdi postojanje povrede odredaba Kodeksa i izriče propisanu mjeru.

Odbor je obavezan da odluči u roku od 30 dana od dana podnošenja prijave.

Protiv odluke kojom je izrečena mjera o povredi Kodeksa poslanik može uložiti žalbu Kolegijumu predsjednika Skupštine u roku od osam dana od dana prijema odluke.

Rok za odlučivanje po žalbi je 30 dana od dana podnošenja žalbe.

Odluka po žalbi je konačna.

Mjere za povrede Kodeksa

Član 19

Za nepoštovanje Kodeksa mogu se izreći mjere opomena i javna opomena.

Javna opomena se objavljuje na internet stranici Skupštine, u trajanju od 30 dana.

VII. JAVNOST KODEKSA

Član 20

Kodeks se objavljuje na internet stranici Skupštine.

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Izjava

Član 21

Poslanik, nakon stupanja na funkciju, potpisuje svečanu izjavu kojom izražava spremnost da u svom radu postupi u skladu sa odredbama Kodeksa.

Član 22

Poslanik čiji je mandat u toku, svečanu izjavu će potpisati nakon stupanja na snagu ovog kodeksa.

Započeti postupak

Član 23

Postupak započet prije stupanja na snagu ovog kodeksa okončaće se prema propisu koji se primjenjivao do stupanja na snagu ovog kodeksa.

Prestanak važenja propisa

Član 24

Danom početka primjene ovog kodeksa prestaje da važi Etički kodeks poslanika, broj 00-71/14-3/9 od 09.12.2014. godine.

Stupanje na snagu

Član 25

Ovaj kodeks stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 00-71/19-7/4

EPA 740 XXVI

Podgorica, 31. jul 2019. godine

Skupština Crne Gore 26. saziva

Predsjednik,

Ivan Brajović, s.r.

Na osnovu člana 27 Zakona o održavanju stambenih zgrada („Službeni list CG“, broj 41/16 i 84/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

UREDBU
O NAČINU PRETVARANJA POSEBNOG I ZAJEDNIČKOG DIJELA STAMBENE
ZGRADE U POSLOVNU PROSTORIJU, ODNOSNO POSLOVNE PROSTORIJE U
POSEBNI ILI ZAJEDNIČKI DIO STAMBENE ZGRADE

Član 1

Posebni i zajednički dio stambene zgrade može da se pretvori u poslovnu prostoriju, odnosno poslovna prostorija nastala promjenom načina korišćenja posebnog ili zajedničkog dijela stambene zgrade može da se pretvori u posebni ili zajednički dio stambene zgrade na način propisan ovom uredbom.

Član 2

Etažni vlasnik posebnog dijela stambene zgrade podnosi nadležnom organu lokalne uprave zahtjev za izdavanje odobrenja za:

- pretvaranje posebnog dijela stambene zgrade u poslovnu prostoriju;
- pretvaranje poslovne prostorije nastale promjenom načina korišćenja posebnog dijela stambene zgrade u posebni dio stambene zgrade.

Upravnik stambene zgrade odnosno lice ovlašćeno na osnovu odluke skupštine etažnih vlasnika, podnosi nadležnom organu lokalne uprave zahtjev za izdavanje odobrenja za:

- pretvaranje zajedničkog dijela stambene zgrade u poslovnu prostoriju;
- pretvaranje zajedničke poslovne prostorije nastale promjenom načina korišćenja zajedničkog dijela stambene zgrade u posebni ili zajednički dio stambene zgrade.

Član 3

Posebni i zajednički dio stambene zgrade može da se pretvori u poslovnu prostoriju ako je:

- 1) planskim dokumentom predviđena mogućnost da se u objektu može obavljati poslovna djelatnost za koju namjenu se traži izdavanje odobrenja;
- 2) objekat upisan u katastar nepokretnosti i nije opterećen jednom od sljedećih zabilježbi:
  - „nema konačni izvještaj o stručnom nadzoru“, ili „nema upotrebnu dozvolu“ ili
  - „nema prijavu građenja“ ili „izgrađen bez građevinske dozvole“;
- 3) donijeta odluka skupštine etažnih vlasnika o pretvaranju posebnog i zajedničkog dijela stambene zgrade u poslovnu prostoriju, u slučaju da stambena zgrada, odnosno svi posebni djelovi stambene zgrade nijesu u svojini podnosioca zahtjeva u obimu prava 1/1.

Poslovna prostorija nastala promjenom načina korišćenja posebnog ili zajedničkog dijela stambene zgrade, može da se pretvori u posebni ili zajednički dio stambene zgrade, ako je:

- 1) objekat upisan u katastar nepokretnosti i nije opterećen jednom od sljedećih zabilježbi:
  - „nema konačni izvještaj o stručnom nadzoru“ ili „nema upotrebnu dozvolu“ ili
  - „nema prijavu građenja“ ili „izgrađen bez građevinske dozvole“;
- 2) izdat akt/odobrenje o pretvaranju posebnog ili zajedničkog dijela stambene zgrade u poslovnu prostoriju, na osnovu kojeg je taj posebni ili zajednički dio stambene zgrade pretvoren u poslovnu prostoriju;
- 3) donijeta odluka skupštine etažnih vlasnika o pretvaranju poslovne prostorije nastale promjenom načina korišćenja posebnog ili zajedničkog dijela stambene zgrade u posebni ili zajednički dio stambene zgrade, u slučaju da stambena zgrada, odnosno svi posebni djelovi stambene zgrade nijesu u svojini podnosioca zahtjeva u obimu prava 1/1.

Dokumentaciju iz st. 1 i 2 ovog člana, nadležni organ lokalne uprave pribavlja po službenoj dužnosti.

Član 4

Rješenje o pretvaranju posebnog i zajedničkog dijela stambene zgrade u poslovnu prostoriju, odnosno rješenje o pretvaranju poslovne prostorije nastale promjenom načina korišćenja posebnog ili zajedničkog dijela stambene zgrade u posebni ili zajednički dio stambene zgrade, ako je planskim dokumentom predviđeno uklanjanje postojećeg objekta zbog realizacije infrastrukturnih objekata ili objekata od značaja za jedinicu lokalne samouprave ili državu Crnu Goru, može se izdati samo na period do uklanjanja tog objekta.

Član 5

Danom stupanja na snagu ove uredbe prestaje da važi Uredba o postupku i kriterijumima za pretvaranje posebnih i zajedničkih djelova stambene zgrade u poslovne prostorije ("Službeni list CG", br. 32/11, 6/14 i 42/14).

Član 6

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-3173

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 37 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 25. jula 2019. godine, donijela je

UREDBU
O DOPUNI UREDBE O POVJERAVANJU DIJELA POSLOVA UPRAVE ZA
INSPEKCIJSKE POSLOVE GLAVNOM GRADU PODGORICA I OPŠTINAMA
ANDRIJEVICA, BERANE, BIJELO POLJE, GUSINJE,
KOLAŠIN, MOJKOVAC, NIKŠIĆ I ROŽAJE

Član 1

U Uredbi o povjeravanju dijela poslova uprave za inspekcijske poslove glavnom gradu Podgorica i opštinama Andrijevica, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Kolašin, Mojkovac, Nikšić i Rožaje („Službeni list CG", broj 34/19), u nazivu uredbe i članu 1 st. 1 i 2, poslije riječi „Nikšić" dodaje se zarez, a veznik „i" briše se, a poslije riječi „Rožaje" dodaju se riječi: „ i Tuzi".

Član 2

Ova uredba stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-3362

Podgorica, 25. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 26 stav 3 Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službeni list CG“, br. 56/09, 34/14, 1/15 i 30/17), Vlada Crne Gore, na sjednici od 25.07.2019. godine, donijela je

UREDBU
O IZMJENAMA I DOPUNAMA UREDBE O REALIZACIJI I POSTUPKU KORIŠĆENJA
SREDSTAVA IZ INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI EVROPSKE UNIJE
(IPARD II PROGRAM)

Član 1

U Uredbi o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz instrumenta pretpristupne pomoći Evropske unije (IPARD II Program) („Službeni list CG“, br. 16/16, 4/18 i 11/18), u članu 2 stav 1 poslije riječi: „poljoprivrednih gazdinstava“ dodaju se riječi: „najkasnije do dana podnošenja zahtjeva za dodjelu podrške“.

U stavu 2 poslije riječi „djelatnosti“ dodaju se riječi: „ribarstva i“.

Član 2

U članu 3 tačka 2 riječi: „(tov junadi, uzgoj krmača i tov svinja i prasadi, kao i tov brojlera)“ zamjenjuju se riječima: „(tip govedarstva, tip ovčarstva, tip svinjarstva i tip živinarstva)“.

Tačka 4 mijenja se i glasi:

„4) voća, povrća i ratarstva (uključujući žitarice, gljive, pečurke, aromatično i ljekovito bilje).“

Član 3

U članu 4 stav 1 riječi: „(tov junadi, uzgoj krmača i tov svinja i prasadi, kao i tov brojlera)“ zamjenjuju se riječima: „(tip govedarstva, tip ovčarstva, tip svinjarstva i tip živinarstva)“.

U tački 4 poslije riječi „energije“ dodaju se riječi: „- fotonaponski sistemi“.

U tački 5 poslije riječi „namjenske“ dodaju se riječi: „opreme i“.

Poslije tačke 7 dodaje se nova tačka koja glasi:

„8) izgradnju sistema za vodosnabdijevanje.“

Član 4

Član 5 mijenja se i glasi:

„Prihvatljive investicije i troškovi za sektor voća, povrća i ratarstva vinogradarstva i maslinarstva

Član 5

Sredstva podrške iz Mjere 1 mogu se koristiti za podršku u sektorima voća, povrća i ratarstva (tip proizvodnje voća, tip proizvodnje povrća, tip proizvodnje ratarskih kultura, tip proizvodnje gljiva i pečurki i tip proizvodnje aromatičnog i ljekovitog bilja), vinogradarstva i maslinarstva, i to za:

- 1) investicije u poboljšanje zemljišta za nove i postojeće zasade;
- 2) podizanje, restrukturiranje ili opremanje voćnjaka ili plantaža višegodišnjeg aromatičnog i ljekovitog bilja ili vinograda ili maslinjaka, kao i zaštićenih prostora, uključujući i protivgradnu zaštitu ili druge tehnologije namijenjene zaštiti od predatora;
- 3) izgradnju ili unaprjeđenje sistema za vodosnabdijevanje i navodnjavanje;
- 4) izgradnju instalacija ili opremanje sistema za korišćenje obnovljivih izvora energije – fotonaponski sistemi;
- 5) nabavku namjenske opreme i mehanizacije;
- 6) izgradnju, rekonstrukciju ili opremanje pomoćnih objekata na gazdinstvu;
- 7) uređenje infrastrukture na gazdinstvu.

Za realizaciju investicija iz stava 1 ovog člana, prihvatljivi troškovi za korišćenje sredstava podrške dati su u Prilogu 2.“

Član 5

U članu 6 stav 1 tačka 1 mijenja se i glasi:

„1) nabavku namjenske opreme;”.

U tački 4 poslije riječi „energije“ dodaju se riječi: „ - fotonaponski sistemi“.

Poslije tačke 5 dodaje se nova tačka koja glasi:

“6) investicije u tehnologije namijenjene zaštiti od predatora.”

Član 6

U članu 7 stav 1 tačka 2 poslije riječi „zgrada“ dodaju se riječi: „i objekata“.

U tački 4 poslije riječi „energije“ dodaju se riječi „ - fotonaponski sistemi“.

U tački 5 poslije riječi “namjenske” dodaju se riječi: “opreme i”.

Poslije tačke 5 dodaju se tri nove tačke koje glase:

“6) investicije u tehnologije namijenjene zaštiti od predatora;

7) izgradnju sistema za vodosnabdijevanje;

8) izgradnju ili rekonstrukciju splava za operativni rad uzgajališta, sa pripadajućom opremom.”

Član 7

U članu 9 stav 1 poslije tačke 10 dodaje se nova tačka koja glasi:

„ 11) nabavka potrošnog materijala.“

Član 8

U članu 10 stav 3 riječi: „do trenutka podnošenja zahtjeva za isplatu“ zamjenjuju se riječima: „do konačne isplate sredstava podrške“.

Član 9

Član 11 mijenja se i glasi:

„Ekonomska održivost gazdinstva

Član 11

Korisnici sredstava podrške Mjere 1 ekonomsku održivost gazdinstva dokazuju biznis planom.

Korisnici sredstava podrške Mjere 1 koji su pravna lica ekonomsku održivost gazdinstva dokazuju biznis planom i finansijskim iskazima.

Korisnici sredstava podrške Mjere 1 čiji su ukupni troškovi za realizaciju investicije od 50.000€ i više izrađuju detaljan biznis plan, a korisnici podrške čiji su ukupni troškovi investicije do 50.000€ izrađuju pojednostavljeni biznis plan.“

Član 10

Član 11a mijenja se i glasi:

„Pravo na dobijanje podrške za sprovođenje Mjere 1 mogu ostvariti korisnici podrške koji su u trenutku konačne isplate sredstava podrške vlasnici predmeta investicije.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, pravo na dobijanje podrške za sprovođenje Mjere 1 mogu ostvariti i korisnici podrške čija se investicija odnosi na nabavku opreme i podizanje zasada višegodišnjih biljaka na zakupljenim objektima i/ili parcelama pod uslovom da je ugovor o zakupu zaključen na period duži od deset godina od dana podnošenja zahtjeva za dodjelu podrške.”

Član 11

Član 12 mijenja se i glasi:

„Pravo na dobijanje sredstava podrške za sprovođenje Mjere 1 mogu ostvariti korisnici podrške koji se u trenutku podnošenja zahtjeva za dodjelu podrške, u zavisnosti od sektora i tipa proizvodnje:

- bave proizvodnjom mlijeka i koji imaju najmanje pet krava ili junica (priplodnih grla) starijih od godinu dana, ili najmanje 50 ovaca ili najmanje 50 koza;

- bave proizvodnjom mesa po jednom turnusu i koji imaju najmanje 30 goveda u tovu, ili najmanje 50 ovaca ili 100 jagnjadi u tovu ili najmanje 20 krmača ili 100 svinja u završnom tovu ili najmanje 1.000 pilića ili najmanje 100 ćurića;

- bave proizvodnjom jaja i koji imaju najmanje 1.500 koka nosilja;

- bave proizvodnjom voća, povrća, ratarskih kultura uključujući žitarice, gljive, pečurke, aromatično i ljekovito bilje i koji imaju u proizvodnji voća - površine zasada najmanje 0,5 ha, u proizvodnji povrća površine zasada na otvorenom najmanje 0,5 ha i/ili površine zasada pod zaštićenim prostorom najmanje 0,1 ha, u proizvodnji ratarskih kultura površine zasada najmanje 1 ha, u proizvodnji aromatičnog i ljekovitog bilja površine zasada najmanje 0,3 ha i u proizvodnji gljiva i pečurki proizvodne površine najmanje 0,01 ha;

- bave vinogradarstvom, a površina vinograda je najmanje 0,5 ha;

- bave maslinarstvom, a površina zasada je najmanje 0,5 ha;

- bave pčelarstvom, a koji imaju najmanje 30 pčelinjih društava;

- bave ribarstvom i akvakulturom i imaju najmanji godišnji kapacitet od 10 t ribe ili školjki.

Korisnici podrške Mjere 1 prilikom podnošenja zahtjeva za dodjelu podrške podnose i dokaz o pravu svojine na zemljištu, odnosno objektu na kojem se realizuje investicija ili dokaz kojim se utvrđuje pravo korišćenja zemljišta na period od najmanje deset godina počev od dana podnošenja zahtjeva za dodjelu podrške ili prije.

Zemljište (proizvodne površine) i životinje iz stava 1 ovog člana moraju biti upisani u registar poljoprivrednih gazdinstava najkasnije do dana podnošenja zahtjeva za dodjelu podrške.“

Član 12

Član 14 mijenja se i glasi:

„Sredstva podrške za sprovođenje Mjere 1 za investicije za korišćenje obnovljivih izvora energije – fotonaponski sistemi, mogu se koristiti ukoliko kapacitet sistema ne prelazi potrebe za energijom na poljoprivrednom gazdinstvu, a proizvedena energija se koristi za sopstvene potrebe.“

Član 13

Poslije člana 14 dodaje se novi član koji glasi:

„Nabavka traktora

Član 14a

Korisnici Mjere 1 mogu dobiti podršku za samo jedan traktor, sa maksimalnom snagom (koja ne prelazi 100 kW) u periodu realizacije IPARD II Programa.”

Član 14

U članu 16 poslije stava 3 dodaje se novi stav koji glasi:

„Korisnici sredstava podrške iz st. 1 i 2 ovog člana, moraju biti registrovani za djelatnost prerade i/ili proizvodnje poljoprivrednih proizvoda.“

Dosadašnji stav 4 postaje stav 5.

Član 15

U članu 17 stav 1 tačka 3 mijenja se i glasi:

„3) prerade voća, povrća i ratarskih kultura (uključujući žitarice, gljive, pečurke, aromatično i ljekovito bilje);“

Član 16

U članu 18 stav 1 riječi: „voća i povrća (uključujući žitarice, gljive, aromatično i ljekovito bilje)“ zamjenjuju se riječima: „voća, povrća, ratarskih kultura (uključujući žitarice, gljive, pečurke, aromatično i ljekovito bilje)“.

Tačka 2 mijenja se i glasi:

„2) uređenje infrastrukture korisnika i investicije vodosnabdijevanja.“

U tački 3 poslije riječi „izvora“ dodaju se riječi: „- fotonaponski sistemi;“

U tački 6 poslije riječi „mehanizacije“ dodaje se zarez i riječi: „uključujući hardver i softver“.

Stav 3 briše se.

Član 17

U članu 20 poslije tačke 10 dodaje se nova tačka koja glasi:

„ 11) nabavku potrošnog materijala.“

Član 18

Član 21 mijenja se i glasi:

„Ekonomska održivost korisnika

Član 21

Korisnici sredstava podrške Mjere 3 ekonomsku održivost dokazuju biznis planom i finansijskim iskazima.

Korisnici sredstava podrške Mjere 3 čiji su ukupni troškovi za realizaciju investicije jednaki ili veći od 50.000€ izrađuju detaljan biznis plan, a korisnici čiji su ukupni troškovi za realizaciju investicije manji od 50.000€ izrađuju pojednostavljeni biznis plan.“

Član 19

Član 22 mijenja se i glasi:

„Pravo na dobijanje podrške iz sredstava Mjere 3, mogu ostvariti korisnici podrške koji su u trenutku konačne isplate sredstava podrške vlasnici predmeta investicije.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, pravo na dobijanje podrške iz sredstava Mjere 3, mogu ostvariti i korisnici podrške čija se investicija odnosi na nabavku opreme i mehanizacije u zakupljenim objektima i/ili na parcelama, pod uslovom da je ugovor o zakupu zaključen na period duži od deset godina od dana podnošenja zahtjeva za dodjelu podrške.“

Član 20

U članu 23 stav 1 riječi: „u trenutku podnošenja zahtjeva za isplatu imaju obim proizvodnje“ zamjenjuju se riječima: „najkasnije do isplate sredstava podrške imaju instalirani kapacitet proizvodnje“.

U tač. 3 i 4 poslije riječi „minimalnim“ dodaje se riječ „godišnjim“.

Stav 2 mijenja se i glasi:

„Korisnici podrške iz stava 1 ovog člana, najkasnije prije isplate sredstava podrške moraju biti upisani u odgovarajuće registre, u skladu sa zakonom.“

Član 21

Poslije člana 23 dodaje se novi član koji glasi:

„Investicije za obnovljive izvore energije

Član 23a

Sredstva podrške za sprovođenje Mjere 3 za investicije za korišćenje obnovljivih izvora energije – fotonaponski sistemi, mogu se koristiti ukoliko kapacitet sistema ne prelazi potrebe za energijom korisnika podrške, a proizvedena energija se koristi za sopstvene potrebe.“

Član 22

U članu 29 stav 3 tačka 3 mijenja se i glasi:

„3) procjene komisije za evaluaciju; i/ili“

Poslije tačke 3 dodaje se nova tačka koja glasi:

„4) drugih odgovarajućih metoda provjere.“

Poslije stava 4 dodaje se novi stav koji glasi:

„Opšti troškovi za pripremu zahtjeva za dodjelu podrške biće prihvatljivi za podršku samo ukoliko je u trenutku podnošenja zahtjeva dostavljena sva neophodna dokumentacija (biznis plan, tehnička i projektna dokumentacija) za koju je podrška za opšte troškove tražena.“

Član 23

U članu 34 stav 1 tačka 4 poslije riječi „likvidacije“ dodaje se zarez i riječi: „ili je osuđivan za krivična djela protiv imovine, platnog prometa i privrednog poslovanja i službene dužnosti“.

U tački 11 riječi: „za dodjelu sredstava podrške“ zamjenjuju se riječima: „koje se odnose na stvaranje vještačkih uslova sa ciljem dobijanja sredstava podrške“.

U tački 14 riječi: „ili je protiv podnosioca zahtjeva pokrenut postupak za utvrđivanje zloupotrebe finansijske podrške“ brišu se.

Poslije tačke 14 dodaju se dvije nove tačke koje glase:

„15) podnosilac zahtjeva nije dokazao ekonomsku održivost gazdinstva ili pravnog lica korisnika podrške;

16) je ukupna vrijednost prihvatljivih troškova manja ili veća od iznosa iz člana 15 odnosno člana 26 ove uredbe, nakon izvršene provjere u skladu sa članom 29 ove uredbe.“

Član 24

U članu 37 stav 2 riječi „na obrascu 1 koji je sastavni dio ove uredbe“ zamjenjuju se riječima „na obrascu 1 i/ili obrascu 2“.

Član 25

U članu 43 stav 1 poslije tačke 10 dodaje se nova tačka koja glasi:

„11) je podnosilac zahtjeva dostavio neistinite ili pogrešne informacije, koje se odnose na stvaranje vještačkih uslova za isplatu sredstava podrške.“

Član 26

U članu 46 poslije stava 2 dodaje se novi stav koji glasi:

„Korisnik sredstava podrške u okviru iste mjere može podnijeti novi zahtjev za dodjelu podrške tek nakon donošenja odluke o isplati sredstava podrške ili raskida ugovora za prethodno podržani projekat.“

Član 27

U članu 47 poslije stava 4 dodaje se novi stav koji glasi:

„Ako korisnik ostvari pravo na isplatu sredstava podrške za novi projekat, a utvrđeno je da nije izvršio povraćaj sredstava u skladu sa st.1 do 4 ovog člana, odobreni iznos sredstava za isplatu podrške umanjice se za iznos sredstava koji nije vraćen.“

Član 28

Prilozi 2, 3 i 4 mijenjaju se i glase:

„PRILOG 2

PRIHVATLJIVI TROŠKOVI ZA KORIŠĆENJE SREDSTAVA PODRŠKE ZA MJERE 1 i 3

LISTA PRIHVATLJIVIH RADOVA U VEZI SA IZGRADNJOM/REKONSTRUKCIJOM ZA MJERE 1 I 3
A. GRAĐEVINSKI RADOVI
1. Pripremni radovi; 2. Rušenje i demontaža; 3. Zemljani radovi; 4. Betonski radovi; 5. Armiračko-betonski radovi; 6. Instalaterski radovi; 7. Stolarski radovi; 8. Zidarski radovi; 9. Izolacioni radovi; 10. Krovopokrivački radovi; 11. Gotove strukture i elementi.
B. ZANATSKI RADOVI
1. Limarski radovi; 2. Stolarski radovi; 3. Bravarski radovi; 4. Staklarski radovi; 5. Gipsani radovi; 6. Radovi oblaganja podova i zidova; 7. Radovi sa kamenom; 8. Keramičarski radovi; 9. Parketarski radovi; 10. Molerski radovi; 11. Fasaderski radovi; 12. Oblaganje drvenim, kamenim ili vještačkim pločama; 13. Finalni montažni radovi.
C. INSTALACIONI RADOVI
1. Elektro-instalacioni radovi; 2. Vodovodni i kanalizacioni radovi; 3. Radovi na gasnim instalacijama; 4. Radovi na energetske instalacijama.
D. PEJZAŽNI RADOVI I PRISTUPNI PUTEVI NA LOKACIJI PROJEKTA
1. Radovi na uređenju eksterijera, povezani sa investicijama navedenim pod A do C iznad; 2. Izgradnja i presvlačenje internih puteva, parking mjesta, ograda, trotoara ili staza; 3. Potporni i zaštitni zidovi, jačanje postojećih objekata.

LISTA PRIHVATLJIVIH TROŠKOVA ZA MJERU 1 - INVESTICIJE U FIZIČKU IMOVINU NA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA

Lista prihvatljivih troškova (LPT) za mjeru 1 - "Investicije u fizičku imovinu na poljoprivrednim gazdinstvima" je izrađena u skladu sa članom 33 (2) Sektorskog sporazuma.

Direktno je povezana sa poglavljem 8.1 IPARD II programa.

U slučaju sukoba između LPT i IPARD II programa, odredbe IPARD II programa će prevladati.

OPŠTI TROŠKOVI ZA MJERU 1

- OT1 Troškovi za pripremu projekta i tehničke dokumentacije, kao što su naknade za građevinske projekte, elaborati o procjeni uticaja na životnu sredinu, biznis plan, i druge konsultantske naknade koje se odnose na pripremu zahtjeva za isplatu;
- OT2 Troškovi vezano za sav publicitet, informativne i komunikacione aktivnosti koje treba da obezbijedi korisnik podrške, kako je to zahtijevano IPARD II programom (informativne table i naljepnice).

Kod troška	Kategorije prihvatljivih troškova
1-1	SEKTOR MLIJEKA
1-1.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
1-1.1.1	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za smeštaj muznih krava, koza, ovaca uključujući prostor za mužu (izmuzište), osjemenjavanje, bezbjedno uklanjanje uginulih životinja, za držanje teladi i junica, prostor za smeštaj mašina i opreme, proizvoda životinjskog porijekla, skladište za prostirku, prostor za instalaciju ventilacije, klimatizaciju, grijanje, prateće energetske objekte, uključujući izgradnju i/ili rekonstrukciju drenažnih sistema i snabdijevanja vodom (uključujući bunare), gasom, strujom (uključujući korišćenje agregata) i kanalizacioni sistem;
1-1.1.2	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata na gazdinstvu za skladištenje hrane za stoku (uključujući nadstrešnice) sa pratećom opremom;
1-1.1.3	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija (uključujući nadstrešnice) kapaciteta za sakupljanje, preradu, pakovanje, čuvanje i odlaganje čvrstog stajnjaka, polutečnog i tečnog stajnjaka, uključujući instalaciju opreme;
1-1.1.4	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija fiksnih ograda oko gazdinstva (izuzev kamenih i ograda od kovanog gvožđa) i dezinfekcionih barijera, drenažnih sistema i snabdijevanje vodom (bunari, vještačke akumulacije), električnih i sistema grijanja na gazdinstvu (korišćenje agregata, uključujući softver);
1-1.1.5	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za prečišćavanje otpadnih voda, upravljanje tečnim i čvrstim otpadom;
1-1.1.6	- Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za korišćenje na gazdinstvu – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima na gazdinstvu. Da bi se sistem za proizvodnju energije smatrao sistemom za "korišćenje na gazdinstvu", njegov proizvodni kapacitet bi trebao da bude ispod očekivane potrošnje energije na samom gazdinstvu;
1-1.1.7	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija mreže internih puteva i parking mjesta u okviru gazdinstva;
1-1.1.8	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija upravne zgrade sa pratećim objektima (kancelarije za licencirane veterinare i veterinarske inspektore, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije, skladište za sredstva za čišćenje, pranje i dezinfekciju).
1-1.2	Oprema, mašine i uređaji
1-1.2.1	- Oprema za mužu (mobilna i fiksna), hlađenje i čuvanje mlijeka na gazdinstvu uključujući sve elemente, materijale i instalaciju;
1-1.2.2	- Mašine i oprema za transport i rukovanje čvrstog stajnjaka, polučvrstog i tečnog stajnjaka (fiksni utovarivači za stajnjak; transporteri za stajnjak; uređaji za miješanje polutečnog i tečnog stajnjaka; rezervoari za stajnjak; pumpe za pražnjenje rezervoara, separatori za polutečni i tečni stajnjak, uključujući i prateću opremu za polutečni i tečni stajnjak, i slično);
1-1.2.3	- Oprema za obradu i pakovanje stajnjaka;
1-1.2.4	- Oprema za štale;
1-1.2.5	- Mašine i oprema za pripremu stočne hrane, za ishranu i pojenje životinja (mlinovi i blenderi/mješalice za pripremu stočne hrane, oprema i dozatori za koncentrovanu hranu; ekstraktori; transporteri; miks prikolice i dozatori za kabastru hranu, hranilice, pojilice, balirke, omotači za bale i kombajni za stočnu hranu, kosačice, sakupljači sijena i slično);
1-1.2.6	- Oprema za teljenje kao i oprema za smeštaj teladi (boksovi);
1-1.2.7	- Mašine i oprema za pripremu i transport prostirke;
1-1.2.8	- Stočne vage, rampe za utovar/istovar, torovi za držanje i za usmjeravanje i obuzdavanje životinja;
1-1.2.9	- Oprema za tretman papaka;
1-1.2.10	- Sistemi za prskanje;
1-1.2.11	- Oprema za čišćenje i dezinfekciju objekata i uređaja;
1-1.2.12	- Oprema za bezbjedno uklanjanje uginulih životinja;
1-1.2.13	- Oprema za fizički, hemijski i biološki tretman otpadnih voda, upravljanje tečnim i čvrstim otpadom;
1-1.2.14	- Oprema za sprečavanje zagađenja vazduha;
1-1.2.15	- Investicije u instalacije za obnovljivu energiju za potrošnju na gazdinstvu – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima na gazdinstvu;
1-1.2.16	- Oprema za prevenciju širenja i kontrolu bolesti;
1-1.2.17	- Oprema i uređaji za ventilaciju, klimatizaciju i grijanje, uključujući alarmni sistem i stand-by agregate;

1-1.2.18	- Oprema za fiksne ograde i električne ograde za pašnjake/livade;
1-1.2.19	- Oprema za upravnu zgradu sa pratećim objektima (kancelarije za licencirane veterinare i veterinarske inspektore, prostorije za odmor, prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije, skladište za sredstva za čišćenje, pranje i dezinfekciju);
1-1.2.20	- Specijalizovana vozila za transport i rashladni rezervoar oprema/nadograđeni sistem za vozila, za transport sirovog mlijeka sa odgovarajućom opremom (mjerni instrumenti i uređaji za uzorkovanje i provjeru kvaliteta proizvoda).

1-2	SEKTOR MESA/JAJA
1-2.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
1-2.1.1	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za tov i/ili smeštaj stoke, proizvodnju jaja i živinskog mesa uključujući objekte za osjemenjavanje, čekališta, prasilišta, odgajališta, tovilista, objekata za parenje; objekata za smeštaj podmlatka; objekata za bezbjedno odlaganje uginulih životinja; objekata za smeštaj mašina i opreme, proizvoda životinjskog porijekla i prostirke; objekata za instalaciju opreme za ventilaciju, klimatizaciju i grijanje; izgradnja energetskih postrojenja za podršku, uključujući izgradnju i/ili rekonstrukciju sistema vodosnabdijevanja (uključujući bunare), gas, struju (uključujući korišćenje agregata) i kanalizacioni sistem na gazdinstvu;
1-2.1.2	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata na gazdinstvu za čuvanje hrane za stoku (uključujući nadstrešnice) sa pratećom opremom;
1-2.1.3	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija (uključujući nadstrešnice) kapaciteta za prikupljanje, obradu, pakovanje, čuvanje i odlaganje čvrstog stajnjaka, polutečnog i tečnog stajnjaka, uključujući i instalaciju opreme;
1-2.1.4	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija fiksnih ograda oko gazdinstva (izuzev kamenih i ograda od kovanog gvožđa) i dezinfekcionih barijera, drenažnih sistema i snabdijevanje vodom (bunari, vještačke akumulacije), električnih i sistema grijanja na gazdinstvu (korišćenje agregata; uključujući softver);
1-2.1.5	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za tretman otpadnih voda, upravljanje tečnim i čvrstim otpadom;
1-2.1.6	- Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za korišćenje na gazdinstvu - fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima na gazdinstvu. Da bi se sistem za proizvodnju energije smatrao sistemom za "korišćenje na gazdinstvu", njegov proizvodni kapacitet bi trebao da bude ispod očekivane potrošnje energije na samom gazdinstvu;
1-2.1.7	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija mreže internih puteva i parking mjesta u okviru gazdinstva;
1-2.1.8	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija upravne zgrade sa pratećim objektima (kancelarije za licencirane veterinare i veterinarske inspektore, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije, skladište za proizvode za čišćenje, pranje i dezinfekciju).
1-2.2	Oprema, mašine i uređaji
1-2.2.1	- Mašine i oprema za transport i rukovanje čvrstim stajnjakom, polučvrstim i tečnim stajnjakom (fiksni utovarivači za stajnjak; transporteri za stajnjak; fiksni lageri za stajnjak; uređaji za miješanje polutečnog i tečnog stajnjaka; rezervoari za stajnjak; pumpe za pražnjenje rezervoara, separatori za polutečni i tečni stajnjak; specijalizovane mašine za utovar čvrstog stajnjaka, specijalizovane prikolice za transport čvrstog stajnjaka, uključujući i prateću opremu za polutečni i tečni stajnjak, i slično);
1-2.2.2	- Oprema za obradu i pakovanje stajnjaka;
1-2.2.3	- Oprema za štale;
1-2.2.4	- Kavezi za koke nosilje sa pratećom opremom, oprema za uzgoj matičnog jata;
1-2.2.5	- Oprema za sakupljanje, pranje, sortiranje, transport jaja na pakovanje ili skladištenje uključujući mašinu za pranje i pokretnu traku;
1-2.2.6	- Oprema za prasilišta, odgajališta, tovilista, čekališta, prostor za nerasta, objekte za osjemenjavanje i oprema za prašenje;
1-2.2.7	- Mašine i oprema za pripremu stočne hrane, za ishranu i pojenje životinja (mlinovi i blenderi/mješalice za pripremu stočne hrane, oprema i dozatori za koncentrovanu hranu; ekstraktori; transporteri; miks prikolice i dozatori za kabastu hranu, hranilice, pojilice, baleri; omotači bala i kombajni za stočnu hranu, kosilica, sakupljači i prevrtači sijena, i slično);
1-2.2.8	- Mašine i oprema za pripremu i transport prostirke;
1-2.2.9	- Stočne vage, rampe za utovar/istovar, torovi (koral) za usmjeravanje i obuzdavanje životinja;
1-2.2.10	- Oprema za tretman papaka;
1-2.2.11	- Sistemi za prskanje;
1-2.2.12	- Oprema za čišćenje i dezinfekciju objekata i uređaja;
1-2.2.13	- Oprema za bezbjedno uklanjanje uginulih životinja;
1-2.2.14	- Oprema za fizički, hemijski i biološki tretman otpadnih voda, upravljanje tečnim i čvrstim otpadom;
1-2.2.15	- Oprema za sprječavanje zagađenja vazduha;
1-2.2.16	- Oprema i/ili objekti za zaštitu od buke (sektor živinarstva);
1-2.2.17	- Investicije u instalacije za obnovljivu energiju za potrošnju na gazdinstvu – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima na gazdinstvu;
1-2.2.18	- Oprema za prevenciju širenja bolesti i kontrolu bolesti;
1-2.2.19	- Oprema i uređaji za ventilaciju, klimatizaciju i grijanje (uključujući inkubatore i "vještačke kvočke" za živinarstvo), uključujući alarmni sistem i stand-by agregate;
1-2.2.20	- Oprema za fiksne i električne ograde za pašnjake/livade;

1-2.2.21	- Opremanje upravne zgrade sa pratećim objektima (kancelarije za licencirane veterinare i veterinarske inspektore, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije, skladište za sredstva za čišćenje, pranje i dezinfekciju).
----------	--

1-3	SEKTOR VOĆARSTVA, POVRTARSTVA, AROMATIČNOG BILJA, GLJIVA, PEČURAKA I RATARSKIH KULTURA
1-3.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
1-3.1.1	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija staklenika i plastenika (objekti prekriveni staklom i/ili plastikom - koji posjeduju atest za udare vjetrova od 50 km/h i opterećenje od 100 kg/m ²) za proizvodnju povrća, voća, uključujući prostor za instalaciju ventilacije, klimatizacije i grijanja, uključujući alarmni sistem i stand-by agregate; rezervoara za vodu i objekata za sistem za navodnjavanje;
1-3.1.2	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za skladištenje primarnih – neprerađenih proizvoda (uključujući (Ultra Low Oxygen) ULO hladnjače) voća, grožđa, maslina, povrća, sa objektima za sortiranje, za proces pakovanja i označavanja, objekata za smještaj mašina i opreme, uključujući vodosnadbijevanje, gas, struju (uključujući i alarmni sistem i stand-by agregate) i kanalizacioni sistem;
1-3.1.3	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za proizvodnju gljiva;
1-3.1.4	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija sistema za navodnjavanje uključujući i mikro-rezervoare, kopanje bunara, regulaciju vodozahvata koji koriste podzemne vode (crpljenje vode iz izvora, bunari, vještačke akumulacije) i površinske vode (iz rijeka, jezera i rezervoara), uključujući kupovinu pumpi, cijevi, ventila i rasprskivača;
1-3.1.5	- Izgradnja sistema protivgradne zaštite u voćnjacima/vinogradima na gazdinstvu (stubovi, ankeri, kablovi, žice, kape, vezovi, stege i mreže, uključujući i računarsku opremu);
1-3.1.6	- Izgradnja ograda oko zasada/gazdinstva (izuzev kamenih i ograda od kovanog gvožđa), potpornih i zaštitnih zidova;
1-3.1.7	- Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za korišćenje na gazdinstvu, - fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima na gazdinstvu. Da bi se sistem za proizvodnju energije smatrao sistemom za "korišćenje na gazdinstvu", njegov proizvodni kapacitet bi trebao da bude ispod očekivane potrošnje energije na samom gazdinstvu;
1-3.1.8	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija mreže internih puteva i parking mjesta u okviru gazdinstva;
1-3.1.9	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija upravne zgrade sa pratećim objektima proizvodnih kapaciteta (kancelarije, prostorije za odmor radnika, prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije, skladište za sredstva za čišćenje, pranje, dezinfekciju i zaštitu bilja);
1-3.1.10	- Kupovina sadnog materijala višegodišnjih biljnih kultura;
1-3.1.11	- Investicije u pripremu i poboljšanje zemljišta za postojeće zasade i zasade koji će biti zasnovani tokom realizacije ove investicije (npr. antierozivne aktivnosti, drenaža, terasiranje i privođenje zemljišta namjeni).
1-3.2	Oprema, mašine i uređaji
1-3.2.1	- Oprema za upravnu zgradu sa pratećim objektima proizvodnih kapaciteta (kancelarije, prostorije za odmor radnika, prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije, skladište za proizvode za čišćenje, pranje, dezinfekciju i zaštitu bilja);
1-3.2.2	- Oprema za podizanje, restrukturiranje zasada višegodišnjih biljnih kultura (stubovi, žice, ankeri, sajle, kopče, zatezači i pripremu zemljišta);
1-3.2.3	- Kupovina mreže za zaštitu od ptica ili drugih tehnologija u pogledu zaštite od predatora.
1-3.3	Oprema za staklenike i plastenike i oprema za proizvodnju voća, povrća (uključujući sektore vinogradarstva i maslinarstva)
1-3.3.1	- Oprema i uređaji za navodnjavanje uključujući pumpe, crijeva, raspršivače/dispenzere/kapaljke, sisteme za filtriranje, sistem za fertilizaciju sa vodorastvorljivim đubrivima (fertiligacija), pipete, uređaji za namotavanje crijeva;
1-3.3.2	- Oprema za oprašivanje biljaka;
1-3.3.3	- Oprema za dodatno osvjetljenje i zasjenjivanje;
1-3.3.4	- Oprema i uređaji za pripremu zemljišta i supstrata;
1-3.3.5	- Oprema i uređaji za sjetvu, sadnju i malčovanje (sa folijom);
1-3.3.6	- Oprema i uređaji za sisteme za hidroponičnu proizvodnju;
1-3.3.7	- Oprema i uređaji za zaštitu bilja i sterilizaciju zemljišta i supstrata;
1-3.3.8	- Oprema za obogaćivanje ugljen-dioksidom;
1-3.3.9	- Oprema za proizvodnju gljiva i proizvodnju komposta za gljive (nabavka komposta i micelijuma su isključeni);
1-3.3.10	- Oprema za rezidbu voća, vinove loze i maslina;
1-3.3.11	- Oprema i uređaji za održavanje posebnih mikroklimatskih uslova, ventilaciju, klimatizaciju i grijanje, alarmni sistemi i stand-by agregati; voda, gas, snabdijevanje električnom energijom i kanalizacioni sistem; kao i računarska oprema i softver za kontrolu grijanja, ventilacije, branje, za proces pranja i sortiranja, klasifikaciju, pakovanje i označavanje.
1-3.4	Oprema za branje, sortiranje, pakovanje i skladištenje
1-3.4.1	- Ventilacioni sistemi i oprema za prinudnu ventilaciju;

1-3.4.2	- Oprema i uređaji za skladišne objekte (uključujući ULO hladnjače);
1-3.4.3	- Oprema i uređaji za hlađenje/zamrzavanje;
1-3.4.4	- Posebna oprema za branje voća, grožđa, maslina i povrća;
1-3.4.5	- Boks palete i prikolice za prevoz i utovar;
1-3.4.6	- Linije i oprema za čišćenje i pranje;
1-3.4.7	- Linije i oprema za sušenje zamrzavanjem (liofilizacija);
1-3.4.8	- Linije i oprema za sortiranje i kalibriranje;
1-3.4.9	- Linije i oprema za pakovanje i obilježavanje;
1-3.4.10	- Oprema za drobljenje, orezivanje, sječenje, sječenje na listove i rešetke za sječenje.
1-3.6	Oprema za ograđivanje zasada/gazdinstva;
1-3.7	Oprema za sisteme za navodnjavanje: pumpe, crijeva, prskalice/raspršivači, sistem za filtriranje, sistem za fertilizaciju sa vodorastvorljivim đubrivima (fertiligacija), pipete, uređaji za namotavanje crijeva i ostala oprema za navodnjavanje;
1-3.8	Oprema/mehanizacija za zaštitu od mraza;
1-3.9	Investicije u instalacije za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za potrošnju na gazdinstvu – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima na gazdinstvu.

1-4	SEKTOR PČELARSTVA
1-4.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
1-4.1.1	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za vrcanje, skladištenje, punjenje i/ili pakovanje meda i pčelinjih proizvoda;
1-4.1.2	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata na gazdinstvu (uključujući nadstrešnice) za čuvanje opreme, input/outputa, izradu košnica, pripremu prihrane za pčele;
1-4.1.3	- Izgradnja ograde oko uljanika/gazdinstva;
1-4.1.4	- Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za korišćenje na gazdinstvu - fotonaponski sistemi uključujući povezivanje sistema sa objektima na gazdinstvu. Da bi se sistem za proizvodnju energije smatrao sistemom za "korišćenje na gazdinstvu", njegov proizvodni kapacitet bi trebao da bude ispod očekivane potrošnje energije na samom gazdinstvu;
1-4.1.5	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija mreže internih puteva i parking mjesta u okviru gazdinstva;
1-4.1.6	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija upravne zgrade sa pratećim objektima (kancelarije, prostorije za odmor radnika, prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije, skladište za sredstva za čišćenje, pranje i dezinfekciju).
1-4.2	Oprema, mašine i uređaji
1-4.2.1	- Oprema za vrcanje, skladištenje, punjenje i/ili pakovanje meda i pčelinjih proizvoda;
1-4.2.2	- Oprema za proizvodnju i pripremu prihrane za pčele;
1-4.2.3	- Oprema za očuvanje kvaliteta i zdravstvene ispravnosti meda i pčelinjih proizvoda;
1-4.2.4	- Oprema za reprodukcioni centar za matice;
1-4.2.5	- Oprema i namjenska oprema za prevoz/seljenje pčela;
1-4.2.6	- Oprema za upravnu zgradu sa pratećim objektima (kancelarije, prostorije za odmor radnika, prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije, skladište za proizvode za čišćenje, pranje i dezinfekciju);
1-4.2.7	- Investicije u instalacije za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za potrošnju na gazdinstvu – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima na gazdinstvu;
1-4.2.8	- Nabavka opreme ili drugih tehnologija u pogledu zaštite od ptica i drugih predatora.

1-5	SEKTOR RIBARSTVA/AKVAKULTURE (SLATKOVODNA I MORSKA)
1-5.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
1-5.1.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija uzgajališta: - Izgradnja energetskih postrojenja za podršku, uključujući izgradnju i/ili rekonstrukciju sistema vodosnabijevanja (uključujući bunare), gas, struju (uključujući i alarmni sistem i stand-by agregati) i kanalizacioni sistem na uzgajalištu;
1-5.1.2	Izgradnja i/ili rekonstrukcija mrestilišta: - Izgradnja energetskih postrojenja za podršku, uključujući izgradnju i/ili rekonstrukciju sistema vodosnabijevanja (uključujući bunare), gas, struju (uključujući i alarmni sistem i stand-by agregati) i kanalizacioni sistem na mrestilištu;
1-5.1.3	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za skladištenje opreme i hrane za ishranu ribe sa pripadajućom opremom i drugih inputa neophodnih za proizvodnju;
1-5.1.4	- Izgradnja objekata za adekvatno upravljanje i skladištenje ribljeg otpada da bi se osiguralo da isti ne zagađuje izvore vode ili zemljište;
1-5.1.5	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za tretman otpadnih voda;
1-5.1.6	- Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za korišćenje na gazdinstvu – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima na gazdinstvu. Da bi se sistem za proizvodnju energije smatrao sistemom za "korišćenje na gazdinstvu", njegov proizvodni kapacitet bi trebao da bude ispod očekivane potrošnje energije na samom gazdinstvu;
1-5.1.7	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija mreže internih puteva i parking mjesta u okviru gazdinstva;
1-5.1.8	- Izgradnja ograde oko uzgajališta/gazdinstva;

1-5.1.9	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija upravne zgrade sa pratećim objektima (kancelarije, prostorije za odmor radnika, prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije, skladište za sredstva za čišćenje, pranje i dezinfekciju);
1-5.1.10	- Izgradnja ili rekonstrukcija objekata za prečišćavanje živih školjki sa pogonima za tretiranje vode koja se koristi u postupku prečišćavanja živih školjki i otpadnih voda;
1-5.1.11	- Izgradnja ili rekonstrukcija objekata za otpremu živih školjki;
1-5.1.12	- Izgradnja ili rekonstrukcija splava za operativni rad uzgajališta, sa pripadajućom opremom.
1-5.2	Oprema, mašine i uređaji
1-5.2.1	- Oprema za automatizaciju procesa uzgoja: oprema za mrestilišta (cugeri i ležnice za ikru, mašina sa senzorom za prečišćavanje ikre, kade za rast ikre), prohromske kade za uzgoj mladi, mašine za brojanje mladi, automatske hranilice, sortir mašine, pumpe za vodu, aeratori, sistem tečnog kiseonika, oprema za snabdijevanje uzgajališta vodom, pumpe za utovar ribe, bazeni/cistjerne za transport žive ribe sa sistemom za tečni kiseonik, oprema namijenjena za filtriranje i sterilisanje vode namijenjene uzgoju (filteri i UV lampe);
1-5.2.2	- Oprema za poboljšanje higijene na uzgajalištima i plasiranje proizvoda akvakulture na tržište: kompresori za pranje bazena/cistjerna, oprema za čišćenje mreža u kaveznom uzgoju, vozila za transport žive ribe, vozila za transport sa rashladnim uređajem, rashladne komore, ledomati, oprema za šokiranje ribe, mašina za klasifikaciju i pranje školjki, namjenski stolovi za čišćenje ribe i vodootporne vage;
1-5.2.3	- Oprema za proizvodnju hrane za ribe uključujući montažu opreme;
1-5.2.4	- Oprema za tretman otpadnih voda i skladištenje ribljeg otpada;
1-5.2.5	- Oprema za praćenje kvaliteta vode i zdravlja riba, i kvaliteta ribljih proizvoda;
1-5.2.6	- Računarska oprema uključujući softver za praćenje procesa uzgoja;
1-5.2.7	- Investicije u instalacije za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za potrošnju na gazdinstvu – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima na gazdinstvu;
1-5.2.8	- Oprema za čišćenje školjki (rezervoari za vodu, recirkulaciona pumpa, sistem za prečišćavanje vode (UV), mehanički filteri, biološki filteri, modifikatori toplote ili rashlađivači, plastični bazeni sa opremom, oprema za dovođenje kiseonika/ozona, oprema za mehaničko čišćenje, klasifikaciju i pranje školjaka, oksimetar, salinometar, termometar i mjerni uređaji);
1-5.2.9	- Oprema za upravnu zgradu sa pratećim objektima (prostorije za odmor radnika, prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije, skladište za proizvode za čišćenje, pranje i dezinfekciju);
1-5.2.10	- Nabavka opreme ili drugih tehnologija u pogledu zaštite uzgajališta od predatora, uključujući montažu opreme.

LISTA PRIHVATLJIVIH TROŠKOVA ZA SVE SEKTORE U OKVIRU MJERE 1

1-6	POLJOPRIVREDNA MEHANIZACIJA I OPREMA
1-6.1	Sektor poljoprivredne mehanizacije
1-6.1.1	- Traktori do 100 KW (isključujući sektore pčelarstva, ribarstva/akvakulture i uzgoja gljiva);
1-6.2	Poljoprivredna priključna mehanizacija (za sve sektore)
1-6.2.1	- za transport i rukovanje (uključujući viljuškare);
1-6.2.2	- za kombinovane operacije;
1-6.2.3	- za čišćenje snijega;
1-6.3	Poljoprivredna priključna mehanizacija (isključujući sektore pčelarstva, ribarstva/akvakulture i uzgoja gljiva)
1-6.3.1	- za obradu zemljišta;
1-6.3.2	- za đubrenje zemljišta;
1-6.3.3	- za sjetvu;
1-6.3.4	- za sadnju;
1-6.3.5	- za zaštitu bilja;
1-6.3.6	- za žetvu;
1-6.3.7	- za košenje i berbu;
1-6.3.8	- za pripremu stočne hrane;
1-6.3.9	- za manipulaciju sa stajnjakom.

LISTA PRIHVATLJIVIH TROŠKOVA ZA MJERU 3 - INVESTICIJE U FIZIČKI KAPITAL VEZANO ZA PRERADU I MARKETING POLJOPRIVREDNIH I PROIZVODA RIBARSTVA

Ova lista prihvatljivih troškova (LPT) za mjeru 3- „Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i proizvoda ribarstva" je izrađena u skladu sa članom 33 (2) Sektorskog sporazuma. Direktno je povezana sa poglavljem 8.2 IPARD II programa.

U slučaju sukoba između LPT i IPARD II programa, odredbe IPARD II programa će preovladati.

OPŠTI TROŠKOVI ZA MJERU 3

- OT1 Troškovi za pripremu projekta i tehničke dokumentacije, kao što su naknade za građevinske projekte, elaborati o procjeni uticaja na životnu sredinu, biznis plan, tehnološki plan i druge konsultantske naknade koje se odnose na pripremu zahtjeva za isplatu;
- OT2 Troškove vezane za sav publicitet, informativne i komunikacione aktivnosti koje treba da obezbijedi korisnik podrške, kako je to zahtijevano IPARD II programom (informativne table i naljepnice).

Kod troška	Kategorije prihvatljivih troškova
3-1	SEKTOR MLJEKA
3-1.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
3-1.1.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija: - Otkupnih centara/objekata za otkup, prečišćavanje, hlađenje i skladištenje sirovog mlijeka;
3-1.1.2	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: - Prerađu mlijeka i proizvodnju mliječnih proizvoda; - Prijem sirovina, prečišćavanje; - Sterilizaciju i/ili pasterizaciju/UHT; - Hlađenje, punjenje, pakovanje, označavanje i skladištenje; - Objekata/postrojenja sa posebnim mikroklimatskim i/ili temperaturnim uslovima za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja, otpremu gotovih proizvoda;
3-1.1.3	Izgradnja i/ili rekonstrukcija: - Mreže internih puteva; - Ograda (izuzev kamenih i ograda od kovanog gvožđa); - Prostora za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju i pratećih energetskih objekata; - Vodovodne, gasne, električne i kanalizacione mreže; - Objekata za otpad, tretman otpadnih voda i sprječavanje zagađenja vazduha;
3-1.1.4	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: - Sanitaciju i skladištenje opreme i sredstava za sanitaciju; čišćenje, pranje i dezinfekciju sredstava za prevoz životinja; - Odvojeno skladištenje pribora; - Skladištenje materijala za pakovanje, ambalaže, začina i aditiva; - Laboratorije, prostorije za presvlačenje i sanitarne čvorove; - Potrebe veterinarske službe; - Upravne zgrade sa pratećim objektima (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarni čvorovi);
3-1.1.5	- Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima u okviru preduzeća. Da bi se sistem smatrao sistemom za "sopstvene potrebe", njegov proizvodni kapacitet bi trebao da bude ispod očekivane potrošnje energije pogona.
3-1.2	Oprema, mašine i uređaji
3-1.2.1	Oprema, mašine i uređaji za: - Prijem, prečišćavanje, hlađenje sirovog mlijeka u otkupnim centrima – tankovi, hladnjače, kante sa specifičnim ugradnim aparatima, laktofrizi, modifikatori toplote, separatori i filteri; - Kontrolu sirovog mlijeka pri dostavi, uključujući i biohemijske analizatore; - Uspostavljanje posebnih mikroklimatskih i/ili temperaturnih uslova za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda; - Pakovanje, označavanje i skladištenje; - Rukovanje, transport u okviru pogona i otpremu gotovih proizvoda; - Transport sirovog mlijeka, uključujući pokretne rezervoare za mlijeko sa pripadajućom opremom;
3-1.2.2	Oprema, mašine i uređaji za: - Prerađu mlijeka i proizvodnju mliječnih proizvoda; - Kontrolu kvaliteta i higijene; - Tehnološke procese prerade mlijeka, proizvodnju mliječnih proizvoda; - Uspostavljanje posebnih mikroklimatskih i/ili temperaturnih uslova za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda, uključujući opremu za klimatizaciju prostorija - hlađenje/grijanje, sušenje/vlaženje vazduha; - Pakovanje, označavanje i skladištenje gotovih proizvoda; - Rukovanje, transport u okviru pogona i otpremanje proizvoda;
3-1.2.3	Oprema, mašine i uređaji za: - Opremanje mreže internih puteva; - Ventilaciju i klimatizaciju pripadajućih energetskih objekata; - Vodovodne, plinske, električne i kanalizacione mreže; - Stand-by agregati; - Obradu otpadnih voda i sprječavanje zagađenja vazduha;

3-1.2.4	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Implementaciju sistema upravljanja kvalitetom hrane i standarda bezbjednosti hrane i upravljanja kvalitetom proizvoda; - Čišćenje, pranje i dezinfekciju: objekata, opreme, alata, uređaja, vozila, ambalažnog materijala i mašina, opreme za prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije zaposlenih; - Pranje ruku, čišćenje, pranje i dezinfekciju odjeće i obuće, instrumenata za mjerenje i kontrolu tehnološkog procesa; - Nadzor, mjerenje i vođenje tehnološkog toka proizvodnog procesa, uključujući IT opremu (hardver i softver); - Laboratorijska oprema; - Upravne zgrade (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarni čvorovi);
3-1.2.5	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uštedu energije; - Zaštitu životne sredine i preradu, upravljanje, tretman i odlaganje otpada, uključujući mašine za otpad; - Fizičku, hemijsku i biološku obradu otpadnih voda, sprječavanje zagađenja vazduha, opremu za zbrinjavanje i transport primarne, sekundarne i tercijalne ambalaže i čvrstog otpada.
3-1.3	Mašine
3-1.3.1	<ul style="list-style-type: none"> - Specijalizovana transportna vozila i oprema za rashladni rezervoar/nadograđeni sistem za vozila, za transport sirovog mlijeka sa odgovarajućom opremom (mjerni instrumenti i uređaji za uzorkovanje i provjeru kvaliteta uzorka).
3-1.3.2	<ul style="list-style-type: none"> - Specijalizovana vozila ili oprema na vozilima za transport mlijeka i mliječnih proizvoda sa sistemom obezbjeđivanja hladnog lanca u skladu sa higijenskim zahtjevima.

3-2	SEKTOR MESA
3-2.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
3-2.1.1	<p>Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prijem, privremeni smještaj životinja, klanje, rasijecanje, obradu, pakovanje, skladištenje i otpremu mesa; - Prijem i privremeni smještaj bolesnih ili na oboljenje sumnjivih ili povrijeđenih životinja; prostora koji se upotrebljavaju isključivo za klanje bolesnih, na oboljenje sumnjivih životinja ili povrijeđenih životinja; - Obuzdavanje, omamljivanje i klanje životinja; - Obavljanje proizvodnog procesa; prostorije za evisceraciju, skidanje kože, mjerenje, klasiranje i dalju obradu, uključujući dodavanje začina cjelim trupovima živine; - Rasijecanje i otkoštavanje mesa; - Pražnjenje i čišćenje želudaca i crijeva; - Odvojeno skladištenje upakovanog i neupakovanog mesa; - Hladnjače; - Hladno skladištenje zadržanog mesa; - Skladištenje mesa koje je proglašeno nepodesnim za ishranu ljudi; - Pakovanje i skladištenje jestivih nusproizvoda; - Otpremu mesa;
3-2.1.2	<p>Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prijem, čuvanje, rasijecanje i preradu mesa; - Proizvodnju mljevenog mesa, mesnih prerađevina, mehanički otkoštenog mesa; - Objekata/prostorija sa posebnim mikroklimatskim i/ili temperaturnim uslovima za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda; - Pakovanje i skladištenje gotovih proizvoda; - Otpremu gotovih proizvoda;
3-2.1.3	<p>Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sanitaciju i skladištenje opreme i sredstava za sanitaciju; čišćenje, pranje i dezinfekciju sredstava za prevoz životinja; - Odvojeno skladištenje pribora; - Skladištenje materijala za pakovanje, ambalaže, začina i aditiva; - Laboratorije, prostorije za presvlačenje i sanitarne čvorove; - Potrebe veterinarske službe; - Upravu, sa pratećim objektima (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarni čvorovi);
3-2.1.4	<p>Izgradnja i/ili rekonstrukcija:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mreže internih puteva; - Ograda (izuzev kamenih i ograda od kovanog gvožđa); - Prostora za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju i pripadajućih energetske objekata; - Vodovodne, gasne, električne i kanizacione mreže; - Objekata za tretman otpadnih voda i sprečavanje zagađenja vazduha;

3-2.1.5	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: <ul style="list-style-type: none"> - Skladištenje, čuvanje i pakovanje mesa, koje je nepedesno za ishranu ljudi; - Sakupljanje nusproizvoda životinjskog porijekla (koji nijesu namijenjeni za ishranu ljudi) i otpada; - Skladištenje stajnjaka ili sadržaja digestivnog trakta;
3-2.1.6	- Izgradnja i/ili rekonstrukcija natkrivenog prostora za istovar životinja
3-2.1.7	- Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima u okviru preduzeća. Da bi se sistem smatrao sistemom za "sopstvene potrebe", njegov proizvodni kapacitet bi trebao da bude ispod očekivane potrošnje energije pogona.
3-2.2	Oprema, mašine i uređaji
3-2.2.1	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Istovar životinja i istovarne rampe; - Prihvat, privremeni smještaj, hranjenje i napajanje životinja u depou; - Čišćenje, pranje i dezinfekcija depoa; - Prevoz živih životinja unutar klanice;
3-2.2.2	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Klanje, u skladu sa zahtjevima dobrobiti životinja i bezbjednosti hrane; - Pomoć pri usmjeravanju životinja tokom njihovog premještanja u klanici; - Pripremu životinja za klanje, omamljivanje i iskrvarenje životinja; - Skidanje kože, evisceraciju; - Prihvat sirovina; - Opremu za hlađenje i/ili zamrzavanje; - Transport trupova i dijelova trupa u okviru pogona;
3-2.2.3	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Prijem, čuvanje, rasijecanje i preradu mesa; - Proizvodnju mljevenog mesa, mesnih prerađevina, mehanički otkoštenog mesa; - Uspostavljanje posebnih mikroklimatskih i/ili temperaturnih uslova za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda uključujući opremu za klimatizaciju prostorija - hlađenje/grijanje, sušenje/vlaženje vazduha; - Pakovanje i skladištenje gotovih proizvoda; - Rukovanje, transport u okviru pogona i otpremu sirovina i gotovih proizvoda;
3-2.2.4	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Mrežu internih puteva; - Ventilaciju i klimatizaciju pripadajućih energetskih objekata; - Vodovodne, gasne, električne i kanizacione mreže; - Stand-by agregati; - Objekte za tretman otpadnih voda i sprečavanje zagađenja vazduha;
3-2.2.5	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Implementaciju sistema upravljanja kvalitetom hrane i standarda bezbjednosti hrane i upravljanja kvalitetom proizvoda; - Čišćenje, pranje i dezinfekciju: objekata, opreme, alata, uređaja, vozila, ambalažnog materijala i mašina, opreme za prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije zaposlenih; - Pranje ruku, čišćenje, pranje i dezinfekciju odjeće i obuće, instrumenata za mjerenje i kontrolu tehnološkog procesa; - Veterinarske preglede; - Nadzor, mjerenje i vođenje tehnološkog toka proizvodnog procesa, uključujući IT opremu (hardver i softver); - Laboratorijska oprema; - Upravne zgrade (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarni čvorovi);
3-2.2.6	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Sakupljanje, prihvat, čuvanje (hladno skladištenje), uklanjanje i preradu nusproizvoda životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni za ishranu ljudi; - Centre za skupljanje nusproizvoda životinjskog porijekla; - Obradu i pakovanje jestivih nusproizvoda;
3-2.2.7	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Uštedu energije; - Zaštitu životne sredine i preradu, tretman i odlaganje otpada, uključujući mašine za otpad; - Fizički, hemijski i biološki tretman otpadnih voda, sprječavanje zagađenja vazduha, opremu za zbrinjavanje i transport primarne, sekundarne i tercijalne ambalaže i čvrstog otpada.
3-2.3	Mašine
3-2.3.1	- Specijalizovana vozila za prevoz živih životinja, u skladu sa zahtjevima dobrobiti životinja, isključujući kamione, uključujući specijalizovane prikolice za prevoz životinja;
3-2.3.2	- Specijalizovana vozila ili oprema na vozilima za transport mesa i mesnih prerađevina sa sistemom obezbjeđivanja hladnog lanca u skladu sa higijenskim zahtjevima bezbjednosti hrane.

3-3	SEKTOR VOĆARSTVA, POVRTARSTVA AROMATIČNOG BILJA, GLJIVA, PEČURAKA I RATARSKIH KULTURA
3-3.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
3-3.1.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za: <ul style="list-style-type: none"> - Prijem, pranje, obradu, sušenje i čišćenje nakon berbe i skladištenje sirovina; - Čuvanje, sortiranje, pakovanje, označavanje; - Otpremu;
3-3.1.2	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata za: <ul style="list-style-type: none"> - Prerađivanje sirovine; - Rezanje, ljuštenje, mljevenje, blanširanje, kuvanje, miješanje, konzerviranje, punjenje; - Sterilizaciju i/ili pasterizaciju; - Sušenje, hlađenje i zamrzavanje sirovina i/ili prerađenih proizvoda; - Objekata/pogona sa posebnim mikroklimatskim i/ili temperaturnim uslovima za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda; - Pakovanje, označavanje i skladištenje; - Otpremu gotovih proizvoda;
3-3.1.3	Izgradnja i/ili rekonstrukcija: <ul style="list-style-type: none"> - Mreže internih puteva; - Ograda (izuzev kamenih i ograda od kovanog gvožđa); - Prostora za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju i pripadajućih energetskih objekata; - Vodovodne, gasne, električne i kanalizacione mreže; - Objekata za tretman otpadnih voda i sprječavanje zagađenja vazduha;
3-3.1.4	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: <ul style="list-style-type: none"> - Sanitaciju i skladištenje opreme i sredstava za sanitaciju; čišćenje, pranje i dezinfekciju sredstava za prevoz; - Odvojeno skladištenje pribora; - Skladištenje materijala za pakovanje, ambalaže, začina i aditiva; - Laboratorije; - Upravne zgrade sa pratećim objektima (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarni čvorovi);
3-3.1.5	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: <ul style="list-style-type: none"> - Sakupljanje nusproizvoda biljnog porijekla i otpada; - Prerađivanje otpada biljnog porijekla;
3-3.1.6	- Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima u okviru preduzeća. Da bi se sistem smatrao sistemom za "sopstvene potrebe", njegov proizvodni kapacitet bi trebao da bude ispod očekivane potrošnje energije pogona.
3-3.2	Oprema, mašine i uređaji
3-3.2.1	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Prijem, pranje, obradu, sušenje i čišćenje nakon berbe; - Čuvanje, sortiranje, pakovanje, označavanje sirovih proizvoda; - Rukovanje, transport u okviru pogona i otpremu gotovih proizvoda;
3-3.2.2	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Prerađivanje sirovine; - Rezanje, ljuštenje, mljevenje, blanširanje, kuvanje, miješanje, konzerviranje, punjenje; - Sterilizaciju i/ili pasterizaciju; - Grijanje, sušenje; - Hlađenje i zamrzavanje, rashladni lanac, tunele za zamrzavanje, rashladni transport; - Uspostavljanje posebnih mikroklimatskih i/ili temperaturnih uslova za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda; - Pakovanje i skladištenje gotovih proizvoda; - Rukovanje, transport u okviru pogona i otpremu gotovih proizvoda;
3-3.2.3	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Opremanje mreže internih puteva; - Prostore za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju i pripadajuće energetske objekte; - Vodovodne, gasne, električne i kanalizacione mreže; - Stand-by agregati; - Tretman otpadnih voda i sprječavanje zagađenja vazduha;

3-3.2.4	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Implementaciju sistema upravljanja kvalitetom hrane i standarda bezbjednosti hrane i upravljanja kvalitetom proizvoda; - Čišćenje, pranje i dezinfekciju: objekata, opreme, alata, uređaja, vozila, ambalažnog materijala i mašina, opreme za prostorije za presvlačenje zaposlenih i sanitarne prostorije; - Pranje ruku, čišćenje, pranje i dezinfekciju odjeće i obuće, instrumenata za mjerenje i kontrolu tehnološkog procesa; - Nadzor, mjerenje i vođenje tehnološkog toka proizvodnog procesa, uključujući IT opremu (hardver i softver); - Laboratorijska oprema; - Upravne zgrade (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarnih čvorova);
3-3.2.5	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Sakupljanje, prihvatanje, čuvanje (hladno skladištenje), uklanjanje i preradu nusproizvoda biljnog porijekla koji nijesu namijenjeni za ishranu ljudi; - Centre za sakupljanje nusproizvoda biljnog porijekla; - Obradu i pakovanje jestivih nusproizvoda;
3-3.2.6	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Uštedu energije; - Zaštitu životne sredine i preradu, tretman i odlaganje otpada, uključujući mašine za otpad; - Fizički, hemijski i biološki tretman otpadnih voda, sprječavanje zagađenja vazduha, oprema za skladištenje i transport primarne, sekundarne i tercijalne ambalaže i čvrstog otpada;
3-3.2.7	- Oprema, mašine i uređaji za kompostiranje organskog otpada nakon prerade u cilju proizvodnje đubriva.
3-3.3	Mašine
3-3.3.1	- Specijalizovana vozila za transport sirovina i finalnih proizvoda sa ili bez rashladnih sistema, isključujući kamione, uključujući prikolice ili opremu na kamionima sa hladnjačama.

3-4	SEKTOR RIBARSTVA I AKVAKULTURE
3-4.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
3-4.1.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: <ul style="list-style-type: none"> - Prijem, skladištenje i pakovanje primarne sirovine; - Hlađenje i pravljenje leda;
3-4.1.2	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: <ul style="list-style-type: none"> - Prijem, pranje, čuvanje, rasijecanje, čišćenje i preradu riba, rakova, mekušaca i drugih vodenih organizama; - Sušenje, filetiranje, otkoštavanje, dimljenje, hlađenje i zamrzavanje; - Objekata/prostorija sa posebnim mikroklimatskim i/ili temperaturnim uslovima za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda; - Pakovanje, označavanje i skladištenje gotovih proizvoda; - Otpremu gotovih proizvoda;
3-4.1.3	Izgradnja i/ili rekonstrukcija: <ul style="list-style-type: none"> - Mreže internih puteva; - Ograda (izuzev kamenih i ograda od kovanog gvožđa); - Prostora za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju i pripadajućih energetske objekata; - Vodovodne, gasne, električne i kanalizacione mreže; - Objekata za tretman otpadnih voda i sprječavanje zagađenja vazduha;
3-4.1.4	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: <ul style="list-style-type: none"> - Sanitaciju i skladištenje opreme i sredstava za sanitaciju; čišćenje, pranje i dezinfekciju sredstava za prevoz riba, rakova, mekušaca i drugih vodenih organizama; - Odvojeno skladištenje pribora; - Skladištenje materijala za pakovanje, ambalaže, začina i aditiva; - Laboratorije; - Upravne zgrade sa pomoćnim objektima (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarni čvorovi); - Potrebe veterinarske službe;
3-4.1.5	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: <ul style="list-style-type: none"> - Sakupljanje nusproizvoda riba, rakova, mekušaca i drugih vodenih organizama i otpada; - Preradu otpada;
3-4.1.6	- Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima u okviru preduzeća. Da bi se sistem smatrao sistemom za "sopstvene potrebe", njegov proizvodni kapacitet bi trebalo da bude ispod očekivane potrošnje energije pogona.
3-4.2	Oprema, mašine i uređaji

3-4.2.1	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prijem primarne sirovine; - Pripremu i čuvanje leda; - Obradu primarne sirovine; - Šokiranje riba, rakova, mekušaca i drugih vodenih organizama; - Pranje i čišćenje riba, rakova, mekušaca i drugih vodenih organizama (skidanje kože, uređaji za skidanje kostiju, crijeva); - Čuvanje, pakovanje, označavanje sirovih proizvoda; - Rukovanje, transport u okviru pogona i otpremu sirovih proizvoda; - Centre za čišćenje školjki (rezervoari za vodu, recirkulaciona pumpa, sistem za prečišćavanje vode (UV), mehanički filteri, biološki filteri, modifikatori toplote ili rashlađivači, plastični bazeni sa opremom, oprema za dovođenje kiseonika/ozona, oprema za mehaničko čišćenje, klasifikaciju i pranje školjki, oksimetar, salinometar, termometar i mjerni uređaji);
3-4.2.2	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preradu; - Komadanje i rezanje; - Soljenje, salamurenje, filetiranje; - Termičku obradu i dimljenje; - Konzerviranje, punjenje; - Grijanje, sušenje; - Hlađenje i zamrzavanje, oprema za rashladni lanac, tunele za zamrzavanje, rashladni transport; - Objekata/prostorija sa posebnim mikroklimatskim i/ili temperaturnim uslovima za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda; - Pakovanje i skladištenje gotovih proizvoda; - Rukovanje, transport u okviru pogona i otpremu gotovih proizvoda; - Računarska oprema za nadzor i vođenje proizvodnog i skladišnog prostora (uključujući instalaciju, programe i licence);
3-4.2.3	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opremanje mreže internih puteva; - Prostore za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju i pripadajuće energetske objekte; - Vodovodne, gasne, električne i kanalizacione mreže; - Stand-by agregati; - Objekte za tretman otpadnih voda i sprječavanje zagađenja vazduha;
3-4.2.4	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Implementaciju sistema upravljanja kvalitetom hrane i standarda bezbjednosti hrane i upravljanja kvalitetom proizvoda; - Čišćenje, pranje i dezinfekciju: objekata, opreme, alata, uređaja, vozila, ambalažnog materijala i mašina, opreme za prostor za presvlačenje i sanitarne prostorije za zaposlene; - Pranje ruku, čišćenje, pranje i dezinfekciju odjeće i obuće, instrumenata za mjerenje i kontrolu tehnološkog procesa; - Nadzor, mjerenje i vođenje tehnološkog toka proizvodnog procesa, uključujući IT opremu (hardver i softver); - Laboratorijska oprema; - Upravne zgrade (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarnih čvorova);
3-4.2.5	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sakupljanje, prihvatanje, čuvanje (hladno skladištenje), uklanjanje i preradu nusproizvoda ribe i drugih vodenih organizama koji nijesu namijenjeni za ishranu ljudi; - Centre za sakupljanje nusproizvoda riba i drugih vodenih organizama; - Obradu i pakovanje jestivih nusproizvoda;
3-4.2.6	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uštedu energije; - Zaštitu životne sredine i preradu, tretman i odlaganje otpada, uključujući mašine za otpad; - Fizički, hemijski i biološki tretman otpadnih voda, sprječavanje zagađenja vazduha, opremu za zbrinjavanje i transport primarne, sekundarne i tercijalne ambalaže i čvrstog otpada.
3-4.3	Mašine
3-4.3.1	<ul style="list-style-type: none"> - Specijalizovana vozila za transport živih životinja (ribe i ostali vodeni organizmi), uključujući bazene za transport sa sistemom za tečni kiseonik;
3-4.3.2	<ul style="list-style-type: none"> - Specijalizovana vozila za prevoz ribe i ostalih vodenih organizama, kao i proizvoda od istih, sa sistemom koji obezbeđuje održavanje hladnog lanca u skladu sa higijenskim zahtjevima (bezbjednosti) hrane.

3-5	SEKTOR MASLINARSTVA
3-5.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
3-5.1.1	<p>Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prikvat, pranje/čišćenje; - Sortiranje, obradu; - Prerađu masline; - Cijeđenje, konzerviranje, punjenje; - Pakovanje i skladištenje gotovih proizvoda; - Objekata/postrojenja sa posebnim mikroklimatskim i/ili temperaturnim uslovima za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda; - Otpremu gotovih proizvoda;
3-5.1.2	<p>Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sanitaciju i skladištenje opreme i sredstava za sanitaciju; čišćenje, pranje i dezinfekciju sredstava za prevoz; - Odvojeno skladištenje pribora; - Skladištenje materijala za pakovanje, ambalaže, začina i aditiva; - Laboratorije; - Upravne zgrade sa pomoćnim objektima (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarnih čvorova);
3-5.1.3	<p>Izgradnja i/ili rekonstrukcija:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mreže internih puteva; - Ograda (izuzev kamenih i ograda od kovanog gvožđa); - Prostora za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju i pripadajućih energetske objekata; - Vodovodne, gasne, električne i kanalizacione mreže; - Objekata za tretman otpadnih voda i sprječavanje zagađenja vazduha;
3-5.1.4	<p>Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sakupljanje nusproizvoda biljnog porijekla i otpada; - Prerađu otpada biljnog porijekla;
3-5.1.5	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima u okviru preduzeća. Da bi se sistem smatrao sistemom za "sopstvene potrebe", njegov proizvodni kapacitet bi trebao da bude ispod očekivane potrošnje energije pogona.
3-5.2	Oprema, mašine i uređaji
3-5.2.1	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prijem, pranje, sušenje i čišćenje nakon berbe; - Čuvanje, sortiranje, pakovanje, označavanje sirovih proizvoda; - Rukovanje, transport u okviru pogona i otpremu sirovih proizvoda;
3-5.2.2	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prerađu maslina, komine masline, mljevenje; - Konzerviranje; - Sterilizaciju i/ili pasterizaciju; - Linije za punjenje maslinovog ulja sa pripadajućom opremom; - Prikupljanje i transport komine do kompostišta; - Uspostavljanje posebnih mikroklimatskih i/ili temperaturnih uslova za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda; - Pakovanje i skladištenje gotovih proizvoda; - Rukovanje, transport u okviru pogona i otpremu gotovih proizvoda;
3-5.2.3	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opremanje mreže internih puteva; - Prostore za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju i pripadajuće energetske objekte; - Vodovodne, gasne, električne i kanalizacione mreže; - Stand-by agregati; - Postrojenja za tretman otpadnih voda i sprječavanje zagađenja vazduha;
3-5.2.4	<p>Oprema, mašine i uređaji za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Implementaciju sistema upravljanja kvalitetom hrane i standarda bezbjednosti hrane i upravljanja kvalitetom proizvoda; - Čišćenje, pranje i dezinfekciju: objekata, opreme, alata, uređaja, vozila, ambalažnog materijala i mašina, opreme za prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije zaposlenih; - Pranje ruku, pranje i dezinfekciju odjeće i obuće, instrumenata za mjerenje i kontrolu tehnološkog procesa; - Nadzor, mjerenje i vođenje tehnološkog toka proizvodnog procesa, uključujući IT opremu (hardver i softver); - Laboratorijska oprema; - Upravne zgrade (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarnih čvorova);

3-5.2.5	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Sakupljanje, prihvatanje, čuvanje (hladno skladištenje), uklanjanje i preradu nusproizvoda biljnog porijekla koji nijesu namijenjeni za ishranu ljudi; - Centre za sakupljanje nusproizvoda biljnog porijekla; - Obradu i pakovanje jestivih nusproizvoda;
3-5.2.6	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Uštedu energije; - Zaštitu životne sredine i preradu, tretman i odlaganje otpada, uključujući mašine za otpad; - Fizički, hemijski i biološki tretman otpadnih voda, sprječavanje zagađenja vazduha, opremu za skladištenje i transport primarne, sekundarne i tercijalne ambalaže i čvrstog otpada;
3-5.2.7	- Oprema, mašine i uređaji za kompostiranje organskog otpada nakon prerade.
3-5.3	Mašine
3-5.3.1	- Specijalizovana vozila za transport sirovina i finalnih proizvoda sa ili bez rashladnog sistema, isključujući kamione, a uključujući prikolice ili opremu na kamionima sa hladnjačama.

3-6	SEKTOR VINA
3-6.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija
3-6.1.1	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: <ul style="list-style-type: none"> - Preradu grožđa; - Vinske podruma; - Prihvatanje, pranje/čišćenje; - Sortiranje, obradu; - Cijedenje, flaširanje; - Pakovanje, skladištenje i degustaciju gotovih proizvoda; - Objekata/pogona sa posebnim mikroklimatskim i/ili temperaturnim uslovima za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda; - Otpremu gotovih proizvoda;
3-6.1.2	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: <ul style="list-style-type: none"> - Sanitaciju i skladištenje opreme i sredstava za sanitaciju; čišćenje, pranje i dezinfekciju sredstava za prevoz; - Odvojeno skladištenje pribora; - Skladištenje materijala za pakovanje, ambalaže, začina i aditiva; - Laboratorije; - Upravne zgrade sa pomoćnim objektima (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarnih čvorova);
3-6.1.3	Izgradnja i/ili rekonstrukcija: <ul style="list-style-type: none"> - Mreže internih puteva; - Ograda (izuzev kamenih i ograda od kovanog gvožđa); - Prostora za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju i pripadajućih energetskih objekata; - Vodovodne, gasne, električne i kanalizacione mreže; - Objekata za tretman otpadnih voda i sprječavanje zagađenja vazduha;
3-6.1.4	Izgradnja i/ili rekonstrukcija objekata i prostorija za: <ul style="list-style-type: none"> - Sakupljanje nusproizvoda biljnog porijekla i otpada; - Preradu otpada biljnog porijekla;
3-6.1.5	- Izgradnja postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora – fotonaponski sistemi, uključujući povezivanje sistema sa objektima u okviru preduzeća. Da bi se sistem smatrao sistemom za "sopstvene potrebe", njegov proizvodni kapacitet bi trebao da bude ispod očekivane potrošnje energije pogona.
3-6.2	Oprema, mašine i uređaji
3-6.2.1	Oprema, mašine i uređaji za: <ul style="list-style-type: none"> - Prihvatanje, pranje/čišćenje; - Preradu grožđa; - Hladnu stabilizaciju vina; - Filtriranje; - Pumpe za vino; - Centrifugalni separator; - Nitro-generator; - Proizvodna linija za flaširanje vina sa pratećom opremom; - Stanice za čišćenje na licu mjesta; - Pneumatske prese; - Flaširanje i etiketiranje; - Uspostavljanje posebnih mikroklimatskih i/ili temperaturnih uslova za potrebe proizvodnje i/ili skladištenja proizvoda; - Otpremu gotovih proizvoda; - Računarska oprema za nadzor i vođenje proizvodnog i skladišnog prostora (uključujući instalacije, programe i licence);

3-6.2.2	Oprema, mašine i uređaji za: - Opremanje mreže internih puteva; - Prostore za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju i pripadajuće energetske objekte; - Vodovodne, gasne, električne i kanalizacione mreže; - Stand-by agregati; - Postrojenja za tretman otpadnih voda i sprječavanje zagađenja vazduha;
3-6.2.3	Oprema, mašine i uređaji za: - Implementaciju sistema upravljanja kvalitetom hrane i standarda bezbjednosti hrane i upravljanja kvalitetom proizvoda; - Čišćenje, pranje i dezinfekciju: objekata, opreme, alata, uređaja, vozila, ambalažnog materijala i mašina, opreme za prostorije za presvlačenje i sanitarne prostorije zaposlenih; - Pranje ruku, pranje i dezinfekciju odjeće i obuće, instrumenata za mjerenje i kontrolu tehnološkog procesa; - Nadzor, mjerenje i vođenje tehnološkog toka proizvodnog procesa, uključujući IT opremu (hardver i softver); - Laboratorijska oprema; - Upravne zgrade (kancelarije, prostor za odmor radnika, prostorije za presvlačenje, sanitarnih čvorova);
3-6.2.4	Oprema, mašine i uređaji za: - Sakupljanje, prihvatanje, čuvanje (hladno skladištenje), uklanjanje i preradu nusproizvoda biljnog porijekla koji nijesu namijenjeni za ishranu ljudi; - Centre za sakupljanje nusproizvoda biljnog porijekla; - Obradu i pakovanje jestivih nusproizvoda;
3-6.2.5	Oprema, mašine i uređaji za: - Uštedu energije; - Zaštitu životne sredine i preradu, tretman i odlaganje otpada, uključujući mašine za otpad; - Fizički, hemijski i biološki tretman otpadnih voda, sprečavanje zagađenja vazduha, opremu za zbrinjavanje i transport primarne, sekundarne i tercijalne ambalaže i čvrstog otpada;
3-6.2.6	Oprema, mašine i uređaji za kompostiranje organskog otpada nakon prerade;
3-6.2.7	Specijalizovana vozila za transport sirovina i finalnih proizvoda sa ili bez rashladnog sistema, isključujući kamione, a uključujući prikolice ili opremu na kamionima sa hladnjačama.

PRILOG 3

KRITERIJUMI ZA BODOVANJE I RANGIRANJE PRIHVATLJIVIH ZAHTJEVA

Bodovanje prihvatljivih zahtjeva vrši se u zavisnosti od mjere podrške prema kriterijumima datim u tabelama 1 i 2.

Tabela 1. Mjera 1

	Kriterijumi	Bodovi
1.	Minimum 20% vrijednosti investicije u upravljanje stajnjakom i prečišćavanje otpadnih voda	15
2.	Investicije u planinskim područjima	10
3.	Investiciju vrši mladi poljoprivrednik ¹	20
4.	Investiciju vrši sertifikovani proizvođač organske hrane	10
5.	Podnosilac zahtjeva za investiciju je žena	15
6.	Minimum 20% vrijednosti investicije vezano za obnovljivu energiju (fotonaponski sistem)	15
7.	Korisnik je kooperativa ili je član kooperative	5
8.	Uredno predata dokumentacija bez potrebe dopune i pojašnjenja	5
9.	Poljoprivredno zemljište u vlasništvu (0.5 bodova po hektaru – maksimalno 5 bodova)	5
	UKUPNO	100

¹ Mladi poljoprivrednik (izvršni direktor) je mladi od 40 godina starosti u vrijeme donošenja odluke o dodjeli podrške, koji ima odgovarajuće profesionalne vještine i kompetencije.

Tabela 2 . Mjera 3

	Kriterijum	Bodovi
1.	Investicije u dostizanje EU standarda cijelog preduzeća/kooperative	20
2.	Investicije u planinskim područjima	10
3.	Izvršni direktor, do 40 godina starosti	10
4.	Minimum 20% vrijednosti investicije u upravljanje otpadom/prečišćavanje otpadnih voda/iskorišćavanje otpada	20
5.	Investicija se realizuje od strane kooperative	10
6.	Minimum 20% vrijednosti investicije u opremu za štednju energije/za obnovljivu energiju u preduzeću (fotonaponski sistemi)	20
7.	Uredno podnijeta dokumentacija bez potrebe dopune dokumentacije i pojašnjenja	10
Ukupno		100

Ako dva ili više prihvatljiva zahtjeva za dodjelu podrške imaju isti broj bodova, prednost za dodjelu podrške određuje se prema danu i času prijema prihvatljivog zahtjeva.

Ako dva ili više prihvatljiva zahtjeva imaju isti broj bodova i isti datum podnošenja prihvatljivog zahtjeva, dodjela sredstava podrške vrši se slučajnim odabirom u prisustvu podnosioca prihvatljivih zahtjeva.

Rangiranje prihvatljivih zahtjeva za dodjelu podrške na osnovu bodovanja vrši se u slučaju kada je odobreni iznos podrške veći od iznosa koji je na raspolaganju za konkretni javni poziv.

PRILOG 4

DRŽAVE ZA NABAVKU ROBA I USLUGA

Robe i usluge koje se koriste za realizaciju investicije moraju biti porijeklom iz sljedećih država:

<p>1. EU Member States / <u>Države članice EU</u>: Austria/Austrija Belgium/Belgija Bulgaria/Bugarska Cyprus/Kipar Croatia/Hrvatska Czech Republic/Republika Češka Denmark/Danska Estonia/Estonija Finland/Finska France/Francuska Germany/Njemačka Greece/Grčka Hungary/Madžarska Ireland/Irska Italy/Italija Latvia/Letonija Lithuania/Litvanija Luxembourg/Luksemburg Malta/Malta Netherlands/Holandija Poland/Poljska Portugal/Portugal Romania/Rumunija Slovakia/Slovačka Slovenia/Slovenija Spain/Španija Sweden/Švedska United Kingdom/Ujedinjeno Kraljevstvo</p> <p>2. European Economic Area/<u>Evropsko Ekonomsko Područje</u>: Iceland/Island, Liechtenstein/Lihtenštajn, Norway/, Norveška</p> <p>3. IPA Beneficiaries States:/<u>Zemlje korisnice IPA-e</u> Albania/Albanija Bosnia-Herzegovina/Bosna i Hercegovina</p>

North Macedonia/*Sjeverna Makedonija*

Turkey/*Turska*

Montenegro/*Crna Gora*

Serbia/*Srbija*

Kosovo under the UNSCR n° 1244/1999/ *Kosovo, UNSCR br. 1244/1999.*

4. Countries that are beneficiaries of the European Neighbourhood and Partnership Instrument/*Zemlje korisnice Instrumenta evropskog susjedstva i partnerstva:*

Algeria/*Alžir*

Armenia/*Jermenija*

Azerbaijan/*Azerbejdžan*

Belarus/*Bjelorusija*

Egypt/*Egipat*

Georgia/*Gruzija*

Israel/*Izrael*

Jordan/*Jordan*

Lebanon/*Liban*

Libya/*Libija*

Moldova/*Moldavija*

Morocco/*Maroko*

Palestinian Authority of the West Bank and Gaza Strip/*Palestinska Uprava Zapadne Obale Gaze*

Russian Federation/*Ruska Federacija*

Syria/*Sirija*

Tunisia/*Tunis*

Ukraine/*Ukrajina*

“

Član 29

Obrasci 1 i 2 čine sastavni dio ove uredbe.

Član 30

Ova uredba stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 07-3361

Podgorica, 25. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

POZIV ZA DOSTAVLJANJE PONUDA ZA NABAVKU ROBA

Naziv projekta - Naziv investicije: _____
 Datum poziva: _____
 Broj i datum IPARD ugovora: _____

Poštovani dobavljači,

1. Pozvani ste da pošaljete ponudu sa tačnim cijenama i količinama za isporuku sljedećih stavki:

- 1) _____
 2) _____
 3) _____
 4) _____;

5) Informacije o tehničkoj specifikaciji (minimalna tehnička specifikacija) za svaku stavku koja je ugovorena (konjska snaga, radna širina, brzina motora, nosivost itd.)

Imajte na umu da je ugovorena cijena (bez PDV-a) sa Direktoratom za plaćanja za navedene stavke _____ EUR.

2. Morate navesti cijene za sve stavke u okviru ovog poziva. Navedene cijene će se ocjenjivati za sve stavke zajedno, a ugovor se dodjeljuje kompaniji koja ponudi najniže procijenjene ukupne troškove svih stavki.

Vaša ponuda mora sadržati ime kupca kome se podnosi (ime potencijalnog kupca), mora biti naznačen datum i pečatirano i mora se dostaviti poštom, lično ili faksom ili elektronski na sljedeću adresu:

(Adresa kupca)

E-mail: _____
 Telefon: _____

Jedna kopija vaše ponude može se uputiti i dostaviti Direktoratu za plaćanja:

E-mail: dostavljanje.ponuda@mpr.gov.me

3. Uz duplikat Vaše ponude i na _____ jeziku, treba dostaviti adekvatnu tehničku dokumentaciju i katalog(e) i ostale štampane materijale ili relevantne informacije (na _____ jeziku) za svaku ponudenu stavku, uključujući i nazive i adrese firmi koje pružaju usluge servisa u _____ (naziv zemlje).
4. Svaki ponuđač dostavlja samo jednu ponudu. Ponude moraju podnijeti postojeća preduzeća, koja su nezavisna i nemaju kapitalne veze sa izvođačem ili drugim kompanijama koje su podnijele ponudu za ovaj poziv.
5. Krajnji rok za primanje vaše ponude (a) od strane naručioca na adresu navedenoj u stavu 2 je: _____ (najmanje 15 dana od datuma objavljivanja javnog poziva).
6. Vašu (e) ponudu (e) treba dostaviti u skladu sa sljedećim uputstvima:

1) **CIJENE:** Cijene treba navesti za isporuku **CIP** _____ (mjesto odredišta) za uvezenu robu ili **EXW** za domaće isporučenu robu plus cijenu isporuke do mjesta odredišta, prema **INCOTERMS-u**, 2010. Cijene treba da budu izražene u eurima .

2) **VREDNOVANJE PONUDA:** Ponude za koje se utvrdi da u značajnoj mjeri odgovaraju tehničkim specifikacijama će se vrednovati poređenjem njihove cijene.

Prilikom vrednovanja ponuda, Kupac će odrediti za svaki predlog procijenjenu cijenu kojom se mijenja cijena iz ponude ispravljanjem bilo koje od sljedećih aritmetičkih grešaka:

- a) u slučajevima gdje postoji neslaganje između cifara izraženih brojevima i slovima, u obzir će se uzeti iznos izražen slovima;
 b) u slučajevima gdje postoji neslaganje između cijene po komadu i ukupnog iznosa tog reda koji proističe iz množenja cijene po komadu sa količinom, u obzir će se uzeti navedena cijena po komadu;
 c) ukoliko Dobavljač ne prihvati takvu ispravku, njegova ponuda će biti odbijena.

Pored ponuđene cijene, procijenjena cijena mora obuhvatiti sve carine, uvozne ili druge dažbine i naknade koje se primjenjuju na robu uvezenu u Crnoj Gori.

Takođe, svaka ponuda mora jasno naznačiti da li je porez na dodatu vrijednost (PDV) uključen u cijenu i iznos i procenat PDV-a. Procenat PDV-a treba navesti za zemlju Dobavljača.

3) **DODJELA NARUDŽBINE:** Narudžbina će se dodijeliti ponuđaču koji ponudi najnižu procijenjenu cijenu a koja ispunjava tražene standarde tehničke i finansijske sposobnosti. Odabrani ponuđač će potpisati Ugovor sa Kupcem. Ugovor mora biti potpisan od obje strane i pečatiran i mora sadržati odredbe za:

- datum potpisivanja,
- tačna informacija o imenu kupca i dobavljača,
- naziv investicije,
- ukupnu cijenu investicije izraženu u brojevima i riječima,
- rok za završetak i/ili isporuku investicije,
- rok i uslove garancije.

4) VALIDNOST PONUDE: Vaša ponuda (ponude) treba da važi četrdeset pet (45) dana od datuma označenog kao rok za prijem ponuda.

7. Za dodatne informacije kontaktirajte:

_____

Broj telefona: _____

Fax: _____

E-mail: _____

_____
Potpis

M.P

POZIV ZA DOSTAVLJANJE PONUDA ZA NABAVKU RADOVA

Naziv projekta - Naziv investicije: _____
 Datum poziva: _____
 Broj i datum IPARD ugovora: _____

Poštovani dobavljači,

1. Pozvani ste da pošaljete ponudu za sljedeće radove

.....
 .....
 (Naziv projekta i kratak opis radova)

Napominjemo da je ugovorena cena (bez PDV-a) sa Direktoratom za plaćanja za ovaj projekat (radovi) _____ EUR.

2. Kao pomoć u pripremi cijene Vaše ponude, dostavljamo potrebne specifikacije, predmjer i crteže/tehničku dokumentaciju.

Vaša ponuda mora sadržati ime kupca kome se podnosi (ime potencijalnog kupca), mora biti naznačen datum i pečatirano i mora se dostaviti poštom, lično, faksom ili elektronski na sljedeću adresu:

(Adresa kupca)

_____
 E-mail: _____
 Telefon: _____

Jedna kopija vaše ponude može se uputiti i dostaviti Direktoratu za plaćanja:

E-mail: dostavljanje.ponuda@mpr.gov.me

3. Morate imati i dostaviti zajedno sa ponudom licencu za izvođenje građevinskih radova u skladu sa važećim zakonom.
4. Svaki ponuđač dostavlja samo jednu ponudu. Ponude moraju podnijeti postojeća preduzeća, koja su nezavisna i nemaju kapitalne veze sa izvođačem ili drugim kompanijama koje su podnijele ponudu za ovaj poziv.
5. Prilikom ocenjivanja ponuda, Izvođač će odrediti za svaki predlog procenjenu cijenu prilagođavanjem kvote cijena bilo kojom korekcijom za aritmetičke greške na sljedeći način:
 a) kada postoji nesrazmjer između iznosa u brojkama i riječima, iznos u riječima će se primjenjivati;
 b) kada postoji nesaglasnost između jedinične stope i ukupne stavke koja je rezultat množenja jedinične stope sa količinom, regulisaće se jedinična stopa koja je navedena;
 c) ako Izvođač odbije da prihvati ispravku, njegova ponuda će biti odbijena.
6. Vaša ponuda će biti važeća za period od četrdeset pet (45) dana od _____ (rok za podnošenje ponude)
7. Vaša ponuda na MNE jeziku će biti za cjelokupne radove i na osnovu jedinice i ukupne cijene naznačene u Predmjeru troškova za ugovor o fiksnoj jediničnoj tarifi. Valuta kotiranih cijena i uplata je EUR. Ponuda će uključivati sve carine, lokalne poreze i druge dažbine koje ugovarač plaća u skladu sa lokalnim zakonima.
8. Dobavljač će ugovor dodijeliti ponuđaču čija je ponuda utvrđena kao bitna za ovaj poziv za ponudu i koja je ponudila najnižu procjenu cijene i kvalifikovana je za obavljanje posla.
9. Vašu ponudu treba dostaviti do _____ (datum i vrijeme).

S poštovanjem,

_____

(Ugovarač)

PREDMJER I PREDRAČUN RADOVA

KRATAK PREGLED KOLIČINA					
Br.	Opis	Jedinica	Količina	Cijena	UKUPNO
00					
01					
02					
03					
--					
--					
--					
Ukupno					
PDV %					
Ukupna cijena sa svim porezima, carinama i PDV-om					

Na osnovu člana 14 Zakona o eksproprijaciji («Službeni list RCG», br. 55/00, 12/02, 28/06 i «Službeni list CG», br. 21/08, 30/17 i 75/18), Vlada Crne Gore na sjednici od 25. jula 2019. godine, donijela je

O D L U K U
O UTVRĐIVANJU JAVNOG INTERESA ZA EKSPROPRIJACIJU
NEPOKRETNOSTI RADI IZGRADNJE STS 10/04 KV "RASOVA", PRIKLJUČNOG
10 KV DALEKOVODA I REKONSTRUKCIJE DIJELA NN MREŽE U ZAHVATU
PUP-a KO Njegovuda, OPŠTINA ŽABLJAK

Član 1

Utvrđuje se javni interes za nepotpunu eksproprijaciju nepokretnosti u Opštini Žabljak, i to:

KO Njegovuda

- katastarske parcele broj 600, pašnjak 4. klase, površine 202 m², upisane u list nepokretnosti broj 297, kao svojina DOO Katel Podgorica;
- katastarske parcele broj 601, livada 7. klase, površine 17 m², upisane u list nepokretnosti broj 317, kao svojina Zuković Bogoljuba;
- katastarske parcele broj 534, šuma 4. klase, površine 93 m², upisane u list nepokretnosti broj 383, kao susvojina Mrdak Milovana 1/5, Mrdak Natalija 2/15, Mrdak Ratka 1/3 i Mrdak Stanka 1/3;
- katastarske parcele broj 565, livada 6. klase, površine 885 m², upisane u list neokretnosti broj 382, kao svojina Mrdak Vladimira;
- katastarske parcele broj 562, livada 6. klase, površine 44 m², upisane u list nepokretnosti broj 384, svojina Mrdak Ratka;
- katastarske parcele broj 564, livada 6. klase, površine 286 m², upisane u list nepokretnosti broj 385, svojina Mrdak Miloša;
- katastarska parcela broj 594/2, livada 7. klase, površine 19 m², upisane u list nepokretnosti broj 372, svojina Leković Radosav;
- katastarske parcele broj 596, livada 7. klase, površine 70 m², upisane u list nepokretnosti broj 373, svojina Leković Radosava;
- katastarske parcele broj 528, livada 6. klase, površine 51 m², upisane u list nepokretnosti broj 374, svojina Leković Novaka;
- katastarske parcele broj 526/1, pašnjak 5. klase, površine 372 m², upisane u list nepokretnosti broj 375, susvojina Leković Blagoja 1/3, Leković Milutina 1/3 i Leković Slobodana 1/3;
- katastarske parcele broj 527, livada 7. klase, površine 713 m², upisane u list nepokretnosti broj 375, susvojina Leković Blagoja 1/3, Leković Milutina 1/3 i Leković Slobodana 1/3;
- katastarske parcele broj 570, livada 7. klase, površine 253 m², upisane u list nepokretnosti broj 375, susvojina Leković Blagoja 1/3, Leković Milutina 1/3 i Leković Slobodana 1/3;
- katastarske parcele broj 571, livada 7. klase, površine 21 m², upisane u list nepokretnosti broj 375, susvojina 1/3 Leković Blagoja 1/3, Leković Milutina 1/3 i Leković Slobodana 1/3;
- katastarske parcele broj 599, pašnjak 4. klase, površine 506 m², upisane u list nepokretnosti broj 375, susvojina Leković Blagoja 1/3, Leković Milutina 1/3 i Leković Slobodana 1/3.

Član 2

Svrha eksproprijacije nepokretnosti iz člana 1 ove odluke je izgradnja STS 10/04 kV "Rasova", priključnog 10 kV dalekovoda i rekonstrukcija dijela NN mreže u zahvatu PUP-a KO Njegovuđa, Opština Žabljak.

Član 3

Korisnik eksproprijacije je Država Crna Gora-DOO "Crnogorski elektrodistributivni sistem" Podgorica.

Član 4

Postupak eksproprijacije nepokretnosti iz člana 1 ove odluke, sprovede Uprava za nekretnine.

Član 5

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-3458

Podgorica, 25. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 14 Zakona o eksproprijaciji („Službeni list RCG“, br. 55/00, 12/02 i 28/06 i „Službeni list CG“, br. 21/08, 30/17 i 75/18) Vlada Crne Gore, na sjednici od 25. jula 2019. godine, donijela je

ODLUKU
O UTVRĐIVANJU JAVNOG INTERESA ZA EKSPROPRIJACIJU
NEPOKRETNOSTI ZA POTREBE PRIVREMENOG NAPAJANJA ELEKTRIČNOM
ENERGIJOM GRADILIŠTA AUTOPUTA BAR- BOLJARE, DIONICA SMOKOVAC
– MATEŠEVO

Član 1

Utvrđuje se javni interes za eksproprijaciju nepokretnosti Glavnom gradu Podgorica i Opštini Kolašin i to:

a) nepotpuna eksproprijacija:

Glavni grad Podgorica

KO Đurkovići

1. dio kat. parcele broj 156, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1214 m² upisana u listu nepokretnosti broj 108 kao svojina Vuković Marka Blaža,

2. dio kat. parcele broj 161, šuma 6. klase u površini od 599 m² upisana u listu nepokretnosti broj 10 kao svojina Đukić Milisava Milke,

3. dio kat. parcele broj 162, livada 6. klase u površini od 591 m² upisana u listu nepokretnosti broj 10 kao svojina Đukić Milisava Milke.

KO Mrke

1. dio kat. parcele broj 797/1, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1051 m² upisana u listu nepokretnosti broj 134 kao svojina Stanković Zorana,

2. dio kat. parcele broj 794/1, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1028 m² upisana u listu nepokretnosti broj 249 kao svojina Ivanović Dragana,

3. dio kat. parcele broj 793, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1439 m² upisana u listu nepokretnosti broj 112 kao susvojina Radonjić Brano 1/4, Radonjić Miljan 1/4, Radonjić Predrag 1/4 i Radonjić Dragica 1/4,

4. dio kat. parcele broj 787/1, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1413 m² upisana u listu nepokretnosti broj 121 kao susvojina Radonjić Igora 1/3, Radonjić Ratka 1/3 i Radonjić Vanje 1/3,

5. dio kat. parcele broj 786, livada 6. klase u površini od 950 m² upisana u listu nepokretnosti broj 121 kao susvojina Radonjić Igora 1/3, Radonjić Ratka 1/3 i Radonjić Vanje 1/3,

6. dio kat. parcele broj 787/2, šuma 6. klase u površini od 60 m² upisana u listu nepokretnosti broj 121 kao susvojina Radonjić Igora 1/3, Radonjić Ratka 1/3 i Radonjić Vanje 1/3,

7. dio kat. parcele broj 785, šuma 6. klase u površini od 682 m² upisana u listu nepokretnosti broj 250 kao susvojina Ivanović Dragana 1/2 i Ivanović Jugoslava 1/2,

8. dio kat. parcele broj 785, pašnjak 5. klase u površini od 62 m² upisana u listu nepokretnosti broj 250 kao susvojina Ivanović Dragana 1/2 i Ivanović Jugoslava 1/2,

9. dio kat. parcele broj 804/1, šuma 6. klase u površini od 444 m² upisana u listu nepokretnosti broj 11 kao susvojina Aćimić Blaža 1/4, Aćimić Dmitra 1/4, Aćimić Olge 1/4 i Aćimić Branislava 1/4,

10. dio kat. parcele broj 783/1, livada 6. klase u površini od 212 m² upisana u listu nepokretnosti broj 120 kao susvojina Radonjić Dragica 1/2 i Radonjić Miljan 1/2,

11. dio kat. parcele broj 780/1, livada 7. klase u površini od 188 m² upisana u listu nepokretnosti broj 113 kao susvojina Radonjić Brana 1/2 i Radonjić Predraga 1/2,

12. dio kat. parcele broj 781, livada 6. klase u površini od 327 m² upisana u listu nepokretnosti broj 113 kao susvojina Radonjić Brana 1/2 i Radonjić Predraga 1/2,

13. dio kat. parcele broj 775/1, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 23 m² upisana u listu nepokretnosti broj 120 kao susvojina Radonjić Dragica 1/2 i Radonjić Miljan 1/2,

14. dio kat. parcele broj 773/1, šuma 6. klase u površini od 1974 m² upisana u listu nepokretnosti broj 11 kao susvojina Aćimić Blaža 1/4, Aćimić Dmitra 1/4, Aćimić Olge 1/4 i Aćimić Branislava 1/4,

15. dio kat. parcele broj 494, livada 6. klase u površini od 123 m² upisana u listu nepokretnosti broj 133 kao svojina Stanković Milanke,

16. dio kat. parcele broj 495, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 795 m² upisana u listu nepokretnosti broj 133 kao svojina Stanković Milanke,

17. dio kat. parcele broj 514, šuma 6. klase u površini od 150 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Novaković Mila,

18. dio kat. parcele broj 336, pašnjak 6. klase u površini od 233 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Novaković Mila,

19. dio kat. parcele broj 332, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 279 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Novaković Mila,

20. dio kat. parcele broj 337, šuma 6. klase u površini od 697 m² upisana u listu nepokretnosti broj 70 kao svojina Novaković Milorada,

21. dio kat. parcele broj 338, pašnjak 5. klase u površini od 154 m² upisana u listu nepokretnosti broj 80 kao svojina Novaković Đura,

22. dio kat. parcele broj 339, livada 6. klase u površini od 27 m² upisana u listu nepokretnosti broj 80 kao svojina Novaković Đura,

23. dio kat. parcele broj 308, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1533 m² upisana u listu nepokretnosti broj 102 kao susvojina Novaković Miladina 1/3, Novaković Mladen 1/3 i Novaković Vladana 1/3,

24. dio kat. parcele broj 305, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1190 m² upisana u listu nepokretnosti broj 89 kao svojina Novaković Branislava,

25. dio kat. parcele broj 306, šuma 6. klase u površini od 510 m² upisana u listu nepokretnosti broj 78 kao svojina Novaković Vojislava,

26. dio kat. parcele broj 304, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 170 m² upisana u listu nepokretnosti broj 83 kao svojina Novaković Četka,

27. dio kat. parcele broj 302, šuma 6. klase u površini od 797 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Novaković Mila,

28. dio kat. parcele broj 303, neplodno zemljište u površini od 506 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Novaković Mila,

29. dio kat. parcele broj 296, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1481 m² upisana u listu nepokretnosti broj 61 kao susvojina Novaković Branislava 1/4, Novaković Draga 1/4, Novaković Danila 1/4 i Novaković Ljubomira 1/4,

30. dio kat. parcele broj 295, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1707 m² upisana u listu nepokretnosti broj 83 kao svojina Novaković Četka,

31. dio kat. parcele broj 294, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 2268 m² upisana u listu nepokretnosti broj 45 kao susvojina Lah Gospave rođ. Novaković 1/3 i Novaković Milice 2/3,

32. dio kat. parcele broj 230, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1649 m² upisana u listu nepokretnosti broj 178 kao svojina Radonjić Vukoslava,

33. dio kat. parcele broj 231, pašnjak 5. klase u površini od 370 m² upisana u listu nepokretnosti broj 178 kao svojina Radonjić Vukoslava,

34. dio kat. parcele broj 232, livada 5. klase u površini od 1739 m² upisana u listu nepokretnosti broj 178 kao svojina Radonjić Vukoslava,

35. dio kat. parcele broj 19, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 292 m² upisana u listu nepokretnosti broj 79 kao svojina Novaković Stojana,

36. dio kat. parcele broj 20, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1727 m² upisana u listu nepokretnosti broj 45 kao susvojina Lah Gospave rođ. Novaković 1/3 i Novaković Milice 2/3,

37. dio kat. parcele broj 21, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 2285 m² upisana u listu nepokretnosti broj 238 kao svojina Novaković Vasilija,

38. dio kat. parcele broj 284, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 51 m² upisana u listu nepokretnosti broj 79 kao svojina Novaković Stojana,

39. dio kat. parcele broj 24, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 86 m² upisana u listu nepokretnosti broj 150 kao susvojina Todorović Anice 1/6, Vujović Maje 1/6, Todorović Milana 3/6 i Todorović-Kastelec Marin 1/6,

40. dio kat. parcele broj 283, šuma 6. klase u površini od 686 m² upisana u listu nepokretnosti broj 151 kao svojina Todorović Milana,

41. dio kat. parcele broj 282, livada 7. klase u površini od 6 m² upisana u listu nepokretnosti broj 151 kao svojina Todorović Milana,

42. dio kat. parcele broj 280, livada 6. klase u površini od 397 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Novaković Mila,

43. dio kat. parcele broj 276, livada 6. klase u površini od 926 m² upisana u listu nepokretnosti broj 62 kao svojina Novaković Igora,

44. dio kat. parcele broj 277, pašnjak 5. klase u površini od 47 m² upisana u listu nepokretnosti broj 62 kao svojina Novaković Igora,

45. dio kat. parcele broj 275, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 229 m² upisana u listu nepokretnosti broj 62 kao svojina Novaković Igora,

46. dio kat. parcele broj 43, livada 6. klase u površini od 145 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Novaković Mila,

47. dio kat. parcele broj 44, šuma 6. klase u površini od 28 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Novaković Mila,

48. dio kat. parcele broj 45, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1200 m² upisana u listu nepokretnosti broj 141 kao svojina Todorović Zorana,

49. dio kat. parcele broj 46, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1366 m² upisana u listu nepokretnosti broj 159 kao svojina Vlahović Darinke,

50. dio kat. parcele broj 47, šuma 6. klase u površini od 342 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Novaković Mila,

51. dio kat. parcele broj 57/1, šuma 6. klase u površini od 2634 m² upisana u listu nepokretnosti broj 94 kao susvojina Novaković Dragice ud.Slobodana 5/54, Novaković Živka Verke 5/54, Novaković Vukadina Dražena 2/54, Novaković Rade Dušana 1/12, Novaković Rade Miroslava 1/12, Novaković Rade Pavla 1/12,

Novaković Vukadina Svetlane 2/54, Novaković Vere 1/12, Novaković Slobodana Veselina 2/54, Novaković Niko Vojislava 1/3 i Novaković Slobodan Zdravka 2/54,

52. dio kat. parcele broj 48, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 2145 m² upisana u listu nepokretnosti broj 153 kao susvojina Todorović Saša 1/2 i Todorović Sretena 1/2,

53. dio kat. parcele broj 51, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1818 m² upisana u listu nepokretnosti broj 62 kao svojina Novaković Igora,

54. dio kat. parcele broj 56, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 307 m² upisana u listu nepokretnosti broj 67 kao svojina Todorović Borislava,

53. dio kat. parcele broj 52, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 879 m² upisana u listu nepokretnosti broj 67 kao svojina Todorović Borislava,

54. dio kat. parcele broj 281, pašnjak 5. klase u površini od 443 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Novaković Mila,

55. dio kat. parcele broj 773/1, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 2214 m² upisana u listu nepokretnosti broj 11 kao susvojina Aćimić Blaža 1/4, Aćimić Dmitra 1/4, Aćimić Olge 1/4 i Aćimić Branislava 1/4,

56. dio kat. parcele broj 793/1, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 5011 m² upisana u listu nepokretnosti broj 112 kao susvojina Radonjić Brano 1/4, Radonjić Miljan 1/4, Radonjić Predrag 1/4 i Radonjić Dragica 1/4,

57. dio kat. parcele broj 791/2, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1309 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Bracanović Miroslava,

58. dio kat. parcele broj 791/3, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 444 m² upisana u listu nepokretnosti broj 128 kao susvojina Stanković Sretena 1/2 i Stanković Ivana 1/2.

KO Blizna

1. dio kat. parcele broj 663, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 2294 m² upisana u listu nepokretnosti broj 66 kao svojina Miličković Milovan Branka,

2. dio kat. parcele broj 662/1, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 1175 m² upisana u listu nepokretnosti broj 68 kao svojina Miličković Milovan Miloša,

3. dio kat. parcele broj 661/1, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 988 m² upisana u listu nepokretnosti broj 88 kao svojina Miličković Tomaš Mila,

4. dio kat. parcele broj 660/1, šuma 6. klase u površini od 958 m² upisana u listu nepokretnosti broj 92 kao susvojina Miličković Nikole Budimira 1/8, Miličković Sinan Mihaila 2/8, Miličković Vido Milice rođj. Baljević 1/8 i Miličković Miro Milisava 4/8,

5. dio kat. parcele broj 654/1, šuma 6. klase i neplodno zemljište u površini od 120 m² upisana u listu nepokretnosti broj 88 kao svojina Miličković Tomaša Mila.

KO Bioče

1. dio kat. parcele broj 123/1, šuma 8. klase u površini od 2727 m² upisana u listu nepokretnosti broj 24 kao svojina Petrović Vljajka Milike,

2. dio kat. parcele broj 121, livada 7. klase u površini od 2512 m² upisana u listu nepokretnosti broj 24 kao svojina Petrović Vljajka Milike,

3. dio kat. parcele broj 118/1, šuma 6. klase u površini od 219 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Grujić Spasa Vukajla,

4. dio kat. parcele broj 115, livada 7. klase u površini od 2499 m² upisana u listu nepokretnosti broj 30 kao susvojina Petrović Željka 1/3, Stojanović Nataše 1/3 i Petrović Saše 1/3,

5. dio kat. parcele broj 114/2, šuma 8. klase u površini od 1571 m² upisana u listu nepokretnosti broj 30 kao susvojina Petrović Željka 1/3, Stojanović Nataše 1/3 i Petrović Saše 1/3,

6. dio kat. parcele broj 106, šuma 8. klase u površini od 4302 m² upisana u listu nepokretnosti broj 308 kao susvojina Grujić Dragomira 1/2 i Grujić Radomira 1/2,

7. dio kat. parcele broj 105, šuma 6. klase u površini od 862 m² upisana u listu nepokretnosti broj 306 kao susvojina Raonić Vjere 1/8, Raonić Branke 1/8, Stanković Nade 1/8, Grujić Petra 1/2 i Grujić Slobodana 1/8,

8. dio kat. parcele broj 301, neplodno zemljište u površini od 1163 m² upisana u listu nepokretnosti broj 36 kao susvojina Petrović Dejana 1/2 i Petrović Čedomira 1/2,

9. dio kat. parcele broj 302, šuma 8. klase u površini od 305 m² upisana u listu nepokretnosti broj 22 kao svojina Grujić Dragomira,

10. dio kat. parcele broj 305, livada 8. klase u površini od 324 m² upisana u listu nepokretnosti broj 36 kao susvojina Petrović Dejana 1/2 i Petrović Čedomira 1/2,

11. dio kat. parcele broj 310, livada 7. klase u površini od 1386 m² upisana u listu nepokretnosti broj 36 kao susvojina Petrović Dejana 1/2 i Petrović Čedomira 1/2,

12. dio kat. parcele broj 324, livada 7. klase u površini od 1327 m² upisana u listu nepokretnosti broj 67 kao svojina Petrović Stane,

13. dio kat. parcele broj 325, šuma 6. klase u površini od 306 m² upisana u listu nepokretnosti broj 67 kao svojina Petrović Stane,

14. dio kat. parcele broj 329, livada 7. klase u površini od 293 m² upisana u listu nepokretnosti broj 29 kao susvojina Petrović Željka 60/126, Petrović Biljane 1/126, Kovačević Ljiljane 1/126, Petrović Milice 1/126 i Lazarević Zorke 1/2,

15. dio kat. parcele broj 330, šuma 6. klase u površini od 2036 m² upisana u listu nepokretnosti broj 29 kao susvojina Petrović Željka 60/126, Petrović Biljane 1/126, Kovačević Ljiljane 1/126, Petrović Milice 1/126 i Lazarević Zorke 1/2,

16. dio kat. parcele broj 338/2, neplodno zemljište u površini od 581 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Radević Dejana,

17. dio kat. parcele broj 338/6, šuma 7. klase u površini od 45 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Radević Dejana,

18. dio kat. parcele broj 346, neplodno zemljište u površini od 924 m² upisana u listu nepokretnosti broj 77 kao svojina Belojević Milovana,

19. dio kat. parcele broj 347, neplodno zemljište u površini od 1098 m² upisana u listu nepokretnosti broj 7 kao svojina Vujotić Vojislava,

20. dio kat. parcele broj 339/1, šuma 7. klase u površini od 1889 m² upisana u listu nepokretnosti broj 352 kao svojina Belojević Milovana 1437/23865,

21. dio kat. parcele broj 339/2, šuma 7. klase u površini od 67 m² upisana u listu nepokretnosti broj 336 kao susvojina Belojević Zorana 1/3, Belojević Ilije 1/3 i Belojević Dragana 1/3,

22. dio kat. parcele broj 345/1, šuma 7. klase u površini od 5400 m² upisana u listu nepokretnosti broj 74 kao susvojina Belojević Zorana 1/3, Belojević Ilije 1/3 i Belojević Dragana 1/3,

23. dio kat. parcele broj 344, livada 6. klase u površini od 2802 m² upisana u listu nepokretnosti broj 334 kao susvojina Belojević Zorana 9468/55803, Belojević Ilije 9467/55803, Braković Nevenka 27400/55803 i Belojević Dragana 9468/55803,

24. dio kat. parcele broj 377, livada 6. klase u površini od 1899 m² upisana u listu nepokretnosti broj 80 kao svojina Belojević Budimira,

25. dio kat. parcele broj 341, neplodno zemljište u površini od 55 m² upisana u listu nepokretnosti broj 73 kao svojina Belojević Senke,

26. dio kat. parcele broj 342, livada 6. klase u površini od 515 m² upisana u listu nepokretnosti broj 73 kao svojina Belojević Senke,

27. dio kat. parcele broj 343, livada 6. klase u površini od 635 m² upisana u listu nepokretnosti broj 66 kao svojina Belojević Milorada,

28. dio kat. parcele broj 471, livada 5. klase u površini od 129 m² upisana u listu nepokretnosti broj 98 kao svojina Bujandrić Ratiborka,

29. dio kat. parcele broj 472, livada 5. klase u površini od 1515 m² upisana u listu nepokretnosti broj 97 kao svojina Vukoslavović Vladimira,

30. dio kat. parcele broj 475, voćnjak 4. klase u površini od 683 m² upisana u listu nepokretnosti broj 103 kao svojina Mijović Dragana,

31. dio kat. parcele broj 476, livada 5. klase u površini od 806 m² upisana u listu nepokretnosti broj 104 kao susvojina Adović Dragana 1/2 i Šuković Nataše 1/2,

32. dio kat. parcele broj 480, pašnjak 6. klase u površini od 501 m² upisana u listu nepokretnosti broj 105 kao svojina Miranović Stanke,

33. dio kat. parcele broj 478/1, šuma 6. klase u površini od 202 m² upisana u listu nepokretnosti broj 105 kao svojina Miranović Stanke.

KO Klopot

1. dio kat. parcele broj 56/1, pašnjak 6. klase u površini od 503 m² upisana u listu nepokretnosti broj 9 kao svojina Petrović Milisava,

2. dio kat. parcele broj 64/1, livada 7. klase u površini od 533 m² upisana u listu nepokretnosti broj 10 kao svojina Grujić Blaža Savića,

3. dio kat. parcele broj 63, šuma 6. klase u površini od 290 m² upisana u listu nepokretnosti broj 10 kao svojina Grujić Blaža Savića,

4. dio kat. parcele broj 142, šuma 7. klase u površini od 26 m² upisana u listu nepokretnosti broj 27 kao susvojina Petrović Slobodana Milica 1/2 i Petrović Slobodana Miloša 1/2,

5. dio kat. parcele broj 229/1, pašnjak 8. klase u površini od 3318 m² upisana u listu nepokretnosti broj 28 kao svojina Grujić Mirka Trifuna,

6. dio kat. parcele broj 230, livada 7. klase u površini od 40 m² upisana u listu nepokretnosti broj 35 kao svojina Keković Vukosava Kose,

7. dio kat. parcele broj 223/1, pašnjak 7. klase u površini od 650 m² upisana u listu nepokretnosti broj 37 kao svojina Keković Milivoja Zorana,

8. dio kat. parcele broj 201/1, šuma 3. klase u površini od 82 m² upisana u listu nepokretnosti broj 60 kao susvojina Petrović Aleksandra 608/1996, Petrović Đorđina 608/1996 i Petrović Milike 608/1996.

KO Pelev Brijeg

1. dio kat. parcele broj 71, šume 8. klase u površini od 6956 m² upisana u listu nepokretnosti broj 20 kao svojina Mihailović Ljuba Duška,

2. dio kat. parcele broj 80, šume 6. klase u površini od 1660 m² upisana u listu nepokretnosti broj 12 kao svojina Perović Milovana Vidaka,

3. dio kat. parcele broj 83/1, šume 6. klase u površini od 5709 m² upisana u listu nepokretnosti broj 22 kao svojina Vešković Velja Marka,

4. dio kat. parcele broj 571, pašnjak 7. klase u površini od 174 m² upisana u listu nepokretnosti broj 22 kao svojina Vešković Velja Marka,

5. dio kat. parcele broj 572, šume 6. klase u površini od 1493 m² upisana u listu nepokretnosti broj 37 kao susvojina Vešković Mira Koviljke 1/2 i Vešković Miloša Radisava 1/2,

6. dio kat. parcele broj 570, šume 5. klase u površini od 1428 m² upisana u listu nepokretnosti broj 12 kao svojina Perović Milovana Vidaka,

7. dio kat. parcele broj 568/1, šume 6. klase u površini od 371 m² upisana u listu nepokretnosti broj 21 kao svojina Vešković Velja Marka,

8. dio kat. parcele broj 573/1, šume 6. klase u površini od 6783 m² upisana u listu nepokretnosti broj 10 kao svojina Vešković Jakše Jovana,

9. dio kat. parcele broj 565, šume 6. klase u površini od 1857 m² upisana u listu nepokretnosti broj 100 kao svojina Perović Milivoja Mladena,

10. dio kat. parcele broj 564, šume 6. klase u površini od 2171 m² upisana u listu nepokretnosti broj 102 kao svojina Perović Milivoja Mladena,

11. dio kat. parcele broj 359, šume 6. klase u površini od 327 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao svojina Perović Milivoja Mladena,

12. dio kat. parcele broj 360, livada 7. klase u površini od 237 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao svojina Perović Milivoja Mladena,

13. dio kat. parcele broj 557, livada 7. klase u površini od 91 m² upisana u listu nepokretnosti broj 12 kao svojina Perović Milovana Vidaka,
14. dio kat. parcele broj 562/1, livada 7. klase u površini od 619 m² upisana u listu nepokretnosti broj 43 kao svojina Vešković Velimira Nikole,
15. dio kat. parcele broj 563, livada 7. klase u površini od 524 m² upisana u listu nepokretnosti broj 12 kao svojina Perović Milovana Vidaka,
16. dio kat. parcele broj 470/1, šume 6. klase u površini od 600 m² upisana u listu nepokretnosti broj 68 kao susvojina Jovanović Borislava Jelene 1/3, Bošković Ljuba Milke 1/3, Jovanović Ljuba Veljka 1/3,
17. dio kat. parcele broj 470/2, livada 7. klase u površini od 9 m² upisana u listu nepokretnosti broj 32 kao svojina Perović Tomislava Dragana,
18. dio kat. parcele broj 467/1, livada 7. klase u površini od 982 m² upisana u listu nepokretnosti broj 32 kao svojina Perović Tomislava Dragana,
19. dio kat. parcele broj 467/2, livada 7. klase u površini od 549 m² upisana u listu nepokretnosti broj 32 kao svojina Perović Tomislava Dragana,
20. dio kat. parcele broj 628, šume 6. klase u površini od 1992 m² upisana u listu nepokretnosti broj 68 kao susvojina Jovanović Borislava Jelene 1/3, Bošković Ljuba Milke 1/3 i Jovanović Ljuba Veljka 1/3,
21. dio kat. parcele broj 624, livada 7. klase u površini od 143 m² upisana u listu nepokretnosti broj 84 kao svojina Tošković Boška Zdravka,
22. dio kat. parcele broj 631, šume 6. klase u površini od 396 m² upisana u listu nepokretnosti broj 66 kao susvojina Tošković Milovana Spasoja 1/3, Tošković Milovana Toška 1/3, Tošković Vladana 1/3,
23. dio kat. parcele broj 632, pašnjak 7. klase u površini od 823 m² upisana u listu nepokretnosti broj 66 kao susvojina Tošković Milovana Spasoja 1/3, Tošković Milovana Toška 1/3 i Tošković Vladana 1/3,
24. dio kat. parcele broj 775, livada 7. klase u površini od 368 m² upisana u listu nepokretnosti broj 113 kao svojina Pavićević Vukadina Jova,
25. dio kat. parcele broj 776, šuma 6. klase u površini od 81 m² upisana u listu nepokretnosti broj 113 kao svojina Pavićević Vukadina Jova,
26. dio kat. parcele broj 777, livada 7. klase u površini od 1043 m² upisana u listu nepokretnosti broj 113 kao svojina Pavićević Vukadina Jova,
27. dio kat. parcele broj 771, livada 7. klase u površini od 476 m² upisana u listu nepokretnosti broj 140 kao susvojina Braković Milana Miodraga 1/2 i Braković Milana Momira 1/2,
28. dio kat. parcele broj 770, pašnjak 6. klase u površini od 226 m² upisana u listu nepokretnosti broj 140 kao susvojina Braković Milana Miodraga 1/2 i Braković Milana Momira 1/2,
29. dio kat. parcele broj 769, šuma 5. klase u površini od 1059 m² upisana u listu nepokretnosti broj 150 kao svojina Pejušković Milisava Darka,
30. dio kat. parcele broj 765, šuma 5. klase u površini od 141 m² upisana u listu nepokretnosti broj 122 kao susvojina Braković Branislava 1/2 i Braković Budislava 1/2,
31. dio kat. parcele broj 759, šuma 5. klase u površini od 1759 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Đelević Andrije Dragomira,
32. dio kat. parcele broj 752, šuma 5. klase u površini od 264 m² upisana u listu nepokretnosti broj 120 kao svojina Vidić Blaža Đordija,
33. dio kat. parcele broj 749, šuma 5. klase u površini od 14 m² upisana u listu nepokretnosti broj 137 kao svojina Đelević Boška Miloša,
34. dio kat. parcele broj 746, neplodna zemljišta u površini od 660 m² upisana u listu nepokretnosti broj 81 kao svojina Vidić Nova,

35. dio kat. parcele broj 745, neplodna zemljišta u površini od 138 m² upisana u listu nepokretnosti broj 65 kao svojina Pejušković Milisava Danila,

36. dio kat. parcele broj 759, šuma 6. klase u površini od 1746 m² upisana u listu nepokretnosti broj 137 kao svojina Đelević Andrije Dragomira,

37. dio kat. parcele broj 711, šuma 6. klase u površini od 376 m² upisana u listu nepokretnosti broj 81 kao svojina Vidić Nova,

38. dio kat. parcele broj 709/1, šuma 6. klase u površini od 3767 m² upisana u listu nepokretnosti broj 121 kao svojina Gilić Dimitrija Đuze,

39. dio kat. parcele broj 731, pašnjak 6. klase u površini od 399 m² upisana u listu nepokretnosti broj 140 kao susvojina Braković Milana Miodraga 1/2 i Braković Milana Momira 1/2,

40. dio kat. parcele broj 735, pašnjak 6 klase u površini od 307 m² upisana u listu nepokretnosti broj 126 kao susvojina Nedović Mirka Nevenke 1/2 i Gluščević Mirka Vinke 1/2,

41. dio kat. parcele broj 733, neplodna zemljišta u površini od 125 m² upisana u listu nepokretnosti broj 77 kao susvojina Braković Milana Miodraga 1/4, Braković Milana Momira 1/4, Braković Tomislava Branislava 1/4 i Braković Tomislava Budislava 1/4,

42. dio kat. parcele broj 729, livada 7. klase u površini od 53 m² upisana u listu nepokretnosti broj 126 kao susvojina Nedović Mirka Nevenke 1/2 i Gluščević Mirka Vinke 1/2,

43. dio kat. parcele broj 728/1, livada 7. klase u površini od 600 m² upisana u listu nepokretnosti broj 134 kao svojina Vučević Luke,

44. dio kat. parcele broj 728/2, pašnjak 6. klase u površini od 166 m² upisana u listu nepokretnosti broj 126 kao susvojina Nedović Mirka Nevenke 1/2 i Gluščević Mirka Vinke 1/2,

45. dio kat. parcele broj 725, livada 7. klase u površini od 52 m² upisana u listu nepokretnosti broj 133 kao susvojina Caričić Svetozara Desimira 1/5, Prelević Svetozara Nadežde 1/5, Ivanović Vere 1/5, Caričić Svetozara Vladislava 1/5 i Caričić Svetozara Vojislava 1/5,

46. dio kat. parcele broj 827, šuma 5. klase u površini od 82 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Đelević Andrije Dragomira,

47. dio kat. parcele broj 826, šuma 6. klase u površini od 33 m² upisana u listu nepokretnosti broj 133 kao susvojina Caričić Svetozara Desimira 1/5, Prelević Svetozara Nadežde 1/5, Ivanović Vere 1/5, Caričić Svetozara Vladislava 1/5 i Caričić Svetozara Vojislava 1/5,

48. dio kat. parcele broj 828, livada 7. klase u površini od 2147 m² upisana u listu nepokretnosti broj 133 kao susvojina Caričić Svetozara Desimira 1/5, Prelević Svetozara Nadežde 1/5, Ivanović Vere 1/5, Caričić Svetozara Vladislava 1/5 i Caričić Svetozara Vojislava 1/5,

49. dio kat. parcele broj 830, šuma 6. klase u površini od 1541 m² upisana u listu nepokretnosti broj 133 kao susvojina Caričić Svetozara Desimira 1/5, Prelević Svetozara Nadežde 1/5, Ivanović Vere 1/5, Caričić Svetozara Vladislava 1/5 i Caričić Svetozara Vojislava 1/5,

50. dio kat. parcele broj 833, šuma 6. klase u površini od 205 m² upisana u listu nepokretnosti broj 65 kao svojina Pejušković Milisava Danila,

51. dio kat. parcele broj 835, šuma 6. klase u površini od 1458 m² upisana u listu nepokretnosti broj 65 kao svojina Pejušković Milisava Danila,

52. dio kat. parcele broj 834, livada 7. klase u površini od 518 m² upisana u listu nepokretnosti broj 65 kao svojina Pejušković Milisava Danila,

53. dio kat. parcele broj 836, šuma 6. klase u površini od 114 m² upisana u listu nepokretnosti broj 133 kao susvojina Caričić Svetozara Desimira 1/5, Prelević Svetozara Nadežde 1/5, Ivanović Vere 1/5, Caričić Svetozara Vladislava 1/5 i Caričić Svetozara Vojislava 1/5,

54. dio kat. parcele broj 870, pašnjak 7. klase u površini od 309 m² upisana u listu nepokretnosti broj 133 kao susvojina Caričić Svetozara Desimira 1/5, Prelević Svetozara Nadežde 1/5, Ivanović Vere 1/5, Caričić Svetozara Vladislava 1/5 i Caričić Svetozara Vojislava 1/5,

55. dio kat. parcele broj 845, šuma 6. klase u površini od 177 m² upisana u listu nepokretnosti broj 133 kao susvojina Caričić Svetozara Desimira 1/5, Prelević Svetozara Nadežde 1/5, Ivanović Vere 1/5, Caričić Svetozara Vladislava 1/5 i Caričić Svetozara Vojislava 1/5,

56. dio kat. parcele broj 846, neplodna zemljišta u površini od 372 m² upisana u listu nepokretnosti broj 133 kao susvojina Caričić Svetozara Desimira 1/5, Prelević Svetozara Nadežde 1/5, Ivanović Vere 1/5, Caričić Svetozara Vladislava 1/5 i Caričić Svetozara Vojislava 1/5,

57. dio kat. parcele broj 847, livada 7. klase u površini od 360 m² upisana u listu nepokretnosti broj 129 kao svojina Caričić Sava Miodraga,

58. dio kat. parcele broj 856, šuma 6. klase u površini od 699 m² upisana u listu nepokretnosti broj 137 kao svojina Đelević Boška Miloša,

59. dio kat. parcele broj 857/1, neplodna zemljišta u površini od 2137 m² upisana u listu nepokretnosti broj 137 kao svojina Đelević Boška Miloša,

60. dio kat. parcele broj 847, livada 7. klase u površini od 446 m² upisana u listu nepokretnosti broj 129 kao svojina Caričić Sava Miodraga,

61. dio kat. parcele broj 858/1, neplodna zemljišta u površini od 2096 m² upisana u listu nepokretnosti broj 123 kao svojina Vidić Milića Slavka,

62. dio kat. parcele broj 1020/1, neplodna zemljišta u površini od 3614 m² upisana u listu nepokretnosti broj 137 kao svojina Đelević Boška Miloša,

63. dio kat. parcele broj 1021/1, neplodna zemljišta u površini od 5158 m² upisana u listu nepokretnosti broj 80 kao susvojina Đelević Mojsija Blaža 1/4, Đelević Mojsija Borislava 1/4, Đelević Mojsija Branka 1/4, Đelević Mojsija Vidaka 1/4,

64. dio kat. parcele broj 995, neplodna zemljišta u površini od 1099 m² upisana u listu nepokretnosti broj 134 kao svojina Vučević Luke.

KO Lutovo

1. dio kat. parcele broj 796, šuma 6. klase u površini od 175 m² upisana u listu nepokretnosti broj 1 kao svojina Krkeljić Vukoja Mladena.

2. dio kat. parcele broj 795/4, šuma 6. klase u površini od 1808 m² upisana u listu nepokretnosti broj 102 kao susvojina Krkeljić Vukalica Dragiše 1/2 i Krkeljić Vukalice Radivoja 1/2.

3. dio kat. parcele broj 795/10, šuma 6. klase u površini od 1719 m² upisana u listu nepokretnosti broj 12 kao susvojina Krkeljić Vladimira Nenada 1/2 i Krkeljić Dragiše Predraga 1/2.

4. dio kat. parcele broj 795/2, šuma 6. klase u površini od 437 m² upisana u listu nepokretnosti broj 20 kao susvojina Vuksanović Aleksandra 1/48, Dašić Anka 1/100, Petronijević Branke 1/100, Labović Branko 1/20, Miketić Dušanka 1/100, Živković Dušica 1/16, Rajović Jovanke 1/24, Vuksanović Maksima 1/48, Perović Mihaila 1/100, Perović Milivoja 1/100, Perović Milovana 1/100, Perović Miruna 1/100, Braunović Novak 1/8, Perović Ognjena 1/100, Milosavljević Olivera 1/48, Vuksanović Predraga 1/48, Lika Refika 9/40, Vukićević Rose 1/24, Đinović Uroša Slobodana 1/16, Veković Sofije 1/16, Guberinić

Stojanka 1/100, Perišić Svetlana 1/100, Vuksanović Todora 1/24, Vuksanović Tomislava 1/24 i Vuksanović Vedrane 1/48.

5. dio kat. parcele broj 737, šuma 5. klase u površini od 3723 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao svojina Jovanović Veliša.

6. dio kat. parcele broj 689/1, šuma 6. klase u površini od 3640 m² upisana u listu nepokretnosti broj 59 kao susvojina Rakočević Dragoljuba 33/100, Rakočević Milorada 33/100, Milikić Milovana 3/25, Mališić Miodrag 1/20, Mališić Miomira 1/20 i Rakočević Vojislava 3/25.

7. dio kat. parcele broj 709/1, šuma 5. klase u površini od 931 m² upisana u listu nepokretnosti broj 36 kao svojina Jovanović Vojislava Đorđija.

8. dio kat. parcele broj 710/1, pašnjak 5. klase u površini od 444 m² upisana u listu nepokretnosti broj 36 kao svojina Jovanović Vojislava Đorđija.

9. dio kat. parcele broj 690/1, šuma 6. klase u površini od 781 m² upisana u listu nepokretnosti broj 59 kao susvojina Rakočević Dragoljuba 33/100, Rakočević Milorada 33/100, Milikić Milovana 3/25, Mališić Miodrag 1/20, Mališić Miomira 1/20 i Rakočević Vojislava 3/25.

10. dio kat. parcele broj 686/1, šuma 6. klase u površini od 992 m² upisana u listu nepokretnosti broj 7 kao svojina Jovanović Branko Čedomira.

KO Duške

1. dio kat. parcele broj 160, pašnjak 6. klase u površini od 1054 m² upisana u listu nepokretnosti broj 33 kao susvojina Lakušić Željka 1/16, Lakušić Radmile 6/16, Lakušić Radomira 3/16, Lakušić Slobodana 2/16, Lakušić Vere 3/16 i Lakušić Veselina 1/16,

2. dio kat. parcele broj 159/1, šuma 6. klase u površini od 1388 m² upisana u listu nepokretnosti broj 33 kao susvojina Lakušić Željka 1/16, Lakušić Radmile 6/16, Lakušić Radomira 3/16, Lakušić Slobodana 2/16, Lakušić Vere 3/16 i Lakušić Veselina 1/16,

3. dio kat. parcele broj 162, šuma 6. klase u površini od 660 m² upisana u listu nepokretnosti broj 45 kao svojina Lašić Đoka Manojla,

4. dio kat. parcele broj 163, šuma 6. klase u površini od 93 m² upisana u listu nepokretnosti broj 71 kao susvojina Lakušić Aleksandra 1/5, Lakušić Božidara 1/5, Lakušić Dragutina 1/5, Lakušić Komnena 1/5 i Lakušić Svetislava 1/5,

5. dio kat. parcele broj 157/1, šuma 6. klase u površini od 1537 m² upisana u listu nepokretnosti broj 43 kao svojina Lakušić Veliše Radoja,

6. dio kat. parcele broj 153/1, šuma 6. klase u površini od 2103 m² upisana u listu nepokretnosti broj 42 kao susvojina Lakušić Bogdana 1/3, Lakušić Milike 1/3 i Lakušić Zagorke 1/3,

7. dio kat. parcele broj 100/2, pašnjak 6. klase u površini od 1876 m² upisana u listu nepokretnosti broj 219 kao svojina Lakušić Božidara Vukmana,

8. dio kat. parcele broj 107, livada 7. klase u površini od 239 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Radević Gavriła Vuksana,

9. dio kat. parcele broj 108, pašnjak 6. klase u površini od 713 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Radević Gavriła Vuksana,

10. dio kat. parcele broj 120, voćnjak 5. klase u površini od 346 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Radević Gavriła Vuksana,

11. dio kat. parcele broj 118/1, livada 6. klase u površini od 215 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Radević Gavriła Vuksana,

12. dio kat. parcele broj 119, voćnjak 5. klase u površini od 95 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Radević Gavriła Vuksana,

13. dio kat. parcele broj 121, šuma 6. klase u površini od 149 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Radević Gavriła Vuksana,

14. dio kat. parcele broj 115/1, voćnjak 5. klase u površini od 613 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Radević Gavrila Vuksana,

15. dio kat. parcele broj 116, šuma 6. klase u površini od 191 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Radević Gavrila Vuksana,

16. dio kat. parcele broj 90, šuma 6. klase u površini od 835 m² upisana u listu nepokretnosti broj 21 kao susvojina Davidović Milana 1/2 i Davidović Vučića 1/2,

17. dio kat. parcele broj 85, nekatogorisani putevi u površini od 49 m² upisana u listu nepokretnosti broj 21 kao susvojina Davidović Milana 1/2 i Davidović Vučića 1/2,

18. dio kat. parcele broj 82, šuma 6. klase u površini od 129 m² upisana u listu nepokretnosti broj 21 kao susvojina Davidović Milana 1/2 i Davidović Vučića 1/2,

19. dio kat. parcele broj 125, šuma 6. klase u površini od 806 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Radević Gavrila Vuksana,

20. dio kat. parcele broj 441, šuma 6. klase u površini od 159 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Radević Gavrila Vuksana,

21. dio kat. parcele broj 72, šuma 6. klase u površini od 47 m² upisana u listu nepokretnosti broj 20 kao svojina Boričić Radovana Dragoslava,

22. dio kat. parcele broj 443, pašnjak 6. klase u površini od 1417 m² upisana u listu nepokretnosti broj 20 kao svojina Boričić Radovana Dragoslava,

23. dio kat. parcele broj 444/1, pašnjak 6. klase u površini od 1168 m² upisana u listu nepokretnosti broj 24 kao susvojina Boričić Zorana Ilije 1/2 i Boričić Zorana Radoja 1/2,

24. dio kat. parcele broj 445/1, šuma 6. klase u površini od 1774 m² upisana u listu nepokretnosti broj 24 kao susvojina Boričić Zorana Ilije 1/2 i Boričić Zorana Radoja 1/2,

25. dio kat. parcele broj 71/1, pašnjak 6. klase u površini od 575 m² upisana u listu nepokretnosti broj 24 kao susvojina Boričić Zorana Ilije 1/2 i Boričić Zorana Radoja 1/2,

26. dio kat. parcele broj 437/1, šuma 6. klase u površini od 252 m² upisana u listu nepokretnosti broj 109 kao svojina Boričić Vojina Tomislava,

27. dio kat. parcele broj 433/1, šuma 6. klase u površini od 261 m² upisana u listu nepokretnosti broj 24 kao susvojina Boričić Zorana Ilije 1/2 i Boričić Zorana Radoja 1/2,

28. dio kat. parcele broj 434/1, šuma 6. klase u površini od 145 m² upisana u listu nepokretnosti broj 213 kao svojina Boričić Jagoša Mijuška,

29. dio kat. parcele broj 432/1, pašnjak 7. klase u površini od 1616 m² upisana u listu nepokretnosti broj 24 kao susvojina Boričić Zorana Ilije 1/2 i Boričić Zorana Radoja 1/2,

30. dio kat. parcele broj 431/1, šuma 6. klase u površini od 267 m² upisana u listu nepokretnosti broj 24 kao susvojina Boričić Zorana Ilije 1/2 i Boričić Zorana Radoja 1/2,

31. dio kat. parcele broj 426, šuma 6. klase u površini od 151 m² upisana u listu nepokretnosti broj 106 kao svojina Boričić Novaka Tomislava,

32. dio kat. parcele broj 425, šuma 6. klase u površini od 239 m² upisana u listu nepokretnosti broj 98 kao susvojina Boričić Boža 1/2 i Boričić Mitra 1/2.

KO Lijeva Rijeka

1. dio kat. parcele broj 77, šuma 6. klase u površini od 3438 m² upisana u listu nepokretnosti broj 28 kao susvojina Radusinović Ilije 1/6, Radusinović Lazara 1/6, Stojanović Mirka 3/6 i Radusinović Radovana 1/6,

2. dio kat. parcele broj 75/2, šuma 6. klase u površini od 1857 m² upisana u listu nepokretnosti broj 105 kao svojina Kruščić Danila Milija,

3. dio kat. parcele broj 141, šuma 6. klase u površini od 1556 m² upisana u listu nepokretnosti broj 32 kao svojina Kruščić Danila Milija,

4. dio kat. parcele broj 73/1, šuma 6. klase u površini od 3293 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Radević Vučete Radoje,

5. dio kat. parcele broj 212/1, šuma 6. klase u površini od 19 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Radević Vučete Radoje,

6. dio kat. parcele broj 212/2, šuma 6. klase u površini od 1138 m² upisana u listu nepokretnosti broj 94 kao susvojina Radević Vasa Igora 1/6, Radević Ivka 1/6, Radević Komnena Tomaša 1/3, Radević Vasa Veska 1/6 i Radević Slobodana Vladana 1/6,

7. dio kat. parcele broj 219, šuma 6. klase u površini od 1496 m² upisana u listu nepokretnosti broj 20 kao svojina Kojić Milana Miomira,

8. dio kat. parcele broj 227, šuma 6. klase u površini od 1243 m² upisana u listu nepokretnosti broj 16 kao susvojina Lašić Velimira Milike 1/5, Lašić Velimira Miloša 1/5, Blažević Nada 1/5, Lašić Velimira Rade 1/5 i Lašić Velimira Radovana 1/5,

9. dio kat. parcele broj 229, šuma 6. klase u površini od 1634 m² upisana u listu nepokretnosti broj 15 kao svojina Radević Miraša Vukman,

10. dio kat. parcele broj 238, šuma 6. klase u površini od 641 m² upisana u listu nepokretnosti broj 61 kao svojina Kojić Mila Vujica,

11. dio kat. parcele broj 239/1, šuma 6. klase u površini od 1572 m² upisana u listu nepokretnosti broj 50 kao susvojina Božović Radoja Kosara 1/2 i Vujošević Radoja Vera 1/2,

12. dio kat. parcele broj 238, šuma 6. klase u površini od 1858 m² upisana u listu nepokretnosti broj 54 kao susvojina Šćepanović Branke 1/6, Šćepanović Dragane 1/6, Okiljević Dušanke 1/6, Šćepanović Milosava 1/9, Tomić Oklge 1/6 i Božović Zorke 1/9,

13. dio kat. parcele broj 241/2, šuma 6. klase u površini od 421 m² upisana u listu nepokretnosti broj 50 kao susvojina Božović Radoja Kosara 1/2 i Vujošević Radoja Vera 1/2,

14. dio kat. parcele broj 241/1, šuma 6. klase u površini od 1076 m² upisana u listu nepokretnosti broj 50 kao susvojina Božović Radoja Kosara 1/2 i Vujošević Radoja Vera 1/2,

15. dio kat. parcele broj 242/1, šuma 6. klase u površini od 72 m² upisana u listu nepokretnosti broj 62 kao svojina Kojić Božidar Miladin,

16. dio kat. parcele broj 353, pašnjak 8. klase u površini od 630 m² upisana u listu nepokretnosti broj 62 kao svojina Kojić Božidar Miladin,

17. dio kat. parcele broj 355, šuma 6. klase u površini od 1499 m² upisana u listu nepokretnosti broj 62 kao svojina Kojić Božidar Miladin,

18. dio kat. parcele broj 352/1, šuma 6. klase u površini od 1387 m² upisana u listu nepokretnosti broj 74 kao svojina Kojić Slobodan Vukmana,

19. dio kat. parcele broj 352/2, šuma 6. klase u površini od 585 m² upisana u listu nepokretnosti broj 52 kao susvojina Radević Vasa Igora 1/2 i Radević Vasa Veska 1/2,

20. dio kat. parcele broj 348/1, šuma 6. klase u površini od 3370 m² upisana u listu nepokretnosti broj 80 kao svojina Lakušić Miloša Božidara,

21. dio kat. parcele broj 345/1, livada 7. klase u površini od 1547 m² upisana u listu nepokretnosti broj 80 kao svojina Lakušić Miloša Božidara,

22. dio kat. parcele broj 348/9, šuma 6. klase u površini od 590 m² upisana u listu nepokretnosti broj 100 kao susvojina Lakušić Radmile 1/2 i Lakušić Grujice Ranka 1/2,

23. dio kat. parcele broj 282, šuma 7. klase u površini od 2586 m² upisana u listu nepokretnosti broj 74 kao svojina Lakušić Božidara Vukmana,

24. dio kat. parcele broj 279, livada 7. klase u površini od 57 m² upisana u listu nepokretnosti broj 74 kao svojina Lakušić Božidara Vukmana.

KO Lopate

1. dio kat. parcele broj 93, pašnjak 7. klase u površini od 1448 m² upisana u listu nepokretnosti broj 3 kao svojina Milošević Puniše Đoka,

2. dio kat. parcele broj 94, pašnjak 7. klase u površini od 651 m² upisana u listu nepokretnosti broj 39 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Tomaša Milete 1/2,

3. dio kat. parcele broj 98, pašnjak 7. klase u površini od 358 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Milovana Branislava 1/2,

4. dio kat. parcele broj 99, nekategorisani putevi u površini od 103 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Milovana Branislava 1/2,

5. dio kat. parcele broj 100, šuma 6 klase u površini od 1101 m² upisana u listu nepokretnosti broj -26 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Milovana Branislava 1/2,

6. dio kat. parcele broj 101, pašnjak 7. klase u površini od 691 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Milovana Branislava 1/2,

7. dio kat. parcele broj 104, pašnjak 7. klase u površini od 1704 m² upisana u listu nepokretnosti broj 1 kao svojina Milošević Rakete Slavka,

8. dio kat. parcele broj 108, šuma 6. klase u površini od 2313 m² upisana u listu nepokretnosti broj 1 kao svojina Milošević Rakete Slavka,

9. dio kat. parcele broj 107, šuma 6. klase u površini od 930 m² upisana u listu nepokretnosti broj 1 kao svojina Milošević Rakete Slavka,

10. dio kat. parcele broj 78, šuma 6. klase u površini od 57 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Milošević Dragiše Dragoljuba,

11. dio kat. parcele broj 79, šuma 6. klase u površini od 1307 m² upisana u listu nepokretnosti broj 11 kao svojina Milošević Žarka,

12. dio kat. parcele broj 69, pašnjak 7. klase u površini od 1001 m² upisana u listu nepokretnosti broj 3 kao svojina Milošević Puniše Đoka,

13. dio kat. parcele broj 68, pašnjak .7 klase u površini od 218 m² upisana u listu nepokretnosti broj 6 kao svojina Milošević Miloša Nebojše,

14. dio kat. parcele broj 67, šuma 6. klase u površini od 1450 m² upisana u listu nepokretnosti broj 6 kao svojina Milošević Miloša Nebojše,

15. dio kat. parcele broj 66, šuma 6. klase u površini od 692 m² upisana u listu nepokretnosti broj -22 kao svojina Milošević Vasa Čedomira,

16. dio kat. parcele broj 65, šuma 6. klase u površini od 473 m² upisana u listu nepokretnosti broj -12 kao svojina Milošević Trifuna Pera,

17. dio kat. parcele broj 64, pašnjak 7. klase u površini od 122 m² upisana u listu nepokretnosti broj 6 kao svojina Milošević Miloša Nebojše,

18. dio kat. parcele broj 211, šuma 6. klase u površini od 682 m² upisana u listu nepokretnosti broj 50 kao susvojina Milošević Dragiše Dragoljuba 1/4, Milošević Batrića Miloša 1/4, Milošević Blagote Miomira 1/4 i Milošević Puniše Đoka 1/4,

19. dio kat. parcele broj 261, pašnjak 7. klase u površini od 3817 m² upisana u listu nepokretnosti broj 12 kao svojina Milošević Trifuna Pera,

20. dio kat. parcele broj 273, pašnjak 7. klase u površini od 2492 m² upisana u listu nepokretnosti broj 39 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Tomaša Milete 1/2,

21. dio kat. parcele broj 274, šuma 7. klase u površini od 726 m² upisana u listu nepokretnosti broj 39 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Tomaša Milete 1/2,

22. dio kat. parcele broj 272, nekategorisani putevi u površini od 16 m² upisana u listu nepokretnosti broj 39 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Tomaša Milete 1/2,

23. dio kat. parcele broj 271, pašnjak 7. klase u površini od 10 m² upisana u listu nepokretnosti broj 39 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Tomaša Milete 1/2,

24. dio kat. parcele broj 276, pašnjak 7. klase u površini od 50 m² upisana u listu nepokretnosti broj 29 kao svojina Milošević Vasa Bora,

25. dio kat. parcele broj 281, pašnjak 7. klase u površini od 1190 m² upisana u listu nepokretnosti broj 1 kao svojina Milošević Rakete Slavka,
26. dio kat. parcele broj 282, šuma 6. klase u površini od 211 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Milošević Dragiše Dragoljuba,
27. dio kat. parcele broj 283, šuma 6. klase u površini od 1037 m² upisana u listu nepokretnosti broj 16 kao svojina Milošević Milana Darka,
28. dio kat. parcele broj 285, livada 7. klase u površini od 974 m² upisana u listu nepokretnosti broj 1 kao svojina Milošević Rakete Slavka,
29. dio kat. parcele broj 287, livada 7. klase u površini od 435 m² upisana u listu nepokretnosti broj 39 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Tomaša Milete 1/2,
30. dio kat. parcele broj 288, livada 7. klase u površini od 398 m² upisana u listu nepokretnosti broj 39 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Tomaša Milete 1/2,
31. dio kat. parcele broj 298, pašnjak 7. klase u površini od 44 m² upisana u listu nepokretnosti broj 39 kao susvojina Radević Božidara Žarka 1/2 i Milošević Tomaša Milete 1/2,
32. dio kat. parcele broj 291, pašnjak 7. klase u površini od 482 m² upisana u listu nepokretnosti broj 11 kao svojina Milošević Žarka,
33. dio kat. parcele broj 449, šuma 6. klase u površini od 563 m² upisana u listu nepokretnosti broj 2 kao svojina Milošević Miloša Radomira,
34. dio kat. parcele broj 324, šuma 6. klase u površini od 379 m² upisana u listu nepokretnosti broj 2 kao svojina Milošević Miloša Radomira,
35. dio kat. parcele broj 325, pašnjak 7. klase u površini od 289 m² upisana u listu nepokretnosti broj 2 kao svojina Milošević Miloša Radomira,
36. dio kat. parcele broj 326, pašnjak 7. klase u površini od 29 m² upisana u listu nepokretnosti broj 6 kao svojina Milošević Miloša Nebojše,
37. dio kat. parcele broj 328, pašnjak 7. klase u površini od 698 m² upisana u listu nepokretnosti broj 5 kao svojina Milošević Dragiše Radojice,
38. dio kat. parcele broj 329, pašnjak 7. klase u površini od 420 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Milošević Dragiše Dragoljuba,
39. dio kat. parcele broj 330, šuma 6. klase u površini od 846 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Milošević Dragiše Dragoljuba,
40. dio kat. parcele broj 331, pašnjak 7. klase u površini od 445 m² upisana u listu nepokretnosti broj 3 kao svojina Milošević Puniše Đoka,
41. dio kat. parcele broj 332, pašnjak 7. klase u površini od 737 m² upisana u listu nepokretnosti broj 4 kao svojina Milošević Blagote Miomira,
42. dio kat. parcele broj 334, pašnjak 7. klase u površini od 160 m² upisana u listu nepokretnosti broj 58 kao susvojina Milošević Rista Branka 1/4, Milošević Rista Dragomira 1/4, Milošević Rista Novice 1/4 i Milošević Rista Sima 1/4,
43. dio kat. parcele broj 335/1, šuma 6. klase u površini od 1116 m² upisana u listu nepokretnosti broj 58 kao susvojina Milošević Rista Branka 1/4, Milošević Rista Dragomira 1/4, Milošević Rista Novice 1/4 i Milošević Rista Sima 1/4,
44. dio kat. parcele broj 336/1, šuma 6. klase u površini od 65 m² upisana u listu nepokretnosti broj 58 kao susvojina Milošević Rista Branka 1/4, Milošević Rista Dragomira 1/4, Milošević Rista Novice 1/4 i Milošević Rista Sima 1/4,
45. dio kat. parcele broj 370 pašnjak 7. klase u površini od 1084 m² upisana u listu nepokretnosti broj 58 kao susvojina Milošević Rista Branka 1/4, Milošević Rista Dragomira 1/4, Milošević Rista Novice 1/4 i Milošević Rista Sima 1/4,

46. dio kat. parcele broj 383, pašnjak 7. klase u površini od 178 m² upisana u listu nepokretnosti broj 3 kao svojina Milošević Puniše Đoka,
47. dio kat. parcele broj 373, voćnjak 5. klase u površini od 720 m² upisana u listu nepokretnosti broj 61 kao svojina Milošević Rista Novice,
48. dio kat. parcele broj 374, njiva 6. klase u površini od 111 m² upisana u listu nepokretnosti broj 61 kao svojina Milošević Rista Novice,
49. dio kat. parcele broj 375, livada 7. klase u površini od 175 m² upisana u listu nepokretnosti broj 61 kao svojina Milošević Rista Novice,
50. dio kat. parcele broj 376, njiva 6. klase u površini od 352 m² upisana u listu nepokretnosti broj 60 kao svojina Milošević Rista Sima,
51. dio kat. parcele broj 368, njiva 6. klase u površini od 101 m² upisana u listu nepokretnosti broj 63 kao svojina Milošević Rista Čedomira,
52. dio kat. parcele broj 369, livada 7. klase u površini od 818 m² upisana u listu nepokretnosti broj 63 kao svojina Milošević Rista Čedomira,
53. dio kat. parcele broj 345/1, livada 7. klase u površini od 1223 m² upisana u listu nepokretnosti broj 59 kao svojina Popović Miloša Arsa,
54. dio kat. parcele broj 346, livada 7. klase u površini od 9 m² upisana u listu nepokretnosti broj 59 kao svojina Popović Miloša Arsa,
55. dio kat. parcele broj 347/2, livada 7. klase u površini od 13 m² upisana u listu nepokretnosti broj 59 kao svojina Popović Miloša Arsa,
56. dio kat. parcele broj 361, pašnjak 7. klase u površini od 605 m² upisana u listu nepokretnosti broj 120 kao susvojina Popović Miloša Arsa 1/3, Popović Milovana 1/3 i Popović Miloša Veselina 1/3,
57. dio kat. parcele broj 362, pašnjak 7. klase u površini od 443 m² upisana u listu nepokretnosti broj 120 kao susvojina Popović Miloša Arsa 1/3, Popović Milovana 1/3 i Popović Miloša Veselina 1/3,
58. dio kat. parcele broj 363, šuma 6. klase u površini od 531 m² upisana u listu nepokretnosti broj 120 kao susvojina Popović Miloša Arsa 1/3, Popović Milovana 1/3 i Popović Miloša Veselina 1/3,
59. dio kat. parcele broj 356/1, pašnjak 7. klase u površini od 3164 m² upisana u listu nepokretnosti broj 120 kao susvojina Popović Miloša Arsa 1/3, Popović Milovana 1/3 i Popović Miloša Veselina 1/3,
60. dio kat. parcele broj 355, pašnjak 7. klase u površini od 1114 m² upisana u listu nepokretnosti broj 120 kao susvojina Popović Miloša Arsa 1/3, Popović Milovana 1/3 i Popović Miloša Veselina 1/3,
61. dio kat. parcele broj 360, pašnjak 7. klase u površini od 650 m² upisana u listu nepokretnosti broj 120 kao susvojina Popović Miloša Arsa 1/3, Popović Milovana 1/3 i Popović Miloša Veselina 1/3,
62. dio kat. parcele broj 366, livada 7. klase u površini od 846 m² upisana u listu nepokretnosti broj 62 kao svojina Milošević Rista Branka,
63. dio kat. parcele broj 333/1, šuma 6. klase u površini od 210 m² upisana u listu nepokretnosti broj 3 kao svojina Milošević Puniše Đoka,
64. dio kat. parcele broj 327, pašnjak 7. klase u površini od 396 m² upisana u listu nepokretnosti broj 71 kao susvojina Milošević Milivoja Zdravka 1/2 i Milošević Milivoja Željka 1/2,
65. dio kat. parcele broj 289, pašnjak 7. klase u površini od 44 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao susvojina Radević Božidara Slavka 1/2 i Milošević Milovana Branislava 1/2,
66. dio kat. parcele broj 292, šuma 6. klase u površini od 1270 m² upisana u listu nepokretnosti broj 3 kao svojina Milošević Puniše Đoka,

67. dio kat. parcele broj 284, pašnjak 7. klase u površini od 498 m² upisana u listu nepokretnosti broj 1 kao svojina Milošević Rakete Slavka,

68. dio kat. parcele broj 279, pašnjak 7. klase u površini od 178 m² upisana u listu nepokretnosti broj 1 kao svojina Milošević Rakete Slavka.

KO Trebješica

1. dio kat. parcele broj 158, livada 6. klase, dubina 0,80m, dužine od 41 m upisana u listu nepokretnosti broj 41 kao susvojina Đukić Ljuba Branislava 1/2 i Đukić Ljuba Vlada 1/2,

2. dio kat. parcele broj 159, šume 5. klase, dubina 0,80m, dužine od 42 m upisana u listu nepokretnosti broj 41 kao susvojina Đukić Ljuba Branislava 1/2 i Đukić Ljuba Vlada 1/2,

3. dio kat. parcele broj 222, livada 7. klase, dubina 0,80m, dužine od 77 m upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Vujošević Gruja Nenada,

4. dio kat. parcele broj 223, livada 6. klase, dubina 0,80m, dužine od 38 m upisana u listu nepokretnosti broj 77 kao svojina Milošević Manojla Mojsija,

5. dio kat. parcele broj 222, livada 7. klase u površini od 447 m² upisana u listu nepokretnosti broj 76 kao svojina Vujošević Gruja Nenada,

6. dio kat. parcele broj 221, livada 3. klase u površini od 789 m² upisana u listu nepokretnosti broj 75 kao susvojina Bauković Stanka Dejana 1/6, Tomović Miljana Milijane 1/3, Bauković Stanka Mladena 1/6 i Vujošević Gruja Nenada 1/3,

7. dio kat. parcele broj 254, šume 5. klase u površini od 13085 m² upisana u listu nepokretnosti broj 75 kao susvojina Bauković Stanka Dejana 1/6, Tomović Miljana Milijane 1/3, Bauković Stanka Mladena 1/6 i Vujošević Gruja Nenada 1/3,

8. dio kat. parcele broj 581, šume 5. klase u površini od 1284 m² upisana u listu nepokretnosti broj 93 kao susvojina Milošević Mitra Milije 1/2 i Milošević Mitra Miodraga 1/2,

9. dio kat. parcele broj 516/1, pašnjak 7. klase u površini od 85 m² upisana u listu nepokretnosti broj 32 kao svojina Milošević Vujadina Slobodana,

10. dio kat. parcele broj 517/1, šume 5. klase u površini od 954 m² upisana u listu nepokretnosti broj 110 kao svojina Milošević Dragoljuba Marka,

11. dio kat. parcele broj 522/1, šume 5. klase u površini od 1898 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao svojina Milošević Miraša Novice,

12. dio kat. parcele broj 524/1, šume 5. klase u površini od 623 m² upisana u listu nepokretnosti broj 103 kao susvojina Milošević Vučine Sima 1/2 i Milošević Vučine Tomislava 1/2,

13. dio kat. parcele broj 523, šume 5. klase u površini od 25 m² upisana u listu nepokretnosti broj 122 kao svojina Milošević Vere ud.Željka,

14. dio kat. parcele broj 525/1 šume 5. klase u površini od 951 m² upisana u listu nepokretnosti broj 122 kao svojina Milošević Vere ud.Željka,

15. dio kat. parcele broj 526/1 šume 5. klase u površini od 1242 m² upisana u listu nepokretnosti broj 122 kao svojina Milošević Vere ud.Željka,

16. dio kat. parcele broj 533/1 šume 5. klase u površini od 4986 m² upisana u listu nepokretnosti broj 111 kao susvojina Milošević Staniše Bogdana 36/144, Turčinović Krsta Branislava 9/144, Milošević Čedomira Edite 12/144, Milošević Staniše Gorana 36/144, Turčinović Krsta Julke 9/144, Turčinović Krsta Ksenije 9/144, Milošević Nade 12/144, Turčinović Krsta Olge 9/144, Milošević Čedomira Petra 12/144,

17. dio kat. parcele broj 528/1, šume 5. klase u površini od 356 m² upisana u listu nepokretnosti broj 102 kao svojina Milošević Radovana Radomira,

18. dio kat. parcele broj 530, šume 5. klase u površini od 640 m² upisana u listu nepokretnosti broj 103 kao susvojina Milošević Vučine Sima 1/2 i Milošević Vučine Tomislava 1/2,

19. dio kat. parcele broj 539, šume 5. klase u površini od 2117 m² upisana u listu nepokretnosti broj 102 kao svojina Milošević Radovana Radomira,

20. dio kat. parcele broj 541, šume 5. klase u površini od 253 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao svojina Milošević Miraša Novice,

21. dio kat. parcele broj 543, pašnjak 7. klase u površini od 171 m² upisana u listu nepokretnosti broj 90 kao svojina Milošević Petra Mijata,

22. dio kat. parcele broj 420, šume 6. klase u površini od 495 m² upisana u listu nepokretnosti broj 103 kao susvojina Milošević Vučine Sima 1/2 i Milošević Vučine Tomislava 1/2,

23. dio kat. parcele broj 418, pašnjak 7. klase u površini od 162 m² upisana u listu nepokretnosti broj 44 kao svojina Milošević Božine Gorana,

24. dio kat. parcele broj 419, šume 6. klase u površini od 493 m² upisana u listu nepokretnosti broj 122 kao svojina Milošević Vere ud.Željka,

25. dio kat. parcele broj 417, šume 6. klase u površini od 308 m² upisana u listu nepokretnosti broj 89 kao svojina Milošević Branislava,

26. dio kat. parcele broj 411, šume 6. klase u površini od 207 m² upisana u listu nepokretnosti broj 92 kao svojina Milošević Radonje Gorana,

27. dio kat. parcele broj 412, pašnjak 7. klase u površini od 1578 m² upisana u listu nepokretnosti broj 92 kao svojina Milošević Radonje Gorana,

28. dio kat. parcele broj 395, šume 5. klase u površini od 592 m² upisana u listu nepokretnosti broj 34 kao svojina Milošević Radoša Pera,

29. dio kat. parcele broj 394, pašnjak 7. klase u površini od 486 m² upisana u listu nepokretnosti broj 101 kao susvojina Milošević Branislava 1/2 i Milošević Petra Mijata 1/2,

30. dio kat. parcele broj 312, šume 5. klase u površini od 384 m² upisana u listu nepokretnosti broj 92 kao svojina Milošević Radonje Gorana,

31. dio kat. parcele broj 568, pašnjak 7. klase u površini od 1297 m² upisana u listu nepokretnosti broj 96 kao svojina Milošević Mihaila Nikole,

32. dio kat. parcele broj 310, pašnjak 7. klase u površini od 55 m² upisana u listu nepokretnosti broj 89 kao svojina Milošević Bradislava Branislava,

33. dio kat. parcele broj 569, pašnjak 7. klase u površini od 464 m² upisana u listu nepokretnosti broj 94 kao susvojina Đukić Dimitrija Blaža 1/3, Đukić Dimitrija Mihaila 1/3 i Đukić Dimitrija Miloša 1/3,

34. dio kat. parcele broj 316, šume 5. klase u površini od 2479 m² upisana u listu nepokretnosti broj 94 kao susvojina Đukić Dimitrija Blaža 1/3, Đukić Dimitrija Mihaila 1/3 i Đukić Dimitrija Miloša 1/3,

35. dio kat. parcele broj 318, šume 5. klase u površini od 1481 m² upisana u listu nepokretnosti broj 91 kao svojina Đekić Radonje Predraga,

36. dio kat. parcele broj 319, šume 5. klase u površini od 127 m² upisana u listu nepokretnosti broj 96 kao svojina Milošević Mihaila Nikole,

37. dio kat. parcele broj 293/1, šume 5. klase u površini od 3552 m² upisana u listu nepokretnosti broj 100 kao susvojina Milošević Momčila Blaža 1/3, Milošević Pauna Boža 1/3 i Milošević Gojka Milana 1/3,

38. dio kat. parcele broj 290/1, šume 5. klase u površini od 1119 m² upisana u listu nepokretnosti broj 29 kao svojina Đukić Ljuba Vlada,

39. dio kat. parcele broj 292/2, šume 5. klase u površini od 625 m² upisana u listu nepokretnosti broj 86 kao svojina Milošević Đorđija Branislava,

40. dio kat. parcele broj 294, šume 5. klase u površini od 300 m² upisana u listu nepokretnosti broj 87 kao svojina Milošević Božine Ranka,

41. dio kat. parcele broj 289/1, šume 5. klase u površini od 2635 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao svojina Milošević Miraša Novice,

42. dio kat. parcele broj 285, šume 5. klase u površini od 2422 m² upisana u listu nepokretnosti broj 28 kao susvojina Milošević Dušana 1/2 i Milošević Radivoja Đorđa 1/2,

43. dio kat. parcele broj 278, šume 5. klase u površini od 2581 m² upisana u listu nepokretnosti broj 38 kao susvojina Milošević Veselina Milije 1/2 i Milošević Veselina Mladena 1/2,

44. dio kat. parcele broj 277, pašnjak 7. klase u površini od 81 m² upisana u listu nepokretnosti broj 38 kao susvojina Milošević Veselina Milije 1/2 i Milošević Veselina Mladena 1/2,

45. dio kat. parcele broj 271, pašnjak 7. klase u površini od 829 m² upisana u listu nepokretnosti broj 84 kao svojina Milošević Momčila Milete,

46. dio kat. parcele broj 270, šume 5. klase u površini od 1074 m² upisana u listu nepokretnosti broj 84 kao svojina Milošević Momčila Milete,

47. dio kat. parcele broj 269, šume 5. klase u površini od 1554 m² upisana u listu nepokretnosti broj 40 kao svojina Milošević Pauna Boža,

48. dio kat. parcele broj 154, šume 5. klase u površini od 260 m² upisana u listu nepokretnosti broj 40 kao svojina Milošević Pauna Boža,

49. dio kat. parcele broj 147, livada 5. klase u površini od 597 m² upisana u listu nepokretnosti broj 28 kao susvojina Milošević Dušana 1/2 i Milošević Radivoja Đorđa 1/2,

50. dio kat. parcele broj 148/1, šume 5. klase u površini od 684 m² upisana u listu nepokretnosti broj 28 kao susvojina Milošević Dušana 1/2 i Milošević Radivoja Đorđa 1/2,

51. dio kat. parcele broj 142/1, šume 5. klase u površini od 2389 m² upisana u listu nepokretnosti broj 36 kao susvojina Milošević Momčila Milete 1/2 i Milošević Pauna Boža 1/2,

52. dio kat. parcele broj 266, šume 5. klase u površini od 141 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Đukić Ljuba Branislava,

53. dio kat. parcele broj 157, šume 7. klase u površini od 829 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Đukić Ljuba Branislava,

54. dio kat. parcele broj 156, pašnjak 7. klase u površini od 871 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Đukić Ljuba Branislava,

55. dio kat. parcele broj 159, šuma 5. klase u površini od 33 m² upisana u listu nepokretnosti broj 41 kao susvojina Đukić Ljuba Branislava 1/2 i Đukić Ljuba Vlada 1/2.

56. dio kat. parcele broj 223, livada 6. klase u površini od 1649 m² upisana u listu nepokretnosti broj 77 kao svojina Milošević Manojla Mojsija.

KO Opasanica

1. dio kat. parcele broj 97, šuma 5. klase u površini od 3386 m² upisana u listu nepokretnosti broj 138 kao susvojina Knežević Staniše Milice 1/3, Lekić Staniše Vučića 1/3 i Lekić Staniše Vuka 1/3,

2. dio kat. parcele broj 127, šuma 4. klase u površini od 994 m² upisana u listu nepokretnosti broj 205 kao svojina Milošević Jovanke ud. Miloša,

3. dio kat. parcele broj 129, pašnjak 8. klase u površini od 2036 m² upisana u listu nepokretnosti broj 148 kao susvojina Milošević Miloša Mihaila 1/4, Milošević Miloša Stanije 1/4 i Milošević Vasiljke 2/4,

4. dio kat. parcele broj 132, šuma 4. klase u površini od 5339 m² upisana u listu nepokretnosti broj 148 kao susvojina Milošević Miloša Mihaila 1/4, Milošević Miloša Stanije 1/4 i Milošević Vasiljke 2/4,

5. dio kat. parcele broj 137, šuma 4. klase u površini od 330 m² upisana u listu nepokretnosti broj 150 kao susvojina Milošević Petar Mijata 1/2 i Milošević Petka Radisava 1/2,

6. dio kat. parcele broj 136, pašnjak 8. klase u površini od 324 m² upisana u listu nepokretnosti broj 150 kao susvojina Milošević Petar Mijata 1/2 i Milošević Petka Radisava 1/2,

7. dio kat. parcele broj 143, pašnjak 8. klase u površini od 185 m² upisana u listu nepokretnosti broj 145 kao svojina Milošević Veka Vučine,

8. dio kat. parcele broj 144, šuma 4. klase u površini od 1707 m² upisana u listu nepokretnosti broj 151 kao svojina Milošević Novak Stanuše,

9. dio kat. parcele broj 145, pašnjak 7. klase u površini od 15 m² upisana u listu nepokretnosti broj 151 kao svojina Milošević Novak Stanuše,

10. dio kat. parcele broj 142, pašnjak 8. klase u površini od 1616 m² upisana u listu nepokretnosti broj 145 kao svojina Milošević Veka Vučine,

11. dio kat. parcele broj 149, šuma 4. klase u površini od 4712 m² upisana u listu nepokretnosti broj 146 kao susvojina Milošević Milivoja Željka 1/2 i Milošević Milivoja Zdravka 1/2,

12. dio kat. parcele broj 147, šuma 4. klase u površini od 4712 m² upisana u listu nepokretnosti broj 146 kao susvojina Milošević Milivoja Željka 1/2 i Milošević Milivoja Zdravka 1/2.

Opština Kolašin

KO Jabuka

1. dio kat. parcele broj 525/2, livada 5. klase u površini od 42 m² upisana u listu nepokretnosti broj 74 kao susvojina Milošević Božine Gorana 1/2 i Milošević Božine Ranka 1/2,

2. dio kat. parcele broj 524, livada 4. klase u površini od 544 m² upisana u listu nepokretnosti broj 108 kao svojina Milošević Miraša Novice,

3. dio kat. parcele broj 523/1, livada 6. klase u površini od 780 m² upisana u listu nepokretnosti broj 74 kao susvojina Milošević Božine Gorana 1/2 i Milošević Božine Ranka 1/2,

4. dio kat. parcele broj 522, šuma 5. klase u površini od 96 m² upisana u listu nepokretnosti broj 74 kao susvojina Milošević Božine Gorana 1/2 i Milošević Božine Ranka 1/2,

5. dio kat. parcele broj 521, šuma 5. klase u površini od 1111 m² upisana u listu nepokretnosti broj 108 kao svojina Milošević Miraša Novice,

6. dio kat. parcele broj 513, šuma 5. klase u površini od 92 m² upisana u listu nepokretnosti broj 74 kao susvojina Milošević Božine Gorana 1/2 i Milošević Božine Ranka 1/2,

7. dio kat. parcele broj 534, livada 4. klase u površini od 378 m² upisana u listu nepokretnosti broj 102 kao susvojina Milošević Miodraga Božidara 1/3, Milošević Dragoslava i Milošević Miodraga Slađane,

8. dio kat. parcele broj 512, šuma 5. klase u površini od 465 m² upisana u listu nepokretnosti broj 185 kao svojina Mihailović Željka,

9. dio kat. parcele broj 511/1, njiva 4. klase u površini od 319 m² upisana u listu nepokretnosti broj 204 kao svojina Dedić Vukmana,

10. dio kat. parcele broj 506, šuma 5. klase u površini od 42 m² upisana u listu nepokretnosti broj 185 kao svojina Mihailović Željka,

11. dio kat. parcele broj 504, šuma 5. klase u površini od 1738 m² upisana u listu nepokretnosti broj 185 kao svojina Mihailović Željka,

12. dio kat. parcele broj 595, livada 4. klase u površini od 249 m² upisana u listu nepokretnosti broj 118 kao susvojina Milošević Jasne 1/12, Milošević Jevrema 1/12, Grujić Lidije 1/6, Milošević Mare 1/6, Milošević Nade 2/6 i Rabrenović Nataše 1/6,

13. dio kat. parcele broj 507, livada 4. klase u površini od 53 m² upisana u listu nepokretnosti broj 93 kao svojina Milošević Miraša Novice,

14. dio kat. parcele broj 506, pašnjak 4. klase u površini od 42 m² upisana u listu nepokretnosti broj 185 kao svojina Mihailović Željka,

15. dio kat. parcele broj 505, pašnjak 4. klase u površini od 1153 m² upisana u listu nepokretnosti broj 185 kao svojina Mihailović Željka,

16. dio kat. parcele broj 501, pašnjak 5. klase u površini od 493 m² upisana u listu nepokretnosti broj 129 kao susvojina Milošević Danice 1/3, Milošević Milića 1/3 i Milošević Verice 1/3,

17. dio kat. parcele broj 502, šuma 5. klase u površini od 1691 m² upisana u listu nepokretnosti broj 129 kao susvojina Milošević Danice 1/3, Milošević Milića 1/3 i Milošević Verice 1/3,

18. dio kat. parcele broj 466, šuma 6. klase u površini od 962 m², dio kat. parcele broj 470, šuma 5. klase u površini od 399 m², dio kat. parcele broj 472, šuma 6 klase u površini od 848 m², dio kat. parcele broj 473, šuma 6. klase u površini od 649 m², dio kat. parcele broj 480, šuma 5. klase u površini od 977 m² i dio kat. parcele broj 457, šuma 5. klase u površini od 77 m² upisana u listu nepokretnosti broj 141 kao susvojina Milošević Staniše Bogdana 15/96, Milošević Edite 18/96, Milošević Staniše Gorana 15/96, Milić Nade 18/96, Milošević Petra 18/96 i Milošević Spasa 12/96,

19. dio kat. parcele broj 469, livada 4. klase u površini od 623 m² upisana u listu nepokretnosti broj 93 kao svojina Milošević Miraša Novice,

20. dio kat. parcele broj 478, livada 5. klase u površini od 709 m² i dio kat. parcele broj 479, pašnjak 5. klase u površini od 124 m² upisana u listu nepokretnosti broj 122 kao susvojina Milošević Staniše Bogdana 1/2 i Milošević Staniše Gorana 1/2,

21. dio kat. parcele broj 456, šuma 5. klase u površini od 1992 m² upisana u listu nepokretnosti broj 31 kao svojina Vujisić Pero Spasoje,

22. dio kat. parcele broj 455, šuma 5. klase u površini od 2775 m² i dio kat. parcele broj 454, livada 5 klase u površini od 1062 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao svojina Vujisić Velimira Milorad,

23. dio kat. parcele broj 1057, šuma 5. klase u površini od 903 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao svojina Vujisić Velimira Milorad,

24. dio kat. parcele broj 1058, livada 6. klase u površini od 198 m² upisana u listu nepokretnosti broj 26 kao svojina Vujisić Velimira Milorad,

25. dio kat. parcele broj 1061, livada 6 klase u površini od 295 m² upisana u listu nepokretnosti broj 31 kao svojina Vujisić Pero Spasoje,

26. dio kat. parcele broj 1062, livada 6. klase u površini od 642 m² upisana u listu nepokretnosti broj 34 kao svojina Vujisić Milete Miladina,

27. dio kat. parcele broj 1063, njiva 4. klase u površini od 444 m² upisana u listu nepokretnosti broj 34 kao svojina Vujisić Milete Miladina,

28. dio kat. parcele broj 1068/2, šuma 6. klase u površini od 584 m² upisana u listu nepokretnosti broj 34 kao svojina Vujisić Milete Miladina,

29. dio kat. parcele broj 1066/1, šuma 6. klase u površini od 485 m² upisana u listu nepokretnosti broj 34 kao svojina Vujisić Milete Miladina,

30. dio kat. parcele broj 356, šuma 5. klase u površini od 409 m² i dio kat. parcele broj 357, livada 4 klase u površini od 1357 m² upisane u listu nepokretnosti broj 109 kao svojina Milošević Šako Petra,

31. dio kat. parcele broj 359, šuma 4. klase u površini od 70 m² upisana u listu nepokretnosti broj 109 kao svojina Milošević Šako Petra,

32. dio kat. parcele broj 362, livada 4. klase u površini od 910 m² upisana u listu nepokretnosti broj 87 kao svojina Milošević Šako Dragutina,

33. dio kat. parcele broj 366, livada 4. klase u površini od 570 m² upisana u listu nepokretnosti broj 94 kao svojina Milošević Milke,

34. dio kat. parcele broj 369, pašnjak 4. klase u površini od 1315 m² i šuma 5 klase u površini od 124 m² upisane u listu nepokretnosti broj 94 kao svojina Milošević Milke,

35. dio kat. parcele broj 387, šuma 4. klase u površini od 799 m² upisana u listu nepokretnosti broj 67 kao svojina Milikić Radosav Rada,

36. dio kat. parcele broj 331, šuma 5. klase u površini od 198 m² i dio kat. parcele broj 332, pašnjak 4 klase u površini od 510 m² upisana u listu nepokretnosti broj 83 kao susvojina Milošević Staniše Bogdana 1/2 i Milošević Staniše Gorana 1/2,

37. dio kat. parcele broj 310, šuma 5. klase u površini od 1636 m² upisana u listu nepokretnosti broj 176 kao svojina Medenica Radula Nova,

39. dio kat. parcele broj 306, šuma 5. klase u površini od 104 m² upisana u listu nepokretnosti broj 65 kao susvojina Medenica Radula Miljana 1/3, Medenica Radula Nasta 1/3 i Medenica Radula Nova 1/3,

38. dio kat. parcele broj 304, pašnjak 4. klase u površini od 31 m² upisana u listu nepokretnosti broj 170 kao susvojina Rakočević Borislava 1/6, Rakočević Boža Draga 1/2, Rakočević Jovana Miodraga 1/6 i Rakočević Veselina 1/6,

40. dio kat. parcele broj 295, šuma 5. klase u površini od 1089 m² i dio kat. parcele broj 294, pašnjak 4 klase u površini od 853 m² upisana u listu nepokretnosti broj 83 kao susvojina Milošević Staniše Bogdana 1/2 i Milošević Staniše Gorana 1/2,

41. dio kat. parcele broj 293, livada 4. klase u površini od 503 m² upisana u listu nepokretnosti broj 101 kao svojina Milošević Dušana Mila,

42. dio kat. parcele broj 292, livada 4. klase u površini od 1000 m² upisana u listu nepokretnosti broj 67 kao svojina Milikić Radosav Rada,

43. dio kat. parcele broj 291, livada 4. klase u površini od 1754 m² upisana u listu nepokretnosti broj 96 kao svojina Milošević Dušana Marijana,

44. dio kat. parcele broj 265, šuma 4. klase u površini od 386 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Vujisić Đoka Sonje,

45. dio kat. parcele broj 267, livada 4. klase u površini od 592 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Vujisić Đoka Sonje,

46. dio kat. parcele broj 284/5, voćnjak 4. klase u površini od 539 m² upisana u listu nepokretnosti broj 17 kao svojina Vujisić Veselina Luke,

47. dio kat. parcele broj 284/4, dvorište u površini od 415 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Vujisić Đoka Sonje,

48. dio kat. parcele broj 283, livada 5. klase u površini od 2083 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Vujisić Veselina Milovana,

49. dio kat. parcele broj 282, šuma 5. klase u površini od 337 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Vujisić Veselina Milovana,

50. dio kat. parcele broj 281/1, šuma 5. klase u površini od 790 m² i dio kat. parcele broj 280/1, voćnjak 4 klase u površini od 1154 m² upisana u listu nepokretnosti broj 9 kao svojina Vujisić Milivoja Božidara,

51. dio kat. parcele broj 260, livada 4. klase u površini od 1948 m² upisana u listu nepokretnosti broj 17 kao svojina Vujisić Veselina Luke,

52. dio kat. parcele broj 263, njiva 3. klase u površini od 656 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Vujisić Đoka Sonje,

53. dio kat. parcele broj 236, livada 4. klase u površini od 1748 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Vujisić Đoka Sonje,

54. dio kat. parcele broj 235, šuma 5. klase u površini od 55 m² upisana u listu nepokretnosti broj 25 kao svojina Vujisić Đoka Sonje,

55. dio kat. parcele broj 229, šuma 5. klase u površini od 544 m² i dio kat. parcele broj 230, livada 4 klase u površini od 683 m² upisane u listu nepokretnosti broj 17 kao svojina Vujisić Veselina Luke,

56. dio kat. parcele broj 231, šuma 5. klase u površini od 294 m² i dio kat. parcele broj 232, livada 4 klase u površini od 546 m² upisane u listu nepokretnosti broj 17 kao svojina Vujisić Veselina Luke,

57. dio kat. parcele broj 228, šuma 5. klase u površini od 705 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Vujisić Veselina Milovana,

58. dio kat. parcele broj 227, šuma 5. klase u površini od 263 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Vujisić Veselina Milovana,

59. dio kat. parcele broj 226, livada 4. klase u površini od 251 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Vujisić Veselina Milovana,

60. dio kat. parcele broj 224, šuma 5. klase u površini od 1926 m² upisana u listu nepokretnosti broj 30 kao susvojina Vujisić Milene 1/2 i Vujisić Ane 1/2,

61. dio kat. parcele broj 223/1, pašnjak 5. klase u površini od 314 m² upisana u listu nepokretnosti broj 30 kao susvojina Vujisić Milene 1/2 i Vujisić Ane 1/2,

62. dio kat. parcele broj 222, pašnjak 4. klase u površini od 1474 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Vujisić Veselina Milovana,

63. dio kat. parcele broj 216, pašnjak 5. klase u površini od 225 m² upisana u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Vujisić Veselina Milovana,

64. dio kat. parcele broj 221, pašnjak 4. klase u površini od 1520 m² upisana u listu nepokretnosti broj 17 kao svojina Vujisić Veselina Luke,

65. dio kat. parcele broj 873, livada 4. klase u površini od 970 m² upisana u listu nepokretnosti broj 5 kao svojina Vujisić Veselina Luke,

66. dio kat. parcele broj 871, livada 4. klase u površini od 1518 m² upisana u listu nepokretnosti broj 114 kao susvojina Vlahović Jelene 6/16, Šćepanović Lade 6/16 i Supanič Milanke 4/16,

67. dio kat. parcele broj 864, livada 4. klase u površini od 3289 m² upisana u listu nepokretnosti broj 17 kao svojina Milošević Grujo Savića,

68. dio kat. parcele broj 869, livada 4. klase u površini od 813 m² upisana u listu nepokretnosti broj 114 kao susvojina Vlahović Jelene 6/16, Šćepanović Lade 6/16 i Supanič Milanke 4/16,

69. dio kat. parcele broj 868, livada 4. klase u površini od 212 m² upisana u listu nepokretnosti broj 114 kao susvojina Vlahović Jelene 6/16, Šćepanović Lade 6/16 i Supanič Milanke 4/16,

70. dio kat. parcele broj 867, neplodno zemljište u površini od 612 m² upisana u listu nepokretnosti broj 114 kao susvojina Vlahović Jelene 6/16, Šćepanović Lade 6/16 i Supanič Milanke 4/16,

71. dio kat. parcele broj 143, šuma 5. klase u površini od 970 m² upisana u listu nepokretnosti broj 115 kao svojina Milošević Grujo Savića,

72. dio kat. parcele broj 867, šuma 4. klase u površini od 431 m² upisana u listu nepokretnosti broj 114 kao susvojina Vlahović Jelene 6/16, Šćepanović Lade 6/16 i Supanič Milanke 4/16,

73. dio kat. parcele broj 141, šuma 4. klase u površini od 184 m² upisana u listu nepokretnosti broj 150 kao svojina Popović Stanoje Nikole,

74. dio kat. parcele broj 140, njiva 5. klase u površini od 76 m² upisana u listu nepokretnosti broj 150 kao svojina Popović Stanoje Nikole,

75. dio kat. parcele broj 137, livada 6. klase u površini od 1100 m² upisana u listu nepokretnosti broj 150 kao svojina Popović Stanoje Nikole,

76. dio kat. parcele broj 138, njiva 4. klase u površini od 301 m² upisana u listu nepokretnosti broj 150 kao svojina Popović Stanoje Nikole,
77. dio kat. parcele broj 88, livada 4. klase u površini od 98 m² upisana u listu nepokretnosti broj 164 kao svojina Rakočević Branko Đura,
78. dio kat. parcele broj 89, njiva 4. klase u površini od 413 m² upisana u listu nepokretnosti broj 164 kao svojina Rakočević Branko Đura,
79. dio kat. parcele broj 93, livada 4. klase u površini od 813 m² upisana u listu nepokretnosti broj 20 kao svojina Vujisić Branka,
80. dio kat. parcele broj 94, livada 5. klase u površini od 135 m² upisana u listu nepokretnosti broj 20 kao svojina Vujisić Branka,
81. dio kat. parcele broj 95, njiva 4. klase u površini od 1356 m² upisana u listu nepokretnosti broj 20 kao svojina Vujisić Branka,
82. dio kat. parcele broj 85, livada 4. klase u površini od 970 m² upisana u listu nepokretnosti broj 60 kao svojina Medenica Božo Milovan,
83. dio kat. parcele broj 84, livada 4. klase u površini od 782 m² upisana u listu nepokretnosti broj 63 kao svojina Medenica Slobodanke,
84. dio kat. parcele broj 836/1, šuma 4. klase u površini od 2432 m² upisana u listu nepokretnosti broj 121 kao susvojina Milošević Tomislava Aca 1/3, Milošević Pavla Milja 1/3 i Milošević Svetislava Milutina 1/3,
85. dio kat. parcele broj 826, šuma 4. klase u površini od 1072 m² upisana u listu nepokretnosti broj 181 kao svojina Milošević Tomislava Aca,
86. dio kat. parcele broj 831, livada 6. klase u površini od 1607 m² upisana u listu nepokretnosti broj 181 kao svojina Milošević Tomislava Aca,
87. dio kat. parcele broj 832, šuma 4. klase u površini od 78 m² upisana u listu nepokretnosti broj 181 kao svojina Milošević Tomislava Aca,
88. dio kat. parcele broj 809, livada 6. klase u površini od 1855 m² upisana u listu nepokretnosti broj 68 kao svojina Milošević Pavla Milje,
89. dio kat. parcele broj 808, šuma 4. klase u površini od 592 m² upisana u listu nepokretnosti broj 68 kao svojina Milošević Pavla Milje,
90. dio kat. parcele broj 807, livada 6. klase u površini od 298 m² upisana u listu nepokretnosti broj 68 kao svojina Milošević Pavla Milje,
91. dio kat. parcele broj 814, šuma 4. klase u površini od 361 m² upisana u listu nepokretnosti broj 68 kao svojina Milošević Pavla Milje,
92. dio kat. parcele broj 815, šuma 4. klase u površini od 257 m² upisana u listu nepokretnosti broj 68 kao svojina Milošević Pavla Milje,
93. dio kat. parcele broj 813, šuma 4. klase u površini od 27 m² upisana u listu nepokretnosti broj 68 kao svojina Milošević Pavla Milje,
94. dio kat. parcele broj 800/1, šuma 4. klase u površini od 245 m² upisana u listu nepokretnosti broj 90 kao susvojina Marić Božidara 4/5, Milošević Velimir 1/10 i Milošević Đurđe 1/10,
95. dio kat. parcele broj 836/2, šuma 4. klase u površini od 557 m² upisana u listu nepokretnosti broj 218 kao susvojina Milošević Pavla Milje 2/4,
96. dio kat. parcele broj 818, livada 6. klase u površini od 694 m² upisana u listu nepokretnosti broj 182 kao svojina Milošević Svetislava Milutina,
97. dio kat. parcele broj 817, šuma 4. klase u površini od 695 m² upisana u listu nepokretnosti broj 182 kao svojina Milošević Svetislava Milutina,
98. dio kat. parcele broj 816, šuma 4. klase u površini od 27 m² upisana u listu nepokretnosti broj 182 kao svojina Milošević Svetislava Milutina,

99. dio kat. parcele broj 799/1, livada 6. klase u površini od 864 m² upisana u listu nepokretnosti broj 90 kao susvojina Marić Božidara 4/5, Milošević Velimir 1/10 i Milošević Đurđe 1/10,

100. dio kat. parcele broj 799/2, livada 6. klase u površini od 141 m² upisana u listu nepokretnosti broj 153 kao svojina Radević Radmile,

101. dio kat. parcele broj 44, livada 5. klase u površini od 1243 m² upisana u listu nepokretnosti broj 153 kao svojina Radević Radmile,

102. dio kat. parcele broj 47, šuma 4. klase u površini od 589 m² upisana u listu nepokretnosti broj 153 kao svojina Radević Radmile,

103. dio kat. parcele broj 43, šuma 4. klase u površini od 62 m² upisana u listu nepokretnosti broj 153 kao svojina Radević Radmile,

104. dio kat. parcele broj 39/1, livada 6. klase u površini od 848 m² upisana u listu nepokretnosti broj 40 kao svojina Grujičić Jovana Slavka,

105. dio kat. parcele broj 37, livada 6. klase u površini od 343 m² upisana u listu nepokretnosti broj 39 kao svojina Grujičić Jovana Marka,

106. dio kat. parcele broj 35, livada 6. klase u površini od 580 m² upisana u listu nepokretnosti broj 39 kao svojina Grujičić Jovana Marka,

107. dio kat. parcele broj 786, livada 5. klase u površini od 960 m² upisana u listu nepokretnosti broj 165 kao susvojina Rakočević Dragana 1/4, Rakočević Gorana 1/4, Rakočević Predraga 1/4 i Rakočević Slavenka 1/4,

108. dio kat. parcele broj 785, šuma 4. klase u površini od 80 m² upisana u listu nepokretnosti broj 165 kao susvojina Rakočević Dragana 1/4, Rakočević Gorana 1/4, Rakočević Predraga 1/4 i Rakočević Slavenka 1/4,

109. dio kat. parcele broj 33, pašnjak 4. klase u površini od 90 m² upisana u listu nepokretnosti broj 165 kao susvojina Rakočević Dragana 1/4, Rakočević Gorana 1/4, Rakočević Predraga 1/4 i Rakočević Slavenka 1/4,

110. dio kat. parcele broj 31, šuma 4. klase u površini od 1560 m² upisana u listu nepokretnosti broj 165 kao susvojina Rakočević Dragana 1/4, Rakočević Gorana 1/4, Rakočević Predraga 1/4 i Rakočević Slavenka 1/4,

111. dio kat. parcele broj 30, pašnjak 4. klase u površini od 169 m² upisana u listu nepokretnosti broj 165 kao susvojina Rakočević Dragana 1/4, Rakočević Gorana 1/4, Rakočević Predraga 1/4 i Rakočević Slavenka 1/4.

KO Mateševo

1. dio kat. parcele broj 597/1, šuma 4. klase u površini od 182 m² upisana u listu nepokretnosti broj 5 kao susvojina Adžić Jelena 1/8, Adžić Marija 1/8, Adžić Milorada 1/4 i Adžić Vidoja 2/4,

2. dio kat. parcele broj 618/1, šuma 4. klase u površini od 2548 m² upisana u listu nepokretnosti broj 8 kao susvojina Adžić Dragana 1/3, Adžić Ranka 1/3 i Adžić Slobodana 1/3,

3. dio kat. parcele broj 617, livada 6. klase u površini od 1332 m² upisana u listu nepokretnosti broj 8 kao susvojina Adžić Dragana 1/3, Adžić Ranka 1/3 i Adžić Slobodana 1/3,

4. dio kat. parcele broj 661, pašnjak 5. klase u površini od 782 m² upisana u listu nepokretnosti broj 98 kao susvojina Rakočević Dragana 1/4, Rakočević Gorana 1/4, Rakočević Predraga 1/4 i Rakočević Slavenka 1/4,

5. dio kat. parcele broj 660/1, šuma 4. klase u površini od 3068 m² upisana u listu nepokretnosti broj 98 kao susvojina Rakočević Dragana 1/4, Rakočević Gorana 1/4, Rakočević Predraga 1/4 i Rakočević Slavenka 1/4,

6. dio kat. parcele broj 664/2, šuma 4. klase u površini od 563 m² upisana u listu nepokretnosti broj 98 kao susvojina Rakočević Dragana 1/4, Rakočević Gorana 1/4, Rakočević Predraga 1/4 i Rakočević Slavenka 1/4.

Član 2

Svrha eksproprijacije je nepotpuna eksproprijacija za potrebe privremenog napajanja električnom energijom gradilišta autoputa Bar - Boljare, dionica Smokovac – Mataševo.

Član 3

Korisnik eksproprijacije je Država Crna Gora – Ministarstvo saobraćaja i pomorstva.

Član 4

Postupak eksproprijacije nepokretnosti iz člana 1 ove odluke, sprovede Uprava za nekretnine.

Član 5

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 07-3468

Podgorica, 25. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1141.

Na osnovu člana 14 Zakona o eksproprijaciji („Službeni list RCG“, br. 55/00, 12/02 i 28/06 i „Službeni list CG“, br. 21/08, 30/17 i 75/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. jula 2019. godine, donijela je

ODLUKU
O UTVRĐIVANJU JAVNOG INTERESA ZA EKSPROPRIJACIJU
NEPOKRETNOSTI ZA IZGRADNJU PRISTUPNIH PUTEVA ZA IZMJEŠTANJE
DALEKOVODA U KO LUTOVO NA TERITORIJI GLAVNOG GRADA
PODGORICA ZA POTREBE AUTOPUTA BAR - BOLJARE, DIONICA SMOKOVAC
– MATEŠEVO

Član 1

Utvrđuje se javni interes za eksproprijaciju nepokretnosti u Glavnom gradu Podgorica, i to:

KO Lutovo

1. dio kat. parcele broj 686/1, šuma 6. klase u površini od 444 m² i dio kat. parcele broj 728/1, šuma 6. klase u površini od 179 m² upisane u listu nepokretnosti broj 7 kao svojina Jovanović Branko Čedomira,

2. dio kat. parcele broj 678, pašnjak 8. klase u površini od 215 m² i dio kat. parcele broj 681, šuma 6. klase u površini od 489 m² upisane u listu nepokretnosti broj 26 kao svojina Jovanović Veliše,

3. dio kat. parcele broj 793, šuma 6. klase u površini od 525 m² upisana u listu nepokretnosti broj 22 kao svojina Krkeljić Toško Slobodana,

4. dio kat. parcele broj 125/7, šuma 6. klase u površini od 425 m² upisana u listu nepokretnosti broj 10 kao susvojina Krkeljić Dragomir Ivana 1/2 i Krkeljić Dragomir Sinana 1/2,

5. dio kat. parcele broj 795/13 (novi broj 795/14), šuma 6. klase u površini od 3241 m² i kat. parcela broj 795/6, šuma 6. klase u površini od 4188 m² upisane u listu nepokretnosti broj 23 kao svojina Krkeljić Bogdan Željka,

6. dio kat. parcele broj 7641/1, šuma 6. klase u površini od 882 m² upisana u listu nepokretnosti broj 11 kao svojina Krkeljić Ljubomira Dušana.

Član 2

Svrha eksproprijacije je eksproprijacija nepokretnosti radi izgradnje pristupnih puteva za izmještanje dalekovoda u KO Lutovo na teritoriji Glavnog grada Podgorica za potrebe autoputa Bar - Boljare, dionica Smokovac – Mateševo.

Član 3

Korisnik eksproprijacije je Država Crna Gora – Ministarstvo saobraćaja i pomorstva.

Član 4

Postupak eksproprijacije nepokretnosti iz člana 1 ove odluke, sprovede Uprava za nekretnine.

Član 5

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj:07-3108

Podgorica, 18. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 14 Zakona o eksproprijaciji («Službeni list RCG», br. 55/00, 12/02 i 28/06 i «Službeni list CG», br. 21/08, 30/17 i 75/18) Vlada Crne Gore, na sjednici od 25. jula 2019. godine, donijela je

ODLUKU
O UTVRĐIVANJU JAVNOG INTERESA ZA EKSPROPRIJACIJU
NEPOKRETNOSTI RADI PROŠIRENJA JUGOZAPADNOG DIJELA PK
„POTRLICA“

Član 1

Utvrđuje se javni interes za eksproprijaciju nepokretnosti u Opštini Pljevlja, i to:

KO Ili no brdo I:

1. dio parcele br. 415/6, LN br. 138 KO Ili no brdo I, njiva II klase, površine 2.505 m², vlasništvo: Đurović Dragoljub -1/8, Đurović Mile – 1/8, Đurović Rade – ¼ i Đurović Zdravko – 2/8;

KO Pljevlja:

1. parcela br. 5009/5, njiva II klase, površine 1.067 m², parcela br.5009/8 livada II klase, površine 5.278 m² i parcela br. 5009/9 livada II klase, površine 2.516m², LN br. 2151 KO Pljevlja vlasništvo: Tabaš Radoša -1/3, Tabaš Radomira -1/3 i Tabaš Slavoljuba – 1/3;

2. parcela br. 5009/6, livada II klase, površine 2.532 m² i parcela br.5009/7 livada II klase, površine 749 m² , LN br.2323 KO Pljevlja, vlasništvo: Gogić Jovanke – 1/14, Damjanović Nade – 1/14, Đačić Radojke – 1/14, Knežević Stanke – 1/14, Kljajević Stanojke – 1/14, Tošić Svetlane – 1/14, Tabaš Vojke – ½ i Knežević Zorke – 1/14;

3. parcela br. 5009/16, , njiva II klase, površine 2.039 m² i parcela br. 5012/1 livada II klase, površine 102.465 m², LN br. 3376 KO Pljevlja vlasništvo: AGROKOOOPERATIVA DOGANJE - PLJEVLJA - 1/1;

4. parcela br. 5012/2, livada II klase, površine 21.702,00 m², LN 2858 KO Pljevlja vlasništvo: Selmanović Adnana - 1/14, Selmanović Dženana – 1/14, Hadžihasanović Dževahire – 1/7, Selmanović Emira – 1/14, Selmanović Erdina – 1/28, Selmanović Ibrahima – 1/7, Selmanović Izeta – 1/7, Hadžiredžepović Jasminke -1/28, Selmanović Kenana – 1/28, Selmanović Mehmeda – 1/14, Selmanović Nerdžada – 1/28 i Selmanović Zilhe – 1/7;

5. parcela br. 5003/10, livada II klase, površine 1.285 m² i parcela br.5003/11 livada II klase, površine 1.463 m², LN 856 KO Pljevlja, vlasništvo: Bošković Uzeira - 1/1; i

6. parcela br. 5003/7, LN br.717 KO Pljevlja, livada II klase, površine 4.119 m², vlasništvo: Crnovršanin Hatidže – 1/4, Vlahovljak Muja – ¼ i Vlahovljak Mustafe – ½.

Član 2

Svrha eksproprijacije je proširenje PK „Potrlica“- centralni dio u skladu sa planom rada Rudnika uglja AD Pljevlja za 2019. godinu.

Član 3

Korisnik eksproprijacije je rudnik uglja AD Pljevlja.

Član 4

Postupak eksproprijacije nepokretnosti iz člana 1 ove odluke, sprovede Uprava za nekretnine.

Član 5

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj:07-3469

Podgorica, 25. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 29 stav 1 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju („Službeni list RCG", br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Službeni list CG", br. 45/10, 45/11, 36/13, 39/13 i 47/17), Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. jula 2019. godine, donijela je

**ODLUKU
O IZMJENI ODLUKE O OSNIVANJU NACIONALNOG SAVJETA ZA
OBRAZOVANJE**

Član 1

U Odluci o osnivanju Nacionalnog savjeta za obrazovanje („Službeni list CG", broj 61/17) u članu 3 stav 1 tačka 16 mijenja se i glasi:

„16. Zvezdana Oluić, Unija poslodavaca Crne Gore, članica;"

Član 2

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-3210

Podgorica, 18. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 12 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17 i 28/18) i člana 9a stav 3 Odluke o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji („Službeni list CG”, br. 9/12, 15/14, 19/17 i 48/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

**ODLUKU
O IZMJENI I DOPUNI ODLUKE O SAVJETU ZA
VLADAVINU PRAVA**

Član 1

U Odluci o Savjetu za vladavinu prava („Službeni list CG”, broj 36/19) u članu 3 stav 3 poslije tačke 12 dodaje se nova tačka koja glasi:

„13) sekretar Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 23 - Pravosuđe i temeljna prava i Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 24 Pravda, sloboda i bezbjednost.”

Poslije stava 3 dodaju se dva nova stava koji glase:

„Savjet ima sekretara.

Poslove sekretara Savjeta obavlja savjetnik potpredsjednika Vlade za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku koga on odredi.”

Član 2

Član 6 mijenja se i glasi:

„Stručne i administrativno-tehničke poslove za potrebe Savjeta obavlja Kancelarija za evropske integracije.”

Član 3

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-3171

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 stav 2 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", broj 21/09), Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. jula 2019. godine, donijela je

ODLUKU
O PRENOSU PRAVA RASPOLAGANJA NA
NEPOKRETNOSTI OPŠTINI BIJELO POLJE RADI
OSTVARIVANJA JAVNOG INTERESA - PROŠIRENJA SEOSKOG GROBLJA

1. Vlada Crne Gore prenosi pravo raspolaganja na nepokretnosti Opštini Bijelo Polje i to na katastarskoj parceli broj 630/2, površine 700 m², upisanoj u list nepokretnosti broj 227, KO Mioče, Opština Bijelo Polje, radi ostvarivanja javnog interesa - proširenja seoskog groblja.

2. Odluka će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-3212

Podgorica, 18. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 stav 2 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", broj 21/09), Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. jula 2019. godine, donijela je

ODLUKU
O PRENOSU PRAVA RASPOLAGANJA OPŠTINI PETNJICA RADI
OSTVARIVANJA JAVNOG INTERESA - IZGRADNJE POSTROJENJA ZA
PREČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA

1. Vlada Crne Gore prenosi pravo raspolaganja na nepokretnosti Opštini Petnjica radi ostvarivanja javnog interesa- izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda - na katastarskoj parceli broj 1851, površine 6118 m², upisanoj u list nepokretnosti broj 588, KO Petnjica, Opština Petnjica.

2. Odluka će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-3109

Podgorica, 18. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 5 stav 3 Zakona o lukama ("Službeni list CG", br. 51/08, 27/13 i 18/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. jula 2019. godine, donijela je

**ODLUKU
O DOPUNAMA ODLUKE O ODREĐIVANJU LUKA PREMA VRSTI POMORSKOG
SAOBRAĆAJA**

Član 1

U Odluci o određivanju luka prema vrsti pomorskog saobraćaja ("Službeni list CG", br. 70/17 i 50/18), u članu 1 poslije riječi "Kotor," dodaju se riječi "Luka Kumbor-Portonovi,".

Član 2

U članu 2 poslije riječi: "Luštica Bay," dodaju se riječi: " Luka Kumbor-Portonovi,".

Član 3

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-3261

Podgorica 18. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 6 stav 3 Zakona o lukama ("Službeni list CG", br. 51/08, 27/13 i 18/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. jula 2019. godine, donijela je

**ODLUKU
O DOPUNI ODLUKE O ODREĐIVANJU LUKA PREMA NAMJENI**

Član 1

U Odluci o određivanju luka prema namjeni ("Službeni list CG", br. 70/17 i 50/18), u članu 2 stav 2 poslije riječi: "Luka nautičkog turizma-marina Bar," dodaju se riječi: "Luka Kumbor-Portonovi".

Član 2

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-3262

Podgorica, 18. jul 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 52 stav 2 Zakona o kulturi ("Službeni list CG", br. 49/08, 16/11 i 38/12) i člana 9 stav 1 Uredbe o kriterijumima i načinu dodjeljivanja statusa istaknuti kulturni stvaralac ("Službeni list CG", broj 78/09), Vlada Crne Gore, na predlog Ministarstva kulture, na sjednici održanoj 4. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E

- I. Status istaknuti kulturni stvaralac dodjeljuje se Krstu Andrijaševiću, vajararu iz Nikšića.
- II. Ovo rješenje objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-2934

Podgorica, 4. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 52 stav 2 Zakona o kulturi ("Službeni list CG", br. 49/08, 16/11 i 38/12) i člana 9 stav 1 Uredbe o kriterijumima i načinu dodjeljivanja statusa istaknuti kulturni stvaralac ("Službeni list CG", broj 78/09), Vlada Crne Gore, na predlog Ministarstva kulture, na sjednici održanoj 4. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E

I. Status istaknuti kulturni stvaralac dodjeljuje se prof. dr Adnanu Čirgiću, iz Podgorice, redovnom profesoru Fakulteta za crnogorski jezik i književnost.

II. Ovo rješenje objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-2934

Podgorica, 4. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 27 Zakona o boračkoj i invalidskoj zaštiti ("Službeni list RCG", broj 69/03 i "Službeni list CG", br. 21/08, 1/15 i 52/16), Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

ODLUKU
O USKLAĐIVANJU MJESEČNIH NOVČANIH PRIMANJA KORISNIKA PRAVA IZ
BORAČKE I INVALIDSKE ZAŠTITE

1. Ovom odlukom usklađuju se mjesečna novčana primanja korisnika prava iz boračke i invalidske zaštite, od 1. jula 2019. godine, za 0,20% i iznose:

1) lična invalidnina	
- I grupa sa 100% invaliditeta	616,50 eura,
- II grupa sa 100% invaliditeta	450,04 eura,
- III grupa sa 90% invaliditeta	339,07 eura,
- IV grupa sa 80% invaliditeta	252,76 eura,
- V grupa sa 70% invaliditeta	178,78 eura,
- VI grupa sa 60% invaliditeta	110,97 eura,
- VII grupa sa 50% invaliditeta	80,14 eura,
- VIII grupa sa 40% invaliditeta	50,07 eura,
- IX grupa sa 30% invaliditeta	43,15 eura,
- X grupa sa 20% invaliditeta	37,00 eura;
2) dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica	308,26 eura;
3) ortopedski dodatak	154,13 eura;
4) porodična invalidnina	61,71 eura;
5) uvećana porodična invalidnina	215,78 eura;
6) novčana naknada materijalnog obezbjeđenja	123,29 eura;
7) porodični dodatak	262,04 eura.

2. Usklađivanje mjesečnih novčanih primanja izvršiće se, po službenoj dužnosti dosadašnjim korisnicima toga prava, bez donošenja posebnog rješenja.

3. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 570-130/19-2

Podgorica, 31. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

Na osnovu čl. 38 i 58 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list CG", br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17 i 50/17), Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

ODLUKU
O USKLADIVANJU VISINE OSNOVA ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA
MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE I VISINE MATERIJALNIH DAVANJA IZ
SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE

1. Ovom odlukom utvrđuje se visina osnova za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje i visina materijalnih davanja iz člana 22 stav 1 tačka 1 i čl. 31, 32, 33, 36, 39a, 41, 44 i 54 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, i to:

1) Visina osnova za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje iznosi za:

- pojedinca 68,03 eura;
- porodicu sa jednim članom 68,03 eura;
- porodicu sa dva člana 81,68 eura;
- porodicu sa tri člana 98,05 eura;
- porodicu sa četiri člana 115,75 eura;
- porodicu sa pet i više članova 129,32 eura.

2) Visina materijalnih davanja iz socijalne zaštite:

a) visina materijalnog obezbjeđenja za pojedinca odnosno porodicu koji nemaju prihoda iznosi mjesečno, za:

- pojedinca 68,03 eura;
- porodicu sa jednim članom 68,03 eura;
- porodicu sa dva člana 81,68 eura;
- porodicu sa tri člana 98,05 eura;
- porodicu sa četiri člana 115,75 eura;
- porodicu sa pet i više članova 129,32 eura;
- lice koje je bilo dijete bez roditeljskog staranja 129,32 eura.

b) visina lične invalidnine iznosi mjesečno 184,05 eura;

c) visina lične invalidnine za lice koje nije korisnik prava na dodatak za njegu i pomoć u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti iznosi mjesečno 116,55 eura;

č) visina dodatka za njegu i pomoć iznosi mjesečno 67,50 eura;

ć) visina troškova sahrane iznosi 337,57 eura;

d) visina naknade roditelju ili staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu iznosi mjesečno 199,34 eura.

3) Visina materijalnih davanja iz dječje zaštite:

a) visina naknade za novorođeno dijete iznosi 112,65 eura;

b) visina naknade za novorođeno dijete korisnika materijalnog obezbjeđenja iznosi 135,19 eura;

c) visina dodatka za djecu iznosi mjesečno za dijete:

- korisnika materijalnog obezbjeđenja 24,46 eura;
- čiji je roditelj, usvojlac, staralac, hranitelj, kao korisnik materijalnog obezbjeđenja zasnovao radni odnos na osnovu sporazuma o aktivnom prevazilaženju nepovoljne socijalne situacije 24,46 eura;
- korisnika dodatka za njegu i pomoć 32,93 eura;
- korisnika lične invalidnine 40,86 eura;
- bez roditeljskog staranja 40,86 eura;

č) visina naknade po osnovu rođenja djeteta za lice koje je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i redovnog studenta iznosi mjesečno 81,62 eura.

2. Visina materijalnih davanja iz tačke 1 podtač. 2 i 3 ove odluke utvrđuje se po službenoj dužnosti dosadašnjim korisnicima tog prava, počev od 1. jula 2019. godine, bez donošenja posebnog rješenja.

3. Danom stupanja na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka o usklađivanju visine osnova za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje i visine materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite ("Službeni list CG", broj 8/19).

4. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 56-609/19-1

Podgorica, 31. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

Na osnovu člana 30 stav 3 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list CG”, br. 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18 i 3/19) i člana 18 stav 1 Zakona o upravnom postupku („Službeni list CG”, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), Ministarstvo prosvjete donijelo je

R J E Š E N J E
O IZMJENI I DOPUNI RJEŠENJA KOJIM SE UTVRĐUJE BROJ STUDENATA ZA
UPIS U PRVU GODINU STUDIJA NA UNIVERZITETU CRNE GORE

I. U Rješenju kojim se utvrđuje broj studenata za upis u prvu godinu studija na Univerzitetu Crne Gore („Službeni list CG”, br. 30/15, 39/16, 64/16 i 67/16) u tački I podtačka 12 al. 5 i 8 broj „30” zamjenjuje se brojem „50”.

II. U podtački 13 poslije alijene 36 dodaje se nova alineja koja glasi:

„- 20 studenata na postdiplomski magistarski akademski studijski program Obrazovanje učitelja, obima 60 ECTS;“.

Dosadašnje al. 37, 38, 39, 40, 41 i 42 postaju al. 38, 39, 40, 41, 42 i 43.

III. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

UP I broj 060-67/2019

Podgorica, 1. avgusta 2019. godine

Ministar,
dr **Damir Šehović**, s.r.

Na osnovu člana 62 Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju („Službeni list RCG“, br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 45/11, 36/13, 39/13 i 47/17), ministar prosvjete donio je

ŠKOLSKI KALENDAR ZA 2019/2020. GODINU

Član 1

Ovim školskim kalendarom (u daljem tekstu: Kalendar) propisuje se početak nastavne godine, vrijeme organizovanja obrazovno-vaspitnog rada i klasifikacioni periodi u ustanovama u toku nastavne 2019/2020. godine.

Raspored organizovanja obrazovno-vaspitnog rada, iz stava 1 ovog člana, prilog je Kalendaru i čini njegov sastavni dio.

Član 2

Nastavna godina počinje u **ponedjeljak, 2. septembra 2019. godine**, a završava se u **petak, 12. juna 2020. godine**.

Nastavna godina za učenike završnog razreda završava se u **srijedu, 20. maja 2020. godine**.

Član 3

Obrazovno-vaspitni rad se organizuje u četiri klasifikaciona perioda.

Prvi klasifikacioni period počinje u ponedjeljak, 2. septembra, a završava se u četvrtak, 31. oktobra 2019. godine.

Drugi klasifikacioni period počinje u utorak, 5. novembra, a završava se u ponedjeljak, 30. decembra 2019. godine.

Treći klasifikacioni period počinje u ponedjeljak, 27. januara, a završava se u utorak, 31. marta 2020. godine.

Četvrti klasifikacioni period počinje u srijedu, 1. aprila, a završava se u petak, 12. juna 2020. godine.

Četvrti klasifikacioni period za učenike završnog razreda počinje u srijedu, 1. aprila, a završava se u srijedu, 20. maja 2020. godine.

Član 4

Nastava se organizuje u petodnevnoj radnoj sedmici.

Izuzetno, u slučaju nadoknade nastavnog radnog dana, nastava se može organizovati i subotom.

Član 5

Zimski raspust počinje u utorak, 31. decembra 2019. godine, a završava se u nedjelju, 26. januara 2020. godine.

Ljetnji raspust počinje u subotu, 13. juna, a završava se u nedjelju, 1. septembra 2020. godine.

Za učenike koji imaju zaključen individualni ugovor o obrazovanju vrijeme organizovanja praktičnog obrazovanja ostvaruje se u skladu sa zakonom i individualnim ugovorom o obrazovanju.

Član 6

Ovaj kalendar stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 620-311/2019-3

Podgorica, 28. juna 2019. godine

Ministar,
dr **Damir Šehović**, s.r.

ŠKOLSKI KALENDAR

za 2019/2020. godinu

PO	UT	SR	ČE	PE	SU	NE
----	----	----	----	----	----	----

PO	UT	SR	ČE	PE	SU	NE
----	----	----	----	----	----	----

SEPTEMBAR 2019.

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

OKTOBAR 2019.

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

NOVEMBAR 2019.

				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

DECEMBAR 2019.

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

JANUAR 2020.

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

FEBRUAR 2020.

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	

MART 2020.

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

APRIL 2020.

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

MAJ 2020.

				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

JUN 2020.

1	3	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Testiranje postignuća učenika na kraju drugog ciklusa osnovne škole obaviće se 19. maja 2020. godine (matematika).

Eksterna provjera znanja učenika na kraju trećeg ciklusa osnovne škole obaviće se prema rasporedu:

- 22. aprila 2020. godine - Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost; Albanski jezik i književnost;
- 23. aprila 2020. godine - Matematika;
- 24. aprila 2020. godine - jedan predmet po izboru učenika.

Matarski i stručni ispit:

- Ispit iz Crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti i Albanskog jezika i književnosti će se obaviti 25. aprila 2020. godine;
- Ispit iz prvog stranog jezika će se obaviti 30. maja 2020. godine;
- Ispit iz Matematike će se obaviti 1. juna 2020. godine.

Izdavanje diplome o maturskom i stručnom ispitu obaviće se najkasnije do 22. juna 2020. godine.

Napomena:

PISA probno testiranje realizovaće se u periodu od 30. marta do 7. maja 2020. godine.

PIRLS probno testiranje realizovaće se u periodu od 1. marta do 15. aprila 2020. godine.

Na osnovu člana 56 stav 9 Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Službeni list CG”, broj 12/18), Ministarstvo zdravlja donijelo je

P R A V I L N I K
O NAČINU I POSTUPKU SPROVOĐENJA MJERA ZA SPRJEČAVANJE I
SUZBIJANJE BOLNIČKIH INFEKCIJA

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se način i postupak sprovođenja mjera za sprječavanje i suzbijanje bolničkih infekcija, kao i sastav i način rada komisije za prevenciju bolničkih infekcija.

Član 2

Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Član 3

Ljekarski pregled i sanitarna obrada pacijenta sprovodi se na prijemnom odjeljenju odnosno u ambulanti, prilikom prijema pacijenta na bolničko liječenje.

Pregled pacijenta vrši doktor medicine koji, u skladu sa kliničkim simptomima, anamnezom i epidemiološkim podacima, odlučuje o sprovođenju mikrobiološke obrade i/ili izolaciji pacijenta.

Epidemiološka obrada pacijenta obuhvata anamnezu, koja podrazumijeva utvrđivanje ranije stečene infekcije, prisutne infekcije i uzročnika infekcije ili kolonizacije izazvane višestruko otpornim mikroorganizmima sa značajnim oblicima rezistencije, kao i prisustvo rizičnih faktora bitnih za razvoj infekcije (implantat, reoperacija, komorbiditetni faktori).

Mikrobiološka obrada obuhvata uzorkovanje i laboratorijske analize mikrobiološkog materijala.

Sanitarna obrada pacijenta sprovodi se kupanjem, tuširanjem i oblačenjem čistog rublja pacijentu, uz odlaganje odjeće koja je skinuta sa njega u bolničku garderobu ili predaju porodici.

Rezultate ljekarskog pregleda, epidemiološke i mikrobiološke obrade doktor medicine upisuje u izvještaj, a u otpusnoj listi pacijenta upisuje se prisustvo mikroorganizama sa značajnim oblicima rezistencije, kao uzročnika infekcije ili kolonizacije, kao i preporuka o daljem liječenju ili zaštiti pacijenta.

Zdravstveni radnik koji je obavio sanitarnu obradu pacijenta i odložio njegovu odjeću, sačinjava zabilješku koja se čuva u medicinskoj dokumentaciji.

Član 4

Sanitarno-tehnički i higijenski postupci sprovode se uspostavljanjem jasnog i jednostavnog sistema označavanja kretanja osoblja, pacijenata i posjetilaca, kao i označavanjem zona visokog rizika od infekcije, odnosno zabranjenog pristupa neovlašćenim licima, kako bi se rizik od kontaminacije sveo na najmanju moguću mjeru, uz održavanje odgovarajućeg nivoa higijene i uspostavljanjem kružnog toka za čiste i nečiste - kontaminirane materijale i opremu (rublje, pribor, otpad i sl.) na način kojim se onemogućava ukrštanje čistog i nečistog materijala i opreme ili transport u zatvorenim kontejnerima.

Za sprovođenje aktivnosti iz stava 1 ovog člana donosi se akt o kućnom redu.

Član 5

Provjetravanjem i čišćenjem prostorija u kojima se obavlja zdravstvena djelatnost, kao i čišćenjem radnih površina, pribora, predmeta, opreme i drugog medicinskog materijala i

pranjem posuđa koje se koristi za posluživanje hrane i vode obezbjeđuju se higijenski uslovi pacijentima.

Prostorije u kojima se vrši zdravstvena djelatnost redovno se provjetravaju prirodnom ventilacijom - otvaranjem prozora ili upotrebom ventilacionih uređaja.

Čišćenje prostorija, radnih površina, pribora za rad i drugih predmeta sprovodi se redovno, u skladu sa planom čišćenja, kojim se određuje vrijeme čišćenja, način i sredstva za čišćenje, kao i lica koja treba da obave čišćenje.

Čišćenje prostorija, radnih površina, pribora, predmeta, opreme i drugog medicinskog materijala vrši se upotrebom mehaničkih i hemijskih sredstava, a po potrebi i upotrebom dezinfekcionih sredstava, po dnevnom, nedjeljnom i mjesečnom rasporedu.

Mašinsko ili ručno pranje posuđa (centralna i čajna kuhinja) vrši se prema propisanoj i prihvaćenoj proceduri kojom se obezbjeđuje ispunjavanje zahtjeva koji se odnose na predmete koji dolaze u kontakt sa hranom, u skladu sa zakonom kojim se uređuje bezbjednost hrane.

O čišćenju prostorija, radnih površina, pribora, predmeta, opreme i drugog medicinskog materijala vodi se dnevna lista evidencije čišćenja, koja sadrži podatke o djelovima koji se čiste, vremenu čišćenja, upotrijebljenom sredstvu za čišćenje, kao i ime i prezime lica koje je obavilo čišćenje i njegov potpis.

Član 6

Higijena ruku zdravstvenih radnika obavlja se pranjem pod mlazom tekuće vode, uz upotrebu tečnog sapuna, odnosno losiona ili upotrebom dezinfekcionog sredstva na bazi alkohola.

U slučaju vidljive kontaminacije ruku vrši se pranje ruku tekućom vodom i tečnim sapunom.

Pranje ruku obavlja se prije i nakon kontakta sa pacijentom, prije izvođenja aseptičkog zahvata, nakon kontakta sa tjelesnim tečnostima i izlučevinama, kao i nakon kontakta sa pacijentovim okruženjem i nakon skidanja rukavica.

Higijena kože pacijenta podrazumijeva redovno pranje i kupanje, lokalnu dezinfekciju kože prije davanja injekcija, vađenja krvi, odnosno izvođenja invazivnih zahvata.

Higijena sluznica pacijenta podrazumijeva redovno čišćenje i pranje sluznica upotrebom odgovarajućeg rastvora.

Član 7

Dezinfekcija ruku, pribora, predmeta, opreme i drugog medicinskog materijala, kao i radne sredine vrši se hemijskim rastvorima.

Hemijski rastvori koji mogu da se koriste za dezinfekciju iz stava 1 ovog člana, u zavisnosti od stepena mikrobiocidnog dejstva, mogu da budu niskog, srednjeg i visokog nivoa, u odnosu na namjenu mogu da budu za kožu, sluznice, pribor i opremu, a u odnosu na nivo rizika upotrebe mogu da budu niskog, srednjeg i visokog nivoa.

Dezinfekcija hemijskim rastvorima vrši se u skladu sa uputstvima proizvođača za primjenu dezinfekcionih sredstava, koja treba da su istaknuta na vidnom mjestu.

O sprovedenim postupcima dezinfekcije hemijskim rastvorima vodi se pisana evidencija.

Član 8

Sterilizacija pribora, opreme i drugog medicinskog materijala koji se upotrebljava za medicinske postupke sprovodi se vrelom vodenom parom, pod pritiskom za instrumente i pribor koji su otporni na visoke temperature, a formaldehidom, etilen oksidom, plazma peroksidom i jonizujućim zračenjem za materijale koji nijesu otporni na visoke temperature.

Priprema i postupak sterilizacije sprovodi se tako, da se:

- 1) pribor i oprema prije sterilizacije rastave, operu i dezinfikuju;
- 2) pranje i dezinfekcija pribora i opreme vrši u mašinama za pranje i dezinfekciju ili ručnim postupkom, u skladu sa utvrđenim pravilima (pisanim procedurama);

- 3) pribor i oprema nakon pranja sastavljaju i ispituje im se funkcionalnost;
- 4) pribor i oprema pakuju u setove za sterilizaciju, specijalne papire, različite vrste kesa i folija namijenjenim za razne vrste sterilizacije;
- 5) zapakovani materijal za sterilizaciju propisno obilježava (indikator postupka, kome pripada, naziv seta ili sadržaj ako nije vidljiv, datum sterilizacije ili rok trajanja, kao i ime i prezime lica koje je obavilo pakovanje);
- 6) nakon završenog postupka sterilizacije, sterilisani pribor i oprema hlade, do nivoa sobne temperature;
- 7) transport sterilisanog pribora i opreme obavlja u ambalaži koja štiti od kontaminacije (zatvorena kolica, kontejneri, kutije, vreće i sl.);
- 8) čuvanje pribora i opreme do korišćenja vrši u kontrolisanim uslovima (zaštićeno od oštećenja, prašine, vlage, naglih promjena temperature i sl.);
- 9) aparat za sterilizaciju i postupci sterilizacije redovno kontrolišu i validiraju, u skladu sa pisanim procedurama kojima se isključuje rizik od kontaminacije i razvoja mikroorganizama na instrumentima i priboru;
- 10) svakodnevno, prije početka sterilizacije, vrši rutinska provjera ispravnosti aparata za sterilizaciju; i
- 11) validacija aparata za sterilizaciju obavlja u određenim vremenskim periodima, u skladu sa odgovarajućim standardima i uputstvima proizvođača, odnosno ovlašćenog servisera.

Kontrola postupaka sterilizacije vrši se fizičkim, hemijskim i biološkim metodama.

Fizičkim metodama kontrolišu se fizički parametri (temperatura, vrijeme, pritisak, koncentracija gasova, doza jonizujućeg zračenja), a hemijskim metodama kontroliše se svaki paket (set) ili cijelo punjenje aparata za sterilizaciju.

Biološke metode podrazumijevaju upotrebu bioloških indikatora, čija učestalost korišćenja zavisi od vrste instrumenata i pribora i učestalosti sterilizacije, a obavezno se koriste nakon svakog servisa ili popravke aparata za sterilizaciju, kao i prije početka korišćenja aparata koji je duže vremena bio van upotrebe i prilikom sterilizacije implantata.

Za svaki aparat za sterilizaciju vodi se knjiga evidencije, u koju se dnevno unose podaci o vrsti i količini sterilisanog materijala, vremenu početka i završetka svakog ciklusa sterilizacije, licu koje je obavilo sterilizaciju i rezultatima kontrole sterilizacije.

Poslove sterilizacije mogu da obavljaju samo lica koja su edukovana za obavljanje tih poslova.

Član 9

Aseptični, antiseptični i higijenski postupci sprovode se u skladu sa rizikom za pojavu bolničkih infekcija, u postupku obavljanja zdravstvene zaštite.

Aseptični postupak je primjena sterilnog materijala i instrumenata i aseptičnih tehnika rada kojima se sprječava ulazak mikroorganizama u tijelo pacijenta (tehnika nedodirivanja, higijena ruku i upotreba sterilnih rukavica), a primjenjuje se kod invazivnih medicinskih postupaka, operativnih zahvata i previjanja rana.

Antiseptički postupak je dezinfekcija sluznica, rana ili kože pacijenta, kao i higijena ruku i upotreba sterilnih rukavica, a sprovodi se prije invazivnih postupaka i operativnih zahvata.

Higijenski postupak primjenjuje se kod medicinskih postupaka kada je rizik od prenosa mikroorganizama nizak i obuhvata postupke čišćenja prostorija, radnih površina, pribora za rad i drugih predmeta, kao i higijenu ruku.

Član 10

Prikupljanje nečistog rublja vrši se odmah nakon skidanja sa pacijenta i/ili kreveta (bez razvrstavanja), a zatim se pakuje u posebne vodootporne vreće i odvozi u perionicu na pranje

ili privremeno odlaganje u posebnu prostoriju za nečisto rublje, koja se svakodnevno čisti i dezinfikuje.

Razvrstavanje kontaminiranog rublja (krvlju, sekretima i eksretima) vrši se pakovanjem u posebne vodootporne vreće koje se pojedinačno odvoze u perionicu.

U perionici se vrši razvrstavanje, označavanje, pranje, sušenje i peglanje rublja.

Skladištenje čistog, razvrstanog i pripremljenog rublja za korišćenje vrši se u suvom i provjetrenom prostoru.

Transport rublja vrši se na odjeljenja ili u prostor za centralnu sterilizaciju, na čistim i dezinfikovanim kolicima, zapakovano u čiste vodootporne vreće ili u dezinfikovane setove (kontejnere i sl.), u skladu sa dnevnim rasporedom raspodjele.

Sterilisiranje određenih kategorija rublja (koje se koristi u operacionoj sali i sl.) vrši se u skladu sa pisanim procedurama.

Član 11

Lica koja dolaze u neposredan kontakt sa hranom treba da prođu obuku o pravilima higijene hrane, održavanju lične higijene, nošenju čiste i zaštitne odjeće i obuće, prema potrebi.

Član 12

Obezbjeđivanje kvaliteta vazduha sprovodi se u skladu sa propisima kojima se uređuje kvalitet vazduha.

Član 13

Rano otkrivanje bolničke infekcije sprovodi se dijagnostikovanjem, mikrobiološkim utvrđivanjem uzročnika i njegovih karakteristika, kao i epidemiološkim ispitivanjem, radi identifikacije izvora infekcije, puteva širenja, rezervoara uzročnika, vremena i mjesta nastanka i raširenosti bolničke infekcije.

Nakon otkrivanja bolničke infekcije, sprovodi se izolacija ili grupisanje oboljelih lica, kao i druge opšte i specifične mjere za suzbijanje širenja infekcije, odgovarajuća dekolonizacija, u skladu sa vrstom i uzročnikom bolničke infekcije i liječenje oboljelih lica, primjenom odgovarajućih lijekova i terapijskih procedura.

Član 14

Smanjenje rezistencije bakterija na antibiotike vrši se formiranjem liste rezervnih antibiotika i preduzimanjem drugih mjera, u skladu sa medicinskim i naučnim standardima u primjeni antibiotika.

Kontrola potrošnje antibiotika, radi smanjenja rezistencije bakterija na antibiotike, vrši se u određenim dnevnim dozama na 1.000 bolničkih dana.

Član 15

U slučaju postojanja epidemioloških indikacija, pored obavezne imunizacije, seroprofilakse ili hemoprofilakse osoblja, sprovodi se i imunizacija, seroprofilaksa i hemoprofilaksa pacijenata, kao i hemoprofilaksa lica kod kojih se vrše određene hirurške intervencije.

U slučaju pojave ili sumnje na bolničku infekciju, radi utvrđivanja izvora infekcije i sprovođenja mjera za suzbijanje njenog širenja, vrši se mikrobiološka kontrola oboljelih lica i lica koja su sa njima bila u kontaktu.

U slučaju pojave ili sumnje na bolničku infekciju, prema epidemiološkim indikacijama, vrši se preventivno i ciljano mikrobiološko ispitivanje prostora u kome su ova lica boravila.

Član 16

Radi efikasnog sprovođenja mjera za sprječavanje i suzbijanje bolničkih infekcija treba da se obezbijedi kontinuirana edukacija doktora medicine, doktora medicine specijalista

epidemiologije i medicinskih sestara/tehničara koji se profesionalno bave sprječavanjem i suzbijanjem bolničkih infekcija i koji dolaze u kontakt sa pacijentima ili medicinskom opremom.

Član 17

Dezinsekcija i deratizacija, upravljanje medicinskim otpadom i mjere zaštite na radu sprovode se u skladu sa posebnim propisima.

Član 18

Zdravstvene ustanove, ustanove socijalne i dječije zaštite u kojima se obavlja i zdravstvena djelatnost, kao i druga pravna lica koja obavljaju i određene poslove iz zdravstvene djelatnosti obrazuju komisiju za prevenciju bolničkih infekcija (u daljem tekstu: Komisija).

Član 19

Sastav Komisije zdravstvene ustanove utvrđuje se u zavisnosti od nivoa obavljanja zdravstvene djelatnosti.

Član 20

Komisiju zdravstvenih ustanova koje obavljaju zdravstvenu djelatnost na sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite, čine:

- 1) direktor zdravstvene ustanove;
- 2) rukovodioci organizacionih jedinica zdravstvene ustanove;
- 3) doktor medicine specijalista epidemiologije (posebno edukovan za poslove nadzora, prevencije i suzbijanja bolničkih infekcija);
- 4) doktor medicine specijalista mikrobiologije;
- 5) doktor medicine specijalista za infektivne bolesti;
- 6) doktor medicine specijalista higijene;
- 7) glavna medicinska sestra zdravstvene ustanove;
- 8) glavna medicinska sestra organizacionih jedinica zdravstvene ustanove; i
- 9) medicinska sestra koja obavlja poslove koji se odnose na prevenciju i suzbijanje bolničke infekcije.

Ako zdravstvena ustanova nema zaposlenog doktora iz stava 1 tač. 3 do 6 ovog člana, direktor zdravstvene ustanove može da angažuje doktora medicine specijalistu odgovarajuće grane medicine zaposlenog u drugoj zdravstvenoj ustanovi, u skladu sa zakonom.

Član 21

Komisiju zdravstvenih ustanova koje obavljaju zdravstvenu djelatnost na primarnom nivou zdravstvene zaštite, čine:

- 1) direktor zdravstvene ustanove;
- 2) rukovodioci organizacionih jedinica zdravstvene ustanove;
- 3) doktor medicine specijalista epidemiologije (posebno edukovan za poslove nadzora, prevencije i suzbijanja bolničkih infekcija);
- 4) glavna medicinska sestra zdravstvene ustanove;
- 5) glavna medicinska sestra organizacionih jedinica zdravstvene ustanove; i
- 6) medicinska sestra koja obavlja poslove koji se odnose na prevenciju i suzbijanje bolničke infekcije.

Ako zdravstvena ustanova nema zaposlenog doktora iz stava 1 tačka 3 ovog člana, direktor može da angažuje doktora medicine specijalistu epidemiologije zaposlenog u drugoj zdravstvenoj ustanovi, u skladu sa zakonom.

Član 22

Komisiju ustanova socijalne i dječije zaštite u kojima se obavlja i zdravstvena djelatnost, kao i drugih pravnih lica koja obavljaju i određene poslove iz zdravstvene djelatnosti, čine:

- 1) direktor ustanove socijalne i dječije zaštite, odnosno drugog pravnog lica;
- 2) doktor medicine specijalista epidemiologije (posebno edukovan za poslove nadzora, prevencije i suzbijanja bolničkih infekcija);
- 3) medicinska sestra/sanitarni tehničar sa završenim višim ili visokim nivoom obrazovanja (posebno edukovan/a za poslove nadzora, prevencije i suzbijanja bolničkih infekcija); i
- 4) doktor opšte/porodične medicine koji pruža zdravstvene usluge u toj ustanovi, odnosno pravnom licu.

Ako ustanova socijalne i dječije zaštite u kojoj se obavlja i zdravstvena djelatnost, odnosno drugo pravno lice koje obavlja i određene poslove iz zdravstvene djelatnosti nema zaposlenog doktora iz stava 1 tačka 2 ovog člana, direktor može da angažuje doktora medicine specijalistu epidemiologije zaposlenog u drugoj zdravstvenoj ustanovi, u skladu sa zakonom.

Član 23

Komisija iz čl. 20, 21 i 22 ovog pravilnika, po potrebi, može da angažuje i doktore medicine specijaliste drugih grana medicine, radi stručnih konsultacija i mišljenja.

Član 24

Način rada Komisije bliže se uređuje poslovnikom o radu.

Član 25

Komisija sačinjava izvještaj o stanju bolničkih infekcija i sanitarno-higijenskim uslovima, sa predlogom mjera i dostavlja Nacionalnoj komisiji za kontrolu bolničkih infekcija i organu upravljanja zdravstvene ustanove, ustanove socijalne i dječije zaštite u kojima se obavlja i zdravstvena djelatnost, kao i drugih pravnih lica koja obavljaju i određene poslove iz zdravstvene djelatnosti.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana Komisija, po pravilu, sačinjava i dostavlja kvartalno.

Član 26

Podaci prikupljeni praćenjem bolničkih infekcija čuvaju se na bezbjednom mjestu, na način koji onemogućava njihovo brisanje ili izmjenu.

Lični podaci pacijenata čuvaju se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

Član 27

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da se primjenjuje Odluka o merama za zaštitu od širenja zaraznih bolesti unutar zdravstvenih ustanova, drugih pravnih lica i preduzetnika koji vrše zdravstvenu djelatnost ("Službeni list SRJ", broj 27/97).

Član 28

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 011-201/2018

Podgorica, 1. avgusta 2019. godine

Ministar,
dr Kenan Hrapović, s.r.

Na osnovu člana 9 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16), Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je

ODLUKU
O IZRADI STRATEŠKE PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU ZA
IZMJENE I DOPUNE PROSTORNO – URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE
BIJELO POLJE

1. Pristupa se izradi Strateške procjene uticaja na životnu sredinu (u daljem tekstu: Strateška procjena) za Izmjene i dopune Prostorno- urbanističkog plana Opštine Bijelo Polje (u daljem tekstu: Izmjene i dopune PUP).

2. Planski osnov za izradu PUP-a predstavlja sagledavanje ulaznih podataka iz Prostornog plana Crne Gore do 2020, Prostorno- urbanističkog plana Opštine Bijelo Polje i ostale važeće prostorno planske dokumentacije na državnom i lokalnom nivou.

3. Područje za koje se izrađuju Izmjene i dopune PUP-a obuhvata lokacije određene za biznis zone na teritoriji opštine Bijelo Polje Odlukom o osnivanju biznis zona "Nedakusi", "Cerovo", "Vraneška dolina", "Bistrička dolina", "Rakonje - Ravna Rijeka" i "Ribarevine - Poda" ("Službeni list CG- Opštinski propisi", br. 19/18 i 48/18).

4. Realizacija planiranih aktivnosti može da dovede do povećanja zauzetosti prostora i do promjene morfologije terena, a samim tim i do privremenog ili trajnog gubljenja staništa biljnog i životinjskog svijeta.

5. O izvršenoj strateškoj procjeni izradiće se Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (u daljem tekstu: Izvještaj) u skladu sa članom 15 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

6. Izvještajem treba dati poseban osvrt na identifikaciju negativnih uticaja, propisivanje mjera zaštite i preporuka za razmatranje i izbor najboljeg varijantnog rješenja, a poseban akcenat treba biti na očuvanju biodiverziteta, prirodnih i kulturnih dobara, te zaštiti zemljišta i očuvanju prirodnog pejzaža.

7. Ministarstvo održivog razvoja i turizma, kao organ nadležan za pripremu predmetnog plana odlučuje o izboru nosioca izrade Izvještaja u postupku javnih nabavki.

8. Izvještaj će se izraditi u roku predviđenom za izradu Izmjena i dopuna PUP-a.

9. U postupku izrade Strateške procjene obezbijediće se učešće javnosti, zainteresovanih organa i organizacija i organizovati javna rasprava u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

10. Finansijska sredstva potrebna za izradu Izvještaja obezbijediće se iz Budžeta Crne Gore u iznosu od 3.000,00 eura.

11. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 101-656/40

Podgorica, 26. jula 2019. godine

Ministar,
Pavle Radulović, s.r.

Na osnovu člana 52 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica ("Službeni list RCG", br. 65/01, 37/04, 78/06 i 4/07 i „Službeni list CG", br. 86/09, 14/12, 6/13, 62/13, 60/14, 79/15 i 83/16), Ministarstvo finansija donijelo je

**UPUTSTVO
O IZMJENI UPUTSTVA O NAČINU OBRAČUNAVANJA I PLAĆANJA POREZA I
DOPRINOSA IZ I NA LIČNA PRIMANJA PO OSNOVU ZAPOSLENJA**

Član 1

U Uputstvu o načinu obračunavanja i plaćanja poreza i doprinosa iz i na lična primanja po osnovu zaposlenja ("Službeni list RCG", broj 81/06 i „Službeni list CG", br. 4/10, 8/13, 2/15, 9/15, 9/16, 10/17 i 15/19), u članu 5 stav 1 tačka 2 riječi: "po stopi od 4,3%" zamjenjuju se riječima: "po stopi od 2,3%".

Član 2

Ovo uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 04-12309/1

Podgorica, 1. avgusta 2019. godine

Ministar,
Darko Radunović, s.r.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9, člana 89 stav 6, člana 90 stav 6, člana 91 stav 7, člana 94 stav 11, člana 98 stav 3 i člana 106 stav 7 Zakona o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12 i 30/17), uz prethodnu saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo donijela je

PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O POSADI VAZDUHOPLOVA

Član 1

U Pravilniku o posadi vazduhoplova („Službeni list CG“, br. 08/13, 23/14, 27/15, 15/17 i 81/18) u članu 2, u stavu 1 poslije tačke 2e, dodaju se četiri nove tačke, koje glase:

„2f) Uredba komisije (EU) broj 2018/1065 od 27. jula 2018. godine o izmjeni i dopuni Uredbe (EU) br. 1178/2011 u pogledu automatske validacije dozvola Unije za članove letačke posade i obuke za polijetanje i slijetanje, koja je data u Prilogu 8 ovog pravilnika;

2g) Implementaciona Uredba komisije (EU) broj 2018/1974 od 14. decembra 2018. godine, kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EU) br. 1178/2011 o uspostavljanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u vezi sa posadom vazduhoplova u civilnom vazduhoplovstvu u skladu sa Uredbom (EU) 2018/1139 Evropskog parlamenta i Savjeta, koja je data u Prilogu 9 ovog pravilnika;

2h) Implementaciona Uredba komisije (EU) broj 2019/27 od 19. decembra 2018. godine o izmjeni i dopuni Uredbe (EU) br. 1178/2011 o uspostavljanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u vezi sa letačkim posadama u civilnom vazduhoplovstvu u skladu sa Uredbom (EU) 2018/1139 Evropskog parlamenta i Savjeta, koja je data u Prilogu 10 ovog pravilnika;

2i) Implementaciona Uredba komisije (EU) broj 2019/430 od 18. marta 2019. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EU) br. 1178/2011 u odnosu na korišćenje ograničenih prava bez nadzora prije izdavanja dozvola za pilote lakih vazduhoplova, koja je data u Prilogu 11 ovog pravilnika.“

U stavu 2 riječi „Priloga 1-7“ zamjenjuju se riječima „Priloga 1-11“.

Član 2

Član 4 mijenja se i glasi:

„U primjeni Priloga 1-11 ovog pravilnika koriste se, kao preporučena praksa, rješenja utvrđena odlukama izvršnog direktora EASA-e, koje sadrže prihvatljive načine usaglašavanja, uputstva za primjenu i certifikacione specifikacije i koje su objavljene na internet stranici EASA-e.“

Član 3

Poslije Priloga 7, dodaju se Prilog 8, Prilog 9, Prilog 10 i Prilog 11, koji su prilozima ovog pravilnika.

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, s tim što će se odredbe člana 1 stav 1 tačka 1, tačka 2 podtačka a, tačka 3 podtač. b i c Priloga 8 ovog pravilnika, primjenjivati od dana prijema Crne Gore u punopravno članstvo Evropske unije, a odredbe člana 1 stav 1 tač. 1 i 4 Priloga 9 ovog pravilnika, primjenjivaće se od 20. juna 2020. godine, a tač. 2, 4, 5 i 12 Aneksa Priloga 9 ovog pravilnika primjenjivaće se od 31. januara 2022. godine.

Broj: 01/2-1710/4-19

Podgorica, 02.08.2019. godine

Direktor,
Dragan Đurović, s.r.

UREDBA KOMISIJE (EU) 2018/1065

od 27. jula 2018. godine

o izmjeni i dopuni Uredbe (EU) br. 1178/2011 u pogledu automatske validacije dozvola Unije za članove letačke posade i obuke za polijetanje i slijetanje

Član 1

Uredba (EU) br. 1178/2011 mijenja se kako slijedi:

(1) u članu 4 dodaje se sljedeći stav:

„9. Kad je riječ o dozvolama izdatim prije 19. avgusta 2018. godine, države članice moraju da ispunjavaju zahtjeve iz drugog stava tačke (a) pod ARA.FCL.200 kako je izmijenjeno i dopunjeno Uredbom Komisije (EU) 2018/1065 (*) najkasnije do 31. decembra 2022. godine.

(*) Uredba Komisije (EU) 2018/1065 od 27. jula 2018. godine o izmjeni i dopuni Uredbe (EU) br. 1178/2011 u pogledu automatske validacije dozvola Unije za članove letačke posade i obuke za polijetanje i slijetanje (SL L 192, 30.7.2018., str. 31.);

(2) Aneks I (Dio-FCL) mijenja se kako slijedi:

(a) u stavu FCL.045 dodaje se sljedeća tačka (e):

„(e) Pilot koji namjerava da leti van teritorije Unije vazduhoplovom registrovanim u državi članici koja nije država članica koja je izdala dozvolu člana letačke posade mora da posjeduje najnovije izdanje priloga ICAO-a u štampanom ili elektronskom obliku, koji sadrži pozivanje na registracionu oznaku ICAO-a za sporazum kojim se priznaje automatska validacija dozvola, kao i listu država koje su strane tog sporazuma.”;

(b) u Dodatku 5, tačka 11 zamjenjuje se sljedećom:

„11. Kurs obuke mora da uključi najmanje 12 polijetanja i slijetanja kako bi se obezbijedila sposobnost. Broj polijetanja i slijetanja može da se smanji na najmanje šest pod uslovom da prije održavanja obuke, ATO i operator obezbijede da je:

(a) uveden postupak za procjenu potrebnog nivoa kompetencija za učenika pilota i

(b) uveden postupak za korektivne mjere ako se ukaže potreba za tim na osnovu procjene tokom obuke.

Navedena polijetanja i slijetanja moraju da se obave pod nadzorom instruktora u avionu za koji se stiče ovlašćenje za tip.”;

(3) Aneks VI (Dio-ARA) mijenja se kako slijedi:

(a) ARA.GEN.105 mijenja se kako slijedi:

(i) dodaju se sljedeće tačke 3a i 3b:

„3a ‚ARO.RAMP‘ znači poddio RAMP Priloga II. Uredbi o letačkim operacijama;

3b. ‚Automatska validacija‘ znači prihvatanje dozvole člana letačke posade u državi ugovornici navedenoj u prilogu ICAO-a, bez formalnosti, a koja je izdata u državi u skladu sa Aneksom I Čikaške konvencije;”;

(ii) tačka 12 zamjenjuje se sljedećim:

„12. ‚Prilog ICAO-a‘ znači prilog automatski validirane dozvole člana letačke posade izdatoj u skladu sa Aneksom 1 Čikaške konvencije, navedenoj u podstavu XIII dozvole člana letačke posade;”;

(b) ARA.FCL.200 mijenja se kako slijedi:

tačka (a) u stavu ARA.FCL.200 zamjenjuje se sljedećim:

„(a) Izdavanje dozvola i ovlašćenja. Nadležno tijelo će izdati dozvolu člana letačke posade i odgovarajuća ovlašćenja upotrebom obrasca određenog u Dodatku I ovog dijela.

Ako pilot namjerava da leti van teritorije Unije vazduhoplovom registrovanim u državi članici koja nije država članica koja je izdala dozvolu člana letačke posade, nadležno tijelo:

(1) u podstavu XIII dodaje sljedeću napomenu o dozvoli člana letačke posade: „Ova dozvola je automatski

validirana u skladu sa prilogom ICAO-a ove dozvole” i

(2) stavlja prilog ICAO-a na raspolaganje pilotu u štampanom ili elektronskom obliku.”;

(c) u Dodatku I, tačka (a) stav 2 podstav XIII zamjenjuje se sljedećim:

„(XIII) napomene: tj. posebna ovlašćenja o ograničenjima i o privilegijama, kao i ovlašćenja o jezičkoj sposobnosti, napomene o automatskoj validaciji dozvola i ovlašćenja za vazduhoplove iz Aneksa II kada se upotrebljavaju za komercijalni vazdušni prevoz; i”.

Član 2

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u Službenom listu Evropske unije.

Ova Uredba je u cjelosti obavezujuća i direktno se primjenjuje u državama članicama u skladu sa Ugovorima.

Sačinjeno u Briselu 27. jula 2018. godine

Za Komisiju

Predsjednik

Jean-Claude JUNCKER

IMPLEMENTACIONA UREDBA KOMISIJE (EU) 2018/1974

od 14. decembra 2018

kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EU) br. 1178/2011 o uspostavljanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u vezi sa posadom vazduhoplova u civilnom vazduhoplovstvu u skladu sa Uredbom (EU) 2018/1139 Evropskog parlamenta i Savjeta

Član 1

Uredba (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) poslije člana 4a, dodaje se novi član 4b koji glasi:

„Član 4b

Obuka za izbjegavanje nepravilnog položaja i vađenje iz njega

1. Obuka za izbjegavanje nepravilnog položaja i vađenje iz njega postaje obavezni dio kursa obuke za dozvolu pilota višečlane posade (MPL), integrisanog kursa obuke za transportnog pilota aviona (ATP(A)), kursa obuke za dozvolu komercijalnog pilota aviona (CPL(A)) i kurseva obuke za ovlašćenje za klasu ili tip za:

- (a) letenje na tipu aviona sa jednim pilotom u operacijama sa višečlanom pilotskom posadom;
- (b) letenje na složenim avionima ne-visokih performansi sa jednim pilotom;
- (c) letenje na složenim avionima visokih performansi sa jednim pilotom; ili
- (d) avionima sa višečlanom pilotskom posadom;

u skladu sa Aneksom I (Part-FCL).

2. Za kurseve obuke iz stava 1 koji počinju prije 20. decembra 2019. godine u odobrenoj organizaciji za obuku (ATO), obuka za izbjegavanje nepravilnog položaja i vađenje iz njega nije obavezna ukoliko:

- (a) su se CPL(A), ATP(A) ili MPL kurs obuke završili na drugi način u skladu sa Aneksom I (Dio-FCL) i praktični ispit je obavljen u saglasnosti sa tačkama FCL.320 (CPL), FCL.620 (IR) ili FCL.415.A (MPL) Aneksa I (Dio-FCL) najkasnije do 20. decembra 2021. godine; ili
- (b) je kurs obuke za ovlašćenje za klasu ili tip za avione na drugi način završen u skladu sa Aneksom I (Dio-FCL) i praktični ispit je obavljen u saglasnosti sa drugim podstavom stava (c) tačke FCL.725 Aneksa I (Dio-FCL) ove Uredbe najkasnije do 20. decembra 2021. godine.

U svrhu stava 1, nadležna vlast može po sopstvenoj procjeni i u skladu sa preporukom ATO-a da prizna bilo koju obuku za izbjegavanje nepravilnog položaja i vađenje iz njega u skladu sa nacionalnim zahtjevima za obuku.“;

(2) u članu 12, stav 4 mijenja se i glasi:

„4. Odstupajući od stava 1, države članice mogu da odluče da ne primjenjuju odredbe ove Uredbe do 20. juna 2020. godine, na pilote koji imaju dozvolu i povezano ljekarsko uvjerenje izdate u trećoj zemlji uključene u nekomercijalne operacije vazduhoplova navedene u članu 2(1)(b), tačkama (i) ili (ii) Uredbe (EU) 2018/1139. Države članice su dužne da učine te odluke dostupnim javnosti.“;

(3) član 12, stav 8, mijenja se i glasi:

„8. Odstupajući od stava 1, tačka FCL.315.A, druga rečenica stava (a) tačke FCL.410.A i stava (c) tačke FCL.725.A Aneksa I (Dio-FCL) primjenjuje se od 20. decembra 2019. godine.“;

(4) Aneks I Uredbe (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava u skladu sa Aneksom ove Uredbe.

Član 2

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Evropske unije.

Ipak:

(a) Član 1 stav 1 tačka 1 primjenjuje se od 20. decembra 2019. godine.

(b) Član 1 stav 1 tačka 4 primjenjuje se od 20. decembra 2019. godine.

(c) Ne dovodeći u pitanje gorenavedenu tačku (b), tačke (2), (4), (5) i (12) Aneksa ove Uredbe primjenjuju se od 31. januara 2022. godine.

Ova Uredba obavezujuća je u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu, 14. decembra 2018. godine.

Za Komisiju

Violeta BULC

Član Komisije

ANEKS

Aneks I Uredbe (EU) br. 1178/2011 (Dio-FCL) mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) Tačka FCL.010 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) uvodna rečenica mijenja se i glasi:

„Za potrebe ovog Aneksa (Dio-FCL), primjenjuju se sljedeća značenja izraza:“;

(b) dodaje se novo značenje izraza „Dostupan“ ispred značenja izraza „Akrobatski let“ na sljedeći način:

„ „Dostupan“ znači da uređaj mogu koristiti:

- odobrena organizacija za obuku (ATO) u skladu sa čijim odobrenjem se obavlja kurs obuke za ovlašćenje za klasu ili tip; ili
- ispitivač koji obavlja procjenu kompetencija, praktični ispit ili provjeru stručnosti u svrhu procjenjivanja, ispitivanja ili provjeravanja.“;

(c) značenje izraza „Akrobatski let“ mijenja se i glasi:

„ „Akrobatski let“ označava namjerni manevar koji uključuje neku naglu promjenu položaja vazduhoplova, abnormalni položaj, ili abnormalno ubrzanje, koje nije neophodno za normalan let ili obuku za dozvolu, certifikat ili ovlašćenje, osim za ovlašćenje za akrobacije.‘;

(d) Poslije značenja izraza „Avion sa više članova posade“, dodaje se novo značenje izraza „Obuka za izbjegavanje nepravilnog položaja aviona i vađenje iz njega“ na sljedeći način:

„ „Obuka za izbjegavanje nepravilnog položaja aviona i vađenje iz njega“ (*Aeroplane upset prevention and recovery training – UPRT*) predstavlja obuku koja se sastoji od:

- obuke za izbjegavanje nepravilnog položaja aviona: kombinacija teorijskog znanja i letačke obuke sa ciljem da se letačkoj posadi pruže odgovarajuće kompetencije kako bi se izbjegao nepravilan položaj aviona; i
- vađenje aviona iz nepravilnog položaja: kombinacija teorijskog znanja i letačke obuke sa ciljem da se letačkoj posadi pruže odgovarajuće kompetencije kako bi se avion izvadio iz nepravilnog položaja.“;

(e) Poslije značenja izraza „Vazdušni brod“, dodaje se novo značenje izraza „Raspoloživi FSTD“ na sljedeći način:

„Raspoloživi FSTD“ je bilo koji uređaj za simuliranje leta (FSTD) koji je slobodan za korišćenje operatora FSTD-a ili klijenta u bilo koje vrijeme.“;

(2) Tačka FCL.310 mijenja se i glasi:

„FCL.310 CPL — Ispit teorijskog znanja

Podnosioci zahtjeva za izdavanje CPL mora da demonstrira nivo znanja koji odgovara dodijeljenim pravima u sljedećim predmetima:

(a) vazduhoplovni propisi;

- (b) opšte poznavanje vazduhoplova — konstrukcija/sistemi/pogonska grupa;
- (c) opšte poznavanje vazduhoplova — instrumenti;
- (d) masa i centraža;
- (e) performanse;
- (f) planiranje i praćenje leta;
- (g) ljudske mogućnosti;
- (h) meteorologija;
- (i) opšta navigacija;
- (j) radio navigacija;
- (k) operativne procedure;
- (l) teorija leta; i
- (m) komunikacije.“;

(3) Tačka FCL.410.A mijenja se i glasi:

„FCL.410.A MPL – Kurs obuke i ispiti teorijskog znanja

(a) Kurs

Podnosioci zahtjeva za izdavanje MPL moraju da završe kurs obuke teorijskog znanja i letačku obuku u ATO-u u skladu sa Dodatkom 5 ovog Aneksa (Dio-FCL).

(b) Ispit

Podnosioci zahtjeva za izdavanje MPL moraju da demonstriraju nivo teorijskog znanja koji odgovara imaocima ATPL(A), u skladu sa FCL.515, i ovlašćenju za letenje na tipu sa višečlanom pilotskom posadom.“;

(4) Tačka FCL.515 mijenja se i glasi:

„FCL.515 ATPL — Kurs obuke i ispiti teorijskog znanja

(a) Kurs

Podnosioci zahtjeva za ATPL moraju da završe kurs obuke u ATO. Kurs mora biti integrisani kurs obuke ili modularni kurs, u skladu sa Dodatkom 3 ovog Aneksa (Dio-FCL).

(b) Ispit

Podnosioci zahtjeva za izdavanje ATPL moraju da demonstriraju nivo znanja koji odgovara dodijeljenim pravima u sljedećim predmetima:

- (1) vazduhoplovni propisi;
- (2) opšte poznavanje vazduhoplova — konstrukcija/sistemi/pogonska grupa;
- (3) opšte poznavanje vazduhoplova – instrumenti;
- (4) masa i centraža;
- (5) performanse;
- (6) planiranje i praćenje leta;
- (7) ljudske mogućnosti;
- (8) meteorologija;

- (9) opšta navigacija;
- (10) radio navigacija;
- (11) operativne procedure;
- (12) teorija leta; i
- (13) komunikacije.“;

(5) Tačka FCL.615 mijenja se i glasi:

„FCL.615 IR — Teorijsko znanje i letačka obuka

(a) Kurs

Podnosioci zahtjeva za IR moraju da završe kurs teorijskog znanja i letačku obuku u ATO.
Kurs mora da bude:

- (1) integrisani kurs obuke koji uključuje obuku za IR, u skladu sa Dodatkom 3 ovog Aneksa (Dio-FCL); ili
- (2) modularni kurs u skladu sa Dodatkom 6 ovog Aneksa (Dio-FCL).

(b) Ispit

Podnosioci zahtjeva moraju da demonstriraju nivo teorijskog znanja koji je u skladu sa dodijeljenim pravima iz sljedećih predmeta:

- (1) vazduhoplovni propisi;
- (2) opšte poznavanje vazduhoplova — instrumenti;
- (3) planiranje i praćenje leta;
- (4) ljudske mogućnosti;
- (5) meteorologija;
- (6) radio navigacija; i
- (7) komunikacije.“;

(6) Tačka FCL.725 stav (d) mijenja se i glasi:

„(d) Podnosilac zahtjeva koji već posjeduje ovlaštenje za letenje na tipu vazduhoplova, sa pravom za obavljanje operacija sa jednim ili više pilota, smatra se da je već ispunio teorijske zahtjeve prilikom podnošenja zahtjeva za dodavanje prava za drugu vrstu operacija na istom tipu vazduhoplova. Taj podnosilac zahtjeva mora da završi dodatnu letačku obuku za drugu vrstu operacija u ATO-u ili imaocu AOC-a posebno ovlaštenom od strane nadležnih vlasti za takvu obuku. Vrsta operacija unosi se u dozvolu.“

(7) Tačka FCL.720.A mijenja se i glasi:

„FCL.720.A Zahtjevi koji se odnose na iskustvo i preduslovi za izdavanje ovlaštenja za letenje na klasi ili tipu – avioni

Ukoliko nije drugačije određeno u podacima o operativnoj prikladnosti utvrđene u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012 (OSD), podnosioci zahtjeva za izdavanje ovlaštenja za letenje na klasi ili tipu moraju da budu usaglašeni sa sljedećim zahtjevima koji se odnose na iskustvo i preduslove za izdavanje odgovarajućeg ovlaštenja:

(a) Avioni sa jednim pilotom

Podnosioci zahtjeva za izdavanje prvog ovlašćenja za letenje na klasi ili tipu aviona sa jednim pilotom koji traže pravo da obavljaju operacije avionom sa višečlanom pilotskom posadom mora da ispuni zahtjeve iz tački (b)(4) i (b)(5).

Dodatno za:

(1) Višemotorne avione sa jednim pilotom

Podnosioci zahtjeva za izdavanje prvog ovlašćenja za letenje na klasi ili tipu višemotornog aviona sa jednim pilotom moraju da imaju najmanje 70 sati kao PIC na avionima.

(2) Ne-složeni avioni visokih performansi sa jednim pilotom

Prije početka letačke obuke, podnosioci zahtjeva za izdavanje prvog ovlašćenja za letenje na klasi ili tipu aviona sa jednim pilotom koji je klasifikovan kao avion visokih performansi moraju da:

- (i) imaju najmanje 200 sati ukupnog naleta, od čega 70 sati kao PIC na avionima; i
- (ii) budu usaglašeni sa jednim od sljedećih zahtjeva:
  - (A) da posjeduju uvjerenje o uspješnom završetku kursa za dodatno teorijsko znanje u ATO-u; ili
  - (B) da su položili ATPL(A) ispit teorijskog znanja u skladu sa ovim Aneksom (Dio-FCL); ili
  - (C) da posjeduju, pored dozvole izdate u skladu sa ovim Aneksom (Dio-FCL), ATPL(A) ili CPL(A)/IR sa priznatim teorijskim znanjem za ATPL(A), izdat u skladu sa Aneksom 1 Čikaške konvencije.

(3) Složeni avioni visokih performansi sa jednim pilotom

Podnosioci zahtjeva za izdavanje ovlašćenja za letenje složenim avionom sa jednim pilotom koji je klasifikovan kao avion visokih performansi moraju, pored ispunjavanja uslova iz tačke (2), posjeduju ili su posjedovali ovlašćenje (IR)(A) za jednomotorne ili višemotorne avione, kao što je odgovara i kao što je dato u Pod-dijelu G i da ispune uslove iz tačke (b)(5).

(b) Avioni sa više pilota

Podnosioci zahtjeva za izdavanje prvog ovlašćenja za letenje na tipu aviona sa višečlanom pilotskom posadom mogu biti piloti učenici na MPL kursu obuke ili da ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

- (1) da imaju najmanje 70 sati naleta kao PIC na avionima;
- (2) da posjeduju ili da su posjedovali ovlašćenje IR(A) za višemotorne avione;
- (3) da su položili ATPL(A) ispit teorijskog znanja u skladu sa ovim Aneksom (Dio-FCL);
- (4) osim ukoliko je kurs za ovlašćenje za letenje na tipu kombinovan sa MCC kursom da:
  - (i) posjeduju uvjerenje o uspješnom završetku MCC kursa za avione; ili

- (ii) posjeduju uvjerenje o uspješnom završetku MCC kursa za helikoptere i da imaju više od 100 sati naleta kao piloti helikoptera sa višečlanom pilotskom posadom; ili
- (iii) imaju najmanje 500 sati kao piloti na helikopterima sa višečlanom pilotskom posadom; ili
- (iv) imaju najmanje 500 sati kao piloti u operacijama sa višečlanom pilotskom posadom na višemotorim avionima sa jednim pilotom, u komercijalnom vazдушnom prevozu u skladu sa važećim zahtjevima za vazdušne operacije; i

(5) da su završili kurs obuke iz FCL.745.A.

- (c) Nezavisno od tačke (b), država članica može da izda ovlašćenje za tip sa ograničenim pravima za avione sa višečlanom pilotskom posadom koje dozvoljava imaću takvog ovlašćenja da djeluje kao kopilot za odmjenu u fazi krstarenja iznad nivoa leta 200, uz uslov da druga dva člana posade imaju ovlašćenje za tip izdato u skladu sa tačkom (b).
- (d) Kada je tako određeno u OSD-u, korišćenje prava ovlašćenja za letenje na tipu može na početku biti ograničeno na let pod nadzorom instruktora. Nalet pod nadzorom se upisuje u pilotsku knjižicu ili ekvivalentan zapis potpisan od strane instruktora. Ograničenje se uklanja kada pilot demonstrira da je nalet pod nadzorom, zahtijevan u skladu sa OSD-om, završen.“;

(8) Tačka FCL.725.A mijenja se i glasi:

„FCL.725.A Teorijsko znanje i letačka obuka za izdavanje ovlašćenja za letenje na klasi i tipu – avioni

Ukoliko nije drugačije određeno podacima o operativnoj prikladnosti utvrđenim u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012:

- (a) Za višemotorne avione sa jednim pilotom:
  - (1) kurs teorijskog znanja za ovlašćenje za letenje na višemotornoj klasi sa jednim pilotom uključuje najmanje 7 sati obuke tokom operacija višemotornih aviona; i
  - (2) letačka obuka za ovlašćenje za letenje na višemotornoj klasi ili tipu sa jednim pilotom, uključuje najmanje 2 sata i 30 minuta letačke obuke sa instruktorom, pod normalnim uslovima rada tokom operacija višemotornih aviona, i ne manje od 3 sata i 30 minuta letačke obuke sa instruktorom u postupcima otkaza motora i tehnikama tokom asimetričnog leta.
- (b) za hidroavione sa jednim pilotom:
  - (1) kurs obuke za ovlašćenja za letenje na hidroavionu sa jednim pilotom, obuhvata obuku teorijskog znanja i letačku obuku; i
  - (2) letačka obuka za ovlašćenje za letenje na klasi ili tipu hidroaviona sa jednim pilotom, obuhvata najmanje 8 sati letačke obuke sa instruktorom, ukoliko kandidat posjeduje kopnenu verziju odgovarajućeg ovlašćenja za letenje na klasi ili tipu, ili 10 sati ukoliko podnosioci zahtjeva ne posjeduju takvo ovlašćenje; i
- (c) u slučaju složenih aviona ne-visokih performansi sa jednim pilotom, složenih aviona visokih performansi sa jednim pilotom i aviona sa višečlanom pilotskom posadom, kursevi obuke obuhvataju UPRT obuku teorijskog znanja i letačku obuku koje se odnose na specifičnosti odgovarajuće klase ili tipa.“;

(9) Dodaje se nova tačka FCL.745.A koja glasi:

„FCL.745.A Napredni UPRT kurs — avioni

(a) Napredni UPRT kurs se obavlja u ATO-u i mora da sadrži barem:

(1) 5 sati kursa teorijskog znanja;

(2) prepoletne brifinge i debriefinge nakon leta; i

(3) 3 sata letačke obuke sa instruktorom za avione FI(A) kvalifikovanim u skladu sa tačkom FCL.915 (e) i da sadrži napredni UPRT-a u avionu za obuku.

(b) Po završetku kursa UPRT, podnosiocima zahtjeva se izdaje uvjerenje o završenoj obuci od strane ATO-a.“;

(10) Tačka (b)(1) tačke FCL.900 mijenja se i glasi:

„(1) Nadležna vlast može da izda posebno uvjerenje kojim se dodjeljuju prava za obuku u letu kada usaglašenost sa zahtjevima uspostavljenim u ovom Pod-dijelu nije moguća u slučaju uvođenja:

(i) novog vazduhoplova u države članice ili u flotu operatora; ili

(ii) novih kurseva obuke u ovom Aneksu (Dio-FCL).

Takvo uvjerenje mora da se ograniči na trenažne letove neophodne za uvođenje novog tipa vazduhoplova ili novog kursa obuke i njegov period važenja, u svakom slučaju, ne prelazi 1 godinu.“;

(11) Tačka FCL.915 mijenja se i glasi na sljedeći način:

„FCL.915 Opšti preduslovi i zahtjevi za instruktore

(a) Opšte

Podnosioci zahtjeva za izdavanje uvjerenja instruktora moraju imati najmanje 18 godina.

(b) Dodatni zahtjevi za instruktore koji pružaju letačku obuku u vazduhoplovu

Podnosioci zahtjeva za izdavanje ili imaooci uvjerenja instruktora sa pravima za sprovođenje letačke obuke u vazduhoplovu moraju da:

(1) za obuku za dozvolu, imaju u najmanjoj mjeri dozvolu ili, u slučaju iz tačke FCL.900(c), ekvivalentnu dozvolu, za koju će se pružiti letačka obuka;

(2) za obuku za ovlašćenje, imaju relevantno ovlašćenje ili, u slučaju iz tačke FCL.900(c), ekvivalentno ovlašćenje, za koje će se pružiti letačka obuka;

(3) osim u slučaju instruktora za probne i ispitivačke letove (FTI):

(i) imaju završeno najmanje 15 sati naleta kao piloti na klasi ili tipu vazduhoplova na kojima se pruža letačka obuka, od kojih najviše 7 sati može da bude na FSTD-u koji predstavlja klasu ili tip vazduhoplova, ukoliko je primjenljivo; ili

(ii) su položili procjenu sposobnosti za određenu kategoriju instruktora na toj klasi ili tipu vazduhoplova; i

(4) imaju pravo da djeluju kao PIC na vazduhoplovu tokom takve letačke obuke.

(c) Priznavanje za sljedeća ovlašćenja i radi produženja važenja

(1) Podnosiocima zahtjeva za sljedeća uvjerenja instruktora, može da bude priznato iskustvo sa podučavanjem i učenjem već prikazanim za uvjerenje instruktora koje posjeduje.

(2) Nalet ostvaren u svojstvu ispitivača tokom praktičnog ispita ili provjere stručnosti, priznaje se u potpunosti za zahtjeve produženja važenja svih uvjerenja instruktora koje posjeduje.

(d) Prilikom priznavanja proširenja na sljedeće tipove moraju da se uzmu u obzir odgovarajući elementi kako je određeno u podacima o operativnoj prikladnosti u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012 (OSD).

(e) Dodatni zahtjevi za pružanje obuke na kursu u skladu sa FCL.745.A:

(1) Pored zahtjeva iz (b), prije djelovanja u svojstvu instruktora za kurs obuke u skladu sa FCL.745.A, imaoći uvjerenja za instruktore moraju:

(i) da imaju najmanje 500 sati naleta u svojstvu pilota aviona, uključujući 200 sati letačke obuke;

(ii) nakon usaglašavanja sa zahtjevima koji se odnose na iskustvo iz tačke (e)(1)(i), da imaju završen kurs obuke za UPRT instruktora u ATO-u, tokom kojeg se kompetencije podnosilaca zahtjeva stalno procjenjuju; i

(iii) nakon završetka kursa, da imaju uvjerenje o završenom kursu izdato od strane ATO-a, čiji je rukovodilac obuke (*Head of Training* – HT) unio prava navedena u tački (e)(1) u knjižicu evidencije naleta podnosilaca zahtjeva.

(2) Prava iz tačke (e)(1) mogu da se koriste samo ako su instruktori, tokom protekle godine, dobili obuku osvježavanja znanja u ATO-u tokom koje je kompetencija potrebna za pružanje obuke na kursu u skladu sa tačkom FCL.745 procijenjena kao zadovoljavajuća od strane HT-a.

(3) Instruktori koji imaju prava iz tačke (e)(1) mogu da djeluju kao instruktori za kurs kako je navedeno u tački (e)(1)(ii), ukoliko oni:

(i) imaju 25 sati iskustva u letačkoj obuci tokom osposobljavanja u skladu sa FCL745.A;

(ii) imaju završenu procjenu kompetencije za ovo pravo; i

(iii) su usaglašeni sa zahtjevima koji se odnose na skorašnje iskustvo iz tačke (e)(2).

(4) Ova prava se moraju unijeti u knjižicu evidencije naleta instruktora i može ih potpisati ispitivač.“;

(12) Dodatak 1 mijenja se i glasi:

„Dodatak 1

Priznavanje teorijskog znanja

PRIZNAVANJE TEORIJSKOG ZNANJA NA ISTOJ ILI DRUGOJ KATEGORIJI VAZDUHOPLOVA – PRELAZNA OBUKA I ZAHTJEVI ISPITIVANJA

1. LAPL, PPL, BPL i SPL

1.1. Za izdavanje LAPL-a, imaocima LAPL-a u drugoj kategoriji vazduhoplova u potpunosti se priznaje teorijsko znanje iz zajedničkih predmeta kako je definisano u FCL.120(a).

1.2. Ne dovodeći u pitanje stav 1.1, za izdavanje LAPL, PPL, BPL ili SPL, imaoci dozvole u drugoj kategoriji vazduhoplova moraju da završe obuku iz teorijskog znanja i uspješno polože teorijske ispite do odgovarajućeg nivoa iz sljedećih predmeta:

- teorija leta;
- operativne procedure;
- performanse i planiranje leta;
- opšte poznavanje vazduhoplova; i
- navigacije.

1.3. Za izdavanje PPL, BPL ili SPL, imaocima LAPL-a u istoj kategoriji vazduhoplova u potpunosti se priznaju zahtjevi obuke i ispita iz teorijskog znanja.

1.4. Bez obzira na stav 1.2, za izdavanje LAPL(A), imaoci LAPL(S) sa proširenjem na TMG moraju da demonstriraju odgovarajući nivo teorijskog znanja za klasu jednomotornih klipnih aviona (kopno) u skladu sa FCL.135.A(a)(2).

2. CPL

2.1. Podnosioci zahtjeva za izdavanje CPL, koji posjeduju CPL u drugoj kategoriji vazduhoplova, moraju da završe prelaznu obuku iz teorijskog znanja u ATO-u u okviru odobrenog kursa prema utvrđenim razlikama između CPL programa za različite kategorije vazduhoplova.

2.2. Podnosioci zahtjeva moraju da polože ispite iz teorijskog znanja kako je dato u ovom Aneksu (Dio-FCL) za sljedeće predmete u odgovarajućoj kategoriji vazduhoplova:

021 — Opšte poznavanje vazduhoplova: Konstrukcija i sistemi, Elektrotehnika, Pogonska grupa i Oprema za slučaj nužde;

022 — Opšte poznavanje vazduhoplova: instrumenti;

032/034 — Performanse aviona ili helikoptera, ukoliko je primjenjivo;

070 — Operativne procedure; i

080 — Teorija leta.

2.3. Podnosiocima zahtjeva za CPL, koji su položili odgovarajuće teorijske ispite za IR u istoj kategoriji vazduhoplova priznaju se zahtjevi teorijskog znanja iz Ljudskih mogućnosti i Meteorologije osim ako nisu završili IR kurs obuke u skladu sa Dodatkom 6, Sekcija Aa, ovog Aneksa (Dio-FCL).

2.4. Podnosiocima zahtjeva za CPL koji su položili odgovarajuće ispite teorijskog znanja za IR ili EIR u istoj kategoriji vazduhoplova priznaju se zahtjevi teorijskog znanja u predmetu Komunikacije.

3. ATPL

3.1. Podnosioci zahtjeva za izdavanje ATPL, koji imaju ATPL u drugoj kategoriji vazduhoplova, moraju da završe prelaznu obuku iz teorijskog znanja u ATO-u u okviru odobrenog kursa u skladu sa utvrđenim razlikama između ATPL programa obuke za različite kategorije vazduhoplova.

3.2. Podnosioci zahtjeva moraju da polože ispite teorijskog znanja kao što je utvrđeno u ovom Aneksu (Dio-FCL) za sljedeće predmete u odgovarajućoj kategoriji vazduhoplova:

021 — Opšte poznavanje vazduhoplova: Konstrukcija i sistemi, Elektrotehnika, Pogonska grupa i Oprema za slučaj nužde;

022 — Opšte poznavanje vazduhoplova: Instrumenti;

032/034 — Performanse aviona ili helikoptera, ukoliko je primjenjivo;

070 — Operativne procedure; i

080 — Teorija leta.

3.3. Podnosiocima zahtjeva za izdavanje ATPL(A), koji su položili odgovarajuće teorijske ispite za CPL(A), priznaju se zahtjevi za teorijsko znanje iz predmeta „Komunikacije“.

3.4. Podnosiocima zahtjeva za izdavanje ATPL(H), koji su uspješno položili teorijske ispite za CPL(H), priznaju se zahtjevi teorijskog znanja iz sljedećih predmeta:

— vazduhoplovni propisi;

— teorija leta (helikopter); i

— komunikacije.

3.5. Podnosiocima zahtjeva za izdavanje ATPL(A), koji su položili odgovarajuće teorijske ispite za IR(A), priznaju se zahtjevi za teorijsko znanje iz predmeta „Komunikacije“.

3.6. Podnosiocima zahtjeva za ATPL(H) koji imaju IR(H), a koji su položili odgovarajuće teorijske ispite za CPL(H), priznaju se zahtjevi za teorijsko znanje iz sljedećih predmeta:

— teorija leta (helikopter); i

— komunikacije.

4. IR

4.1. Podnosiocima zahtjeva za izdavanje IR ili EIR koji su položili odgovarajuće ispite teorijskog znanja za CPL u istoj kategoriji vazduhoplova priznaju se zahtjevi za teorijsko znanje iz sljedećih predmeta:

- Ljudske mogućnosti;
- Meteorologija; i
- Komunikacije.

4.2. Podnosioci zahtjeva za izdavanje IR(H) koji su položili odgovarajuće teorijske ispite za ATPL(H) VFR moraju da polože ispite iz sljedećih predmeta:

- vazduhoplovni propisi;
- planiranje i praćenje leta; i
- radio navigacija.“;

(13) Dodatak 3, Sekcija A mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) tačka (4) mijenja se i glasi:

„4. Kurs sadrži:

- (a) obuku teorijskog znanja do nivoa znanja za ATPL(A);
- (b) letačku obuku za vizuelno i instrumentalno letenje;
- (c) MCC obuku za operacije na avionima sa višečlanom pilotskom posadom; i
- (d) UPRT u skladu sa FCL.745.A osim ako podnosioci zahtjeva već nisu završili ovaj kurs obuke prije početka ATP integrisanog kursa.“;

(b) tačka (5) mijenja se i glasi:

„5. Podnosiocima zahtjeva koji nisu uspješno završili ili nisu u mogućnosti da završe cjelokupni ATP(A) kurs, mogu da zatraže od nadležnog tijela polaganje teorijskih ispita i praktičnog ispita za dozvolu sa manjim pravima i IR ukoliko su ispunili primjenjive zahtjeve.“;

(c) tačka 7 postaje „7.1.“ i dodaje se nova tačka (7.2.) koja glasi:

„7.2. Obuka iz teorijskog znanja iz UPRT-a obavlja se u skladu sa FCL.745.A.“;

(d) tačka (9) mijenja se i glasi:

„9. Letačka obuka, ne uključujući kurs obuke za ovlašćenje za letenje na tipu, sadrži ukupno najmanje 195 sati, uključujući sve provjere napretka, od čega najviše do 55 sati za cjelokupni kurs može biti instrumentalni nalet na uređaju na zemlji. Od ukupnih 195 sati, podnosioci zahtjeva moraju da ostvare najmanje:

- (a) 95 sati obuke sa instruktorom, od čega do 55 sati može biti instrumentalni nalet na uređaju na zemlji;
- (b) 70 sati kao PIC, uključujući VFR nalet i instrumentalni nalet kao učenik zapovjednik (SPIC). Instrumentalni nalet kao SPIC se smatra kao PIC nalet, samo do najviše 20 sati;

(c) 50 sati maršrutnog letenja kao PIC, uključujući VFR maršrutni let od najmanje 540 km (300 NM), sa slijetanjima sa potpunim zaustavljenjem na dva aerodroma različita od aerodroma polijetanja; i

(d) 5 sati noćnog letenja, obuhvatajući 3 sata obuke sa instruktorom, koje uključuje najmanje:

(1) 1 sat maršrutne navigacije;

(2) 5 samostalnih polijetanja; i

(3) 5 samostalnih slijetanja sa potpunim zaustavljanjem;

(e) UPRT letačku obuku u skladu sa FCL.745.A;

(f) 115 sati instrumentalnog naleta koji sadrži, najmanje:

(1) 20 sati kao SPIC;

(2) 15 sati MCC, koji se mogu ostvariti na FFS-u ili FNTP-u II;

(3) 50 sati letačke obuke instrumentalnog letenja, od čega najviše:

(i) 25 sati može biti instrumentalni nalet na uređaju na zemlji na FNPT I; ili

(ii) 40 sati može biti instrumentalni nalet na uređaju na zemlji na FNPT-u II, FTD-u 2 ili FFS-u, od čega najviše do 10 sati može biti izvedeno na FNPT-u I.

Podnosiocima zahtjeva, koji imaju uvjerenje o završenoj obuci na modulu osnovnog instrumentalnog letenja, priznaje se najviše do 10 sati za zahtijevani nalet instrumentalne obuke. Sati ostvareni na BITD-u se ne priznaju; i

(g) 5 sati u avionu koji:

(1) je certifikovan za prevoz najmanje 4 osobe; i

(2) koji ima elisu promjenjivog koraka i uvlačeći stajni trap.“;

(14) Dodatak 5 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(a) tačka (7) mijenja se i glasi:

„7. Odobreni MPL kurs teorijskog znanja, sadrži najmanje 750 sati obuke do nivoa teorijskog znanja za ATPL(A), kao i broj sati koji su potrebni za:

(a) obuku teorijskog znanja za odgovarajuće ovlašćenje za letenje na tipu, u skladu sa Pod-dijelom H; i

(b) UPRT obuku teorijskog znanja u skladu sa FCL.745.A.“;

(b) tačka (8) mijenja se i glasi:

„8. Letačka obuka mora da sadrži ukupno najmanje 240 sati, koju čine sati u ulozi PF i PNF, u stvarnom i simuliranom letu, i mora da pokriva sljedeće 4 faze obuke:

(a) Faza 1 — Srž letačke obuke

Posebna osnovna obuka za avion sa jednim pilotom

(b) Faza 2 — Osnovna

Uvođenje operacija sa višečlanom posadom i instrumentalnog leta

(c) Faza 3 — Srednja

Primjena operacija sa višečlanom posadom na višemotornim turbinskim avionima koji su certifikovani kao avioni visokih performansi u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012

(d) Faza 4 — Napredna

Obuka za ovlašćenje za tip u kompanijskom okruženju.

MCC zahtjevi moraju da budu sadržani u odgovarajućim gore navedenim fazama.

Obuka u asimetričnom letu mora da se obavi ili na avionu ili na FFS-u.“

(c) dodaje se nova tačka (8a) koja glasi:

„8a. letačko iskustvo u stvarnom letu uključuje:

(a) sve zahtjeve koji se odnose na iskustvo iz Pod-dijela H;

(b) UPRT letačku obuku u skladu sa FCL.745.A;

(c) UPRT vježbe na avionima koje se odnose na specifičnosti odgovarajućeg tipa u skladu sa FCL.725.A(c);

(d) noćno letenje;

(e) let samo uz korišćenje instrumenata; i

(f) iskustvo potrebno da bi se postiglo odgovarajuće *airmanship*.“;

(15) Dodatak 9 mijenja se i glasi:

„Dodatak 9

Obuka, praktični ispit i provjera stručnosti za MPL, ATPL, ovlašćenje za letenje na tipu i klasi i provjera stručnosti za IR

A. Opšte

1. Podnosioci zahtjeva za praktični ispit, moraju da se obučavaju na istoj klasi ili tipu vazduhoplova koji će se koristiti na ispitu.

Obuka za MPA i PL ovlaštenje za tip se obavlja u FFS-u ili na kombinaciji FSTD-a i FFS-a. Praktični ispit i provjera stručnosti za MPA i PL ovlaštenja za tip i izdavanje ATPL-a i MPL-a, se obavljaju u FFS-u, ukoliko je primjenljivo.

Obuka, praktični ispit ili provjera stručnosti za ovlaštenja za klasu ili tip za SPA i helikoptere se obavljaju u:

(a) raspoloživom i dostupnom FFS-u, ili

(b) kombinaciji FSTD-a i vazduhoplova ukoliko FFS nije raspoloživ ili dostupan; ili

(c) vazduhoplovu ukoliko FSTD nije raspoloživ ili dostupan.

Ukoliko se FSTD-i koriste tokom obuke, ispita ili provjere, adekvatnost FSTD-a koji se koriste se verifikuje u odnosu na primjenljivu „Tabelu funkcija i subjektivnih testova“ i primjenljivu „Tabelu testova validacije FSTD-a“ sadržanih u primarnom referentnom dokumentu koji se primjenjuje na korišćeni uređaj. Sve zabrane i ograničenja navedena na certifikatu kvalifikacija uređaja se uzimaju u razmatranje.

2. Ukoliko se ne polože sve sekcije ispita u dva pokušaja, zahtjeva se dodatna obuka.

3. Ne postoji ograničenje broja pokušaja polaganja praktičnog ispita.

SADRŽAJ OBUKE/PRAKTIČNOG ISPITA/PROVJERE STRUČNOSTI

4. Ukoliko nije drugačije određeno u podacima o operativnoj prikladnosti ustanovljenim u skladu sa Aneksom I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012 (OSD), program letačke obuke, praktični ispit i provjera stručnosti moraju da budu u skladu sa ovim Dodatkom. Program obuke, praktični ispit i provjera stručnosti mogu da budu smanjeni kada se priznaje prethodno iskustvo na sličnim tipovima vazduhoplova, kako je određeno u OSD-u.

5. Osim u slučaju praktičnih ispita za izdavanje ATPL-a, kada je tako određeno u OSD-u za određene vazduhoplove, mogu da se priznaju stavke praktičnog ispita specifične za druge tipove ili varijante za koje je pilot kvalifikovan.

SPROVOĐENJE ISPITA/PROVJERE

6. Ispitivač može da izabere za praktični ispit ili provjeru stručnosti između različitih scenarija u kojima su sadržane simulirane relevantne operacije. Simulatori letenja i drugi uređaji za obuku se koriste, kako je definisano u ovom Aneksu (Dio-FCL).

7. Tokom provjere stručnosti, ispitivač mora da provjeri da li imaoci ovlaštenja za letenje na klasi ili tipu posjeduju adekvatan nivo teorijskog znanja.

8. Ukoliko podnosioci zahtjeva izaberu da se praktični ispit prekine zbog razloga koje ispitivač smatra neopravdanim, podnosioci zahtjeva moraju da ponove cijeli praktični ispit. Ukoliko je provjera prekinuta zbog razloga koje ispitivač smatra opravdanim, na daljem letu moraju da se provjere samo one sekcije koje nijesu završene.

9. Prema nahođenju ispitivača, bilo koji manevar ili proceduru ispita podnosioci zahtjeva mogu jednom da ponove. Ispitivač može da prekine ispit u bilo kojoj fazi ukoliko ustanovi da letačka vještina podnosioca zahtjeva zahtijeva ponavljanje cijelog ispita.

10. Od podnosioca zahtjeva se zahtjeva da lete vazduhoplovom sa pozicije sa koje je moguće obaviti dužnosti PIC-a ili kopilota, ukoliko je relevantno. Ukoliko se sprovodi provjera u uslovima rada sa jednim pilotom, ona mora da se obavi kao da drugi član posade nije prisutan.

11. Tokom prepoletne pripreme za ispit, podnosioci zahtjeva moraju da odrede podešavanje snage i brzine. Podnosioci zahtjeva moraju da ukažu ispitivaču koje su provjere i dužnosti obavili, uključujući identifikaciju radio sredstava. Provjere moraju biti izvršene u skladu sa kontrolnom listom vazduhoplova na kojem se ispit održava i, ukoliko je primjenjivo, sa MCC konceptom. Performanse za polijetanje, prilaz i slijetanje moraju biti izračunate od strane podnosioca zahtjeva u skladu sa operativnim priručnikom ili letačkim priručnikom vazduhoplova koji se koristi. Relativnu i apsolutnu visinu donošenja odluke, minimalnu relativnu i apsolutnu visinu snižavanja i tačku neuspjelog prilaza mora da odredi podnosilac zahtjeva uz saglasnost ispitivača.

12. Ispitivač ne smije učestvovati u upravljanju vazduhoplovom osim kada je potrebna intervencija u svrhu sigurnosti ili da se izbjegne neprihvatljivo zadržavanje ostalog saobraćaja.

SPECIFIČNI ZAHTJEVI ZA PRAKTIČNI ISPIT/ PROVJERU STRUČNOSTI ZA OVLAŠĆENJE ZA LETENJE NA TIPU VAZDUHOPLOVA SA VIŠE PILOTA, ZA OVLAŠĆENJE ZA LETENJE NA TIPU VAZDUHOPLOVA SA JEDNIM PILOMOM, KADA SE RADI U OPERACIJAMA SA VIŠE PILOTA, ZA MPL I ATPL

13. Praktični ispit za vazduhoplov sa više pilota ili za avion sa jednim pilotom kada se radi u operacijama sa više pilota mora da se izvodi u okruženju sa više pilota. Drugi podnosilac zahtjeva ili drugi kvalifikovani pilot za taj tip može da ima funkciju drugog pilota. Ako se koristi vazduhoplov, drugi pilot mora da bude ispitivač ili instruktor.

14. Podnosioci zahtjeva, moraju da rade kao PF tokom izvođenja svih sekcija praktičnog ispita, osim tokom neuobičajenih ili procedura u slučaju nužde, koje mogu da izvode kao PF ili kao PM u skladu sa MCC procedurama. Podnosioci zahtjeva za prvo izdavanje ovlašćenja za letenje na tipu vazduhoplova sa više pilota ili za ATPL moraju takođe da prikažu sposobnost da djeluju kao PM. Podnosioci zahtjeva mogu da izaberu da li će praktični ispit sprovoditi na lijevom ili desnom sjedištu ukoliko svi djelovi ispita mogu da se sprovedu sa izabranog sjedišta.

15. Ispitivač mora da provjeri sljedeće djelove za podnosioca zahtjeva za ATPL ili ovlašćenje za letenje na tipu vazduhoplova sa više pilota ili za operacije sa više pilota u avionu sa jednim pilotom proširujući dužnosti podnosioca zahtjeva na PIC, bez obzira da li podnosioci zahtjeva djeluju kao PF ili PM:

(a) upravljanje koordinacijom posade;

(b) održavanje opšteg nadzora operacija vazduhoplova koristeći adekvatan nadzor; i

(c) postavljanje prioriteta i donošenje odluka u skladu sa aspektima sigurnosti i odgovarajućih pravila i propisa koji odgovaraju operativnoj situaciji, uključujući slučajevne nužde.

16. Ispit/provjera bi trebalo da se obavi po IFR-u, ukoliko je uključeno ovlašćenje za IR, i koliko god je moguće treba se simulirati okruženje komercijalnog vazdušnog saobraćaja. Suštinski element koji se mora provjeriti je sposobnost planiranja i izvođenja leta koristeći uobičajeni materijal za briefing.

17. Kada je kurs za ovlaštenje za letenje na tipu obuhvatao manje od dva sata letačke obuke u vazduhoplovu, praktični ispit može da se obavi u FFS-u i može da se završi prije letačke obuke u vazduhoplovu.

Odobrenu letačku obuku obavlja kvalifikovani instruktor pod odgovornošću:

(a) ATO-a; ili

(b) organizacije koja ima AOC izdat u skladu sa Aneksom III (Dio-ORO) Uredbe (EU) br. 965/2012 i koja je posebno odobrena za takvu obuku; ili

(c) instruktora, u slučajevima kada nije odobrena letačka obuka u vazduhoplovu za jednomotorni vazduhoplov u ATO-u ili kod imaoca AOC-a, već je letačka obuka u vazduhoplovu odobrena od strane nadležnih vlasti podnosioca prijave.

Uvjerenje o završenom kursu za ovlaštenje za letenje na tipu, uključujući letačku obuku u vazduhoplovu, se mora proslijediti nadležnim vlastima prije nego što se novo ovlaštenje za letenje na tipu upiše u dozvolu podnosioca zahtjeva.

18. U slučaju obuke za vraćanje iz nepravilnog položaja, „ situacija gubitka uzgona“ je ili prevlačenje ili gubitak uzgona. FFS se može koristiti od strane ATO-a ili da se vježba vraćanje iz gubitka uzgona ili da se demonstriraju karakteristike specifične za gubitak uzgona, ili oboje, ukoliko:

(a) je FFS kvalifikovan u skladu sa posebnim zahtjevima evaluacije iz CS-FSTD(A); i

(b) je ATO uspješno demonstrirao nadležnim vlastima da je ublažen bilo koji negativni prenos obuke.

B. Posebni zahtjevi za kategoriju aviona

STANDARDI PROLAZA

1. U slučaju aviona sa jednim pilotom, uz izuzetak složenih aviona visokih performansi, podnosioci zahtjeva moraju uspješno da polože sve sekcije praktičnog ispita ili provjere stručnosti. Ukoliko se ne položi neka stavka sekcije, smatra se da ta cjelokupna sekcija nije položena. Podnosioci zahtjeva koji ne polože samo jednu sekciju moraju da polažu sekciju koju nisu položili. Ukoliko ne polože više od jedne sekcije, podnosioci zahtjeva moraju da polažu ponovno u cjelosti ispit ili provjeru. Ukoliko ne polože bilo koju sekciju prilikom ponovnog polaganja ispita ili provjere, uključujući sekcije koje je podnosioci zahtjeva na prethodnom ispitu/provjeri položili, podnosioci zahtjeva će morati u cjelini da ponove ispit ili provjeru. Za višemotorne avione sa jednim pilotom mora se položiti sekcija 6 odgovarajućeg ispita ili provjere, koja se odnosi na asimetrični let.

2. U slučaju složenih aviona visokih performansi sa više i sa jednim pilotom, podnosioci zahtjeva moraju da polože sve sekcije praktičnog ispita ili provjere stručnosti. Podnosioci zahtjeva koji ne polože više od pet stavki moraju ponovno da polažu cijeli ispit ili provjeru. Svaki podnosilac zahtjeva koji ne položi pet ili manje stavki mora ponovo da polaže stavke koje nije položio. Ukoliko prilikom ponovnog polaganja ispita ili provjere ne polože bilo koju sekciju, uključujući sekcije koje su na prethodnom ispitu/provjeri položili, podnosioci zahtjeva će morati u cjelini da ponove ispit ili provjeru. Sekcija 6 nije dio praktičnog ispita za ATPL ili MPL. Ukoliko podnosioci zahtjeva ne polože ili ne pristupe polaganju Sekcije 6, ovlaštenje za letenje na tipu se izdaje bez prava za CAT II ili CAT III. Kako bi proširili prava za letenje na

tipu za na CAT II ili CAT III, podnosioci zahtjeva moraju da položi Sekciju 6 na odgovarajućem tipu vazduhoplova.

ODSTUPANJA TOKOM ISPITA U LETU

3. Podnosioci zahtjeva moraju da demonstriraju sposobnost:

- (a) upravljanja vazduhoplovom unutar njegovih ograničenja;
- (b) izvođenja svih manevara sa mirnoćom i preciznošću;
- (c) ispravnog donošenja odluka i *airmanship*;
- (d) primjenjivanja vazduhoplovnog znanja;
- (e) održavanja kontrole vazduhoplova u svakom trenutku tako da uspješan ishod procedure ili manevra nikad nije ozbiljno doveden u pitanje;
- (f) da razumije i primjenjuje procedure koordinacije posade i onesposobljenosti člana posade, ukoliko je primjenljivo; i
- (g) da efikasno komunicira sa ostalim članovima posade, ukoliko je primjenljivo.

4. Moraju da se primjenjuju sljedeća ograničenja, korigovana kako bi se dozvolila odstupanja radi turbulentnih uslova, kvaliteta upravljanja i performansi aviona koji se koristi:

Visina	
Opšte	± 100 ft
Početak produžavanja na relativnoj/apsolutnoj visini donošenja odluke	+ 50 ft/– 0 ft
Minimalna relativna visina/MAPt/apsolutna visina snižavanja	+ 50 ft/– 0 ft
Održavanje zadate linije puta	
Po radio sredstvima	$\pm 5^\circ$
Za „ugaona“ odstupanja	Pola otklona skale po azimutu i uglu poniranja (npr. LPV, ILS, MLS, GLS)
2D (LNAV) i 3D (LNAV/VNAV) „linearna“ lateralna odstupanja	<i>cross-track</i> greška/odstupanje obično treba da bude ograničena na $\pm \frac{1}{2}$ RNP vrijednosti koja se odnosi na proceduru. Manja odstupanja od ovog standarda do najviše 1 RNP su dozvoljena.
3D linearna vertikalna odstupanja (npr. RNP APCH (LNAV/VNAV) korišćenjem BaroVNAV)	Ne više od – 75 stopa ispod vertikalnog profila u bilo koje vrijeme, i ne više od + 75 stopa iznad vertikalnog profila na ili ispod 1000 stopa iznad nivoa aerodroma.
Kurs	

Sa svim motorima u radu	$\pm 5^\circ$
Sa simuliranim otkazom motora	$\pm 10^\circ$
Brzina	
Sa svim motorima u radu	± 5 čvorova
Sa simuliranim otkazom motora	+ 10 čvorova/– 5 čvorova

SADRŽAJ OBUKE/PRAKTIČNOG ISPITA/PROVJERE STRUČNOSTI

5. Avioni sa jednim pilotom, osim kod složenih aviona visokih performansi

(a) Značenje sljedećih simbola je:

P = obučen kao PIC ili kopilot i kao PF i PM

OTD = ostali uređaji za obuku mogu se koristiti za ovu vježbu

X = FFS se koristi za ovu vježbu; u suprotnom se mora koristiti avion ako je podesan za manevre i procedure

P# = obuka mora biti dopunjena nadzorom u avionu

(b) praktična obuka se sprovodi najmanje na nivou trenažne opreme označene sa (P), ili na opremi višeg nivoa označenoj strelicom (—>).

Sljedeće skraćenice se koriste da označe trenažnu opremu koja se koristi:

A = avion

FFS = potpuni simulator leta

FSTD = uređaj za simuliranje leta

(c) Na stavkama označenim zvjezdicom (*) Sekcije 3B i, za višemotorne, Sekcije 6, mora se letjeti samo koristeći instrumente ako je produženje/obnavljanje IR-a uključeno u praktični ispit ili provjeru stručnosti. Ako se na stavkama označenim zvjezdicom (*) ne leti samo koristeći instrumente tokom praktičnog ispita ili provjere stručnosti, i kada nema priznavanja prava za IR, ovlašćenje za klasu ili tip će biti ograničeno samo na VFR.

(d) Sekcija 3A mora biti završena za produženje ovlašćenja za letenje na tipu ili višemotornoj klasi, samo VFR, kada zahtijevano iskustvo od 10 rutnih sektora nije odrađeno unutar zadnjih 12 mjeseci. Sekcija 3A nije potrebna ukoliko je završena sekcija 3B.

(e) Kada se slovo „M“ pojavi u koloni praktičnog ispita/provjere stručnosti, to ukazuje na obaveznu vježbu ili izbor gde se pojavljuje više od jedne vježbe.

(f) FSTD se koristi za praktičnu obuku za ovlaštenje za letenje na tipu ili klasi višemotornih vazduhoplova, ukoliko su dio odobrenog kursa za ovlaštenje za letenje na klasi ili tipu. Za odobrenje kursa treba uzeti u obzir sljedeće uslove:

- (i) kvalifikaciju FSTD-a propisanu u zahtjevima Aneksa VI (Dio-ARA) i Aneksa VII (Dio-ORA);
- (ii) kvalifikacije instruktora;
- (iii) obim obuke na FSTD-u tokom kursa; i
- (iv) kvalifikacije i prethodno iskustvo pilota na obuci na sličnim tipovima.

(g) Ako se prava za operacije sa više pilota traže po prvi put, piloti koji imaju prava za operacije sa jednim pilotom moraju da:

- (1) završe prelazni kurs koji sadrži manevre i procedure uključujući MCC kao i vježbe iz Sekcije 7 koristeći upravljanje prijetnjama i greškama (TEM), CRM i ljudske faktore u ATO-u; i
- (2) polože provjeru stručnosti u operacijama sa više pilota.

(h) Ako se prava za operacije sa jednim pilotom traže po prvi put, piloti koji imaju prava za operacije sa više pilota moraju da se obuču u ATO-u i da se izvrši provjera sljedećih dodatnih manevara i procedura u operacijama sa jednim pilotom:

- (1) za SE avione, 1.6, 4.5, 4.6, 5.2 i, ukoliko je primjenljivo, jedan prilaz iz Sekcije 3.B; i
- (2) za ME avione, 1.6, Sekcija 6 i, ukoliko je primjenljivo, jedan prilaz iz Sekcije 3.B.

(i) Piloti koji imaju prava za operacije i jednomotornim i višemotornim vazduhoplovima u skladu sa tačkama (g) i (h) mogu da izvrše produženje prava za oba tipa operacija kroz obavljanje provjere stručnosti u operacijama sa više pilota uz vježbe iz tački (h)(1) ili (h)(2), ukoliko je primjenljivo, u operacijama sa jednim pilotom.

(j) Ukoliko se praktični ispit ili provjera stručnosti obavi samo u operacijama sa više pilota, ovlaštenje za tip se ograničava na operacije sa više pilota. Ograničenje se otklanja kada se pilot usaglasi sa tačkom (h).

(k) Obuka, ispitivanje i provjera se obavljaju u skladu sa tabelom iz daljeg teksta.

- (1) Zahtjevi koji se odnose na obuku u ATO-u, ispitivanje i provjeru za prava za obavljanje operacija sa jednim pilotom
- (2) Zahtjevi koji se odnose na obuku u ATO-u, ispitivanje i provjeru za prava za obavljanje operacija sa više pilota
- (3) Zahtjevi koji se odnose na obuku u ATO-u, ispitivanje i provjeru za pilote koji imaju prava za obavljanje operacija sa jednim pilotom a po prvi put traže prava za obavljanje operacija sa više pilota (prelazni kurs)
- (4) Zahtjevi koji se odnose na obuku u ATO-u, ispitivanje i provjeru za pilote koji imaju prava za obavljanje operacija sa više pilota a po prvi put traže prava za obavljanje operacija sa jednim pilotom (prelazni kurs)

(5) Zahtjevi koji se odnose na obuku u ATO-u i provjeru za kombinovano produženje i obnovu prava za obavljanje operacija sa jednim i više pilota

Vrsta operacije	(1)		(2)		(3)		(4)		(5)	
	SP		MP		SP → MP (prva)		MP → SP (prva)		SP + MP	
	Obuka	Ispitivanje/ provjera	Obuka	Ispitivanje/ provjera	Obuka	Ispitivanje/ provjera	Obuka, ispitivanje i provjera (SE avioni)	Obuka, ispitivanje i provjera (ME avioni)	SE avioni	ME avioni
Prvo izdavanje SP složeni	Sekcije 1.-6. 1.-7.	Sekcije 1.-6. 1.-7.	Sekcije 1.-7.	Sekcije 1.-7.	MCC CRM Ljudski faktor TEM Sekcija 7.	Sekcije 1.-7.	1.6., 4.5., 4.6., 5.2. i, ukoliko je primjenjivo, jedan prilaz iz sekcije 3.B	1.6., Sekcija 6. i, ukoliko je primjenjivo, jedan prilaz iz sekcije 3.B		
Produženje SP složeni	n/a 1.-7.	Sekcije 1.-6. 1.-7.	n/a	Sekcije 1.-7.	n/a	n/a	n/a	n/a	MPO: Sekcije 1-7 SPO: 1.6, 4.5, 4.6, 5.2 i, ukoliko je primjenljivo, jedan prilaz iz Sekcije 3.B	MPO: Sections 1-7 SPO: 1.6, Sekcija 6 i, ukoliko je primjenljivo, jedan prilaz iz Sekcije 3.B
Obnova SP složeni	FCL.740 1.-7.	Sekcije 1.-6. 1.-7.	FCL.740	Sekcije 1.-6.	n/a	n/a	n/a	n/a	Obuka: FCL.740 Provjera: kao za produženje	Obuka: FCL.740 Provjera: kao za produženje

(I) Kako bi se uspostavila ili održavala PBN prava, jedan prilaz mora da bude RNP APCH. Kada RNP APCH nije izvodljiv, obavlja se u FSTD-u sa odgovarajućom opremom.

TMG-i I AVIONI SA JEDNIM PILOTOM, OSIM SLOŽENIH AVIONA VISOKIH PERFORMANSI	PRAKTIČNA OBUKA			PRAKTIČNI ISPIT ILI PROVJERA STRUČNOSTI ZA OVLAŠĆENJE ZA KLASU ILI TIP	
	FSTD	A	Inicijali instruktora nakon završene obuke	Ispitano ili provjereno na FSTD-u ili A-u	Inicijali ispitivača nakon završenog ispita ili provjere
SEKCIJA 1					
1 Polijetanje	OTD				
1.1 Priprema za let uključujući: — dokumentaciju; — masu i centražu; — meteorološki izvještaj, i — NOTAM.					
1.2 Provjere prije startovanja					
1.2.1 Spoljna	OTD P#	P		M	
1.2.2 Unutrašnja	OTD P#	P		M	
1.3 Pokretanje motora: normalne neispravnosti.	P --->	--->		M	
1.4 Taksiranje	P --->	--->		M	
1.5 Pretpoletne provjere: provjera motora (ukoliko je primjenjivo)	P --->	--->		M	
1.6 Procedura polijetanja: — normalno sa podešavanjem zakrilaca prema letačkom priručniku; i — bočni vjetar (ukoliko postoje uslovi).	P --->	--->		M	
1.7 Penjanje: — Vx/Vy; — zaokreti u zadati kurs i — Prevođenje u horizontalni let.	P --->	--->		M	
1.8 Saradnja sa ATC-om – usaglašenost,	P --->			M	

procedure radio-telefonije					
SEKCIJA 2					
2. Rad iz vazduha (vizuelni meteorološki uslovi (VMC)) 2.1 Ravan i horizontalan let na različitim brzinama uključujući let na kritično malim brzinama sa i bez zakrilaca (uključujući prilaz do V_{MCA} ukoliko je primjenljivo)	P --->	--->			
2.2 Oštri zaokreti (360° lijevo i desno 45° nagiba)	P --->	--->		M	
2.3 Gubici uzgona i vađenje: (i) čist gubitak uzgona; (ii) prevlačenje u spuštajućem zaokretu sa prilaznom konfiguracijom i snagom; (iii) prevlačenje sa prilaznom konfiguracijom i snagom; i (iv) prevlačenje, penjući zaokret sa zakrilcima za polijetanje i snagom za penjanje (samo jednomotorni avioni)	P --->	--->		M	
2.4 Upravljanje uz primjenu autopilota i uređaja za upravljanje letom (može se sprovesti u sekciji 3), ukoliko je primjenljivo	P --->	--->		M	
2.5 Saradnja sa ATC-om – usaglašenost, procedure radio-telefonije	P --->	--->		M	
SEKCIJA 3A					
3A Rutne VFR procedure 3A.1 (vidjeti B.5 (c) i (d)) Plan leta, računaska navigacija i očitavanje karte	P --->	--->			
3A.2 Održavanje visine, kursa i brzine	P --->	--->			
3A.3 Orijentacija, vremenska tačnost i ispravljanje ETA	P --->	--->			
3A.4 Upotreba radio navigacionih sredstava (ukoliko je primjenljivo)	P --->	--->			
3A.5 Upravljanje letom (kontrola toka leta, rutinske provjere uključujući gorivo, sisteme i zaleđivanje)	P --->	--->			

3A.6 Saradnja sa ATC-om, procedure radio-telefonije	P --->	--->			
SEKCIJA 3B					
3B Instrumentalno letenje 3B.1.* IFR odlazak	P --->	--->		M	
3B.2* Rutne IFR procedure	P --->	--->		M	
3B.3* Procedure kruga čekanja	P --->	--->		M	
3B.4* 3D operacije do relativne/apsolutne visine odluke (DH/A) od 200 ft (60 m) ili do viših minimuma ukoliko se tako zahtijeva u skladu sa procedurom prilaza (autopilot može da se koristi za izlazak na završni segment prilaza vertikalne putanje)	P --->	--->		M	
3B.5* 2D operacije do minimalne relativne/apsolutne visine spuštanja (MDH/A)	P --->	--->		M	
3B.6* Letačke vježbe uključujući simulirani otkaz kompasa i indikatora položaja: — standardni zaokreti; i — vađenje iz neuobičajenih položaja.	P --->	--->		M	
3B.7* Otkaz lokalajzera ili <i>glide slope</i> -a	P --->	--->			
3B.8* Saradnja sa ATC-om – usaglašenost, procedure radio-telefonije	P --->	--->		M	
Namjerno ostavljeno prazno					
SEKCIJA 4					
4 Dolazak i slijetanja 4.1. Procedura dolaska na aerodrom	P --->	--->		M	
4.2 Normalno slijetanje	P --->	--->		M	
4.3 Slijetanje bez zakrilaca	P --->	--->		M	
4.4 Slijetanje sa bočnim vjetrom (ako su uslovi odgovarajući)	P --->	--->			
4.5 Prilaz i slijetanje sa oduzetom snagom do 2000 stopa iznad poletno-sletne staze (samo jednomotorni avioni)	P --->	--->			
4.6 Produžavanje sa minimalne relativne visine	P --->	--->		M	

4.7 Noćno produžavanje i slijetanje (ukoliko je primjenjivo)	P --->	--->			
4.8 Saradnja sa ATC-om – usaglašenost, procedure radio-telefonije	P --->	--->		M	
SEKCIJA 5					
5 Vanredne procedure i procedure u slučaju nužde (Ova sekcija se može kombinovati sa sekcijama od 1 do 4)					
5.1 Prekinuto polijetanje pri razumnoj brzini	P --->	--->		M	
5.2 Simulirani otkaz motora nakon polijetanja (samo jednomotorni avioni)		P		M	
5.3 Simulirano prisilno slijetanje bez snage (samo jednomotorni avioni)		P		M	
5.4 Simulirani slučajevi nužde: (i) vatra ili dim u letu; i (ii) tehničke neispravnosti sistema, ako je primjenljivo	P --->	--->			
5.5 Samo za obuku za ME avione i TMG-e: gašenje i ponovno pokretanje motora (na sigurnoj visini ako se sprovodi u vazduhoplovu)	P --->	--->			
5.6 Saradnja sa ATC-om – usaglašenost, procedure radio-telefonije	P --->	--->			
SEKCIJA 6					
6 Simulirani asimetrični let 6.1* (Ova sekcija može se kombinovati sa sekcijama od 1. do 5.) Simulirani otkaz motora tokom polijetanja (na sigurnoj visini, osim ukoliko se izvodi na FFS-u ili FNPT II)	P --->	--->X		M	
6.2* Asimetrični prilaz i produžavanje	P --->	--->		M	
6.3* Asimetrični prilaz i slijetanje sa zaustavljanjem	P --->	--->		M	
6.4 Saradnja sa ATC-om – usaglašenost, procedure radio-telefonije	P --->	--->		M	
SEKCIJA 7					
7 UPRT					

7.1 Manevri i procedure u letu					
7.1.1 Ručno upravljanje sa i bez uređaja za upravljanje letom (bez autopilota, automatskog potiska/prigušenja i ukoliko je primjenljivo, uz različite upravljačke algoritme)	P --->	--->			
7.1.1.1 Na različitim brzinama (uključujući spor let) i visinama u okviru obuke na FSTD-u	P---->	--->			
7.1.1.2 Oštri zaokret sa 45° nagiba, za 180° do 360° lijevi i desni	P---->	--->			
7.1.1.3 Zaokreti sa i bez spojlera	P---->	--->			
7.1.1.4 Proceduralno instrumentalno letenje i manevrisanje uključujući instrumentalni dolazak i odlazak, kao i vizualni prilaz	P---->	--->			
7.2 Obuka za vađenje iz nepravilnog položaja 7.2.1 Vađenje iz situacija gubitka uzgona u uslovima: — konfiguracije za polijetanje, — čiste konfiguracije na niskoj visini, — čiste konfiguracije blizu najviše operativne visine; i — konfiguracije za slijetanje	P---->	--->			
7.2.2 Sljedeće vježbe koje se odnose na nepravilan položaj: — vađenje iz položaja nosom prema gore pri različitim uglovima nagiba i — vađenje iz položaja nosom prema dolje pri različitim uglovima nagiba.	P FFS kvalifikovan samo za taj zadatak obuke	X Za ovu vježbu se ne koristi avion		Samo FFS	
7.3 Produžavanje sa svim motorima u radu* iz različitih faza tokom instrumentalnog prilaza	P->	---->			
7.4 Prekinuto slijetanje sa svim motorima u radu: — sa različitim relativnih visina ispod DH/MDH 15 m (50 ft) iznad praga poletno-sletne staze — nakon dodira sa tlom (prekinuto slijetanje) — u avionima koji nisu certifikovani kao transportna kategorija aviona (JAR/FAR 25)	P---->	---->			

ili kao regionalna kategorija aviona (SFAR 23), prekinuto slijetanje sa svim ispravnim motorima počinje ispod MDH/A ili nakon dodira sa tlom.					
---	--	--	--	--	--

6. Višepilotni avioni i jednopilotni složeni avioni visokih performansi

(a) Sljedeći simboli znače:

P = obučen kao PIC ili kopilot i kao PF i PM za izdavanje ovlašćenja za tip, prema potrebi.

OTD = Za ovu vježbu mogu da se koriste ostali uređaji za obuku

X = Za ovu vježbu se koristi FFS; u suprotnom se koristi avion ukoliko je podesan za taj manevar ili proceduru

P# = Obuka mora biti dopunjena nadziranom inspekcijom u avionu.

(b) Praktična obuka se sprovodi najmanje na nivou trenažne opreme označene sa (P), ili na opremi višeg nivoa označenoj strelicom (---->).

Sljedeće skraćenice koriste se za označavanje trenažne opreme koja se koristi:

A = avion

FSS = potpuni simulator leta

FTD = uređaj za letačku obuku

(c) Djelovi sekcije označeni zvjezdicom (*) lete se isključivo prema instrumentima.

(d) Slovo „M“ u koloni praktičnog ispita ili provjere stručnosti ukazuje na obaveznu vježbu.

(e) FFS se mora koristiti za praktičnu obuku i ispite ukoliko su dio odobrenog kursa za ovlašćenje za tip. Za odobrenje kursa treba uzeti u obzir sljedeće uslove:

(i) kvalifikacije instruktora;

(ii) kvalifikaciju i količinu obuke tokom kursa u FSTD-u; i

(iii) kvalifikacije i prethodno iskustvo pilota na obuci na sličnim tipovima.

(f) Manevri i procedure uključuju i MCC za avione sa više pilota i za složene avione visokih performansi sa jednim pilotom u operacijama sa više pilota.

(g) Manevri i procedure se izvode sa jednim pilotom za složene avione visokih performansi sa jednim pilotom u operacijama sa jednim pilotom.

(h) U slučaju složenih aviona visokih performansi sa jednim pilotom, kada se praktični ispit ili provjera stručnosti obavlja u operacijama sa više pilota, ovlašćenje za tip ograničeno je na operacije sa više pilota. Ukoliko podnosilac zahtjeva traži prava sa jednim pilotom, manevari/procedure u 2.5, 3.8.3.4, 4.4, 5.5 i barem jedan manevar/procedura iz Sekcije 3.4, mora dodatno da se završi sa jednim pilotom.

(i) U slučaju kada je izdato ovlašćenje za tip sa ograničenjem u skladu sa FCL 720.A(e), podnosioci zahtjeva moraju da ispune iste zahtjeve za ovlašćenje za tip kao i drugi podnosioci zahtjeva osim praktičnih vježbi koje se odnose na faze polijetanja i slijetanja.

(j) Kako bi se uspostavila ili održavala PBN prava, jedan prilaz mora da bude RNP APCH. Kada RNP APCH nije izvodljiv, obavlja se u FSTD-u sa odgovarajućom opremom.

AVIONI SA VIŠE PILOTA I SLOŽENI AVIONI VISOKIH PERFORMANSI SA JEDNIM PILOTOM	PRAKTIČNA OBUKA			ATPL/MPL/OVLAŠĆENJE ZA LETENJE NA TIPU PRAKTIČNI ISPIT ILI PROVJERA STRUČNOSTI	
	FSTD	A	Inicijali instruktora a nakon završene obuke	Ispitano ili provjereno na FSTD-u ili A	Inicijali ispitivača nakon završenog ispita
SEKCIJA 1					
1 Priprema leta	OTD				
1.1 Proračun performansi	P				
1.2 Spoljni vizuelni pregled aviona; lokacija svake stavke i svrha pregleda	OTD P#	P			
1.3 Pregled pilotske kabine	P ---->	---->			
1.4 Upotreba kontrolne liste prije startovanja motora, procedura startovanja, provjera radio i navigacione opreme, odabir i podešavanje navigacione i komunikacione frekvencije	P ---->	---->		M	
1.5 Taksiranje u skladu sa instrukcijama kontrole leta ili instruktora letenja	P ---->	---->			
1.6 Pretpoletna provjera	P ---->	---->		M	
SEKCIJA 2					
2. Polijetanje	P ---->	---->			
2.1 Normalno polijetanje sa različitim podešavanjem zakrilaca, uključujući ubrzano polijetanje					
2.2*Instrumentalno polijetanje; prelazak na instrumentalno letenje prilikom rotacije ili neposredno	P ---->	---->			

nakon uzleta					
2.3 Polijetanje sa bočnim vjetrom	P----->	----->			
2.4 Polijetanje sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (stvarna ili simulirana maksimalna dozvoljena masa na polijetanju)	P----->	----->			
2.5 Polijetanje sa simulacijom otkaza motora: 2.5.1* ubrzo nakon V2	P----->	----->			
(U avionima koji nijesu certificovani kao transportna kategorija ili kao regionalna kategorija aviona, otkaz motora se ne smije simulirati dok se ne dostigne minimalna relativna visina od 500 ft iznad kraja staze. U avionima koji imaju iste performanse kao transportna kategorija bez obzira na masu aviona na polijetanju i visine po gustini, instruktor može da simulira otkaz motora ubrzo nakon V2)					
2.5.2* između V1 i V2	P	X		M samo FFS	
2.6 Prekinuto polijetanje na razumnoj brzini prije dostizanja V1	P----->	-----> >X		M	
SEKCIJA 3					
3 Manevri u letu i procedure 3.1 Ručno upravljanje sa ili bez komandnog navigacionog uređaja (<i>flight director</i>) (bez autopilota, automatskog potiska/prigušenja, i prema potrebi uz različite upravljačke algoritme)	P----->	----->			
3.1.1 Na različitim brzinama (uključujući spori let) i visinama u okviru obuke na FSTD-u	P----->	----->			
3.1.2 Oštri zaokreti sa 45° nagiba, za	P----->	----->			

180° do 360° lijevi i desni					
3.1.3 Zaokreti sa i bez spojlera	P---->	---->			
3.1.4 Proceduralno instrumentalno letenje i manevrisanje uključujući instrumentalno polijetanje i prilaz i vizuelni prilaz	P---->	---->			
3.2. <i>Tuck under</i> i <i>Mach buffets</i> (ukoliko je primjenljivo), i ostale specifične letačke karakteristike aviona (npr. <i>Dutch roll</i>)	P---->	---->X Vazduh oplov se ne koristi za ovu vježbu		Samo FFS	
3.3 Normalan rad sistema i kontrola inženjerskog panela (ukoliko je primjenljivo)	OTD P---->	---->			
3.4 Normalne i vanredne operacije sljedećih sistema:				M	Biraju se najmanje obavezne tri vanredne stavke od 3.4.0 do 3.4.14 uključujući i tu stavku
3.4.0 Motor (ukoliko je potrebna elisa)	OTD P---->	---->			
3.4.1 Presurizacija i klimatizacija	OTD P---->	---->			
3.4.2 Pitostatički sistem	OTD P---->	---->			
3.4.3 Sistem goriva	OTD P---->	---->			
3.4.4 Električni sistem	OTD	---->			

	P---->				
3.4.5 Hidraulični sistem	OTD P---->	---->			
3.4.6 Sistem komandi leta i trimovanja	OTD P---->	---->			
3.4.7 Sistem za zaštitu od zaleđivanja i razleđivanje, grijanje vjetrobrana	OTD P---->	---->			
3.4.8 Autopilot/komandni navigacioni uređaj (<i>flight director</i>)	OTD P---->	---->		M (samo sa jednim pilotom)	
3.4.9 Uređaj za indicaciju gubitka uzgona ili uređaj za izbjegavanje gubitka uzgona i uređaj za povećanje stabilnosti	OTD P---->	---->			
3.4.10 Uređaj za upozorenje blizine zemlje, meteorološki radar, radiovisinomjer, transponder	P---->	---->			
3.4.11 Radio, navigacijska oprema, instrumenti, FMS	OTD P---->	P---->			
3.4.12 Stajni trap i kočnica	OTD P---->	---->			
3.4.13 Sistem pretkrilaca i zakrilaca	OTD	---->			
3.4.14 Pomoćni uređaj za napajanje (APU)	OTD P---->	---->			
Namjerno ostavljeno prazno					
3.6 Vanredne i procedure u slučaju nužde:				M	Biraju se najmanje tri stavke od 3.6.1 do 3.6.9 uključujući i tu stavku

3.6.1 Vježbe u slučaju požara npr. motora, APU-a, kabine, dijela za teret, pilotske kabine, krila i električne mreže, uključujući evakuaciju	P---->	---->			
3.6.2 Kontrola i uklanjanje dima	P---->	---->			
3.6.3 Otkazi motora, gašenje i ponovno startovanje na sigurnoj visini	P---->	---->			
3.6.4 Izbacivanje goriva (simulacija)	P---->	---->			
3.6.5. Smicanje vjetra na polijetanju/slijetanju	P	X		Samo FFS	
3.6.6 Simulacija gubitka pritiska u kabini aviona/snižavanje u slučaju nužde	P---->	---->			
3.6.7 Onesposobljenost člana letачke posade	P---->	---->			
3.6.8 Ostale procedure u slučaju nužde kako je istaknuto u odgovarajućem letачkom priručniku (AFM)	P---->	---->			
3.6.9 TCAS događaj	OTD ---->	Avion se ne koristi		Samo FFS	
3.7 Obuka za vađenje iz nepravilnog položaja 3.7.1 Vađenje iz situacija gubitka uzgona u uslovima: — konfiguracije za polijetanje; — čiste konfiguracije na niskoj visini; — čiste konfiguracije blizu najviše operativne visine; i — konfiguracije za slijetanje.	P FFS kvalifikovan samo za taj zadatak obuke	X Za ovu vježbu ne koristi se avion			
3.7.2 Sljedeće vježbe koje se odnose na nepravilan položaj:	P FFS	X Za ovu		Samo FFS	

— vađenje iz položaja nosem prema gore pri različitim uglovima nagiba; i — vađenje iz položaja s nosem prema dolje pri različitim uglovima nagiba	kvalifikovan samo za taj zadatak obuke	vježbu ne koristi se avion			
3.8 Instrumentalne letačke procedure					
3.8.1* Pridržavanje odlaznih i dolaznih ruta i instrukcija ATC-a	P----->	----->		M	
3.8.2* Procedure kruga čekanja	P----->	----->			
3.8.3* 3D operacije do DH/A od 200 ft (60 m) ili do većeg minimuma ukoliko se tako zahtijeva u skladu sa procedurom prilaza					
<p><i>Napomena:</i> U skladu sa AFM, RNP APCH procedure mogu da zahtijevaju korišćenje autopilota ili komandnog navigacionog uređaja (<i>flight director</i>). Procedure kojima se leti manuelnim upravljanjem biraju se uzimajući u obzir takva ograničenja (na primjer, birati ILS za 3.8.3.1 u slučaju takvog AFM ograničenja).</p>					
3.8.3.1* Manuelno letenje, bez komandnog navigacionog uređaja (<i>flight director</i>)	P----->	----->		M (samo praktični ispit)	
3.8.3.2* Manuelno letenje, sa komandnim navigacionim uređajem (<i>flight director</i>)	P----->	----->			
3.8.3.3* Sa autopilotom	P----->	----->			
3.8.3.4* Manuelno, simulacijom jednog neispravnog motora; otkaz motora mora da se simulira za vrijeme završnog prilaza prije prelaska 1000 stopa iznad nivoa aerodroma do slijetanja ili tokom cijelog neuspjelog prilaza. U avionima koji nijesu certificovani kao transportna kateg(JAR/FAR 25) ili kao regionalna kategorija aviona (SFAR 23), prilaz sa simuliranim otkazom motora i proisteklo produžavanje se mora započeti u vezi sa nepreciznim prilazom opisanim u 3.8.4.	P----->	----->		M	

<p>Produžavanje se mora započeti prilikom dolaska na objavljenu relativnu/apsolutnu visinu nadvišavanja prepreka (OCH/A), ali ne kasnije od dolaska na minimalnu relativnu/apsolutnu visinu snižavanja (MDH/A) od 500 stopa iznad nadmorske visine praga poletno-sletne staze. U avionima koji imaju iste performanse kao transportna kategorija aviona u odnosu na masu na polijetanju i visinu po gustini, instruktor može da simulira otkaz motora u skladu sa 3.8.3.4.</p>					
<p>3.8.3.5* Manuelno, simulacijom jednog neispravnog motora; otkaz motora mora da se simulira za vrijeme završnog prilaza nakon prelaska spoljnog markera (OM) na udaljenosti od najviše 4 NM sve do dodira tla ili tokom cijele procedure neuspjelog prilaza</p>	P---->	---->		M	
<p>U avionima koji nijesu certifikovani kao transportna kategorija aviona (JAR/FAR 25) ili kao regionalna kategorija aviona (SFAR 23), prilaz sa simuliranim otkazom motora i proisteklo produžavanje se započinje u vezi sa nepreciznim prilazom opisanim u 3.8.4. Produžavanje se započinje prilikom dolaska na objavljenu relativnu/apsolutnu visinu nadvišavanja prepreka OCH/A, ali ne kasnije od dolaska na minimalnu relativnu/apsolutnu visinu snižavanja (MDH/A) od 500 stopa iznad nadmorske visine praga poletno-sletne staze. U avionima koji imaju iste performanse kao transportna kategorija aviona u odnosu na masu na polijetanju i visinu po gustini, instruktor može da simulira otkaz motora u skladu sa 3.8.3.4.</p>					
<p>3.8.4* 2D operacije do MDH/A</p>	P*—>	---->		M	

<p>3.8.5 Prilaz kruženjem pod sljedećim uslovima:</p> <p>(a)* prilaz do minimalne dopuštene visine za prilaz kruženjem na predmetnom aerodromu u skladu sa lokalnim instrumentalnim prilaznim sredstvima u simuliranim instrumentalnim uslovima leta; nakon kojeg slijedi:</p> <p>(b) prilaz kruženjem na drugu stazu najmanje 90° od centralne linije završnog prilaza koji se koristi u tački (a), na minimalnoj dopuštenoj visini prilaza kruženjem.</p> <p><i>Napomena:</i> ako (a) i (b) nije moguće izvesti iz razloga ATC-a, može se izvesti krug u simuliranim uslovima smanjene vidljivosti .</p>	P*—>	---->			
3.8.6 Vizualni prilazi	P—>	---->			
SEKCIJA 4					
4 Procedura neuspjelog prilaza					
4.1 Produžavanje sa svim motorima u radu* tokom 3D operacije uz dostizanje relativne visine odluke	P*—>	---->			
4.2 Produžavanje sa svim motorima u radu* iz različitih faza tokom instrumentalnog prilaza	P*—>	---->			
4.3 Ostale procedure neuspjelog prilaza	P*—>	---->			
4.4* Produžavanje, ručno, sa simuliranim otkazom kritičnog motora poslije instrumentalnog prilaza prilikom dostizanja DH, MDH ili MAPt	P*----->	---->		M	
<p>4.5 Prekinuto slijetanje sa svim motorima u radu:</p> <p>— sa različitim relativnih visina ispod DH/MDH;</p>	P----->	---->			

<p>— nakon dodira sa tlom (prekinuto slijetanje)</p> <p>U avionima koji nisu odobreni kao transportna kategorija aviona (JAR/FAR 25) ili kao regionalna kategorija aviona (SFAR 23) prekinuto slijetanje sa svim motorima u radu počinje ispod MDH/A ili nakon dodira sa tlom.</p>					
SEKCIJA 5					
<p>5 Slijetanja</p> <p>5.1 Normalna slijetanja* sa vizuelnom referencom uspostavljenom nakon postizanja DA/H nakon operacije sa instrumentalnim prilazom</p>	P				
<p>5.2 Slijetanje sa simulacijom zaglavljenja horizontalnog stabilizatora u bilo kojem položaju koji nije onaj na koji je podešen</p>	P---->	Za ovu vježbu se ne koristi vazduhoplov		Samo FFS	
<p>5.3 Slijetanja sa bočnim vjetrom (vazduhoplov, ukoliko je moguće)</p>	P---->	---->			
<p>5.4 Školski krug i slijetanje bez izvučenih ili djelimično izvučenih zakrilaca i pretkrilaca</p>	P---->	---->			
<p>5.5 Slijetanje sa simulacijom otkaza kritičnog motora</p>	P---->	---->		M	
<p>5.6 Slijetanje sa simulacijom otkaza dva motora:</p> <ul style="list-style-type: none"> — avioni sa tri motora: centralni i jedan spoljni motor ukoliko je to moguće u skladu sa podacima iz AFM, — avion sa četiri motora: dva motora na jednoj strani 	P	X		M Samo FFS (samo praktični ispit)	
<i>Opšta napomena:</i>					

Specijalni zahtjevi za proširenje ovlaštenja za letenje na tipu za instrumentalne prilaze do visine odluke manje od 200 stopa (60 m), npr. CAT II/III operacije.

SEKCIJA 6

<p>Dodatna autorizacija za ovlaštenje za letenje na tipu za instrumentalne prilaze na DH manjoj od 60m (200 stopa) (CAT II/III).</p> <p>Sljedeći manevri i procedure su minimalni uslovi za obuku za odobrenje instrumentalnih prilaza na DH manji od 60 m (200 stopa). Tokom sljedećih instrumentalnih prilaza i procedura neuspjelog prilaza koristi se sva oprema aviona potrebna za izdavanje certifikacije tipa za instrumentalni prilaz na DH manji od 60 m (200 stopa).</p>					
<p>6.1* Prekinuto polijetanje na minimalnoj dopuštenoj vidljivosti duž poletno-sletne staze (RVR)</p>	<p>P*----></p>	<p>--->X Vazduh oplov se ne koristi za ovu vježbu</p>		<p>M*</p>	
<p>6.2* CAT II/III Prilazi: U simuliranim instrumentalnim uslovima leta do primjenjive DH, koristeći se sistemom za navođenje. Poštuju se standardne procedure za koordinaciju rada posade (podjela rada, procedure prozivanja, međusobni nadzor, razmjena informacija i podrška).</p>	<p>P----></p>	<p>----></p>		<p>M</p>	
<p>6.3* Produženje: Poslije prilaza kako je prikazano u 6.2 prilikom dostizanja DH. Obuka uključuje produženje zbog (simuliranog) nedovoljnog RVR, smicanja vjetra, skretanja</p>	<p>P----></p>	<p>----></p>		<p>M*</p>	

vazduhoplova izvan granica prilaza za uspješan prilaz, otkaza zemaljske/avionske opreme prilikom dostizanja DH i produženja sa simuliranim otkazom opreme dok je u vazduhu.					
6.4* Slijetanje(a): Sa vizuelnom referencom uspostavljenom na DH koja slijedi nakon instrumentalnog prilaza. Zavisno od specifičnog sistema navođenja, obavlja se automatsko slijetanje.	P----->	----->		M	

NAPOMENA: CAT II/III operacije izvode se u skladu sa primjenljivim zahtjevima vazdušnih operacija.

7. Ovlašćenja za letenje na klasi – voda.

Sekcija 6 izvodi se za produženje ovlašćenja za letenje na višemotornoj klasi za vodu, samo VFR, kada nije ispunjen zahtjev iskustva od 10 rutnih sektora u zadnjih 12 mjeseci.

OVLAŠĆENJE ZA LETENJE NA KLASI - VODA	PRAKTIČNA OBUKA	PRAKTIČNI ISPIT ILI PROVJERA STRUČNOSTI ZA OVLAŠĆENJE ZA LETENJE NA KLASI
Manevri/procedure	Inicijali instruktora nakon završene obuke	Inicijali ispitivača nakon završenog ispita
SEKCIJA 1		
1. Odlazak 1.1 Priprema za let uključuje: — Dokumentaciju; — Masu i centražu; — Meteorološku pripremu; i — NOTAM.		
1.2 Provjera prije pokretanja motora Spoljna/Unutrašnja		
1.3 Pokretanje motora i gašenje Normalne tehničke neispravnosti		
1.4 Taksiranje		

1.5 Step taksiranje		
1.6 Pristajanje: Plaža Mol Plovak		
1.7 Jedrenje sa ugašenim motorima		
1.8 Pretpoletne provjere: Provjera motora (ukoliko je primjenjivo)		
1.9 Procedura polijetanja: — Normalno sa postavljanjem zakrilaca prema letačkom priručniku; i — bočni vjetar (ako uslovi dozvoljavaju).		
1.10 Penjanje: — Zaokreti u zadati kurs — Prevođenje u horizontalni let		
1.8 Saradnja sa ATC-om - usaglašenost, procedure radio-telefonije		
SEKCIJA 2		
2 Rad u vazduhu (VFR)		
2.1 Pravolinijski i horizontalni let pri različitim brzinama uključujući let pri kritično malim brzinama sa i bez zakrilaca (uključujući prilaz do VMCA kada je prihvatljivo)		
2.2 Oštri zaokret (360° lijevo i desno 45° nagiba)		
2.3 Gubici uzgona i vađenje: (i) Čist gubitak uzgona; (ii) Prevlačenje u spuštajućem zaokretu sa prilaznom konfiguracijom i snagom;		

(iii) Prevlačenje sa konfiguracijom i snagom za slijetanje; i		
(iv) Prevlačenje, penjući zaokret sa zakrilcima za polijetanje i snagom za penjanje (samo jednomotorni avioni)		
2.4 Saradnja sa ATC-om - usaglašenost, procedure radio-telefonije		
SEKCIJA 3		
3. Procedure na ruti u skladu sa VFR		
3.1 Plan leta, računaska navigacija i očitavanje karte		
3.2 Održavanje visine, kursa i brzine		
3.3 Orijehtacija, vremenska tačnost i ispravljanje ETA-e		
3.4 Upotreba radio-navigacijskih sredstava (ako je primjenjivo)		
3.5 Upravljanje letom (kontrola toka leta, rutinske provjere uključujući gorivo, sisteme i zaleđivanje)		
3.6 Saradnja sa ATC-om - usaglašenost, procedure radio-telefonije		
SEKCIJA 4		
4. Dolasci i slijetanja		
4.1 Aerodromska dolazna procedura (samo amfibije)		
4.2 Normalno slijetanje		
4.3 Slijetanje bez zakrilaca		
4.4 Slijetanje sa bočnim vjetrom (ako su odgovarajući uslovi)		
4.5 Prilaz i slijetanje sa oduzetom snagom do 2.000' iznad vode (samo jednomotorni avioni)		

4.6 Produžavanje sa minimalne visine		
4.7 Slijetanje na mirnu vodu Slijetanje na nemirnu vodu		
4.8 Saradnja sa ATC-om - procedure radio-telefonije		
SEKCIJA 5		
5 Vanredne procedure i procedure u slučaju nužde (Ova sekcija se može kombinovati sa sekcijama od 1 do 4)		
5.1 Prekinuto polijetanje pri razumnoj brzini		
5.2 Simulirani otkaz motora nakon polijetanja (samo jednomotorni avioni)		
5.3 Simulirano prisilno slijetanje bez snage (samo jednomotorni avioni)		
5.4 Simulirane procedure u slučaju opasnosti: (i) Vatra ili dim u letu; i (ii) Primjerene tehničke neispravnosti sistema (ukoliko je primjenljivo)		
5.5 Saradnja sa ATC-om - procedure radio-telefonije		
SEKCIJA 6		
6 Simulirani asimetrični let (Ova sekcija se može kombinovati sa sekcijama od 1 do 5)		
6.1 Simulirani otkaz motora tokom polijetanja (na sigurnoj visini, osim ako se izvodi na FFS ili FNPT II)		
6.2 Gašenje i ponovno paljenje motora (samo ME praktični ispit)		

6.3 Asimetrični prilaz i produžavanje		
6.4 Asimetrični prilaz i slijetanje sa potpunim zaustavljanjem		
6.5 Saradnja sa ATC-om - procedure radio-telefonije		

C. Posebni zahtjevi za kategoriju helikoptera

1. U slučaju praktičnog ispita ili provjere stručnosti za ovlašćenje za letenje na tipu ili ATPL, podnosioci zahtjeva moraju da polože sekcije od 1 do 4 i 6 (ukoliko je primjenjivo) praktičnog ispita ili provjere stručnosti. Ukoliko podnosioci zahtjeva ne polože više od pet djelova, moraju ponovo da polažu cijeli ispit ili provjeru. Podnosioci zahtjeva koji ne polože pet ili manje stavki, moraju ponovo da polažu stavke koje nisu položili. Ukoliko podnosioci zahtjeva u ponovljenom ispitu ili provjeri ne polože neki dio ili djelove koje su već položili, moraju ponovo da polažu cio ispit ili provjeru. Sve sekcije praktičnog ispita ili provjere stručnosti moraju da se polože u roku od 6 mjeseci.

2. U slučaju provjere stručnosti za IR, podnosioci zahtjeva moraju da polože sekciju 5 provjere stručnosti. Podnosioci zahtjeva koji ne polože više od tri stavke sekcije moraju ponovo da polažu cijelu sekciju 5. Podnosioci zahtjeva koji ne polože manje od tri stavke sekcije, moraju ponovo da polažu stavke nisu položili. Ukoliko podnosioci zahtjeva u ponovljenom ispitu ili provjeri ne polože bilo koje stavke sekcije 5 koje su već položili, moraju ponovo da polažu cijeli provjeru.

ODSTUPANJA TOKOM ISPITA U LETU

3. Podnosilac zahtjeva mora da demonstrira sposobnost:

- (a) upravljanja helikopterom unutar njegovih ograničenja;
- (b) izvođenja svih manevara sa mirnoćom i preciznošću;
- (c) ispravnog donošenja odluka i *airmanship*;
- (d) primjenjivanja vazduhoplovnog znanja;
- (e) održavanja kontrole helikoptera u svakom trenutku tako da uspješan ishod procedure ili manevra nikad nije ozbiljno doveden u pitanje;
- (f) da razumije i primjenjuje procedure koordinacije posade i onesposobljenosti člana posade, ukoliko je primjenjivo; i
- (g) da efikasno komunicira sa ostalim članovima posade, ukoliko je primjenjivo.

4. Moraju da se primjenjuju sljedeća ograničenja, korigovana kako bi se dozvolila odstupanja radi turbulentnih uslova, kvaliteta upravljanja i performansi helikoptera koji se koristi:

(a) IFR ograničenja u letu

Visina	
Opšte	± 100 stopa
Početak produžavanja na relativnoj/apsolutnoj visini donošenja odluke	+ 50 stopa/- 0 stopa
Minimalna relativna visina/MAPt/apsolutna visina snižavanja	+ 50 stopa/- 0 stopa
Održavanje zadate linije puta	
Po radio sredstvima	± 5°
Za „ugaona“ odstupanja	pola otklona skale po azimutu i uglu poniranja (npr. LPV, ILS, MLS, GLS).

2D (LNAV) i 3D (LNAV/VNAV) „linearna“ lateralna odstupanja:	<i>cross-track</i> greška/odstupanje obično je ograničena na $\pm \frac{1}{2}$ RNP vrijednosti koja se odnosi na proceduru. Manja odstupanja od ovog standarda do najviše 1 RNP su dozvoljena.
3D linearna vertikalna odstupanja (npr. RNP APCH (LNAV/VNAV) korišćenjem BaroVNAV):	ne više od - 75 stopa ispod vertikalnog profila u bilo koje vrijeme, i ne više od + 75 stopa iznad vertikalnog profila na ili ispod 1000 stopa iznad nivoa aerodroma.
Kurs	
Sa svim motorima u radu	$\pm 5^\circ$
Sa simuliranim otkazom motora	+ 10°
Brzina	
Sa svim motorima u radu	± 5 čvorova
Sa simuliranim otkazom motora	± 10 čvorova/ - 5 čvorova”,
(b) VFR ograničenja u letu	
Visina	
Opšte	± 100 stopa
Kurs	
Normalne operacije	$\pm 5^\circ$
Vanredne operacije/procedure u slučaju nužde	$\pm 10^\circ$
Brzina	
Opšte	± 10 čvorova
Sa simuliranim otkazom motora	+10 čvorova/-5 čvorova
Uticaj blizine tla:	
Lebdenje pod uticajem vazdušnog jastuka pri polijetanju	± 3 stope
Slijetanje	± 2 stope (bez zanošenja bočno ili unazad)

SADRŽAJ OBUKE/PRAKTIČNOG ISPITA/PROVJERE STRUČNOSTI OPŠTE

5. Značenje sljedećeg simbola je:

P = Obučen kao PIC za izdavanje ovlaštenja za tip za jednopilotne helikoptere (SPH) ili obučen kao PIC ili kopilot i kao PF i PM za izdavanje ovlaštenja za tip za višepilotne helikoptere (MPH).

6. Praktična obuka se izvodi najmanje na nivou trenažne opreme, označene sa (P) ili se može izvoditi na većem nivou opreme prikazanom strelicom (—>).

Sljedeće skraćenice se koriste za označavanje trenažne opreme:

FFS = potpuni simulator leta

FTD = uređaj za letačku obuku

H = helikopter

7. Na stavkama označenim zvjezdicom (*), mora se letjeti u stvarnim ili simuliranim IMC uslovima, samo za podnosiocima zahtjeva koji žele da obnove ili produže IR (H), ili da prošire prava tog ovlašćenja na drugi tip.

8. Instrumentalne letačke procedure (Sekcija 5) izvode samo podnosioci zahtjeva koji žele da obnove ili produže IR (H), ili da prošire prava ovlašćenja na drugi tip. FFS ili FTD 2/3 mogu da se koriste za tu svrhu.

9. Slovo „M“ u koloni praktičnog ispita/provjere stručnosti ukazuje na obaveznu vježbu.

10. FSTD se koristi za praktičnu obuku i ispitivanje ukoliko je FSTD dio kursa za ovlašćenje za tip. Za kurs treba uzeti u obzir sljedeće uslove:

- (a) kvalifikaciju FSTD propisanu u zahtjevima Aneksa VI (Dijela ARA) i Aneksa VII (Dijela ORA);
- (b) Kvalifikacije instruktora i ispitivača;
- (c) Obim obuke na FSTD-u tokom kursa;
- (d) Kvalifikacije i prethodno iskustvo pilota na obuci na sličnim tipovima; i
- (e) Obim letačkog iskustva pod nadzorom nakon izdavanja novog ovlašćenja za tip.

HELIKOPTERI SA VIŠE PILOTA

11. Podnosioci zahtjeva za praktični ispit za izdavanje ovlašćenja za letenje na tipu helikoptera sa više pilota i ATPL(H), moraju da polože samo sekcije od 1 do 4, i ukoliko je primjenjivo, Sekciju 6.

12. Podnosioci zahtjeva za provjeru stručnosti za produženje ili obnovu ovlašćenja za letenje na tipu helikoptera sa više pilota, moraju da polože samo sekcije od 1 do 4 i, ukoliko je primjenjivo, Sekciju 6.

HELIKOPTERI SA JEDNIM/SA VIŠE PILOTA	PRAKTIČNA OBUKA			PRAKTIČNI ISPIT ILI PROVJERA STRUČNOSTI	
	FSTD	H	Inicijali instruktora nakon završene obuke	Provjeren na FFS-u ili H-u	Inicijali ispitivača nakon završenog ispita
SEKCIJA 1 – Pretpoletne pripreme i provjere					
1.1 Vizuelni spoljni pregled helikoptera; lokacija svake stavke i svrha pregleda		P		M (ukoliko se sprovodi na	

				helikopteru)	
1.2 Provjera pilotske kabine	P	--->		M	
1.3 Procedure startovanja, provjera radionavigacione opreme, selekcija i podešavanje navigacionih i komunikacionih frekvencija	P	--->		M	
1.4 Taksiranje/vazdušno taksiranje u skladu sa instrukcijama ATC-a ili instruktora letenja	P	--->		M	
1.5 Pretpoletne procedure i provjere	P	--->		M	
SEKCIJA 2 – Manevri i procedure u letu					
2.1 Polijetanja (različiti profili)	P	--->		M	
2.2 Polijetanja i slijetanja na teren sa nagibom ili sa bočnim vjetrom	P	--->			
2.3. Polijetanje s maksimalnom masom polijetanja (stvarna ili simulirana maksimalna masa polijetanja)	P	--->			
2.4 Polijetanje sa simulacijom otkaza motora neposredno prije TDP-a ili DRATO-a	P	--->		M	
2.4.1 Polijetanje sa simulacijom otkaza motora neposredno nakon TDP-a ili DPATO-a	P	--->		M	
2.5 Zaokreti ka zadatom kursu pri penjanju i snižavanju	P	--->		M	
2.5.1 Zaokreti sa 30° nagiba, 180° do 360° lijevi i desni isključivo prema instrumentima	P	--->		M	
2.6 Snižavanje u autorotaciji	P	--->		M	
2.6.1. Za jednomotorne helikoptere (SEH) slijetanje iz autorotacije ili za višemotorne helikoptere (MEH)	P	--->		M	

vraćanje snage motora					
2.7. Slijetanja, različiti profili	P	--->		M	
2.7.1 Produžavanje ili slijetanje nakon simuliranog otkaza motora prije LDP-a ili DPBL-a	P	--->		M	
2.7.2 Slijetanje nakon simuliranog otkaza motora posle LDP-a ili DPBL-a	P	--->		M	
SEKCIJA 3 – Normalne i vanredne operacije sljedećih sistema i procedura					
3. Normalne i vanredne operacije sljedećih sistema i procedura:				M	Biraju se najmanje 3 stavke iz ove sekcije
3.1. Motor	P	--->			
3.2 Klimatizacija (grijanje, ventilacija)	P	--->			
3.3 Pitostatički sistem	P	--->			
3.4 Sistem goriva	P	--->			
3.5 Električni sistem	P	--->			
3.6 Hidraulični sistem	P	--->			
3.7 Sistem komandi leta i trimovanja	P	--->			
3.8 Sistem za odleđivanje i zaštitu od zaleđivanja	P	--->			
3.9 Autopilot/komandni navigacioni uređaj (<i>flight director</i>)	P	—>			
3.10 Uređaji za stabilnost leta	P	--->			
3.11 Meteorološki radar, radiovisinomjer, transponder	P	--->			
3.12 Sistem prostorne navigacije	P	--->			

3.13 Sistemi stajnog trapa	P	---->			
3.14 APU	P	--->			
3.15 Radio, navigacijska oprema, instrumenti i FMS	P	--->			
SEKCIJA 4 – Vanredne procedure i procedure u slučaju nužde					
4. Vanredne procedure i procedure u slučaju nužde				M	Najmanje 3 stavke moraju biti odabrane iz ove sekcije
4.1 Vježbe u slučaju požara (uključujući evakuaciju, ukoliko je primjenjivo)	P	--->			
4.2 Kontrola i uklanjanje dima	P	--->			
4.3 Otkaz motora, gašenje i ponovno startovanje na sigurnoj visini	P	--->			
4.4 Izbacivanje goriva (simulacija)	P	--->			
4.5 Kontrola greške repnog rotora (ukoliko je primjenjivo)	P	--->			
4.5.1 Otkaz repnog rotora (ukoliko je primjenjivo)	P	Za ovu vježbu se ne upotrebljava helikopter			
4.6 Onesposobljenost jednog od članova posade – samo MPH	P	--->			
4.7 Neispravnost reduktora	P	--->			
4.8 Ostale procedure u slučaju nužde kao što je navedeno u odgovarajućem letačkom priručniku	P	--->			

SEKCIJA 5 – Procedure instrumentalnog letenja (vrše se u IMC ili simuliranim IMC uslovima)					
5.1 Instrumentalno polijetanje: prelaz na instrumentalni let što je prije moguće nakon polijetanja	P*	--->*			
5.1.1 Simulirani otkaz motora tokom odlaska	P*	--->*		M*	
5.2 Pridržavanje odlaznih i dolaznih ruta i uputstava ATC-a	P*	--->*		M*	
5.3 Procedure kruga čekanja	P*	--->*			
5.4 3D operacije do DH/A od 200 ft (60 m) ili do većeg minimuma ukoliko se tako zahtijeva u skladu sa procedurom prilaza	P*	--->*			
5.4.1 Ručno, bez komandnog navigacionog uređaja (<i>flight director</i>) Napomena: U skladu sa AFM-om, RNP APCH procedure mogu da zahijevaju korišćenje autopilota ili komandnog navigacionog uređaja (<i>flight director</i>). Procedura ručnog upravljanja bira se uzimajući u obzir takva ograničenja (na primjer, birati ILS za 5.4.1 u slučaju takvih AFM ograničenja)	P*	--->*		M*	
5.4.2 Ručno sa komandnim navigacionim uređajem (<i>flight director</i>)	P*	--->*		M*	
5.4.3 Koristeći autopilot	P*	--->*		M*	
5.4.4 Ručno, simulacijom otkaza jednog motora; otkaz motora mora da se simulira za vrijeme završnog prilaza prije prelaska 1000 stopa iznad nivoa aerodroma do dodira tla ili završetka procedure neuspjelog prilaza	P*	--->*		M*	
5.5 2D operacije do minimalne	P*	--->*		M*	

relativne/apsolutne visine snižavanja MDH/A					
5.6. Produžavanje sa svim motorima u radu prilikom dostizanja DA/H ili MDA/MDH	P*	--->*			
5.6.1. Ostale procedure neuspjelog prilaza	P*	--->*			
5.6.2 Produžavanje sa simuliranim otkazom jednog motora prilikom dostizanja DA/H ili MDA/MDH	P*	--->*		M*	
5.7 Autorotacija u IMC uslovima sa ponovnim postizanjem pune snage	P*	--->*		M*	
5.8 Vađenje iz nepravilnih položaja	P*	--->*		M*	
SEKCIJA 6 – Upotreba dodatne opreme					
6. Upotreba dodatne opreme	P	--->			

D. Posebni zahtjevi za kategoriju vazduhoplova sa uzgonom dobijenim snagom

1. U slučaju praktičnog ispita ili provjere stručnosti za ovlaštenje za letenje vazduhoplovom sa uzgonom dobijenim snagom, podnosioci zahtjeva moraju da polože sekcije od 1 do 5 i 6 (ukoliko je primjenjivo) praktičnog ispita ili provjere stručnosti. Podnosioci zahtjeva koji ne polože više od pet stavki moraju ponovo da polažu cijeli ispit ili provjeru. Podnosioci zahtjeva koji ne polože pet ili manje stavki, moraju ponovo da polažu stavke koje nisu položili. Neuspješno polaganje bilo koje stavke tokom ponovnog polaganja ispita ili provjere, uključujući stavke koje je podnosilac zahtjeva na prethodnom ispitu/provjeri položio, zahtjeva ponovno polaganje cijelog ispita ili provjere. Sve sekcije praktičnog ispita ili provjere stručnosti moraju se položiti u roku od 6 mjeseci.

ODSTUPANJA TOKOM LETAČKOG ISPITA

2. Podnosioci zahtjeva moraju da dokažu sposobnost:

- (a) upravljanja vazduhoplovom sa uzgonom dobijenim snagom unutar njegovih ograničenja;
- (b) izvođenja svih manevara sa mirnoćom i preciznošću;
- (c) ispravnog donošenja odluka i *airmanship*;
- (d) primjenjivanja vazduhoplovnog znanja;
- (e) održavanja kontrole vazduhoplova sa uzgonom dobijenim snagom u svakom trenutku tako da uspješan ishod procedure ili manevra nikad nije ozbiljno doveden u pitanje;
- (f) razumijevanja i primjenjivanja procedure koordinacije posade i onesposobljenosti člana posade; i
- (g) efikasnog komuniciranja sa ostalim članovima posade.

3. Moraju da se primjenjuju sljedeća ograničenja, korigovana kako bi se dozvolila odstupanja radi turbulentnih uslova, kvaliteta upravljanja i performansi vazduhoplova sa uzgonom dobijenim snagom koji se koristi.

(a) IFR ograničenja u letu

Visina	
Opšte	± 100 ft
Početak produžavanja na relativnoj/apsolutnoj visini odluke	+ 50 ft/- 0 ft
Minimalna relativna/apsolutna visina snižavanja	+ 50 ft/- 0 ft
Održavanje zadate linije puta	
Po radio sredstvima	± 5°
Precizan prilaz	pola otklona, azimut i ravnina poniranja
Kurs	
Normalne operacije	± 5°
Vanredne operacije/procedure u slučaju nužde	±10°
Brzina	
Opšte	±10 čvorova
Pri simuliranom otkazu motora	+10 čvorova/-5 čvorova

(d) VFR ograničenja u letu:

Visina	
Opšte	± 100 ft
Kurs	
Normalne operacije	±5°
Vanredne operacije/procedure u slučaju nužde	±10°
Brzina	
Opšte	+10 čvorova
Pri simuliranom otkazu motora	+10 čvorova/-5 čvorova
Uticaj blizine tla	
Lebdenje pod uticajem vazušnog jastuka pri polijetanju	±3 stope
Slijetanje	±2 stope (0 stopa let unazad ili lateralno)

SADRŽAJ OBUKE/PRAKTIČNOG ISPITA/PROVJERE STRUČNOSTI

4. Sljedeći simbol znači:

P = Obučen kao PIC ili kao kopilot i kao PF i PM za izdavanje primjenjivog ovlaštenja za letenje na tipu.

5. Praktična obuka izvodi se na nivou trenažne opreme prikazane kao (P), ili se može izvoditi na većem nivou opreme, prikazano strelicom (—>).

6. Sljedeće skraćenice se koriste za označavanje trenažne opreme:

FSS = potpuni simulator leta

FTD = uređaj za letačku obuku

OTD = drugi uređaji za obuku

PL = Vazduhoplov sa uzgonom dobijenim snagom

(a) Podnosioci zahtjeva za praktični ispit za izdavanje ovlaštenja za letenje na tipu vazduhoplova sa uzgonom dobijenim snagom polažu sekcije od 1 do 5, i ako je primjenjivo, sekciju 6.

(b) Podnosioci zahtjeva za provjeru stručnosti za produženje i obnovu ovlaštenja za letenje na tipu vazduhoplova sa uzgonom dobijenim snagom polažu sekcije od 1 do 5 i, ukoliko je primjenjivo, Sekciju 6 i/ili 7.

(c) Na stavkama označenim zvjezdicom (*), se mora letjeti isključivo prema instrumentima. Ukoliko ovaj uslov nije ispunjen tokom praktičnog ispita ili provjere stručnosti, ovlaštenje za letenje na tipu biće ograničeno samo na VFR.

7. Slovo „M“ u koloni praktičnog ispita ili provjere stručnosti ukazuje na obaveznu vježbu.

8. FSTD-i se koriste za praktičnu obuku i ispitivanje ukoliko je to dio kursa za ovlaštenje za letenje na tipu. Za odobrenje kursa treba uzeti u obzir sljedeće uslove:

(a) kvalifikacija FSTD-a propisana u zahtjevima Aneksa VI (Dijela ARA) i Aneksa VII (Dijela ORA); i

(b) kvalifikacije instruktora.

KATEGORIJA VAZDUHOPLOVA SA UZGONOM DOBIJENIM SNAGOM		PRAKTIČNA OBUKA					PRAKTIČNI ISPIT ILI PROVJERA STRUČNOSTI	
Manevri/procedure						Inicijali instruktora nakon završene obuke	Provjeren na FFS PL	Inicijali ispitivača nakon završenog ispita
		OTD	FTD	FFS	PL			
SEKCIJA 1 – Pretpoletne pripreme i provjere								
1.1	Vizuelni spoljni pregled vazduhoplova sa uzgonom dobijenim snagom; lokacija svake stavke i svrha				P			

	pregleda							
1.2	Provjera pilotske kabine	P	---	---	---			
1.3	Procedura startovanja, provjera radio-navigacione opreme, selekcija i podešavanje navigacionih i komunikacionih frekvencija	P	---	---	---		M	
1.4	Taksiranje u skladu sa instrukcijama kontrole leta ili instruktora letenja		P	---	---			
1.5	Pretpoletne procedure i provjere uključujući provjeru snage	P	---	---	---		M	
SEKCIJA 2 — Manevri i procedure u letu								
2.1	Normalni VFR profili polijetanja: Operacije na poletno-sletnoj stazi (kratko polijetanje i slijetanje (STOL) i vertikalno polijetanje i slijetanje (VTOL)) uključujući bočni vjetar Izdignuti heliodromi Heliodromi na nivou zemlje		P	---	---		M	
2.2	Polijetanje sa maksimalnom masom polijetanja (prava ili simulirana maksimalna masa polijetanja)		P	---				
2.3.1	Prekinuto polijetanje: — Tokom operacija na poletno-sletnoj stazi; — Tokom operacija na uzdignutom heliodromu; i — Tokom operacija na nivou zemlje.		P	---			M	
2.3.2	Polijetanje sa simulacijom otkaza motora nakon prelaženja tačke odluke: tokom operacija na poletno-sletnoj stazi tokom operacija na		P	---			M	

	uzdignutom heliodromu tokom operacija na nivou zemlje.							
2.4	Snižavanje sa autorotacijom u helikopterskom modu do nivoa zemlje (vazduhoplov se ne smije koristiti za ovu vježbu)	P	---	>			M	Samo FFS
2.4.1	Snižavanje u režimu vjetrenjače u avionskom modu (vazduhoplov se ne smije koristiti za ovu vježbu)		P	---	>		M	Samo FFS
2.5	Normalni VFR profili slijetanja: Operacije na poletno-sletnoj stazi (STOL ili VTOL) Uzdignuti heliodrom Heliodrom na nivou zemlje		P	---	>	---	>	M
2.5.1	Slijetanje sa simuliranim otkazom motora nakon dostizanja tačke odluke: — Tokom operacija na poletno-sletnoj stazi; — Tokom operacija na uzdignutom heliodromu; i — Tokom operacija na nivou zemlje.							
2.6	Produžavanje ili slijetanje nakon simuliranog otkaza motora prije tačke odluke		P	---	>		M	
SEKCIJA 3 – Normalne i vanredne operacije sljedećih sistema i procedura								
3	Normalne i vanredne operacije sljedećih sistema i procedura (mogu se obaviti i u FSTD ukoliko je kvalifikovan za vježbu):						M	Obavezno 3 stavke moraju biti odabrane iz ove sekcije
3.1	Motor	P	---	>	---	>		
3.2	Presurizacija i klimatizacija (grijanje, ventilacija)	P	---	>	---	>		
3.3	Pitostatički sistem	P	---	>	---	>		

3.4	Sistem goriva	P	--->	--->				
3.5	Električni sistem	P	--->	--->				
3.6	Hidraulični sistem	P	--->	--->				
3.7	Sistem komandi leta i trimovanja	P	--->	--->				
3.8	Sistem za zaštitu od zaleđivanja i razleđivanje, grijanje vjetrobrana (ukoliko postoji)	P	--->	--->				
3.9	Autopilot/komandni navigacioni uređaj (<i>flight director</i>)	P	-->	-->				
3.10	Uređaj za indikaciju gubitka uzgona ili uređaj za izbjegavanje gubitka uzgona i uređaj za povećanje stabilnosti	P	--->	--->				
3.11	Meteorološki radar, radiovisinomjer, transponder, uređaj za upozorenje blizine zemlje (ako postoji)	P	--->	--->				
3.12	Sistem stajnog trapa	P	---->	---->				
3.13	APU	P	--->	--->				
3.14	Radio, navigacijska oprema, instrumenti i FMS	P	--->	--->				
3.15	Sistem zakrilaca	P	--->	--->				
SEKCIJA 4 - Vanredne procedure i procedure u slučaju nužde								
4	Vanredne i procedure u slučaju nužde (mogu se obaviti u FSTD-u ako je kvalifikovan za vježbu)						M	Najmanje 3 stavke se biraju iz ove sekcije
4.1	Vježbe u slučaju požara, motor, APU, dio za teret, pilotska kabina i električni požar uključujući evakuaciju ukoliko je primjenjivo	P	--->	--->				
4.2	Kontrola i uklanjanje dima	P	--->	--->				
4.3	Otkaz motora, gašenje i	P	--->	--->			Samo FFS	

	ponovno startovanje (vazduhoplov se ne može koristiti u ovoj vježbi) uključujući OEI prelazak sa helikopterskog u avionski režim i obratno							
4.4	Izbacivanje goriva (simulacija, ukoliko postoji)	P	--->	--->				
4.5	Smicanje vjetra prilikom polijetanja i slijetanja (vazduhoplov se ne koristi u ovoj vježbi)			P			Samo FFS	
4.6	Simulacija gubitka pritiska u kabini/prinudno slijetanje (vazduhoplov se ne može koristiti u ovoj vježbi)	P	--->	--->			Samo FFS	
4.7	ACAS događaj (vazduhoplov se ne koristi u ovoj vježbi)	P	--->	--->			Samo FFS	
4.8	Onesposobljenost jednog od članova posade	P	--->	--->				
4.9	Kvar reduktora	P	--->	--->			Samo FFS	
4.10	Vađenje iz potpunog gubitka uzgona (snaga uključena i isključena) ili nakon aktiviranja uređaja za upozoravanje od gubitka uzgona prilikom penjanja, krstarenja i prilazne konfiguracije (vazduhoplov se ne može koristiti u ovoj vježbi)	P	--->	--->			Samo FFS	
4.11	Ostale procedure u slučaju nužde kao što je navedeno u odgovarajućem letačkom priručniku	P	--->	--->				
SEKCIJA 5 – Procedure instrumentalnog letenja (vrše se u IMC ili simuliranim IMC uslovima)								
5.1	Instrumentalno polijetanje: prelaz na instrumentalni let što je prije moguće nakon polijetanja	P*	--->*	--->*				
5.1.1	Simulirani otkaz motora tokom odlaska nakon tačke odluke	P*	--->*	--->*			M*	

5.2	Pridržavanje odlaznih i dolaznih ruta i instrukcije ATC	P*	--->*	--->*			M*	
5.3	Procedure kruga čekanja	P*	--->*	--->*				
5.4	Precizni prilaz do relativne visine odluke, ne manje od 60 m (200 stopa)	P*	--->*	--->*				
5.4.1	Ručno upravljanje, bez komandnog navigacionog uređaja (<i>flight director</i>)	P*	--->*	--->*			M* (Samo praktični ispit)	
5.4.2	Ručno upravljanje, sa komandnim navigacionim uređajem (<i>flight director</i>)	P*	--->*	--->*				
5.4.3	Koristeći autopilot	P*	--->*	--->*				
5.4.4	Ručno, simulacijom otkaza jednog motora; simulacija otkaza jednog motora mora započeti za vrijeme završnog prilaza prije prelaska Spoljnog markera (OM) pa sve do dodira tla (<i>touch down-a</i>) ili do završetka procedure neuspjelog prilaza	P*	--->*	--->*			M*	
5.5	Neprecizni prilaz do MDA/H	P*	--->*	--->*			M*	
5.6	Produžavanje sa svim motorima u radu prilikom dostizanja DA/H ili MDA/MDH	P*	--->*	--->*				
5.6.1	Ostale procedure neuspjelog prilaza	P*	--->*	--->*				
5.6.2	Produžavanje sa simuliranim otkazom jednog motora prilikom dostizanja DA/H ili MDA/MDH	P*					M*	
5.7	IMC autorotacija sa ponovnim postizanjem pune snage za slijetanje na poletno-sletnu stazu samo u helikopterskom režimu (vazduhoplov se ne smije koristiti za ovu vježbu)	P*	--->*	--->*			M* Samo FFS	

5.8	Vađenje iz nepravilnih položaja (ova vježba zavisi od kvaliteta FFS)	P*	--->*	--->*			M*	
SEKCIJA 6 – Dodatna autorizacija za ovlašćenje za letenje na tipu za instrumentalne prilaze do tačke odluke ne manje od 60m (200 stopa) (CAT II/III)								
6	<p>Dodatna autorizacija za ovlašćenje za letenje na tipu za instrumentalne prilaze na relativnoj visini odluke manjoj od 60 m (CAT II/III).</p> <p>Sljedeći manevri i procedure su minimalni uslovi za obuku za odobrenje instrumentalnog prilaza na DH manji od 60 m (200 stopa). Tokom sljedećih instrumentalnih prilaza i procedura neuspjelog prilaza koristi se sva oprema vazduhoplova sa uzgonom dobijenim snagom potrebna za izdavanje uvjerenja za tip za instrumentalni prilaz na DH manji od 60 m (200 stopa).</p>							
6.1	Prekinuto polijetanje na minimalno dopuštenom RVR		P	--->			M*	
6.2	<p>ILS prilazi:</p> <p>U simuliranim instrumentalnim uslovima leta do primjenjive DH, koristeći se sistemom za navođenje. Standardne operativne procedure (SOP) za koordinaciju posade moraju da se poštuju.</p>		P	--->	--->		M*	
6.3	<p>Produžavanje</p> <p>Nakon prilaza kako je navedeno u 6.2 prilikom dostizanja DH. Obuka uključuje i produžavanje zbog (simuliranog) nedovoljnog RVR, smicanja vjetra, skretanja vazduhoplova izvan granica prilaza za uspješan prilaz, otkaz zemaljske/vazduhoplovne opreme prije dostizanja DH i produžavanje sa simuliranim</p>		P	--->	--->		M*	

	otkazom opreme u vazduhoplovu.							
6.4	Slijetanje(a): Sa vizuelnom referencom uspostavljenom na DH koja slijedi nakon instrumentalnog prilaza. U zavisnosti od specifičnog sistema navođenja, obavljaće se automatsko slijetanje.		P	--->			M*	
SEKCIJA 7 - Upotreba dodatne opreme								
7	Upotreba dodatne opreme		P	--->	--->			

E. Posebni zahtjevi za kategoriju vazdušnog broda

1. U slučaju praktičnog ispita ili provjere stručnosti za ovlaštenje za letenje na tipu vazdušnog broda, podnosioci zahtjeva moraju da polože sekcije od 1 do 5 i 6 (ukoliko je primjenjivo) praktičnog ispita ili provjere stručnosti. Neuspjeh u više od pet stavki znači da podnosioci zahtjeva moraju ponovno da polažu cio ispit ili provjeru. Podnosioci zahtjeva koji ne polože pet ili manje stavki, moraju ponovo polagati stavke koje nisu položili. Neuspjeh u bilo kojoj stavci tokom ponovnog polaganja ispita ili provjere, uključujući stavke koje su podnosioci zahtjeva na prethodnom ispitu/provjeri položili, podrazumijeva ponovno polaganje cijelog ispita ili provjere. Sve sekcije praktičnog ispita ili provjere stručnosti moraju se položiti u roku od 6 mjeseci.

ODSTUPANJA TOKOM LETAČKOG ISPITA

2. Podnosioci zahtjeva moraju da demonstrira sposobnost:

- (a) upravljanja vazdušnim brodom unutar njegovih ograničenja;
- (b) izvođenja svih manevara sa mirnoćom i preciznošću;
- (c) ispravnog donošenja odluka i *airmanship*;
- (d) primjenjivanja vazduhoplovnog znanja;
- (e) održavanja kontrole vazdušnog broda u svakom trenutku tako da uspješan ishod procedure ili manevra nikad nije ozbiljno doveden u pitanje.
- (f) da razumije i primjenjuje procedure koordinacije posade i onesposobljenosti člana posade; i
- (g) da efikasno komunicira sa ostalim članovima posade, ukoliko je primjenjivo.

3. Moraju da se primjenjuju sljedeća ograničenja, korigovana kako bi se dozvolila odstupanja radi turbulentnih uslova, kvaliteta upravljanja i performansi vazdušnog broda koji se koristi za ispit.

(a) **IFR ograničenja u letu:**

Visina	
Opšte	±100 stopa
Početak produžavanja na relativnoj/apsolutnoj visini odluke	+50 stopa/-0 stopa
Minimalna relativna/apsolutna visina snižavanja	+50 stopa/-0 stopa
Održavanje zadate linije puta	
Po radio sredstvima	± 5°
Precizan prilaz	pola otklona, azimut i ravnina poniranja
Kurs	
Normalne operacije	± 5°
Vanredne operacije/procedure u slučaju nužde	± 10°
(b) VFR ograničenja u letu	
Visina	
Opšte	±100 stopa
Kurs	
Normalne operacije	±5°
Vanredne operacije/procedure u slučaju nužde	±10°

SADRŽAJ OBUKE/PRAKTIČNOG ISPITA/ PROVJERE STRUČNOSTI

4. Značenje sljedećih simbola je:

P = Obučen kao PIC ili kao kopilot i kao PF i PM za izdavanje ovlaštenja za tip, prema potrebi.

5. Praktična obuka se mora izvoditi na nivou trenažne opreme, prikazane kao (P), ili se može izvoditi na većem nivou opreme prikazanoj strelicom (—>).

6. Sljedeće skraćenice se koriste za označavanje trenažne opreme koja se koristi:

FSS = Potpuni simulator leta

FTD = Uređaj za letaćku obuku

OTD = Drugi uređaji za obuku

As = Vazdušni brod

- (a) Podnosioci zahtjeva za praktični ispit za vazdušni brod moraju da polože Sekcije od 1 do 5, i ako je primjenjivo, sekciju 6.
- (b) Podnosioci zahtjeva za provjeru stručnosti za produženje ili obnovu ovlaštenja za letenje na tipu vazdušnog broda moraju da polože sekcije od 1 do 5, i ako je primjenjivo, sekciju 6.
- (c) Na stavkama označenim zvjezdicom (*), se mora letjeti samo prema instrumentima. Ukoliko ovaj uslov nije ispunjen tokom praktičnog ispita ili provjere stručnosti, ovlaštenje za tip će biti ograničeno na samo VFR.

7. Slovo „M“ u koloni praktičnog ispita ili provjere stručnosti ukazuje na obaveznu vježbu.

8. FSTD-i se koriste za praktičnu obuku i provjeru ako su dio kursa za ovlaštenje za tip. Za kurs treba uzeti u obzir sljedeće uslove:

- (a) kvalifikacija uređaja za simuliranje leta propisana u zahtjevima Aneksa VI (Dijela ARA) i Aneksa VII (Dijela ORA); i

(b) Kvalifikacije instruktora.

KATEGORIJA VAZDUŠNOG BRODA		PRAKTIČNA OBUKA					PRAKTIČNI ISPIT ILI PROVJERA STRUČNOSTI	
Manevri/procedure						Inicijali instruktora nakon završene obuke	Provjeren na	Inicijali ispitivača nakon završenog ispita
		OTD	FTD	FFS	As		FFS As	
SEKCIJA 1 – Pretpoletne pripreme i provjere								
1.1	Pretpoletni pregled				P			
1.2	Provjera pilotske kabine	P	--->	--->	--->			
1.3	Procedura startovanja, provjera radio-navigacijske opreme, selekcija i podešavanje navigacijskih i komunikacijskih frekvencija		P	--->	--->		M	
1.4	Procedura odvajanja i manevri na zemlji			P	--->		M	
1.5	Pretpoletne procedure i provjere	P	--->	--->	--->		M	
SEKCIJA 2 – Manevri i procedure u letu								
2.1	Normalni VFR profili polijetanja			P	--->		M	
2.2	Polijetanje sa simulacijom otkaza motora			P	--->		M	
2.3	Polijetanje sa težinom >0 (Teško polijetanje)			P	--->			
2.4	Polijetanje sa težinom <0 (Lagano polijetanje)			P	--->			
2.5	Normalne procedure penjanja			P	--->			
2.6	Penjanje do visine pritiska			P	--->			
2.7	Prepoznavanje visine pritiska			P	--->			
2.8	Let na ili blizu visine pritiska			P	--->		M	

2.9	Normalno snižavanje i prilaz			P	--->			
2.10	Normalni VFR profil slijetanja			P	--->		M	
2.11	Slijetanje sa težinom >0 (Teško slijetanje)			P	--->		M	
2.12	Slijetanje sa težinom <0 (Lagano slijetanje)			P	--->		M	
	Namjerno ostavljeno prazno							
SEKCIJA 3 – Normalne i vanredne operacije sljedećih sistema i procedura								
3	Normalne i vanredne operacije sljedećih sistema i procedura (mogu se obaviti i u FSD-u ukoliko je kvalifikovan za vježbu):						M	Obavezno se biraju najmanje 3 stavke iz ove sekcije
3.1	Motor	P	--->	--->	--->			
3.2	Presurizacija kupole	P	--->	--->	--->			
3.3	Pitostatički sistem	P	--->	--->	--->			
3.4	Sistem goriva	P	--->	--->	--->			
3.5	Električni sistem	P	--->	--->	--->			
3.6	Hidraulični sistem	P	--->	--->	--->			
3.7	Sistem komandi leta i trimovanja	P	--->	--->	--->			
3.8	Sistem vazdušnog jastuka	P	--->	--->	--->			
3.9	Autopilot/ komandni navigacioni uređaj (<i>flight director</i>)	P	--->	--->	--->			
3.10	Uređaji za stabilnost leta	P	--->	--->	--->			
3.11	Meteorološki radar, radiovisinomjer, transponder, uređaj za upozoravanje blizine tla (ukoliko je opremljen)	P	--->	--->	--->			
3.12	Sistem stajnog trapa	P	---->	---->	--->			
3.13	APU	P	--->	--->	--->			

3.14	Radio, navigacijska oprema, instrumenti i FMS	P	---	---	---			
	Namjerno ostavljeno prazno							
SEKCIJA 4 – Vanredne i procedure u slučaju nužde								
4	Vanredne i procedure u slučaju nužde (mogu biti obavljene u FSTD-u ukoliko je kvalifikovan za vježbe)						M	Obavezno se biraju najmanje 3 stavke iz ove sekcije
4.1	Vježbe u slučaju požara, motor, APU, dio za teret, pilotska kabina i električni požar uključujući evakuaciju ako je primjenjivo	P	---	---	---			
4.2	Kontrola i uklanjanje dima	P	---	---	---			
4.3	Otkaz motora, gašenje i ponovno startovanje: u određenim fazama leta, uključujući otkaz više motora	P	---	---	---			
4.4	Onesposobljenost jednog od članova posade	P	---	---	---			
4.5	Kvar reduktora/menjačke kutije	P	---	---	---		Samo FFS	
4.6	Ostale vanredne procedure kao što je navedeno u odgovarajućem letačkom priručniku	P	---	---	---			
SEKCIJA 5 – Procedure instrumentalnog letenja (vrše se u IMC ili simuliranim IMC uslovima)								
5.1	Instrumentalno polijetanje: prelaz na instrumentalni let što je prije moguće nakon polijetanja	P*	---	---	---			
5.1.1	Simulirani otkaz motora tokom odlaska	P*	---	---	---		M*	
5.2	Pridržavanje odlaznih i dolaznih ruta i instrukcije ATC-a	P*	---	---	---		M*	
5.3	Procedure kruga čekanja	P*	---	---	---			

5.4	Precizni prilaz do relativne visine odluke, ne manje od 60 m (200 stopa)	P*	--->*	--->*	--->*			
5.4.1	Ručno upravljanje, bez komandnog navigacionog uređaja (<i>flight director</i>)	P*	--->*	--->*	--->*		M* (Samo praktični ispit)	
5.4.2	Ručno upravljanje, sa komandnim navigacionim uređajem (<i>flight director</i>)	P*	--->*	--->*	--->*			
5.4.3	Koristeći autopilot	P*	--->*	--->*	--->*			
5.4.4	Ručno, simulacijom otkaza jednog motora; simulacija otkaza jednog motora mora započeti za vrijeme završnog prilaza prije prelaska Spoljnog markera (OM) pa sve dodira tla (<i>touch down-a</i>) ili do završetka procedure prekinutog prilaza	P*	--->*	--->*	--->*		M*	
5.5	Neprecizni prilaz do MDA/H	P*	--->*	--->*	--->*		M*	
5.6	Produžavanje sa svim motorima u radu prilikom dostizanja DA/H ili MDA/MDH	P*	--->*	--->*	--->*			
5.6.1	Ostale procedure neuspjelog prilaza	P*	--->*	--->*	--->*			
5.6.2	Produžavanje sa simuliranim otkazom jednog motora prilikom dostizanja DA/H ili MDA/MDH	P*	--->*	--->*	--->*		M*	
5.7	Vađenje iz nepravilnih položaja (ova vježba zavisi od kvaliteta FFS-a)	P*	--->*	--->*	--->*		M*	
SEKCIJA 6 – Dodatna autorizacija za ovlaštenje za letenje na tipu za instrumentalno prilaženje do tačke odluke ne manje od 60m (CAT II/III)								
6	Dodatna autorizacija za ovlaštenje za letenje na tipu za instrumentalne prilaze na relativnoj visini odluke manjoj od 60 m							

	(200stopa) (CATII/III). Sljedeći manevri i procedure su minimalni uslovi za obuku za odobrenje instrumentalnog prilaza na DH manju od 60 m (200 stopa). Tokom sljedećih instrumentalnih prilaza i procedura neuspjelog slijetanja koristi se sva oprema vazdušnog broda potrebna za izdavanje uvjerenja za tip za instrumentalni prilaz na DH manju od 60 m (200 stopa).						
6.1	Prekinuto polijetanje na minimalno dopuštenom RVR		P	--->			M*
6.2	ILS prilazi: U simuliranim instrumentalnim uslovima leta do primjenjive DH, koristeći se sistemom za navođenje. Standardne operative procedure (SOP) za koordinaciju posade moraju da se poštuju.		P	--->			M*
6.3	Produžavanje Poslije prilaza kako je dato u 6.2 prilikom dostizanja DH. Obuka uključuje i produžavanje zbog (simuliranog) nedovoljnog RVR-a, smicanja vjetra, skretanja vazduhoplova izvan granica prilaza za uspješan prilaz, otkaz zemaljske/vazduhoplovne opreme prije dostizanja DH i produžavanja sa simuliranim otkazom opreme u vazduhoplovu.		P	--->			M*
6.4	Slijetanje(a): Sa vizuelnom referencom uspostavljenom na DH nakon instrumentalnog prilaza. Zavisno od		P	--->			M*

	specifičnog sistema navođenja, obavlja se automatsko slijetanje.							
SEKCIJA 7 – Upotreba dodatne opreme								
7	Upotreba dodatne opreme		P	—>'				

IMPLEMENTACIONA UREDBA KOMISIJE (EU) 2019/27

od 19. decembra 2018. godine

o izmjeni i dopuni Uredbe (EU) br. 1178/2011 o uspostavljanju tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u vezi sa letačkim posadama u civilnom vazduhoplovstvu u skladu sa Uredbom (EU) 2018/1139 Evropskog parlamenta i Savjeta

Član 1

Uredba (EU) br. 1178/2011 mijenja se kako slijedi:

(1) u članu 2 dodaju se sljedeće tačke (22a), (22b) i (22c):

„(22a) „ARO.RAMP” znači Poddio RAMP Aneksa II Uredbe o letačkim operacijama;

(22b) „Automatski važeće” znači prihvatanje, bez formalnosti, dozvole člana letačke posade u državi ugovornici ICAO-a navedenoj u dodatku ICAO-a koja je izdata u državi u skladu sa Aneksom 1 Čikaške konvencije;

(22c) „Dodatak ICAO-a” znači dodatak automatski važećoj dozvoli člana letačke posade izdatoj u skladu sa Aneksom 1 Čikaške konvencije, koji je pomenut u tački XIII dozvole člana letačke posade.”;

(2) Aneks IV mijenja se u skladu sa Aneksom I ove Uredbe;

(3) Aneks VI mijenja se u skladu sa Aneksom II ove Uredbe.

Član 2

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u Službenom listu Evropske unije.

Ova Uredba je u cjelosti obavezujuća i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu 19. decembra 2018. godine.

Za Komisiju

Predsjednik

Žan-Klod JUNKER

ANEKS I

Aneks IV Uredbe (EU) br. 1178/2011 mijenja se kako slijedi:

(1) poddjelovi A i B zamjenjuju se sljedećim:

PODDIO A

OPŠTI ZAHITJEVI

ODJELJAK 1

Opšte

MED.A.001 Nadležni organ

Za potrebe ovog Aneksa (Dio-MED) nadležni organ je:

(a) za vazduhoplovno-medicinske centre (AeMC-ove):

- (1) organ kojeg imenuje država članica u kojoj AeMC ima glavno mjesto poslovanja;
- (2) Agencija ako se AeMC nalazi u trećoj zemlji;

(b) za vazduhoplovno-medicinske ispitivače (AME-ove):

- (1) organ kojeg imenuje država članica u kojoj AME ima glavno mjesto obavljanja djelatnosti;
- (2) ako je glavno mjesto obavljanja djelatnosti AME-a u trećoj zemlji, organ kojeg imenuje država članica kojoj AME podnosi zahtjev za izdavanje AME uvjerenja;

(c) za ljekare specijaliste opšte medicine (GMP-ove), organ kojeg imenuje država članica koju GMP obavještava o svojoj aktivnosti;

(d) za ljekare specijaliste medicine rada (OHMP-ove) koji obavljaju procjenu zdravstvene sposobnosti kabinske posade, organ kojeg imenuje država članica koju OHMP obavještava o svojoj aktivnosti.

MED.A.005 Područje primjene

U ovom Aneksu (Dio-MED) utvrđuju se zahtjevi za:

- (a) izdavanje, važnost, produžavanje i obnavljanje ljekarskog uvjerenja za korišćenje prava dozvole pilota ili učenika pilota;
- (b) zdravstvenu sposobnost kabinske posade;
- (c) certifikaciju AME-a;
- (d) kvalifikaciju GMP-a i OHMP-a.

MED.A.010 Značenje izraza

Za potrebe ovog Aneksa (Dio-MED) primjenjuju se sljedeće definicije:

- „ograničenje” znači uslov koji je unijet u ljezarsko uvjerenje ili medicinski izvještaj o kabinskoj posadi koji se mora poštovati prilikom korišćenja prava dozvole ili potvrde članova kabinske posade;
- „vazduhoplovno-medicinski pregled” znači inspekcija, palpacija, perkusija, auskultacija ili drugi načini pretraga za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti za korišćenje prava dozvole ili izvođenje sigurnosnih dužnosti kabinske posade;
- „vazduhoplovno-medicinska procjena” znači zaključak o zdravstvenoj sposobnosti kandidata na osnovu procjene kandidata kako se zahtijeva u ovom Aneksu (Dio-MED) i dodatnih pregleda i medicinskih pretraga u zavisnosti od kliničkih indikacija;
- „značajan” znači stepen medicinskog stanja čiji efekat može spriječiti sigurno korišćenje prava dozvole ili izvođenje sigurnosnih dužnosti kabinske posade;
- „kandidat” znači osoba koja podnosi zahtjev za uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti ili je već njegov imalac i podvrgava se vazduhoplovno-medicinskoj procjeni sposobnosti za korišćenje prava dozvole ili obavljanje sigurnosnih dužnosti kabinske posade;
- „istorija bolesti” znači evidencija ili dokumentacija prošlih bolesti, povreda, terapija ili drugih medicinskih činjenica, uključujući i ocjene „nesposoban” ili ograničenja u ljezarskom uvjerenju, koja jesu ili mogu da budu relevantna za trenutno zdravstveno stanje i vazduhoplovno-medicinsku sposobnost kandidata;
- „organ nadležan za izdavanje dozvola” znači nadležni organ države članice koji je izdao dozvolu ili kojem osoba podnosi zahtjev za izdavanje dozvole ili, ako osoba još nije podnijela zahtjev za dozvolu, nadležni organ određen u skladu sa FCL.001 Aneksa I (Dio-FCL);
- „siguran za boje” znači sposobnost kandidata da lako raspozna boje u vazdušnoj plovitbi i tačno identifikuje vazduhoplovna svjetla u boji;
- „ispitivanje” znači procjena sumnjivog patološkog stanja kandidata pomoću pregleda i pretraga u svrhu potvrđivanja prisutnosti ili odsutnosti medicinskog stanja;
- „akreditovani medicinski zaključak” znači zaključak jednog ili više medicinskih stručnjaka prihvatljiv organu koji je nadležan za izdavanje dozvola, donesen na osnovu objektivnih i nediskriminišućih kriterijuma za potrebe relevantnog slučaja, u konsultaciji sa stručnjacima za letačke operacije ili drugim stručnjacima prema potrebi i za koji može biti potrebna odgovarajuća procjena operativnog rizika;
- „zloupotreba supstanci” znači da posada vazduhoplova konzumira jednu ili više psihoaktivnih supstanci tako da to:
  - (a) predstavlja neposrednu opasnost za korisnika ili ugrožava život, zdravlje ili blagostanje drugih;
  - (b) uzrokuje ili pogoršava profesionalni, socijalni, mentalni ili fizički problem ili poremećaj;

- „psihoaktivne supstance“ su alkohol, opijati, kanabinoidi, sedativi i hipnotici, kokain, ostali psihostimulansi, halucinogeni i isparljivi rastvarači, osim kofeina i duvana;
- „greška refrakcije“ znači odstupanje od emetropije koje se mjeri u dioptrijama u meridijanu sa najvećom ametropijom, izmjereno standardnim metodama.

MED.A.015 Povjerljivost medicinskih podataka

Sva lica uključena u vazduhoplovno-medicinske preglede, procjene i certifikaciju moraju da obezbijede da se povjerljivost medicinskih podataka čuva u svakom trenutku.

MED.A.020 Smanjenje zdravstvene sposobnosti

(a) Imaoci dozvola ne smiju da koriste prava svoje dozvole i pripadajućih ovlašćenja ili uvjerenja, a učenici piloti ne smiju da lete sami ni u jednom trenutku:

- (1) ako su svjesni bilo kakvog smanjenja svoje zdravstvene sposobnosti zbog kojeg bi mogli biti nesposobni za sigurno korišćenje tih prava;
- (2) ako uzimaju ili upotrebljavaju lijek koji se izdaje na recept ili lijek koji se izdaje bez recepta, a koji bi mogao da utiče na sigurno korišćenje prava primjenljive dozvole;
- (3) ako su podvrgnuti medicinskom, hirurškom ili drugom postupku koji bi mogao da utiče na sigurno korišćenje prava primjenljive dozvole.

(b) Pored toga, imaoci ljekarskog uvjerenja moraju da bez nepotrebnog odlaganja i prije korišćenja prava svoje dozvole zatraže vazduhoplovno-medicinski savjet AeMC-a, AME-a ili GMP-a, u zavisnosti od potrebe:

- (1) ako su bili podvrgnuti hirurškoj operaciji ili invazivnom postupku;
- (2) ako im je propisano redovno uzimanje bilo kojih lijekova;
- (3) ako su pretrpjeli bilo koju značajnu bolest koja podrazumijeva nesposobnost da funkcionišu kao članovi letačke posade;
- (4) ako su bolovali od neke značajnije bolesti koja podrazumijeva nesposobnost da funkcionišu kao članovi letačke posade;
- (5) ako su u drugom stanju;
- (6) ako su bili primljeni u bolnicu ili kliniku;
- (7) ako prvi put treba da nose korektivna oftalmološka sočiva.

(c) U slučajevima iz stava (b):

- (1) Imaoci ljekarskih uvjerenja klase 1 i klase 2 moraju da potraže vazduhoplovno-medicinski savjet AeMC-a ili AME-a. AeMC ili AME u tom slučaju mora da procijeni njihovu zdravstvenu sposobnost i da odluči jesu li sposobni da nastave da koriste svoja prava;
- (2) Imaoci LAPL ljekarskih uvjerenja moraju da potraže vazduhoplovno-medicinski savjet AeMC-a, AME-a ili GMP-a koji je potpisao ljekarsko uvjerenje. AeMC, AME ili GMP u tom slučaju mora

da procijeni njihovu zdravstvenu sposobnost i da odluči jesu li sposobni da nastave da koriste svoja prava.

(d) Članovi kabinske posade ne smiju da obavljaju dužnosti u vazduhoplovu i ako je to primjenljivo, ne smiju da koriste prava potvrde člana kabinske posade ako su svjesni bilo kojeg smanjenja svoje zdravstvene sposobnosti u mjeri u kojoj zbog tog medicinskog stanja ne bi mogli da obavljaju sigurnosne dužnosti i odgovornosti.

(e) Pored toga, ako članovi kabinske posade imaju bilo koje medicinsko stanje iz tačaka (1) do (5) stava (b), oni moraju da, bez nepotrebnog odlaganja, potraže savjet AME-a, AeMC-a ili OHMP-a, kako je primjenljivo. AeMC, AME ili OHMP u tom slučaju mora da procijeni zdravstvenu sposobnost članova kabinske posade i da odluči jesu li sposobni da nastave svoje sigurnosne dužnosti.

MED.A.025 Obaveze AeMC-a, AME-a, GMP-a i OHMP-a

(a) Prilikom obavljanja vazduhoplovno-medicinskih pregleda i procjena prema zahtjevima iz ovog Aneksa (Dio-MED) AeMC, AME, GMP i OHMP moraju da:

- (1) obezbijede da se sa kandidatom može uspostaviti komunikacija bez jezičkih barijera;
- (2) upoznaju kandidata sa posljedicama davanja nepotpune, netačne ili lažne izjave o svojoj istoriji bolesti;
- (3) obavijeste organ nadležan za izdavanje dozvola ili, ako je riječ o imaoima potvrde članova kabinske posade, nadležni organ u slučaju da kandidat dâ nepotpune, netačne ili lažne izjave o svojoj istoriji bolesti;
- (4) obavijesti organ nadležan za izdavanje dozvola, ako kandidat povuče zahtjev za ljekarsko uvjerenje u bilo kojoj fazi postupka.

(b) Nakon obavljanja vazduhoplovno-medicinskih pregleda i procjena AeMC, AME, GMP i OHMP moraju da:

- (1) obavijeste kandidata je li sposoban, nesposoban ili upućen medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola, u AeMC ili AME-u, kako je primjenljivo;
- (2) obavijeste kandidata o svim ograničenjima koja bi mogla da ograniče letačku obuku ili prava njegove dozvole ili potvrde članova kabinske posade, kako je primjenljivo;
- (3) ako je kandidatu data ocjena nesposoban, obavijeste ga da ima pravo na preispitivanje te odluke u skladu sa procedurama nadležnog organa;
- (4) ako je riječ o kandidatima za ljekarsko uvjerenje, bez odlaganja dostave medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola potpisan ili elektronski potvrđen izvještaj sa detaljnim rezultatima vazduhoplovno-medicinskih pregleda i procjena potrebnih za relevantnu klasu ljekarskih uvjerenja i kopiju obrasca zahtjeva, obrasca izvještaja ljekarskog pregleda i ljekarskog uvjerenja;
- (5) obavijeste kandidata o njegovim obavezama u slučaju smanjene zdravstvene sposobnosti, kako je utvrđeno u članu MED.A.020.

(c) Ako se savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola zahtijeva u skladu sa ovim Aneksom (Dio-MED), AeMC i AME moraju da poštuju proceduru koju je utvrdio nadležni organ.

(d) AeMC-ovi, AME-ovi, GMP-ovi i OHMP-ovi moraju da čuvaju evidenciju sa detaljnim informacijama vazduhoplovno-medicinskih pregleda i procjena obavljenih u skladu sa ovim Aneksom (Dio-MED) i njihove rezultate najmanje 10 godina ili duže, ako je tako propisano nacionalnim zakonodavstvom.

(e) AeMC-ovi, AME-ovi, GMP-ovi i OHMP-ovi na zahtjev moraju medicinskom procjenjivaču nadležnog organa da dostave čitavu vazduhoplovno-medicinsku evidenciju i izvještaje, kao i sve ostale relevantne informacije, kada je to potrebno za:

1. medicinsku certifikaciju;
2. nadzorne funkcije.

(f) AeMC-ovi i AME-ovi moraju da unose podatke u Evropski repozitorijum vazduhoplovno-medicinskih podataka i da ažuriraju podatke u toj bazi u skladu sa članom ARA.MED.160, stav (d).

ODJELJAK 2

Zahtjevi za izdavanje ljegarskih uvjerenja

MED.A.030 Ljegarska uvjerenja

(a) Učenik pilot ne smije samostalno da leti, osim ako posjeduje ljegarsko uvjerenje, kako se zahtijeva za relevantnu dozvolu.

(b) Kandidat za dozvolu, u skladu sa Aneksom I (Dio-FCL), mora da ima ljegarsko uvjerenje koje je izdato u skladu sa ovim Aneksom (Dio-MED) i koje je u skladu sa pravima dozvole za koju je podnio zahtjev.

(c) Da bi koristio prava:

- (1) dozvole pilota lakog vazduhoplova (LAPL), pilot mora najmanje da ima važeće LAPL ljegarsko uvjerenje;
- (2) dozvole privatnog pilota (PPL), dozvole pilota jedrilice (SPL) ili dozvole pilota balona (BPL), pilot mora najmanje da ima važeće ljegarsko uvjerenje klase 2;
- (3) SPL-a ili BPL-a u komercijalnim letovima jedrilicom ili balonom, pilot mora da ima najmanje važeće ljegarsko uvjerenje klase 2;
- (4) dozvole komercijalnog pilota (CPL), dozvole pilota višečlane posade (MPL) ili dozvole transportnog pilota (ATPL), pilot mora da ima važeće ljegarsko uvjerenje klase 1.

(d) Ako se u PPL ili LAPL dodaje ovlaštenje za noćno letenje, imalac dozvole mora da bude siguran za boje.

(e) Ako se u PPL dodaje ovlaštenje za instrumentalno letenje *na ruti* ili ovlaštenje za instrumentalno letenje, imalac dozvole mora da obavlja tonalnu audiometriju u skladu sa periodičnošću i standardima koji se zahtijevaju za imaoce Ljekarskih uvjerenja klase 1.

(f) Imalac dozvole ne smije ni u jednom trenutku da ima više od jednog Ljekarskog uvjerenja koje je izdato u skladu sa ovim Aneksom (Dio-MED).

MED.A.035 Podnošenje zahtjeva za ljekarsko uvjerenje

(a) Zahtjevi za ljekarsko uvjerenje moraju da se podnose u obliku i na način koji odredi nadležni organ.

(b) Kandidati za ljekarsko uvjerenje moraju, kako je primjenljivo, da AeMC-u, AME-u ili GMP-u dostave:

(1) dokaz o identitetu;

(2) potpisanu izjavu:

(i) o medicinskim činjenicama u vezi sa istorijom bolesti;

(ii) o tome jesu li prethodno podnosili zahtjev za ljekarsko uvjerenje ili bili na vazduhoplovno-medicinskom pregledu za ljekarsko uvjerenje i, ako jesu, kod koga i sa kojim rezultatom;

(iii) da li im je ikad data ocjena nesposoban ili da li im je ljekarsko uvjerenje ikad suspendovano ili ukinuto.

(c) Prilikom podnošenja zahtjeva za produženje ili obnavljanje Ljekarskog uvjerenja kandidati moraju AeMC-u ili AME-u da dostave najnovije Ljekarsko uvjerenje, prije relevantnih vazduhoplovno-medicinskih pregleda.

MED.A.040 Izdavanje, produženje i obnavljanje ljekarskih uvjerenja

(a) Ljekarsko uvjerenje izdaje se, produžava ili obnavlja tek nakon što se obave potrebni Ljekarski pregledi i procjene, kako je primjenljivo, i nakon što se kandidatu da ocjena „sposoban“.

(b) Prvo izdavanje

(1) Ljekarsko uvjerenje klase 1 izdaje AeMC.

(2) Ljekarska uvjerenja klase 2 izdaje AeMC ili AME.

(3) LAPL Ljekarska uvjerenja izdaje AeMC ili AME. Može ih izdavati i GMP ako je to dozvoljeno nacionalnim pravom države članice u kojoj se nalazi organ nadležan za izdavanje dozvola kojem je podnesen zahtjev za Ljekarsko uvjerenje.

(c) Produženje i obnavljanje

(1) Ljekarska uvjerenja klase 1 i 2 produžava i obnavlja AeMC ili AME.

(2) LAPL Ljekarska uvjerenja produžava ili obnavlja AeMC ili AME. Može ih produžiti ili obnavljati i GMP ako je to dozvoljeno nacionalnim pravom države članice u kojoj se nalazi organ nadležan za izdavanje dozvola kojem je podnesen zahtjev za Ljekarsko uvjerenje.

(d) AeMC, AME ili GMP smije da izda, obnovi ili produži ljekarsko uvjerenje, samo ako su ispunjena oba sljedeća uslova:

(1) kandidat je dao potpunu istoriju bolesti i ako je AeMC, AME ili GMP to tražio, nalaze medicinskih pregleda i pretraga koje je obavio ljekar kandidata ili bilo koji drugi ljekar specijalista;

(2) AeMC, AME ili GMP je obavio vazduhoplovno-medicinsku procjenu na osnovu medicinskih pregleda i testova kako se zahtijeva za relevantno ljekarsko uvjerenje radi provjere ispunjava li kandidat sve relevantne zahtjeve iz ovog Aneksa (Dio-MED).

(e) Prije izdavanja, produženja ili obnavljanja ljekarskog uvjerenja, AME, AeMC ili ako je riječ o upućivanju, medicinski procjenjivač organa nadležnog za izdavanje dozvola može da zatraži od kandidata da obavi dodatne ljekarske preglede i pretrage kada je to klinički ili epidemiološki indikovano.

(f) Medicinski procjenjivač organa nadležnog za izdavanje dozvola može da izda ili reizda ljekarsko uvjerenje.

MED.A.045 Period važenja, produženje i obnavljanje ljekarskog uvjerenja

(a) Period važenja

(1) Period važenja ljekarskog uvjerenja klase 1 je 12 mjeseci.

(2) Odstupajući od tačke (1), period važenja ljekarskog uvjerenja klase 1 je 6 mjeseci za imaoce dozvola koji su:

(i) uključeni u jednopilotne operacije komercijalnog vazdušnog prevoza putnika i napunili su 40 godina;

(ii) napunili 60 godina.

(3) Period važenja ljekarskog uvjerenja klase 2 je:

(i) 60 mjeseci do navršenih 40 godina imaoce dozvole. Period važenja ljekarskog uvjerenja izdatog prije nego što imalac dozvole navrši 40 godina prestaje kada imalac dozvole navrši 42 godine;

(ii) 24 mjeseca za imaoce dozvole u periodu između 40 i 50 godina. Period važenja ljekarskog uvjerenja izdatog prije nego što imalac dozvole navrši 50 godina prestaje kada imalac dozvole navrši 51 godinu;

(iii) 12 mjeseci za imaoce dozvole starije od 50 godina.

(4) Period važenja LAPL ljekarskog uvjerenja je:

(i) 60 mjeseci do navršenih 40 godina imaoce dozvole. Period važenja ljekarskog uvjerenja izdatog prije nego što imalac dozvole navrši 40 godina prestaje kada imalac dozvole navrši 42 godine;

(ii) 24 mjeseca za imaoce dozvole starije od 40 godina.

(5) Period važenja ljekarskog uvjerenja, uključujući sve povezane preglede ili posebne pretrage, računa se od datuma ljekarskog pregleda u slučaju prvog izdavanja i obnavljanja i od datuma isteka prethodnog ljekarskog uvjerenja u slučaju produženja.

(b) Produženje

Vazduhoplovno-medicinski pregledi i procjene, kako je primjenljivo, za produženje ljekarskog uvjerenja mogu da se obave najviše do 45 dana prije datuma isteka ljekarskog uvjerenja.

(c) Obnavljanje

(1) Ako imalac ljekarskog uvjerenja nije u skladu sa stavom (b), mora, ako je primjenjivo, da obavi pregled i procjenu za obnavljanje.

(2) U slučaju ljekarskog uvjerenja klase 1 i 2:

(i) ako je ljekarsko uvjerenje isteklo prije manje od 2 godine, sprovodi se samo rutinski vazduhoplovno-medicinski pregled za produženje;

(ii) ako je ljekarsko uvjerenje isteklo prije više od 2 godine, ali manje od 5 godina, AeMC ili AME mora jedino da obavi vazduhoplovno-medicinski pregled za obnavljanje nakon procjene vazduhoplovno-medicinske evidencije kandidata;

(iii) ako je ljekarsko uvjerenje isteklo prije više od 5 godina, primjenjuju se zahtjevi koji se odnose na vazduhoplovno-medicinski pregled za prvo izdavanje, a procjena se mora zasnovati na zahtjevima koji se odnose na produženje.

(3) U slučaju LAPL ljekarskog uvjerenja AeMC, AME ili GMP mora da procijeni istoriju bolesti kandidata i obavi vazduhoplovno-medicinske preglede i procjene, kako je primjenljivo, u skladu sa članom MED.B.005 i MED.B.095.

MED.A.046 Suspenzija ili ukidanje ljekarskog uvjerenja

(a) Organ nadležan za izdavanje dozvola može da suspenduje ili ukine ljekarsko uvjerenje.

(b) Nakon suspenzije ljekarskog uvjerenja imalac mora da vrati ljekarsko uvjerenje organu nadležnom za izdavanje dozvola na zahtjev tog organa.

(c) Nakon ukidanja ljekarskog uvjerenja imalac mora odmah da vrati ljekarsko uvjerenje organu nadležnom za izdavanje dozvola.

MED.A.050 Upućivanje

(a) Ako se kandidat za ljekarsko uvjerenje klase 1 ili 2 uputi medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola u skladu sa članom MED.B.001, AeMC ili AME mora da proslijedi relevantnu medicinsku dokumentaciju organu nadležnom za izdavanje dozvola.

(b) Ako se kandidat za LAPL ljekarsko uvjerenje uputi AME-u ili AeMC-u u skladu sa članom MED.B.001, GMP mora da proslijedi relevantnu medicinsku dokumentaciju AeMC-u ili AME-u.

PODDIO B

ZAHTJEVI ZA LJEKARSKA UVJERENJA PILOTA

ODJELJAK 1

Opšte

MED.B.001 Ograničenja lješkarskog uvjerenja

(a) Ograničenja lješkarskog uvjerenja klase 1 i 2

(1) Ako kandidat u potpunosti ne ispunjava zahtjeve koji se odnose na lješkarsko uvjerenje relevantne klase, ali se smatra da vjerovatno neće ugroziti sigurno korišćenje prava dozvole, AeMC ili AME mora da:

(i) kada je riječ o kandidatima za lješkarsko uvjerenje klase 1, odluku o sposobnosti kandidata prepusti medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola kako je naznačeno u ovom poddjelju;

(ii) kada upućivanje medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola nije naznačeno u ovom poddjelju, procijeni da li je kandidat sposoban/sposobna da sigurno obavlja svoje dužnosti ako poštuje jedno ili više ograničenja dodatih u lješkarsko uvjerenje i da izda lješkarsko uvjerenje sa ograničenjima prema potrebi;

(iii) kada je riječ o kandidatima za lješkarsko uvjerenje klase 2, ocjeni, u konsultaciji sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola kako je naznačeno u ovom poddjelju, da li je kandidat sposoban/sposobna da sigurno obavlja svoje dužnosti ako poštuje jedno ili više ograničenja dodatih u lješkarsko uvjerenje i da izda lješkarsko uvjerenje sa ograničenjem/ograničenjima, po potrebi.

(2) AeMC ili AME može da produži ili obnovi lješkarsko uvjerenje sa istim ograničenjem/ograničenjima bez upućivanja kandidata medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola ili bez konsultacija sa njim.

(b) Ograničenja LAPL lješkarskog uvjerenja

(1) Ako GMP, nakon razmatranja istorije bolesti kandidata, zaključi da kandidat za LAPL lješkarsko uvjerenje ne ispunjava u potpunosti zahtjeve u vezi sa zdravstvenom sposobnošću, GMP mora da uputi kandidata u AeMC ili AME-u, osim ako je kandidatu potrebno samo ograničenje/ograničenja koja se odnose na upotrebu korektivnih sočiva ili na period važenja lješkarskog uvjerenja.

(2) Ako je kandidat za LAPL ljebarsko uvjerenje upućen u skladu sa tačkom (1), AeMC ili AME mora da razmotri član MED.B.005 i MED.B.095, da ocijeni da li je kandidat sposoban da sigurno obavlja svoje dužnosti ako poštuje jedno ili više ograničenja dodatih u ljebarsko uvjerenje i da izda ljebarsko uvjerenje sa ograničenjem/ograničenjima, prema potrebi. AeMC ili AME uvijek mora da razmotri potrebu da se pilotu dâ ograničenje za prevoz putnika (operational passenger limitation, OPL).

(3) GMP može da produži ili obnovi LAPL ljebarsko uvjerenje sa istim ograničenjem bez upućivanja kandidata u AeMC ili AME-u.

(c) Prilikom procjene da li je ograničenje neophodno mora se posebno uzeti u obzir sljedeće:

(1) ukazuje li akreditovani medicinski zaključak na to da je u posebnim okolnostima nemogućnost kandidata da ispuni neki zahtjev, numerički ili druge vrste, takav da korišćenje prava dozvole za koju je podnesen zahtjev vjerovatno neće da ugrozi sigurnost letenja;

(2) sposobnost, vještina i iskustvo kandidata koji su relevantni za operaciju koja će se izvoditi.

(d) Oznake operativnih ograničenja

(1) Operativno ograničenje na letenje samo u višečlanoj posadi (Operational multi-pilot limitation) (OML — samo klasa 1)

(i) Kada imalac CPL-a, ATPL-a ili MPL-a ne ispunjava u potpunosti zahtjeve koji se odnose na ljebarsko uvjerenje klase 1 i uputi se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola, medicinski procjenjivač mora da procijeni može li se ljebarsko uvjerenje izdati sa OML-om „koje važi samo kao kopilot ili sa kvalifikovanim kopilotom”.

(ii) Imalac ljebarskog uvjerenja sa OML-om smije da upravlja vazduhoplovom samo u višepilotnim operacijama, ako je drugi pilot potpuno kvalifikovan na relevantnom tipu i relevantnoj klasi vazduhoplova i ako taj drugi pilot nema OML ograničenje, niti je napunio 60 godina.

(iii) Medicinski procjenjivač nadležnog organa za izdavanje dozvola prvobitno uvodi OML za ljebarska uvjerenja klase 1 i samo medicinski procjenjivač nadležnog organa za dozvole može da ukine taj OML.

(2) Operativno ograničenje na letenje uz sigurnosnog pilota (Operational Safety Pilot Limitation) (OSL — klasa 2 i LAPL prava)

(i) Imalac ljebarskog uvjerenja sa OSL-om smije da upravlja vazduhoplovom samo ako je drugi pilot potpuno kvalifikovan za ulogu pilota za komandama na relevantnoj klasi i relevantnom tipu vazduhoplova i ako je vazduhoplov opremljen duplim komandama i drugi pilot sjedi za sjedištem sa komandama.

(ii) OSL za ljebarska uvjerenja klase 2 može da uvede i ukine medicinski procjenjivač organa nadležnog za izdavanje dozvola ili AeMC ili AME uz konsultaciju sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(iii) OSL za LAPL ljebarska uvjerenja može da uvede i ukine medicinski procjenjivač organa nadležnog za izdavanje dozvola, AeMC ili AME.

(3) Operativno ograničenje na prevoz putnika (Operational Passenger Limitation) (OPL — klasa 2 i LAPL prava)

(i) Imalac ljebarskog uvjerenja sa OPL-om smije da upravlja samo vazduhoplovom bez putnika.

(ii) OPL za ljebarska uvjerenja klase 2 može da uvede i ukine medicinski procjenjivač organa nadležnog za izdavanje dozvola ili AeMC ili AME uz konsultaciju sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(iii) OPL za LAPL ljebarska uvjerenja može da uvede i ukine medicinski procjenjivač organa nadležnog za izdavanje dozvola, AeMC ili AME.

(4) Operativno ograničenje pilota (Operational pilot restriction limitation) (ORL – klasa 2 i LAPL prava)

(i) Imalac ljebarskog uvjerenja sa ORL-om smije da upravlja vazduhoplovom samo ako je ispunjen jedan od sljedeća dva uslova:

(A) u vazduhoplovu se nalazi drugi pilot koji je potpuno kvalifikovan za ulogu vođe vazduhoplova na relevantnoj klasi i relevantnom tipu vazduhoplova, vazduhoplov je opremljen duplim komandama i drugi pilot sjedi za sjedištem sa komandama;

(B) u vazduhoplovu nema putnika.

(ii) ORL za ljebarska uvjerenja klase 2 može da uvede i ukine medicinski procjenjivač organa nadležnog za izdavanje dozvola ili AeMC ili AME uz konsultaciju sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(iii) ORL za LAPL ljebarska uvjerenja može da uvede i ukine medicinski procjenjivač organa nadležnog za izdavanje dozvola, AeMC ili AME.

(5) Posebna pojedinačno navedena ograničenja (Special restriction as specified) (SSL)

Uz SSL u ljebarskom uvjerenju mora da bude naveden opis ograničenja.

(e) Medicinski procjenjivač organa nadležnog za izdavanje dozvola, AeMC, AME ili GMP, kako je primjenljivo, može imaću ljebarskog uvjerenja da uvede bilo koje drugo ograničenje, ako je to potrebno da bi se obezbijedila sigurnost letenja.

(f) Svako ograničenje koje je nametnuto imaću ljebarskog uvjerenja mora da bude navedeno u uvjerenju.

MED.B.005 Opšti medicinski zahtjevi

Kandidati za ljebarsko uvjerenje procjenjuju se u skladu sa detaljnim medicinskim zahtjevima utvrđenim u odjeljcima 2 i 3.

Pored toga, daje im se ocjena „nesposoban“ ako imaju bilo koje od sljedećih medicinskih stanja čija je posljedica funkcionalna nesposobnost koja bi mogla da utiče na sigurno korišćenje prava dozvole za koju je podnesen zahtjev ili zbog koje bi kandidat mogao iznenada da postane nesposoban za korišćenje tih parav:

- (a) abnormalnost, urođenu ili stečenu;
- (b) aktivnu, latentnu, akutnu ili hroničnu bolest ili nesposobnost;
- (c) ranu, povredu ili posljedicu operacije;
- (d) posljedicu ili nuspojavu bilo kojeg uzetog propisanog ili nepropisanog lijeka u terapijske, dijagnostičke ili preventivne svrhe.

ODJELJAK 2

Medicinski zahtjevi za ljekarska uvjerenja klase 1 i klase 2

MED.B.010 Kardiovaskularni sistem

(a) Pregledi

(1) Standardni 12—kanalni elektrokardiogram u mirovanju (EKG) i izvještaj moraju da se sačine ako za to postoji klinička indikacija i u sljedećim slučajevima:

(i) za ljekarsko uvjerenje klase 1, na inicijalnom pregledu, zatim svakih 5 godina do 30 godina starosti, zatim svake 2 godine do 40 godina starosti, svake godine do 50 godina starosti i nakon toga na svakom pregledu za produžavanje važenja ili obnavljanje;

(ii) za ljekarsko uvjerenje klase 2, na inicijalnom pregledu, na prvom pregledu nakon navršenih 40 godina i zatim na prvom pregledu nakon navršenih 50 godina, a poslije toga svake 2 godine.

(2) Proširena kardiovaskularna procjena je obavezna kada je klinički indikovana.

(3) Za ljekarsko uvjerenje klase 1, proširena kardiovaskularna procjena obavlja se na prvom pregledu za produžavanje važenja ili obnavljanje poslije 65 godina i nakon toga svake 4 godine.

(4) Za ljekarsko uvjerenje klase 1, procjena lipida seruma, uključujući i holesterol, potrebna je na inicijalnom pregledu, kao i na prvom pregledu poslije navršenih 40 godina.

(b) Kardiovaskularni sistem - Opšte

(1) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 koji imaju bilo koje od sljedećih medicinskih stanja procjenjuju se kao nesposobni:

(i) aneurizma grudne ili nadbubrežnom segmentu trbušne aorte, prije operacije;

(ii) značajna funkcionalna ili simptomatska abnormalnost bilo kojeg srčanog zaliska;

(iii) transplantacija srca ili srca/pluća;

(iv) simptomatska hipertrofična kardiomiopatija.

(2) Prije daljih razmatranja njihovih zahtjeva, kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa dokumentovanom istorijom bolesti ili dijagnozom bilo kojeg od sljedećih medicinskih stanja upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola:

(i) periferna arterijska bolest prije ili poslije operacije;

(ii) aneurizma grudne ili trbušne aorte u nadbubrežnom segmentu poslije operacije;

(iii) aneurizma trbušne aorte u segmentu ispod bubrega prije ili poslije operacije;

(iv) funkcionalno beznačajne abnormalnosti srčanih zalizaka;

(v) poslije operacije srčanih zalizaka;

(vi) abnormalnost perikarda, miokarda ili endokarda;

(vii) urođena abnormalnost srca, prije ili poslije korektivne operacije;

(viii) vazovagalna sinkopa neodređenog uzroka;

(ix) arterijska ili venska tromboza;

(x) plućna embolija;

(xi) kardiovaskularno stanje koje zahtijeva sistemska antikoagulantnu terapiju.

(3) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 2 sa uspostavljenom dijagnozom jednog od stanja navedenih u tačkama (1) i (2) se procjenjuju od strane kardiologa prije nego što mogu biti ocjenjeni kao sposobni, uz savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(4) kandidati sa srčanim poremećajima koji nisu navedeni u tačkama (1) i (2) mogu da se ocjene kao sposobni ukoliko prođu kardiološku procjenu sa zadovoljavajućim rezultatom.

(c) Krvni pritisak

(1) Kandidatima se krvni pritisak mjeri na svakom pregledu.

(2) Kandidati čiji krvni pritisak nije u granicama normale dodatno se procjenjuju s obzirom na njihovo kardiovaskularno stanje i lijekove kako bi se odredilo da li ih treba ocjeniti kao nesposobne u skladu sa tačkama (3) i (4).

(3) kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa bilo kojim od sljedećih medicinskih stanja ocjenjuju se kao nesposobni:

(i) simptomatska hipotenzija;

(ii) krvni pritisak na pregledu konstantno prelazi 160 mmHg sistolni ili 95 mmHg diastolni, sa ili bez terapije.

(4) Kandidati koji su počeli uzimati lijekove za kontrolu krvnog pritiska ocjenjuju se kao nesposobni dok se utvrdi da nema značajnih nuspojava.

(d) Koronarna arterijska bolest

(1) Prije daljeg razmatranja njihovog zahtjeva kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa bilo kojim od sljedećih medicinskih stanja upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola i moraju da prođu kardiološku procjenu kako bi se isključila ishemija miokarda:

(i) sumnja na ishemiju miokarda;

(ii) asimptomatska manja bolest koronarnih arterija koja ne zahtijeva anti-anginalni tretman.

(2) Prije daljeg razmatranja njihovog zahtjeva kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 2 sa bilo kojim medicinskim stanjem iz tačke (1) moraju da prođu kardiološku procjenu sa zadovoljavajućim rezultatom.

(3) Kandidati sa bilo kojim od sljedećih medicinskih stanja ocjenjuju se kao nesposobni:

(i) ishemija miokarda;

(ii) simptomatska bolest koronarnih arterija;

(iii) simptomi bolesti koronarnih arterija kontrolisani lijekovima.

(4) Kandidati za inicijalno izdavanje ljekarskog uvjerenja klase 1 sa istorijom bolesti ili dijagnozom bilo kojeg od sljedećih medicinskih stanja ocjenjuju se kao nesposobni:

(i) ishemija miokarda;

(ii) infarkt miokarda;

(iii) revaskularizacija ili ugradnja stentova za bolest koronarnih arterija.

(5) Prije daljeg razmatranja njihovog zahtjeva kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 2 koji su asimptomatski nakon infarkta miokarda ili hirurške obrade bolesti koronarne arterije moraju da prođu kardiološku procjenu sa zadovoljavajućim rezultatom uz savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola. Kandidati za produženje važenja ljekarskog uvjerenja klase 1 upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(e) Poremećaji ritma/provođenja

(1) Kandidati sa bilo kojim od sljedećih medicinskih stanja ocjenjuju se kao nesposobni:

(i) simptomatske bolesti sinoatrijalnog čvora;

(ii) kompletni atrioventrikularni blok;

(iii) simptomatska prolongacija QT-a;

(iv) ugrađen automatski defibrilatorski sistem;

(v) pejsmejker za ventrikularnu anti-tahikardiju.

(2) Prije daljeg razmatranja njihovog zahtjeva, kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa bilo kakvim ozbiljnim poremećajem srčanog ritma ili provođenja, uključujući sva sljedeća stanja, upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola:

- (i) poremećaj supraventrikularnog ritma, uključujući povremenu ili utvrđenu sinoatrijalnu disfunkciju, atrijalnu fibrilaciju i/ili flater i asimptomatske sinus pauze;
- (ii) kompletni blok lijeve grane;
- (iii) atrioventrikularni blok tipa Mobitz 2;
- (iv) široki i/ili uski kompleks tahikardija;
- (v) ventrikularna preekscitacija;
- (vi) asimptomatska QT prolongacija;
- (vii) obrazac sindroma Brugada na elektrokardiografiji.

(3) Prije daljeg razmatranja njihovog zahtjeva, kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 2 sa bilo kojim medicinskim stanjem iz tačke (2) moraju da prođu kardiološku procjenu sa zadovoljavajućim rezultatom, uz savjetovanje s medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(4) Kandidati sa bilo kojim od sljedećih medicinskih stanja ocjenjuju se kao sposobni ako prođu kardiološku procjenu sa zadovoljavajućim rezultatom i u odsustvu svih drugih abnormalnosti:

- (i) nekompletni blok grane;
- (ii) kompletni blok desne grane;
- (iii) stabilna devijacija osovine ulijevo;
- (iv) asimptomatska sinusna bradikardija;
- (v) asimptomatska sinusna tahikardija;
- (vi) asimptomatski izolovani uniformni supra-ventrikularni ili ventrikularni ektopični kompleksi;
- (vii) atrioventrikularni blok prvog stepena;
- (viii) atrioventrikularni blok tipa Mobitz 1.

(5) Kandidati sa istorijom bolesti bilo kojeg od sljedećih medicinskih stanja moraju da prođu kardiološku procjenu sa zadovoljavajućim rezultatom prije nego što se ocijene kao sposobni:

- (i) ablaciona terapija ;
- (ii) ugradnja pejsmejкера.

Takvi kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola. Takvi kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 2

ocjenjuju se uz savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

MED.B.015 Respiratorni sistem

(a) Kandidati sa značajnim oštećenjem plućne funkcije se ocjenjuju kao nesposobni. Ipak, mogu se ocijeniti kao sposobni poslije zadovoljavajućeg oporavka plućne funkcije.

(b) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 moraju da obave morfološke i funkcionalne testove na inicijalnom pregledu i u slučaju kliničke indikacije.

(c) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 2 moraju da obave morfološke i funkcionalne testove u slučaju kliničke indikacije.

(d) Kandidati sa istorijom bolesti ili dijagnozom bilo kojeg od sljedećih medicinskih stanja moraju da prođu procjenu respiratornog sistema sa zadovoljavajućim rezultatom prije nego što se mogu ocijeniti kao sposobni:

- (1) astma koja zahtijeva lijekove;
- (2) aktivna upalna bolest respiratornog sistema;
- (3) aktivna sarkoidoza;
- (4) pneumotoraks;
- (5) sindrom apneje u snu;
- (6) veća operacija grudnog koša;
- (7) pneumonektomija;
- (8) hronična opstruktivna bolest pluća.

Prije daljnjeg razmatranja njihovog zahtjeva, kandidati sa uspostavljenom dijagnozom bilo kojeg medicinskog stanja iz tački (3) i (5) moraju da prođu kardiološku procjenu sa zadovoljavajućim rezultatom.

(e) Vazduhoplovno-medicinska procjena

(1) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa bilo kojim medicinskim stanjem navedenim u stavu (d) upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(2) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 2 sa bilo kojim medicinskim stanjem navedenim u stavu (d) ocjenjuju se uz konsultaciju sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(f) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 kod kojih je urađena pneumonektomiju ocjenjuju se kao nesposobni.

MED.B.020 Sistem za varenje

(a) Kandidati sa bilo kakvom komplikacijom bolesti ili hirurškom intervencijom u bilo kojem dijelu sistema za varenje ili pripadajućih adneksa koja bi mogla uzrokovati nesposobnost u letu, a posebno sa bilo kakvom opstrukcijom zbog suženja ili kompresije, ocjenjuju se kao nesposobni.

(b) Kandidati sa hernijom koja bi mogla izazvati onesposobljavajuće simptome ocjenjuju se kao nesposobni.

(c) Kandidati sa bilo kojim od sljedećih poremećaja sistema za varenje mogu se ocijeniti kao sposobni nakon procjene sistema za varenje sa zadovoljavajućim rezultatom poslije uspješne terapije ili potpunog oporavka nakon hirurškog zahvata:

(1) ponovljeni dispeptički poremećaj koji zahtijeva lijekove;

(2) pankreatitis;

(3) simptomatski žučni kamenci;

(4) klinička dijagnoza ili dokumentovana istorija bolesti hronične upalne bolesti crijeva;

(5) nakon hirurške operacije na sistemu za varenje ili pripadajućim adneksima, uključujući hirurški zahvat sa potpunim ili djelimičnim uklanjanjem ili diverzijom bilo kojeg od tih organa.

(d) Vazduhoplovno-medicinska procjena

(1) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa dijagnozom bilo kojeg od medicinskih stanja navedenih u tačkama (2), (4) i (5) stava (c) upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(2) Sposobnost kandidata za ljekarsko uvjerenje klase 2 sa dijagnozom bilo kojeg od medicinskih stanja navedenih u tački (2) stava (c) procjenjuje se uz konsultacije sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

MED.B.025 Metabolički i endokrini sistemi

(a) Kandidati sa metaboličkom, nutritivnom ili endokrinom disfunkcijom mogu da se ocijene kao sposobni u slučaju ako se dokaže stabilnost medicinskog stanja i ako na vazduhoplovno-medicinskom pregledu imaju zadovoljavajući rezultat.

(b) *Diabetes mellitus*

(1) Kandidati koji imaju *diabetes mellitus* kojima je potreban insulin ocjenjuju se kao nesposobni.

(2) Kandidati koji imaju *diabetes mellitus* kojima nije potreban insulin ocjenjuju se kao nesposobni osim ako se može dokazati da je regulacija šećera u krvi postignuta i da je kandidat stabilan.

(c) Vazduhoplovno-medicinska procjena

(1) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 kojima za regulaciju nivoa šećera u krvi trebaju lijekovi koji nisu insulin upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(2) Sposobnost kandidata za ljekarsko uvjerenje klase 2 kojima za regulaciju nivoa šećera u krvi trebaju lijekovi koji nisu insulin procjenjuje se uz savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

MED.B.030 Hematologija

(a) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 moraju da testiraju hemoglobin na svakom vazduhoplovno-medicinskom pregledu.

(b) Kandidati sa hematološkim stanjem mogu da budu ocijenjeni kao sposobni u odnosu na zadovoljavajući rezultat vazduhoplovno-medicinskog pregleda.

(c) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa bilo kojim od sljedećih hematoloških stanja upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola:

(1) abnormalni hemoglobin, uključujući i ne ograničavajući se samo na anemiju, eritrocitozu ili hemoglobinopatiju;

(2) značajno uvećanje limfnih čvorova;

(3) uvećana slezina;

(4) koagulacioni, hemoragični ili trombotični poremećaj;

(5) leukemija.

(d) Sposobnost kandidata za ljekarsko uvjerenje klase 2 sa bilo kojim hematološkim stanjem navedenim u tačkama (4) i (5) stava (c) procjenjuje se uz konsultacije sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

MED.B.035 Genitourinarni sistem

(a) Analiza urina sastavni je dio svakog vazduhoplovno-medicinskog pregleda. Kandidati se ocjenjuju kao nesposobni ako im urin sadrži abnormalne elemente za koje se smatra da imaju patološki značaj koji može prouzrokovati funkcionalnu nesposobnost koja bi mogla da ugrozi sigurno korištenje prava dozvole ili zbog koje bi kandidat mogao da postane iznenada nesposoban za korišćenje tih prava.

(b) Kandidati sa bilo kakvom posledicom bolesti ili hirurškom intervencijom na genitourinarnom traktu ili njegovim adneksima koja bi mogla uzrokovati nesposobnost, a posebno sa bilo kakvom opstrukcijom zbog suženja ili kompresije, ocjenjuju se kao nesposoban.

(c) Kandidati sa dijagnozom ili istorijom bolesti sljedećih stanja mogu da se ocijene kao sposobni u odnosu na zadovoljavajući rezultat genitourinarnu procjenu, ukoliko je primjenjivo:

(1) bolesti bubrega;

(2) jednim ili više urinarnih kamena ili istorijom bolesti bubrežnih kolika.

(d) Kandidati koji su bili podvrgnuti većoj hirurškoj operaciji genitourinarnog trakta ili njegovih adneksa, uključujući i potpuno ili djelimično odstranjivanje ili diverziju bilo kojeg od njegovih organa ocjenjuju se kao nesposobni. Ipak, nakon potpunog oporavka mogu da se ocijene kao sposobni.

(e) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 iz stava (c) i (d) upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola.

MED.B.040 Zarazne bolesti

(a) Kandidati se ocjenjuju kao nesposobni ako imaju kliničku dijagnozu ili istoriju bolesti bilo koje zarazne bolesti koja bi mogla da ugrozi sigurno korišćenje prava dozvole.

(b) kandidati koji su HIV pozitivni mogu da se ocijene kao sposobni u zavisnosti od zadovoljavajućeg vazduhoplovno-medicinskog pregleda. Takvi kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola.

MED.B.045 Opstetricija i ginekologija

(a) Kandidatkinje koji su bile podvrgnute većoj ginekološkoj operaciji ocjenjuju se kao nesposobne. Ipak, mogu se ocijeniti kao sposobne poslije punog oporavka.

(b) Trudnoća

(1) U slučaju trudnoće, kandidatkinja može da nastavi da koristi privilegije do kraja 26. sedmice gestacije samo ako AeMC ili AME smatraju da je za to sposobna.

(2) Na imaoce ljekarskog uvjerenja klase 1 koje su trudne, primjenjuje se OML. Bez obzira na tačku MED.B.001, u tom slučaju, AeMC ili AME može da nametne i ukloni OML ograničenje.

(3) Kandidatkinja može da nastavi da koristi svoja prava nakon oporavka poslije trudnoće.

MED.B.050 Mišićno-skeletni sistem

(a) Kandidati koji nemaju dovoljnu visini pri sjedenju, dužinu ruku i nogu i mišićnu snagu za sigurno korišćenje prava dozvole ocjenjuju se kao nesposobni. Međutim, kandidat se može ocijeniti kao sposoban uz primjereno ograničavanje prava ako su mu visina pri sjedenju, dužina ruku i nogu i mišićna snaga dovoljni za sigurno korišćenje prava dozvole na određenom tipu vazduhoplova, što se prema potrebi može dokazati medicinskim testnim letom ili testnim letom na simulatoru.

(b) Kandidati koji nemaju zadovoljavajuću funkcionalnost mišićno-skeletnog sistema koja im omogućava sigurno korišćenje prava dozvole ocjenjuju se kao nesposobni. Ipak, kandidat se može ocijeniti kao sposoban uz primjereno ograničavanje prava ako mu je funkcionalnost mišićno-skeletnog sistema dovoljna za sigurno korišćenje prava dozvole na određenom tipu vazduhoplova, što se prema potrebi može dokazati medicinskim testnim letom ili testnim letom na simulatoru.

(c) Ukoliko postoji sumnja pri procjenjivanju iz stava (a) i (b), kandidati za ljekarko uvjerenje klase 1 upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola, a kandidati za ljekarko uvjerenje klase 2 ocjenjuju se uz savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

MED.B.055 Mentalno zdravlje

(a) Sveobuhvatna procjena mentalnog zdravlja mora da bude dio inicijalnog vazduhoplovno-medicinskog pregleda za klasu 1.

(b) Pregled za otkrivanje opojnih droga i alkohola mora da bude dio inicijalnog vazduhoplovno-medicinskog pregleda za klasu 1.

(c) Kandidati sa mentalnim poremećajem ili poremećajem ponašanja zbog upotrebe ili zloupotrebe alkohola ili drugih psihoaktivnih supstanci ocjenjuju se kao nesposobni do oporavka i prestanka upotrebe ili zloupotrebe psihoaktivnih supstanci i dobijanja zadovoljavajućeg rezultata na psihijatrijskoj procjeni nakon uspješno sprovedene terapije.

(d) Kandidati sa kliničkom dijagnozom ili dokumentovanom istorijom bolesti bilo kojeg od sljedećih psihijatrijskih stanja moraju da imaju zadovoljavajući rezultat na psihijatrijskoj procjeni prije nego što se mogu ocijeniti kao sposobni:

- (1) poremećaj raspoloženja;
- (2) neurotični poremećaj;
- (3) poremećaj ličnosti;
- (4) mentalni poremećaj ili poremećaj ponašanja;
- (5) zloupotreba psihoaktivnih supstanci.

(e) Kandidati sa dokumentovanom istorijom jednog ili ponovljenog čina samopovređivanja ili pokušaja samoubistva ocjenjuju se kao nesposobni. Ipak, mogu da se ocijene kao sposobni nakon psihijatrijske procjene sa zadovoljavajućim rezultatom.

(f) Vazduhoplovno-medicinska procjena

- (1) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa bilo kojim stanjem navedenim u stavovima (c), (d) ili (e) upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola.
- (2) Sposobnost kandidata za ljekarsko uvjerenje klase 2 sa bilo kojim stanjem navedenim u stavovima (c), (d) ili (e) ocjenjuje se uz savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(g) Kandidati sa dokumentovanom istorijom bolesti ili kliničkom dijagnozom šizofrenije, šizoidnog ili sumanutog poremećaja ocjenjuju se kao nesposobni.

MED.B.065 Neurologija

(a) Kandidati sa kliničkom dijagnozom ili dokumentovanom istorijom bolesti bilo kojeg od sljedećih medicinskih stanja ocjenjuju se kao nesposobni:

- (1) epilepsija, osim u slučajevima iz tački (1) i (2) stava (b);
- (2) ponavljajuće epizode poremećaja svijesti nepoznatog uzroka.

(b) Kandidati sa kliničkom dijagnozom ili dokumentovanom istorijom bolesti bilo kojeg od sljedećih medicinskih stanja moraju da prođu dodatnu procjenu sa zadovoljavajućim rezultatom prije nego što se mogu ocijeniti kao sposobni:

- (1) epilepsija bez recidiva nakon 5 godina;

- (2) epilepsija bez recidiva i bez ikakve terapije više od 10 godina;
- (3) epileptiformne abnormalnosti EEG-a i žarište sporih talasa;
- (4) progresivne ili neprogresivne bolesti nervnog sistema;
- (5) upalna bolest centralnog ili perifernog nervnog sistema;
- (6) migrena;
- (7) jednokratni poremećaj svijesti nepoznatog uzroka;
- (8) gubitak svijesti nakon povrede glave;
- (9) penetrirajuća povreda mozga;
- (10) povreda spinalnih ili perifernih živaca;
- (11) poremećaji nervnog sistema usljed vaskularnih nedostataka, uključujući hemoragične i ishemične događaje.

Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola. Sposobnost kandidata za ljekarsko uvjerenje klase 2 procjenjuje se uz savjetovanje sa medicinskim ispitivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

MED.B.070 Sistem vida

(a) Pregled

(1) Za ljekarko uvjerenje klase 1:

- (i) sveobuhvatan pregled oka mora da bude dio inicijalnog pregleda i treba da se obavi kada postoji klinička indikacija i periodično, zavisno od refrakcije i funkcionalne performanse oka.
- (ii) rutinski pregled oka mora da bude dio svih pregleda za produžavanje važenja i obnavljanje.

(2) Za ljekarsko uvjerenje klase 2:

- (i) rutinski pregled oka mora da bude dio inicijalnog pregleda i svih pregleda za produžavanje važenja i obnavljanje.
- (ii) sveobuhvatan pregled oka mora da se obavi kada postoji klinička indikacija.

(b) Oštrina vida

(1) Za ljekarsko uvjerenje klase 1:

- (i) Oštrina vida na daljinu, s korekcijom ili bez nje, mora da bude 6/9 (0,7) ili bolja na svakom oku odvojeno, a oštrina vida na oba oka mora da bude 6/6 (1,0) ili bolja.
- (ii) Kandidati kojima je na inicijalnom pregledu vid ispod standarda na jednom oku ocjenjuju se kao nesposobni.

(iii) Na pregledima za produženje važenja i obnavljanje, bez obzira na stav (b) tačka (1) podtačka (i), kandidati sa stečenim vidom ispod standarda na jednom oku ili stečenom monokularnošću upućuju se medicinskom procjenivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola i mogu da se ocijene kao sposobni u zavisnosti od zadovoljavajućeg rezultata oftalmološke procjene.

(2) Za ljekarsko uvjerenje klase 2:

(i) oštrina vida na daljinu, s korekcijom ili bez nje, mora da bude 6/12 (0,5) ili bolja na svakom oku odvojeno, a oštrina vida na oba oka mora da bude 6/9 (0,7) ili bolja.

(ii) Bez obzira na stav (b) tačka (2) podtačka (i), kandidati s vidom ispod standarda na jednom oku ili monokularnošću mogu da se ocijene kao sposobni uz savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola u zavisnosti od zadovoljavajućeg rezultata oftalmološke procjene.

(3) kandidati moraju da budu u stanju da pročitaju tablicu N5 ili ekvivalentnu tablicu na udaljenosti od 30 do 50 cm i tablicu N14 ili ekvivalentnu tablicu na udaljenosti od 100 cm, ukoliko je potrebno sa korekcijom.

(c) Greška refrakcije i anizotropija

(1) Kandidati sa greškama refrakcije ili anizotropijom mogu da se ocijene kao sposobni u zavisnosti od zadovoljavajućeg rezultata oftalmološke procjene.

(2) Bez obzira na stav (c) tačka (1), kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa bilo kojim od sljedećih medicinskih stanja upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola i mogu da se ocijene kao sposobni u zavisnosti od zadovoljavajućeg rezultata oftalmološke procjene.

(i) miopija koja prelazi – 6.0 dioptrije;

(ii) astigmatizam koji prelazi 2.0 dioptrije;

(iii) anizotropija koja prelazi 2.0 dioptrije.

(3) Bez obzira na stav (c) tačka (1), kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa hipermetropijom koja prelazi + 5,0 dioptrija upućuju se medicinskom procjenivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola i mogu da se ocijene kao sposobni u zavisnost od zadovoljavajućeg rezultata oftalmološke procjene, pod uslovom da postoje odgovarajuće fuzione rezerve, normalni intraokularni pritisci i uglovi prednje očne komore i da nije dokazana nikakva značajna patologija. Bez obzira na stav (b) tačka (1) podtačka (i), korigovana oštrina vida na svakom oku mora da bude 6/6 ili bolja.

(4) Kandidati sa kliničkom dijagnozom keratokonusa mogu da se ocijene kao sposobni u zavisnosti od zadovoljavajućeg rezultata oftalmološkog pregleda. Takvi kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(d) Binocularna funkcija

(1) Kandidati za ljebarsko uvjerenje klase 1 ocjenjuju se kao nesposobni ako nemaju normalnu binokularnu funkciju i ako bi to medicinsko stanje moglo da ugrozi sigurno korišćenje prava dozvole, a pritom se, ukoliko je to relevantno, u obzir uzimaju sve odgovarajuće korektivne mjere.

(2) Kandidati sa diplopijom ocjenjuju se kao nesposobni.

(e) Vidna polja

Kandidati za ljebarsko uvjerenje klase 1 ocjenjuju se kao nesposobni ako nemaju normalna vidna polja i ako bi to medicinsko stanje moglo da ugrozi sigurno korišćenje prava dozvole, a pritom se, ukoliko je to relevantno, u obzir uzimaju sve odgovarajuće korektivne mjere.

(f) Operacija oka

Kandidati koji su se podvrgli operaciji oka ocjenjuju se kao nesposobni. Ipak, mogu se ocijeniti kao sposobni nakon što im se potpuno oporavi funkcija vida i u zavisnosti od zadovoljavajućeg rezultata oftalmološke procjene.

(g) Naočare i kontaktna sočiva

(1) Ukoliko se zadovoljavajuća funkcija vida postiže samo primjenom korekcije, naočare ili kontaktna sočiva moraju da obezbijede optimalnu vidnu funkciju, moraju dobro da se podnose i moraju da budu prikladne za vazduhoplovne svrhe.

(2) Najviše jedan par naočara se koristi da bi se ispunili vizuelni zahtjevi prilikom korišćenja prava primjenljivih dozvola.

(3) Za vid na daljinu, naočare ili kontaktna sočiva moraju da se nose dok se koriste prava primjenljivih dozvola.

(4) Za vid na blizinu, par naočara mora da bude na raspolaganju dok se koriste prava primjenljivih dozvola.

(5) Slične rezervne korektivne naočare, ukoliko je primjenljivo, za vid na blizinu ili daljinu, moraju da budu dostupne tako da se mogu odmah upotrijebiti prilikom korišćenja prava primjenljivih dozvola.

(6) Ukoliko se prilikom korišćenja prava primjenljivih dozvola nose kontaktna sočiva, ta sočiva moraju da budu za vid na daljinu, monofokalne, nebojene i moraju dobro da se podnose.

(7) Kandidati sa velikom greškom refrakcije moraju da koriste kontaktna sočiva ili naočare sa sočivima visokog indeksa.

(8) Ortokeratološka sočiva ne smiju da se koriste.

MED.B.075 Raspoznavanje boja

(a) Kandidati se ocjenjuju kao nesposobni, ukoliko ne mogu da dokažu sposobnost lakog opažanja boja koje su potrebne za sigurno korišćenje prava dozvole.

(b) Pregled i procjena

(1) Kandidati moraju da obave *Ishihara* test za inicijalno izdavanje ljekarskog uvjerenja. Kandidati koji zadovolje na tom testu mogu da se ocijene kao sposobni.

(2) Za ljekarsko uvjerenje klase 1:

(i) Kandidati koji ne zadovolje na *Ishihara* testu upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola i moraju da obave dodatna testiranja percepcije boja kako bi se utvrdilo da li su sigurni za boje.

(ii) Kandidati moraju da budu normalni trihromati ili da su sigurni za boje.

(iii) Kandidati koji ne zadovolje na dodatnim testiranjima percepcije boja ocjenjuju se kao nesposobni.

(3) Za ljekarsko uvjerenje klase 2:

(i) Kandidati koji ne zadovolje na *Ishihara* testu moraju da obave dodatna testiranja percepcije boja kako bi se utvrdilo da li su sigurni za boje.

(ii) Kandidatima sa nezadovoljavajućom percepcijom boja korišćenje prava primjenjive dozvole mora se ograničiti samo na dnevno letenje.

MED.B.080 Otorinolaringologija (ENT)

(a) Pregled

(1) Sluh kandidata provjerava se na svakom pregledu.

(i) Za ljekarsko uvjerenje klase 1 i za ljekarsko uvjerenje klase 2, kada se ovlašćenje za instrumentalno letenje ili ovlašćenje za instrumentalno letenje na ruti dodaje u dozvolu, sluh se provjerava tonalnom audiometrijom na inicijalnom pregledu, a zatim svakih 5 godina dok imalac dozvole ne navršši 40 godina i nakon toga svake 2 godine.

(ii) Kada se testiraju tonalnom audiometrom, kandidati za inicijalno izdavanje ne smiju da imaju gubitak sluha veći od 35 dB na bilo kojoj od frekvencija 500, 1 000 i 2 000 Hz ili veći od 50 dB na 3 000 Hz, na svakom uhu posebno. Kandidati za produžavanje važenja ili obnavljanje sa većim gubitkom sluha moraju da dokažu zadovoljavajuću funkcionalnost sluha.

(2) Sveobuhvatni pregled uha, nosa i grla obavlja se za inicijalno izdavanje ljekarskog uvjerenja klase 1 i nakon toga periodično kada postoji klinička indikacija.

(b) Kandidati sa bilo kojim od sljedećih medicinskih stanja moraju da obave dodatni pregled kako bi se utvrdilo da to medicinsko stanje ne utiče na sigurno korišćenje prava primjenljivih dozvola:

(1) hipoakuzija;

(2) aktivni patološki proces unutrašnjeg ili srednjeg uha;

(3) nezaliječena perforacija ili disfunkcija bubne(ih) opne(i);

(4) disfunkcija eustahijeve(ih) tube(a);

- (5) smetnje vestibularne funkcije;
- (6) značajno ograničenje nazalnih prolaza;
- (7) disfunkcija sinusa;
- (8) značajna malformacija ili uznapredovala infekcija usne duplje ili gornjeg respiratornog trakta;
- (9) značajne smetnje u govoru ili glasu;
- (10) bilo kakva posljedica operacije unutrašnjeg ili srednjeg uha.

(c) Vazduhoplovno-medicinska procjena

(1) Kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 sa bilo kojim od medicinskih stanja navedenih u tačkama (1), (4) i (5) stava (b) upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(2) Sposobnost kandidata za ljekarsko uvjerenje klase 2 sa bilo kojim medicinskim stanjem navedenim u tačkama (4) i (5) stava (b) procjenjuje se uz savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(3) Sposobnost kandidata za ljekarsko uvjerenje klase 2 ako se u dozvolu dodaje ovlaštenje za instrumentalno letenje ili ovlaštenje za instrumentalno letenje na ruti sa medicinskim stanjem navedenim u tački (1) stava (b) procjenjuje se uz savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

MED.B.085 Dermatologija

Kandidati se ocjenjuju kao nesposobni, ukoliko im je utvrđeno dermatološko stanje koje bi moglo da ugrozi sigurno korišćenje privilegija dozvole.

MED.B.090 Onkologija

(a) Prije daljeg razmatranja njihovog zahtjeva, kandidati sa primarnom ili sekundarnom malignom bolesti moraju da prođu onkološku procjenu sa zadovoljavajućim rezultatom. Takvi kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 1 upućuju se medicinskom procjenjivaču organa nadležnog za izdavanje dozvola. Takvi kandidati za ljekarsko uvjerenje klase 2 ocjenjuju se uz savjetovanje sa medicinskim procjenjivačem organa nadležnog za izdavanje dozvola.

(b) Kandidati sa dokumentovanom istorijom bolesti ili kliničkom dijagnozom intracerebralnog malignog tumora ocjenjuju se kao nesposobni.

ODJELJAK 3

Posebni zahtjevi za LAPL ljekarska uvjerenja

MED.B.095 Medicinski pregled i procjena kandidata za LAPL ljekarska uvjerenja

(a) Kandidat za LAPL ljekarsko uvjerenje procjenjuje se na osnovu najbolje prakse u vazduhoplovnoj medicini.

(b) Posebna pažnja posvećuje se potpunoj historiji bolesti podnosioca zahtjeva.

(c) Inicijalna procjena, sve sljedeće ponovne procjene nakon što imalac dozvole navrší 50 godina i sve procjene u slučajevima kada zdravstvena historija podnosioca zahtjeva nije dostupna procjenjivaču obuhvataju najmanje sljedeće:

- (1) klinički pregled;
- (2) krvni pritisak;
- (3) test urina;
- (4) vid;
- (5) sposobnost sluha.

(d) nakon inicijalne procjene, sve sljedeće ponovne procjene nakon 50 godine života moraju uključiti:

- (1) procjenu zdravstvene historije imaoca LAPL-a;
- (2) stavke navedene u stavu (c) ako to AeMC, AME ili GMP smatra neophodnim u skladu sa najboljom vazduhoplovno-medicinskom praksom.

(2) Poddio D mijenja se i glasi:

PODDIO D

**VAZDUHOPLOVNO-MEDICINSKI ISPITIVAČI, LIKARI SPECIJALISTI OPŠTE MEDICINE, SPECIJALISTI
MEDICINE RADA**

ODJELJAK 1

Vazduhoplovno-medicinski ispitivači

MED.D.001 Prava

(a) Prava imalaca uvjerenja vazduhoplovno-medicinskog ispitivača (AME) su da izdaje, produžava važenje i obnavlja ljekarska uvjerenja klase 2 i LAPL ljekarska uvjerenja kao i da obavlja relevantne medicinske preglede i procjene.

(b) Imaoci AME uvjerenja mogu da podnesu zahtjev za proširenje njihovih prava kako bi uključili medicinske preglede za produženje važenja i obnavljanje ljekarskih uvjerenja klase 1, ako su u skladu sa zahtjevima navedenim u tački MED.D.015.

(c) Prava imaoca AME uvjerenja iz stava (a) i (b) obuhvataju prava za sprovođenje vazduhoplovno-medicinskih pregleda i procjena članova kabinske posade i izdavanje odgovarajućih medicinskih izvještaja članovima kabinske posade, ukoliko je primjenljivo, u skladu sa ovim Aneksom (Dio-MED).

(d) Obim prava imaoca AME uvjerenja kao i bilo koji uslov u vezi sa njima mora biti naveden u njihovom uvjerenju.

(e) Imalac AME uvjerenja ne smije ni u jednom trenutku da ima više od jednog AME uvjerenja koje je izdato u skladu sa ovom Uredbom.

(f) Imaoci AME uvjerenja ne smiju da obavljaju vazduhoplovno-medicinske preglede i procjene u državi članici koja nije država članica koja je izdala njihovo AME uvjerenje, osim ako su ispunili sve sljedeće korake:

(1) odobren im je pristup od strane druge države članice da obavljaju svoje profesionalne aktivnosti ljekara specijaliste;

(2) obavijestili su nadležni organ te druge države članice o svojoj namjeri da sprovedu vazduhoplovno-medicinske preglede i provjere i da izdaju ljekarska uvjerenja u okviru njihovih prava kao AME;

(3) imali su brifing od strane nadležnog organa te druge države članice.

MED.D.005 Zahtjev

(a) Zahtjev za AME uvjerenje ili za produženje važenja prava AME uvjerenja podnosi se u obliku i na način koji odredi nadležni organ.

(b) Podnosioci zahtjeva za AME uvjerenje nadležnoj vlasti dostavljaju:

(1) svoje lične podatke i adresu radnog mjesta;

(2) dokumentaciju kojom dokazuju da ispunjavaju zahtjeve tačke MED.D.010, uključujući dokaze o uspješno završenoj obuci iz oblasti vazduhoplovne medicine koja odgovara pravima za koja podnose zahtjev;

(3) pisanu izjavu da će, nakon izdavanja AME uvjerenja, AME izdavati ljekarska uvjerenja na osnovu zahtjeva iz ove Uredbe.

(c) Kad AME-ovi obavljaju vazduhoplovno-medicinske preglede na više lokacija, nadležnom organu dostavljaju relevantne informacije koje se odnose na sve lokacije i objekte u kojima obavljaju svoje aktivnosti.

MED.D.010 Zahtjevi za izdavanje AME uvjerenja

Kandidatima se izdaje AME uvjerenje, ako ispunjavaju sve sljedeće uslove:

(a) u potpunosti su kvalifikovani i licencirani za bavljenje medicinom i imaju dokaz o završenom specijalističkom usavršavanju;

(b) uspješno su završili osnovnu obuku iz oblasti vazduhoplovne medicine, uključujući praktičnu obuku o načinima pregleda i vazduhoplovno-medicinskim procjenama;

(c) dokazali su nadležnom organu:

(1) da posjeduju adekvatne objekte, procedure, dokumentaciju i funkcionalnu opremu koja je odgovarajuća za vazduhoplovno-medicinske preglede;

(2) da su uspostavili neophodne procedure i uslove za obezbjeđivanje medicinske povjerljivosti.

MED.D.011 Prava AME imaoca uvjerenja

Izdavanjem AME uvjerenja imaocu se odobravaju prava inicijalnog izdavanja, produženja važenja i obnavljanja sljedećeg:

- (a) Ljekarskog uvjerenja klase 2;
- (b) LAPL Ljekarskog uvjerenja;
- (c) Ljekarskih potvrda/izvještaja članovima kabinske posade.

MED.D.015 Zahtjevi za proširenje prava

Kandidatima se izdaje AME uvjerenje kojim se proširuju njihova prava na produžavanje važenja i obnovu ljekarskih uvjerenja klase 1 ako ispunjavaju sve sljedeće uslove:

- (a) imaju važeće AME uvjerenje;
- (b) obavili su najmanje 30 pregleda za izdavanje, produžavanje važenja ili obnavljanje ljekarskih uvjerenja klase 2 ili ekvivalentnih dokumenata u periodu od najviše 3 godine prije podnošenja zahtjeva;
- (c) uspješno su završili naprednu obuku iz oblasti vazduhoplovne medicine, uključujući praktičnu obuku o načinima pregleda i vazduhoplovno-medicinskim procjenama;
- (d) uspješno su završili praktičnu obuku u trajanju od najmanje 2 dana u AeMC-u ili pod nadzorom nadležnog organa.

MED.D.020 Obuka iz oblasti vazduhoplovne medicine

(a) Obuka iz oblasti vazduhoplovne medicine iz tačke MED.D.010 stav (b) i MED.D.015 stav (c) pruža se samo nakon što obuku prethodno odobri nadležni organ države članice u kojoj organizacija koja sprovodi obuku ima glavno mjesto poslovanja. Kako bi dobila to odobrenje, organizacija koja sprovodi obuku mora da dokaže da nastavni plan sadrži nastavne ciljeve za sticanje potrebne stručnosti i da lica koje pružaju obuku posjeduju odgovarajuće znanje i iskustvo.

(b) Osim u slučaju obuke za obnovu znanja, kursevi se završavaju pismenim ispitom iz predmeta koji su obuhvaćeni sadržajem kursa.

(c) Organizacija koja sprovodi obuku učesnicima izdaje uvjerenje o uspješno završenom kursu ako uspješno polože ispit.

MED.D.025 Izmjene AME uvjerenja

(a) Imaoci AME uvjerenja, bez nepotrebnog odlaganja, obavještavaju nadležni organ o sljedećim okolnostima koje bi mogle da utiču na njihovo AME uvjerenje:

- (1) AME je podvrgnut disciplinskom postupku ili istrazi od strane medicinskog regulatornog organa;
- (2) postoje izmjene u uslovima na osnovu kojih je odobreno uvjerenje, uključujući i sadržaj izjava koje se pružaju uz zahtjev;

(3) zahtjevi za izdavanje AME uvjerenja više se ne ispunjavaju;

(4) došlo je do promjene lokacije/lokacija obavljanja prakse vazduhoplovno-medicinskog ispitivača ili adrese za korespondenciju.

(b) Ako nadležni organ nije obaviješten u skladu sa stavom (a), to će dovesti do suspenzije ili ukidanja AME uvjerenja u skladu sa tačkom ARA.MED.250 Aneksa II (Dio-ARA).

MED.D.030 Period važenja AME uvjerenja

AME uvjerenje važi 3 godine, osim ako nadležni organ ne odluči da skрати taj period iz opravdanih razloga koji se odnose na pojedinačni slučaj.

Nakon podnošenja zahtjeva od strane imaoaca, uvjerenju se:

(a) produžava važenje, ako imalac:

(1) nastavi da ispunjava opšte uslove potrebne za medicinsku praksu i održava svoju licencu za bavljenje medicinom;

(2) obavlja obuku za obnovu znanja iz vazduhoplovne medicine tokom posljednje 3 godine;

(3) obavio je najmanje 10 vazduhoplovno-medicinskih ili ekvivalentnih pregleda svake godine;

(4) i dalje ispunjava uslove uvjerenja;

(5) koristi prava u skladu sa zahtjevima ovog Aneksa (Dio-MED);

(6) dokazao je da održava vazduhoplovno-medicinsku stručnost u skladu sa procedurom koju je uspostavio nadležni organ.

(b) obnavlja važenje, pod uslovom da imalac ispunjava zahtjeve za produženje utvrđene u stavu (a) ili sve sljedeće zahtjeve:

(1) nastavlja da ispunjava opšte uslove potrebne za medicinsku praksu i održava svoju licencu za bavljenje medicinom;

(2) imalac je obavio obuku za obnovu znanja iz vazduhoplovne medicine tokom prethodne godine;

(3) imalac je uspješno obavio praktičnu obuku tokom prethodne godine u AeMC-u ili pod nadzorom nadležnog organa;

(4) imalac i dalje ispunjava zahtjeve iz tačke MED.D.010;

(5) imalac je dokazao je da održava vazduhoplovno-medicinsku stručnost u skladu sa procedurom koju je uspostavio nadležni organ.

ODJELJAK 2

Ljekari specijalisti opšte medicine

MED.D.035 Zahtjevi za ljekare specijaliste opšte medicine

Ljekari specijalisti opšte medicine (GMP) mogu da djeluju kao AME-ovi za izdavanje LAPL ljeakarskih uvjerenja ako ispunjavaju sve sljedeće uslove:

- (a) vrše svoju aktivnost u državi članici u kojoj GMP-ovi imaju pristup cijeloj medicinskoj evidenciji podnosioca zahtjeva;
- (b) vrše svoju aktivnost u skladu sa svim dodatnim zahtjevima utvrđenim u nacionalnom pravu države članice njihovog nadležnog organa;
- (c) u potpunosti su kvalifikovani i licencirani za bavljenje medicinom u skladu sa nacionalnim pravom države članice njihovog nadležnog organa;
- (d) obavijestili su nadležni organ prije početka takve aktivnosti.

ODJELJAK 3

Specijalisti medicine rada

MED.D.040 Zahtjevi za specijaliste medicine rada

U državama članicama u kojima nadležni organ smatra da su zahtjevi nacionalnog zdravstvenog sistema koji se primjenjuju na specijaliste medicine rada (OHMP-ove) takvi da se njima obezbjeđuje usklađenost sa zahtjevima iz ovog Aneksa (Dio-MED) koji su primjenljivi na OHMP-ove, OHMP-ovi mogu da sprovede vazduhoplovno-medicinske procjene kabinske posade, pod uslovom da su:

- (a) u potpunosti kvalifikovani i licencirani za bavljenje medicinom i kvalifikovani za medicinu rada;
- (b) ako su radna okruženja tokom leta i sigurnosne dužnosti kabinske posade bile dio nastavnog plana za sticanje kvalifikacije za medicinu rada ili druge obuke ili operativnog iskustva;
- (c) obavijestili nadležni organ prije početka takve aktivnosti.

ANEKS II

Dodaje se tačka u Odjeljku I Poddijela MED Aneksa VI Uredbe (EU) br. 1178/2011 koja glasi:

ARA.MED.160 Razmjena informacija o ljeakarskim uvjerenjima putem centralnog repozitorijuma.

- (a) Agencija uspostavlja i vodi centralni repozitorijum, Evropski repozitorijum vazduhoplovno-medicinskih podataka (EAMR).
- (b) Za svrhe ljeakarske certifikacije i nadzora nad kandidatima i imaocima ljeakarskog uvjerenja klase 1 i za nadzor nad AME-ovima i AeMC-ovima, lica iz stava (c) razmjenjuju sljedeće informacije putem EAMR-a:

(1) osnovne podatke o kandidatu za ljekarsko uvjerenje klase 1 ili imaocu tog uvjerenja: organ nadležan za izdavanje dozvola; prezime i ime; datum rođenja; državljanstvo; adresa e-pošte i broj jedne ili više identifikacionih isprava (lična karta ili pasoš) koje je dostavio kandidat;

(2) podatke ljekarskog uvjerenja klase 1: datum ljekarskog pregleda ili ako ljekarski pregled nije završen, datum početka ljekarskog pregleda; datum izdavanja i isteka važnosti ljekarskog uvjerenja klase 1; mjesto pregleda; status ograničenja; status tog uvjerenja (nov, izdat, suspendovan ili ukinut); jedinstveni matični broj medicinskog procjenjivača organa nadležnog za izdavanje dozvola, AME-a ili AeMC-a koji je izdao to uvjerenje i njegovog nadležnog organa.

(c) Za potrebe stava (b) pristup EAMR-u i informacijama koje su sadržane u njemu moraju imati sljedeća lica:

(1) medicinski procjenjivači organa nadležnog za izdavanje dozvola kandidata ili imaoca ljekarskog uvjerenja klase 1, kao i bilo koje drugo ovlašćeno osoblje tog organa zaduženo za izradu ili vođenje evidencije tog kandidata ili imaoca kako se zahtijeva ovom Uredbom;

(2) AME-ovi i drugo ovlašćeno osoblje AeMC-ova kojima je kandidat ili imalac dao izjavu u skladu sa tačkom MED.A.035 stav (b) tačka (2);

(3) svo ovlašćeno osoblje nadležnog organa zaduženog za nadzor nad AME-ovima ili AeMC-ovima koji sprovode vazduhoplovno-medicinske procjene tih kandidata ili imalaca.

Pored toga, Agencija i nacionalni nadležni organi mogu da odobre pristup drugim licima EAMR-u i informacijama koje se u njemu nalaze, kada je to potrebno radi obezbjeđivanja pravilnog funkcionisanja EAMR-a, posebno njegovog tehničkog održavanja. U tom slučaju, Agencija ili nacionalni nadležni organ će se pobrinuti da su ta lica ovlašćena i kvalifikovana, da im pristup ostaje ograničen na aktivnosti zbog kojih im je pristup odobren i da su prethodno prošla obuku o primjenljivim zakonodavnim propisima o zaštiti ličnih podataka i povezanim mjerama zaštite. Nadležni organ prethodno obavještava Agenciju svaki put kada licu odobri takav pristup.

(d) Organi nadležni za izdavanje dozvola, AME-ovi i AeMC-ovi iz stava (c), svaki put neposredno nakon pregleda kandidata ili imaoca ljekarskog uvjerenja klase 1, unose podatke iz stava (b) u EAMR ili ih ažuriraju, kada je to potrebno.

(e) Ako podaci predstavljaju lične podatke kako je definisano u stavu a člana 2 Uredbe (EZ) br. 45/2001 (¹), prilikom svakog unošenja ili ažuriranja tih podataka, prethodno se obavještava kandidat ili imalac uvjerenja klase 1.

(f) Agencija obezbjeđuje integritet i bezbjednost EAMR-a i informacije koje sadrži uz pomoć odgovarajuće infrastrukture informacionih tehnologija. Agencija uspostavlja i primjenjuje, u konsultaciji sa nacionalnim nadležnim organima, protokole i tehnološke mjere neophodne kako bi se obezbijedilo da je svaki pristup EAMR-u i informacijama sadržanim u njemu zakonit i bezbjedan.

---

¹ Uredba (EZ) br. 45/2001 Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. decembra 2000. godine o zaštiti pojedinaca u odnosu na obradu ličnih podataka od strane institucija i organa Zajednice i o slobodnom kretanju tih podataka (SL L 8, 12.1.2001., str. 1).

(g) Agencija će se pobrinuti da se svaka informacija u EAMR-u briše nakon perioda od 10 godina. Taj period se računa od datuma isteka važnosti posljednjeg izdatog ljekarskog uvjerenja klase 1 relevantnog kandidata ili imaoca, ili od datuma posljednjeg unosa ili ažuriranja podataka tog kandidata ili imaoca, u zavisnosti od toga koji je datum kasniji.

(h) Agencija obezbjeđuje da kandidati ili imaoci ljekarskih uvjerenja klase 1 mogu da pristupe svim informacijama koje se odnose na njih i koje su sadržane u EAMR-u, kao i to da su informisani o tome da mogu da zatraže da se ta informacija ispravi ili izbriše. Organi nadležni za izdavanje dozvola procjenjuju takve zahtjeve i ako smatraju da su relevantne informacije netačne ili nepotrebne za svrhe navedene u stavu (b), pobrinuće se da se te informacije isprave ili izbrišu.

IMPLEMENTACIONA UREDBA KOMISIJE (EU) 2019/430

od 18. marta 2019. godine

kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EU) br. 1178/2011 u odnosu na korišćenje ograničenih prava bez nadzora prije izdavanja dozvola za pilote lakih vazduhoplova

Član 1

Član 4 Uredbe (EU) br. 1178/2011 mijenja se i dopunjava na sljedeći način:

(1) stav 7 mijenja se i glasi:

„(7) Država članica može da ovlasti pilote učenike koji prate kurs obuke za LAPL da koriste ograničena prava bez nadzora prije nego što ispune sve zahtjeve potrebne za izdavanje LAPL-a, pod sljedećim uslovima:

- (a) oblast prava zasniva se na procjeni sigurnosnog rizika obavljenog od strane države članice, uzimajući u obzir obim obuke koji je neophodan da bi se postigao namjeravani nivo kompetencije pilota;
- (b) prava su ograničena na:
  - (i) cijelu ili dio nacionalne teritorije države članice koja izdaje autorizaciju;
  - (ii) vazduhoplove registrovane u državi članici koja izdaje autorizaciju;
  - (iii) avione i helikoptere, oboje kao jednomotorne klipne vazduhoplove sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju ne većom od 2000 kg, jedrilice i balone;
- (c) za obuku obavljen u skladu sa autorizacijom, imalac te autorizacije koji podnosi zahtjev za izdavanje LAPL-a dobija kredite koje određuje država članica na osnovu preporuke od ATO-a ili DTO-a;
- (d) država članica dostavlja periodične izvještaje i procjene sigurnosnih rizika Komisiji i Agenciji svake 3 godine;
- (e) države članice prate korišćenje autorizacija izdatih u skladu sa ovim stavom kako bi se obezbijedio prihvatljiv nivo sigurnosti vazdušnog saobraćaja i preduzele odgovarajuće akcije u slučaju identifikovanja povećanog sigurnosnog rizika ili bilo kojeg drugog sigurnosnog problema.“;

(2) u stavu 8, u uvodnoj rečenici, riječi „8. aprila 2019. godine“ zamjenjuju se riječima „8. aprila 2021. godine“.

Član 2

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Evropske unije.

Ova Uredba obavezujuća je u cjelini i neposredno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu, 18. marta 2019. godine.

Za Komisiju
Predsjednik
Žan-Klod JUNKER